

การศึกษาวิเคราะห์เครื่องถ้วย ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

บทคัดย่อ

ของ

สกุลตา เลิศวิฆนานุวัฒน์

21 ก.ย. 2548

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2548

CD1

สกุลตา เลิศวัฒนาวุฒินัน. (2548). *การศึกษาวิเคราะห์เครื่องถ้วย ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หอรอบ
รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร*. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ เอ็นสบาย.

ปรินุณยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ และลวดลายบนเครื่องถ้วย ใน
พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หอรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ประชากร
คือ เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์ฯ จำนวน 564 ชิ้น กลุ่มตัวอย่าง คือ เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์ฯ จำนวน 148 ชิ้น
โดยใช้กลุ่มตัวอย่างตัวแทน (Representative Sample) ซึ่งได้มาจากเครื่องถ้วยที่มีจำนวนหลายชิ้น มีประเภท
รูปแบบและลวดลายที่เหมือนกัน โดยผู้วิจัยเลือกมาอย่างละหนึ่งชิ้นเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างตัวแทน ผลของการ
วิจัยสรุปได้ดังนี้

ประเภทของเครื่องถ้วยตามกรรมวิธีการผลิต พบว่าเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์ฯ แบ่งออกเป็น
5 ประเภท คือ เครื่องถ้วยลายคราม จำนวน 100 ชิ้น เครื่องถ้วยเบญจรงค์ จำนวน 19 ชิ้น เครื่องถ้วยเคลือบ
สีเทา จำนวน 3 ชิ้น เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน จำนวน 16 ชิ้น เครื่องถ้วยไม่เคลือบ จำนวน 10 ชิ้น

รูปแบบของเครื่องถ้วยแยกตามประเภทของภาชนะ พบว่ามีเครื่องถ้วยลายคราม 15 รูปแบบ คือ
แจกัน ถ้วย คนโท กระถาง โถ กา จาน ชาม เชิงเทียน เหยือก กล้อง ม้านั่ง อ่าง ขวด บาตร ภาชนะที่มีมาก
ที่สุดได้แก่ แจกัน และน้อยที่สุดได้แก่ อ่าง ขวด และบาตร เครื่องถ้วยเบญจรงค์ 6 รูปแบบ คือ ชาม โถ ถ้วย
กา คนโท ช้อน ภาชนะที่มีมากที่สุดได้แก่ ชาม และน้อยที่สุดได้แก่ คนโท และช้อน เครื่องถ้วยเคลือบสีเทา 1
รูปแบบ คือ กา เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน 7 รูปแบบ คือ แจกัน กระถาง โถ ชาม เชิงเทียน จาน คนโท
ภาชนะที่มีมากที่สุดได้แก่ แจกัน และน้อยที่สุดได้แก่ เชิงเทียน จาน และคนโท เครื่องถ้วยไม่เคลือบ 1
รูปแบบ คือ ปันชา

ลวดลายของเครื่องถ้วยที่พบ คือ ลายบุคลล ลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ ลายตัวอักษร
และตัวหนังสือ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ลายมงคลต่างๆ ลายเทพนมรสิงห์ และลายไทยต่างๆ เครื่อง
ถ้วยส่วนใหญ่มีลายประกอบกันมากกว่าหนึ่งหมวดลาย

สีของเครื่องถ้วยลายคราม สีที่ใช้คือ สีน้ำเงิน การระบายสีมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสี เพื่อให้เกิด
มิติของภาพ มีการตกแต่งด้วยสีน้ำเงินและมีการเว้นขอบสีขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน
เครื่องถ้วยเบญจรงค์ สีที่ใช้คือ สีดำ สีแดง สีขาว สีน้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง เป็นการเขียนลายบนเคลือบ
ลวดลายจะมีหลากหลายสีประกอบกัน เครื่องถ้วยเคลือบสีเทา พบว่ามีหลายสี ได้แก่ สีน้ำตาลแดง สีน้ำตาล สี
น้ำตาลดำ เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน พบว่ามีสีขาวหรือสีขาวนวล มีลายแตกลายงา เครื่องถ้วยไม่เคลือบ
พบว่ามีหลายสี ได้แก่ สีน้ำตาล สีน้ำตาลแดง น้ำตาลดำ

AN ANALYSIS STUDY OF CERAMICS IN MUSEUM TO HONOR KING RAMA IX 6 TH
CYCLE IN WAT PHA CHETUPHON WIMOL MANGKLARAM
RAJCHAVORRAMAHAVIHAN

AN ABSTRACT
BY
SAKULTA LERTWATTANANUWAT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the master of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University

May 2005

Sakulta Lertwattananuwat. (2005). *An Analysis Study of Ceramics in Museum to Honor King Rama IX 6th Cycle in Wat Pha Chettuphon Wimol Mangklaram Rajchavorramahavihan*. Master thesis. M.Ed. (Art Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Asst. Prof. Nuanla-or Thinanont, Asst. Prof. Amnard Yensabye.

This thesis aims at studying and analyzing style, pattern and design of ceramics at the Chalerm Prakiat Museum in commemoration of the 6th Cycle Birthday of His Majesty the King located in the Temple of the Reclining Buddha (Wat Phra Chetuphon Wimolmungskalaram). The population is 564 pieces of ceramics in the Museum by representative sample group selected from many pieces of ceramics are 148 pieces which are similar in type, pattern and design. The researcher has selected one piece in each ceramic group as representative sample and the result can be concluded as follows:-

The style of ceramics in the Museum can be divided into 5 categories according to the method of production : 100 pieces of china in blue and white, 19 pieces of Thai porcelain with design in five colors, 3 pieces of ash glazed, 16 pieces of crackle glazed and 10 pieces of non-glazed ceramics.

These ceramic style can be divided into 15 forms in accordance with type of utensils: namely vase, cup, jug, tree pot, earthen jar with lid, kettle, plate, bowl, candlestick, water jug, box, chair, tub, bottle and priest bowl. The most is vase and the least are tub, bottle and priest bowl. Six form of Thai porcelain in five colors design are bowl, earthen jar with lid, cup, kettle and spoon. The most find utensil is bowl and the least are earthen jar with lid and spoon. Kettle is only one form of ash glazed ceramics. Seven forms of crackle glazed ceramics are vase, tea pot, jug, bowl, candlestick, plate and water jug. The most find is vase and the least are candlestick, plate and jug. Tea pot is only one style of non-glazed ceramics.

Ceramic pattern is varied in many design such as human, animal, flora, object, alphabet, written character, scenery, auspicious object, Dhebbhanom, Norasingha and Thai traditional pattern. Most ceramics have more than one pattern combined in one piece of ceramics.

The color that used in Thai porcelain with design in five colors is dark blue and paint light color to darker color to emphasis the depth. Furthermore, it is outlined with dark blue line and leave white space to make detail of pattern much clearer. Colors in Thai porcelain with pattern in five colors are black, red, white, dark blue, green and yellow and paint pattern on glazed with multi color. Colors in ash glazed ceramics are auburn, brown and dark brown, colors in crackle glazed ceramic is off-white, and colors in non-glazed ceramics are brown, auburn and dark brown.

การศึกษาวิเคราะห์เครื่องถ้วย ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ปริญญานิพนธ์
ของ
สกุลดา เลิศวัฒนาวุฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

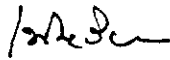
เรื่อง

การศึกษาวิเคราะห์เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติหกรอบ รัชกาลที่ 9
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

ของ

นางสาวสกุลดา เลิศวัฒนานุกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 19 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

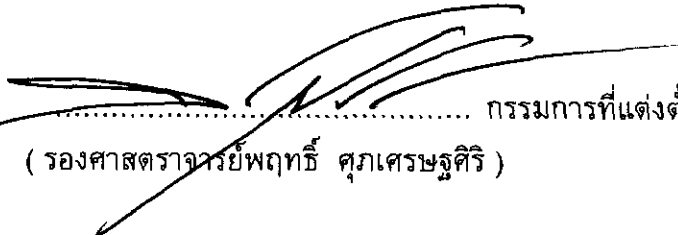
คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

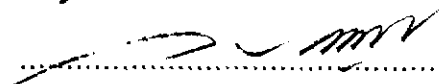
..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นवलลอ ทินานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์เครื่องถ้วย ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์
รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร" สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ
เย็นสบาย กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รวมถึงกรรมการและอาจารย์ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ
ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างละเอียดทุกขั้นตอน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ท่านเจ้าคุณศรีวิสุทธิวงศ์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ที่อนุญาต
ในการเข้าศึกษาค้นคว้าข้อมูลในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลา
ราม ราชวรมหาวิหาร รวมถึงขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในพิพิธภัณฑสถานฯ ที่ช่วยเหลือในเรื่องการค้นคว้า และให้
ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์จุฑาธัช สาทรรายกาญจน์ อาจารย์โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม ที่ให้ความ
ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และคำแนะนำในการทำปริญญานิพนธ์ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศิริ อรุโณทัย มาสเตอร์พรศักดิ์ ขาวพรหม และพี่ๆ เพื่อนๆ ปริญญาโท
ภาคพิเศษ วิชาเอกศิลปศึกษา ในรุ่นทุกๆ คน ที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และให้แรงคิด
ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในทุกๆ ด้าน

ขอขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ และน้องชาย ที่ให้การสนับสนุนในทุนการศึกษา ช่วยเหลือ และเป็น
กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วง

สกุลตา เลิศวัฒนานุวัฒน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	3
ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา.....	5
ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถ้วยจีน.....	20
ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถ้วยจีนในประเทศไทย.....	24
ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9	
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร.....	27
ประเภทของเครื่องถ้วย.....	28
รูปแบบของเครื่องถ้วย.....	35
ลวดลายและคตินิยมของเครื่องถ้วย.....	36
ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมล	
มังคลาราม ราชวรมหาวิหาร.....	44
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	46
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
เครื่องถ้วยลายคราม.....	49
การวิเคราะห์ลวดลายเครื่องถ้วยประเภทลายคราม.....	156
เครื่องถ้วยเบญจรงค์.....	183
การวิเคราะห์ลวดลายเครื่องถ้วยประเภทเบญจรงค์.....	203
เครื่องถ้วยเคลือบสีเถ้า.....	209
การวิเคราะห์ลวดลายเครื่องถ้วยประเภทเคลือบสีเถ้า.....	209

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน.....	210
การวิเคราะห์สวดลายเครื่องถ้วยประเภทเคลือบขาวราน.....	226
เครื่องถ้วยไม่เคลือบ.....	229
การวิเคราะห์สวดลายเครื่องถ้วยประเภทไม่เคลือบ.....	238
5 สรุปและอภิปรายผล.....	239
บรรณานุกรม.....	254
ภาคผนวก.....	257
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	260

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบจาน.....	156
2 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบเชิงเทียน.....	157
3 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบกระถาง.....	158
4 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบขวด.....	161
5 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบบาตร.....	161
6 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบโถ.....	162
7 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบกา.....	164
8 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบเหยือก.....	166
9 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบคนโท.....	167
10 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบแจกัน.....	171
11 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบกล้อง.....	175
12 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบถ้วย.....	176
13 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบอ่าง.....	179
14 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบชาม.....	180
15 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยลายครามรูปแบบม้านั่ง.....	181
16 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยเบญจรงค์รูปแบบกา.....	203
17 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยเบญจรงค์รูปแบบโถ.....	204
18 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยเบญจรงค์รูปแบบชาม.....	205
19 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยเบญจรงค์รูปแบบคนโท.....	206
20 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยเบญจรงค์รูปแบบถ้วย.....	207
21 การวิเคราะห์เครื่องถ้วยเบญจรงค์รูปแบบช้อน.....	208
22 การวิเคราะห์รูปแบบของเครื่องถ้วยเคลือบขาวราน.....	226

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ภาพจานลายคราม ชั้นที่ 1.....	49
2 ภาพจานลายคราม ชั้นที่ 2.....	50
3 ภาพจานลายคราม ชั้นที่ 3.....	51
4 ภาพจานลายคราม ชั้นที่ 4.....	52
5 ภาพจานลายคราม ชั้นที่ 5.....	53
6 ภาพเชิงเทียนลายคราม ชั้นที่ 1.....	54
7 ภาพเชิงเทียนลายคราม ชั้นที่ 2.....	55
8 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 1.....	57
9 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 2.....	58
10 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 3.....	59
11 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 4.....	60
12 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 5.....	61
13 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 6.....	62
14 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 7.....	63
15 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 8.....	64
16 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 9.....	65
17 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 10.....	66
18 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 11.....	67
19 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 12.....	68
20 ภาพขวดลายคราม ชั้นที่ 1.....	69
21 ภาพบาตรลายคราม ชั้นที่ 1.....	70
22 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 1.....	71
23 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 2.....	72
24 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 3.....	73
25 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 4.....	74
26 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 5.....	75
27 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 6.....	76
28 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 7.....	77
29 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 8.....	78
30 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 1.....	79
31 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 2.....	80
32 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 3.....	81

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ (Pre-History) สมัยหินเก่า (Paleolithic Period) เครื่องปั้นดินเผาผลิตขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทางด้านประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ลักษณะและรูปแบบของเครื่องปั้นดินเผาเป็นรูปแบบที่เรียบง่าย มุ่งเน้นทางด้านประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความสวยงาม ต่อมาในยุคหินกลาง (Mesolithic Period) มนุษย์มีการพัฒนาและเริ่มรู้จักการนำเครื่องปั้นดินเผาเผาไฟ เพื่อให้เนื้อดินมีความแข็งแรง คงทน เริ่มมีการสร้างสรรค์ลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาให้มีความสวยงามมากขึ้น และได้พัฒนาต่อเรื่อยมา ในยุคหินใหม่ (Neolithic Period) ยุคโลหะ (Metal Period) สมัยทวารวดี สมัยศรีวิชัย สมัยลพบุรี สมัยล้านนา จนกระทั่งถึงในสมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1800-1921)

พ.ศ. 1835 สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ประเทศไทยมีการติดต่อกับค้าขายกับประเทศจีน และได้นำเข้าช่างชาวจีนมาตั้งเตาทำเครื่องถ้วยชามขึ้น เครื่องถ้วยที่ผลิตในสมัยนั้นเรียกว่า “เครื่องสังคโลก” (ชมพูนุท พงษ์ประยูร. 2513 : 46) ซึ่งในสมัยสุโขทัยนี้เอง เครื่องถ้วยจีนมีอิทธิพลต่อการทำเครื่องปั้นดินเผาของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ในสมัยราชวงศ์ซ่งในจีน เครื่องถ้วยที่มีชื่อเสียง คือ เครื่องถ้วยที่ผลิตที่ตำบล “เกิงเต๋งตัน” ซึ่งเครื่องถ้วยที่ทำในตำบลนี้ไทยเรียกว่า “เครื่องกังไส” เครื่องถ้วยกังไสจัดได้ว่าเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่มีคุณภาพที่ดีกว่าชนิดอื่น ๆ ในจีน (ชมพูนุท พงษ์ประยูร. 2513 : 31)

ในสมัยอยุธยา เครื่องถ้วยที่เข้ามาในประเทศไทย มีเข้ามาโดยเครื่องราชบรรณาการที่ส่งมาจากจีน และที่จีนส่งมาค้าขายตามท้องตลาดในประเทศไทย ตลอดจนการสั่งให้ช่างจีนทำมาใช้ เครื่องถ้วยที่ไทยสั่งทำ ไทยจะส่งรูปแบบและลวดลายไปให้ช่างจีนทำ และจีนจะส่งเข้ามาขายในประเทศไทย ซึ่งสังเกตได้จากลวดลายที่เป็นลายไทย เช่น ลายก้านขด ลายเทพนม ลายก้านแย่ง ฯลฯ ยังมีที่สังเกตอีกอย่างคือ จะเป็นถ้วยชามที่มีฝา ดังที่ ชมพูนุท พงษ์ประยูร (2513 : 48) กล่าวไว้ตอนหนึ่งของเรื่องเครื่องถ้วยจีนในประเทศไทยว่า “ชามไทยครั้งกรุงศรีอยุธยาว่าโดยรูปร่าง เห็นมีแต่ทรงบัวอย่างสูง อย่างกลาง และทรงมะนาวตัด ทรงเหล่านี้เป็นรูปชามจีนทั้งนั้น ที่รู้ว่าเป็นของสั่งทำก็เพราะเขียนลายไทย และถ้ามีฝาไม่ว่ารูปใด ๆ เป็นชามไทยทั้งนั้น เพราะชามจีนไม่มีฝา”

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ก็ยังมีการสั่งทำเครื่องปั้นดินเผาจากประเทศจีน แต่มีการพัฒนาทางด้านรูปแบบและลวดลาย มีการออกแบบก่อนที่จะส่งไปให้จีนทำ ซึ่งลักษณะของลวดลายมีความแตกต่างจากสมัยอยุธยา มีลวดลายใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น มีการนำลายของจีนมาผูกเป็นลายไทย และมีการทำลายน้ำทองและเครื่องลายครามด้วย (ทรงพันธ์ วรรณมาศ. 2532 : 12-13) ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการติดต่อกับค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น พระองค์ทรงมีการทำนุบำรุงและฟื้นฟูวัดวาอารามอย่างมาก มีการสั่งทำกระเบื้องจากจีน และมีการตั้งเตา “สังคโลก” ขึ้นในรัตนโกสินทร์ สำหรับทำกระเบื้องมุงหลังคา และทำลายเคลือบสีต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการตกแต่งประติมากรรมและสถาปัตยกรรมในวัด ส่วนเครื่องถ้วยไม่ได้ทำ เพราะมีราคาถูกกว่า (จิรพันธ์ สมประสงค์. 2535 : 12)

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดมีความเปลี่ยนแปลงขึ้นในการซื้อหาเครื่องถ้วย การสั่งทำเครื่องถ้วยจากประเทศจีนลดลง เพราะการสั่งทำไม่สะดวกเหมือนเมื่อก่อน ต้องส่งผ่านพวกจีนนาย ห้างในกรุงเทพฯ แต่เครื่องถ้วยจีนก็ยังมิเข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องถ้วยลายคราม

และในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เครื่องถ้วยที่เข้ามาในประเทศไทยมีมากทั้งเครื่อง ถ้วยจีน เครื่องถ้วยญี่ปุ่น และเครื่องถ้วยฝรั่ง ใช้เป็นของใช้และของประดับตกแต่งบ้าน ญี่ปุ่นก็มีการทำ เลียนแบบเครื่องถ้วยจีน ทำให้ราคาเครื่องถ้วยจีนลดลงมาก เครื่องถ้วยของจีนนั้น แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ของดีสำหรับผู้มีบรรดาศักดิ์ และของเลวสำหรับขายในท้องตลาด ของดีที่สั่งทำเข้ามาจะเป็นเครื่องถ้วยลาย คราม (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2529 : 67) ซึ่งในรัชกาลที่ 5 นี้พระองค์ทรง โปรดเครื่องถ้วยประเภทลายครามเป็นอย่างมาก ถือว่าเป็นของมีค่า

นอกเหนือจากเครื่องถ้วยลายครามจีนจะเป็นเครื่องใช้ที่รู้จักทั่วไปแล้ว ความนิยมเครื่องถ้วยลายครามใน รูปของศิลปวัตถุ หรือของสะสมเพื่อใช้ประดับตกแต่งซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก มีการออกแบบและสั่ง ผลิตเครื่องถ้วยให้มีรูปแบบและลวดลายต่างๆ มากมาย ในสมัยนี้ยังได้มีการจัดประกวดการจัดเครื่องถ้วยลาย ครามในชุดเครื่องโต๊ะขึ้นหลายครั้ง โดยพระองค์ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ หรือบางครั้งก็จัดประกวดกันเองแบบ ของเอกชน รวมทั้งมีการแต่งตำราว่าด้วยเครื่องโต๊ะและถ้วยปั้น และมีการตราพระราชบัญญัติเพื่อการนี้ไว้ โดยเฉพาะอีกด้วย (ปวิรรต ธรรมาปริชาร. 2545 : 11-12) ความนิยมเล่นสะสมเครื่องถ้วยลายครามใน เมืองไทยมีความเฟื่องฟูมากในสมัยนั้น ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2529 : 68) อธิบายไว้ดังนี้

“...การสะสมเครื่องถ้วยที่ดี ทั้งที่มีอยู่ในเมืองไทยแต่ก่อนแล้วและที่หาใหม่ ก็มาบริบูรณ์เมื่อครั้งรัชกาลที่ 5 ด้วยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดของเหล่านี้ทรงเป็นพระราชธุระรวบรวมมาจัดตั้งเป็นเครื่อง ประดับ และให้มีการประกวดกัน...

เครื่องถ้วยจีน เพียงของหลวงที่ตั้งแต่พระที่นั่งเจ้านายและขุนนางต่างประเทศที่เป็นแขกเมืองเข้ามาเฝ้าได้มาเห็น แล้วยอมกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า เครื่องลายครามซึ่งเขาได้เคยเห็นมา จะเป็นที่ไหนเมืองจีนก็ตามหรือในยุโรปก็ ตาม ไม่ว่าที่แห่งใด ๆ ไม่เคยเห็นรวบรวมได้มากหรือที่มีของตั้งงามที่รวบรวมไว้ได้มากเหมือนกับของหลวงที่มี อยู่ในกรุงเทพฯ...”

เครื่องถ้วยจีนเหล่านี้ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งถูกเก็บไว้ตามพระอารามหลวง ซึ่งวัดพระเชตุ พนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงแห่งหนึ่งที่มีศิลปวัตถุที่เป็นเครื่องถ้วยอยู่เป็น จำนวนมาก ซึ่งสืบเนื่องมาจากวัดแห่งนี้เป็นวัดที่มีความสำคัญในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งในสมัยนั้นเป็นยุคที่มีการติดต่อทางการค้ากับประเทศจีน และสันนิษฐานว่าวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เป็นวัดที่มีบริเวณใกล้เคียงกับท่าเตียนซึ่งเป็นท่าเทียบเรือที่สำคัญ เมื่อสำเภาจากจีนมาจอดเทียบ ท่า จึงมีคนนำสิ่งของเครื่องใช้มาถวายแก่วัดเป็นเครื่องใช้แด่พระภิกษุสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ชั้นสูง ซึ่งสิ่งของส่วน ใหญ่มักเป็นเครื่องถ้วยจากจีน ทางวัดจึงได้จัดเก็บรวบรวมศิลปวัตถุเหล่านี้ไว้ในพิพิธภัณฑสถานพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 ซึ่งพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ เพิ่งจัดสร้างขึ้นเป็นแห่งความรู้ใหม่ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดแห่งนี้นับว่าเป็นวัดที่มีแหล่งรวมความรู้ต่างๆ มากมาย จากเกร็ดประวัติศาสตร์ของการสถาปนาและการ บูรณะปฏิสังขรณ์วัดโพธิ์แห่งนี้ บันทึกไว้ว่า รัชกาลที่ 1 และที่ 3 ขุนนาง เจ้าทรงกรมช่างสิบหมู่ ได้รับตามช่าง ในราชสำนัก ช่างวังหลวง ช่างวังหน้า และช่างพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญงานศิลปกรรมสาขาต่างๆ ได้ทุ่มเทผลงานสร้างสรรค์พุทธสถานและสรรพสิ่งที่ประดับอยู่ในวัดพระอารามหลวงด้วยพลังศรัทธาตามพระ

ราชประสงค์ของพระองค์ท่านที่ให้เป็นแหล่งรวมสรรพศิลป์ สรรพศาสตร์ เปรียบเป็นมหาวิทยาลัยแห่งสรรพวิชาไทย (มหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรก) ที่รวมเอาภูมิปัญญาไทยไว้เป็นมรดกให้ลูกหลานไทยได้เรียนรู้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เครื่องถ้วยเป็นสิ่งที่มีความแต่โบราณกาล ทำให้เห็นถึงการติดต่อค้าขายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของยุคสมัยนั้นๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและการเมือง ด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในยุคสมัยนั้น ประวัติศาสตร์ เครื่องถ้วยเป็นสิ่งที่สามารถบ่งชี้สิ่งเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของศิลปวัตถุประเภทเครื่องถ้วย ซึ่งมีคุณค่า ความสวยงาม ทั้งทางด้านรูปทรง การออกแบบลวดลายที่ปรากฏบนเครื่องถ้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เครื่องถ้วยในด้านประเภท รูปแบบ และลวดลายบนเครื่องถ้วย ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ และลวดลายบนเครื่องถ้วย ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ต้องรู้ความรู้ที่เป็นข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ประเภท รูปแบบ และลวดลายของเครื่องถ้วย
2. ได้ข้อมูลทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องถ้วยจีน กับเครื่องถ้วยของประเทศไทย
3. ผลจากการศึกษาค้นคว้าสามารถนำไปพัฒนางานด้านการออกแบบ รูปแบบ ลวดลาย ของงานเครื่องปั้นดินเผา และงานออกแบบด้านอื่นๆ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ศึกษาวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ และลวดลาย บนเครื่องถ้วย เฉพาะในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

คือ เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จำนวน 564 ชิ้น

กลุ่มตัวอย่าง

คือ เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จำนวน 148 ชิ้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างตัวแทน (Representative Sample) ซึ่งได้มาจากเครื่องถ้วยที่มีจำนวนหลายชิ้น มีประเภท รูปแบบและลวดลายที่เหมือนกัน โดยผู้วิจัยเลือกมาอย่างละหนึ่งชิ้นเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างตัวแทน

ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า คือ

1. ประเภท
2. รูปแบบ
3. ลวดลาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เครื่องถ้วย

หมายถึง เครื่องปั้นดินเผา ประเภทต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

พิพิธภัณฑ์

หมายถึง พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ประเภท

หมายถึง การจัดแบ่งประเภทของเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 ตามกรรมวิธีการผลิตของเครื่องปั้นดินเผา

รูปแบบ

หมายถึง ลักษณะทางกายภาพภายนอกของเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ลวดลาย

หมายถึง ภาพเขียนที่ปรากฏบนเครื่องถ้วย ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้จัดเรียงลำดับข้อมูลที่จะศึกษาไว้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา
2. ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถ้วยจีน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถ้วยจีนในประเทศไทย
4. ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ซึ่งแบ่งได้ดังนี้
 - 4.1 ประเภทของเครื่องถ้วย
 - 4.2 รูปแบบของเครื่องถ้วย
 - 4.3 ลวดลายของเครื่องถ้วย
5. ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

1. ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา

ความหมาย

คำว่า “เครื่องปั้นดินเผา” และคำว่า “เซรามิกส์ (Ceramics)” เป็นคำศัพท์ที่รู้จักกันทั่วไปในวิชาการแขนงนี้ และมีความหมายไปในแนวทางเดียวกันคือ

1. เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง ศิลปะในการประดิษฐ์วัตถุให้เป็นรูปภาชนะต่างๆ วัตถุเหล่านี้ประกอบด้วยสารอินทรีย์ ซึ่งเป็นอโลหะ ได้แก่ ดินและหินต่างๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างผสมกัน ทำเป็นรูปร่างแล้วเผา เพื่อให้เนื้อวัตถุภาชนะนั้นๆ (เนื้อดินปั้น) แข็งแกร่งทรงตัวอยู่ได้ (สมพจน์ ทวلمانพ. 2546 : 43)
2. เซรามิกส์ (Ceramics) เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตแปลว่าการเผา (To burn) ตรงกับภาษากรีกว่า “เครามอส” (Keramos) แปลว่าสิ่งที่เผาแล้ว (Burn-Stuff) ตามความคิดขั้นมูลฐานหมายถึงการนำดินหรือหินซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติมาทำปฏิกิริยากับไฟโดยการเผา ได้ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปออกมา บางครั้งหมายถึงศิลปะของการปั้น (Art of Pottery) ในปัจจุบันหมายความว่าไปถึงอุตสาหกรรม ศิลปะเทคนา นานาชนิดและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป 2 ประการคือ

1. เป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งผลิตโดยใช้ความร้อนสูง
2. เป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งทำการผลิตจากวัตถุดิบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ (สุภาภรณ์ อินคงทอง. 2524 : 9)

เครื่องปั้นดินเผาตามความหมายทั่วไป หมายถึง ผลิตภัณฑ์นา นานาชนิด ที่ทำมาจากดินและหินโดยผ่านกรรมวิธี (Firing Process) ทำให้มีความแข็งแรง และอาจกล่าวได้ว่าเครื่องปั้นดินเผาเป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์สาร อโลหะ (Inorganic Non-metallic material's) นั่นคือพวกธาตุดินและหินต่างๆ กรีกโบราณเรียกเครื่องปั้นดินเผาว่า “เครามอส” (Keramos) ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “เซรามิกส์” จากความหมายและคุณสมบัติดังกล่าว ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์จึงมีความหมายรวมถึงผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมทำแก้ว (Glass) ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโลหะเคลือบ (Enamel) ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมการทำซีเมนต์ (Cement) ปูนขาว (Lime) ปูนพลาสเตอร์ (Plaster) เป็นต้น (ผาสุข อินทราวุธ. 2528 : 1)

เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง สิ่งที่ทำมาจากดินให้เป็นสิ่งของเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องประดับ ฯลฯ แล้วนำไปเผา เปลี่ยนแปลงสภาพดินด้วยความร้อน (จิรพันธ์ สมประสงค์. 2535 : 1)

เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นด้วยดินเป็นรูปทรงต่างๆ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ แล้วนำมาเผา เพื่อนำไปใช้งานต่อไป (ทรงพันธ์ วรรณมาศ. 2532 : 1)

เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง สิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากดิน หิน ททราย แก้ว แร่ธาตุ ขึ้นรูปทรงด้วย ขบวนการต่างๆ แล้วผ่านการเผาทำให้เกิดความแข็งแรงรูปทรงถาวร (ศักดิ์ชัย เกียรติจินาพันธ์. 2537 : 1)

เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นด้วยดินเป็นรูปทรงต่างๆ หรือสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ แล้วนำมาเผา เพื่อความคงทน สำหรับนำไปใช้งานต่อไป เครื่องปั้นดินเผานับเป็นวิชาศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้ใน ชีวิตประจำวันซึ่งต้องศึกษาตั้งแต่การออกแบบทฤษฎีและเทคนิคการผลิต

ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา นับได้ว่าให้ประโยชน์อย่างกว้างขวางตั้งแต่ภาชนะเครื่องใช้สอยต่างๆ ไป จนถึงสิ่งก่อสร้าง อุปกรณ์ในกิจการอุตสาหกรรม และเครื่องประดับ ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน นำ ประโยชน์มาสู่มนุษย์อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และต่อไปในอนาคต (โกสินทร์ ชิมามร. 2536 : 64) และเซรามิกส์เครื่องกระเบื้อง คำนี้หมายถึงเครื่องดินเผาทุกชนิดซึ่งในภาษาอังกฤษแยกออกเป็นคำต่างๆ ตามชนิดของเครื่องกระเบื้องนั้นๆ ถ้าเป็นเครื่องกระเบื้องทั่วไปเรียกว่า Ceramic บ้าง Pottery บ้างและ China บ้าง คำว่า China หมายถึงประเทศจีน หรือเครื่องกระเบื้องที่ทำมาจากประเทศจีน ถ้าเป็นเครื่อง กระเบื้องซึ่งทำมาจากดินขาวเนื้อละเอียดใส (ฝรั่งเรียกว่า ดินเกาลิน ภาษาจีนแปลว่ายอดเขาสูง) ก็เรียกว่า Porcelain ถ้าเป็นเครื่องกระเบื้องลายคราม ลายสี หรือเคลือบสี ก็เรียกว่า Faience (ฟายันซ์) บ้าง Mojolica บ้าง สองคำนี้เป็นชื่อหัวเมืองอยู่ในประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นเมืองที่ทำเครื่องกระเบื้องชนิดนี้มาก่อน (พระยา อนุমানราชชน. 2516 : 64-65)

พจนานุกรมศัพท์และเทคนิคทางศิลปะ (Ralph Mayer) กล่าวถึงความหมายของเครื่องปั้นดินเผาว่า เครื่องปั้นดินเผาศิลปะแห่งการทำวัตถุด้วยดินเหนียวและเผาในเตาเผา ภาชนะเครื่องดินเผา เครื่องถ้วย เปลือกไข่ ตลอดจนประติมากรรมทำโดยผู้ทำเครื่องปั้นเผาทั้งสิ้น การลงยาก็เป็นวิธีประเภทเครื่องปั้นเผา เช่นกัน เครื่องปั้นเผานั้นอาจตกแต่งด้วยการใช้น้ำดิน หรือน้ำดินผสมสีจากออกไซด์ หรือน้ำเคลือบ นำมา ตกแต่งผิวด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่นการกันลาย หรือการถมลาย ภาชนะอาจจะทำขึ้นโดยกรรมวิธี ที่หลากหลายเช่นกัน เช่นด้วยวิธีขดขึ้นรูป วิธีกลึงเป็นแผ่นหรือวิธีที่ทำด้วยมืออื่นๆ หรือกรรมวิธีที่ใช้แป้น หมุน การปั้นภาชนะ และการเขียนลวดลายประดับภาชนะเป็นศิลปะที่ทำมาแต่โบราณกาล และได้มีการ พัฒนาเป็นอย่างสูงในประเทศจีน และกรีกโบราณ เนื่องจากการทำเครื่องปั้นดินเผานี้เกี่ยวข้องกับการทรงรูป และสร้างมวล ดังนั้นศัพท์ด้านเทคนิค วิธีการบางครั้งจึงใช้ร่วมกับศิลปะแขนงประติมากรรม (มะลิฉัตร เอื้อ อานันท์. 2540 : 159)

และพจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “เครื่องปั้นดินเผา” ไว้ว่า เป็นภาชนะที่ทำขึ้นจากการปั้นดินให้รูปทรงตามต้องการนำไปตากให้แห้งแล้วเผาพอดินเริ่มสุกจะแข็งตัวและมี ขนาดเล็กลงเล็กน้อย นำมาใช้บรรจุสิ่งของต่างๆ ได้ โบราณปั้นด้วยมือและขึ้นรูปด้วยการถือหินคูด้านใน ใช้ไม้ตีจากภายนอกให้ตรงกับหินคูด้านใน ต่อมาจึงรู้จักการใช้แป้นหมุนช่วยในการปั้น ภาชนะที่ปั้นบางที่ตกแต่งด้วย ลวดลายไม้ไผ่สานและลายเชือกทาบด้วย บางทีก็ใช้น้ำดิน (Slip) เขียนเป็นเส้นลายขดต่างๆ ลงบนภาชนะ ก่อนการเผาด้วยก็มี เช่น เครื่องปั้นดินเผาโบราณที่บ้านเชียง วิธีเผาแต่เดิมกองภาชนะไว้แล้วสูบด้วยฟางหรือ แกลบหรือฟืนเล็กๆ แล้วเผาด้วยอุณหภูมิสูงขึ้น ขี้เถ้าจากฟืนปลิวไปภาชนะที่เผาในเตา และเผาจนถึงจุด ละลายของขี้เถ้า ก็จะได้ภาชนะดินเผามีผิวที่เคลือบมัน ใช้กันน้ำได้ (Pottery)

ดังนั้นเครื่องปั้นดินเผาจึงหมายถึง สิ่งที่ทำมาจากดินเป็นรูปแบบ หรือรูปทรง ทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ในการใช้งาน จากนั้นนำมาผ่านกระบวนการเผาด้วยวิธีต่างๆ เพื่อความคงทน แข็งแรง ตามคุณสมบัติที่ต้องการ

ความสำคัญของเครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผามีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตแล้ว ในยุคปัจจุบันเครื่องปั้นดินเผายังมีความสำคัญ และประโยชน์ในด้านต่างๆ อีกมากมาย ดังที่ สุภาภย์ อินทองคง (2524 : 10-12) ให้ความสำคัญไว้ว่า

1. ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี เครื่องปั้นดินเผาเป็นข้อมูลด้านผลงานมนุษย์ในอดีต อธิบายถึงสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ ตลอดจนความสัมพันธ์ของมนุษย์กลุ่มต่างๆ
2. ความสำคัญด้านประโยชน์ใช้สอย เครื่องปั้นดินเผามีประโยชน์ใช้สอยมากมาย เช่น เป็นผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน ผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และเป็นผลิตภัณฑ์ทนไฟ เป็นต้น
3. ความสำคัญด้านศิลปะหรือสุนทรียะ เครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตได้มาตรฐานทั้งในด้านคุณภาพและความสวยงาม ย่อมให้ความรู้สึกที่สดชื่นยินดี อารมณ์สุนทรียะในความงามก็เกิดขึ้นจนกลายเป็นความภาคภูมิใจในผลงานของชนชาติตน ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่ได้รับการยอมรับจากชาวโลกจนกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งวัฒนธรรมของตนเอง (ศักดิ์ชัย เกียรติธนาสินทร์. 2537 : 109)
4. ความสำคัญด้านเศรษฐกิจและสังคม เครื่องปั้นดินเผาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความคงทนถาวรและมีคุณค่า ได้รับความนิยมสูง จึงเป็นสินค้าที่ทำรายได้แก่ผู้ผลิต

จิรพันธ์ สมประสงค์ (2535 : 24-25) กล่าวถึงความสำคัญของเครื่องปั้นดินเผา ดังนี้

1. เป็นเครื่องกำหนดอายุโบราณสถานหรือแหล่งโบราณคดี การที่มนุษย์รู้จักการประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผาขึ้นเพื่อเป็นภาชนะ และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ทำให้เครื่องปั้นดินเผาในแต่ละยุคมีลักษณะเฉพาะของตนเอง เช่น เครื่องปั้นดินเผาของจีน สมัยราชวงศ์หมิง มีลักษณะลวดลายเป็นแบบของตนเองโดยเฉพาะไม่มีใครสามารถลอกเลียนแบบได้ หากพบเศษเครื่องปั้นดินเผารวมอยู่กับโบราณสถานก็อาจจะสามารถกำหนดอายุของโบราณสถานนั้นได้
2. บอกถึงความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นต่างๆ สมัยโบราณ เช่น ถ้าพบเศษเครื่องปั้นดินเผาชนิดเดียวกันในท้องถิ่นสองท้องถิ่นขึ้นไป เศษเครื่องปั้นดินเผานั้นเป็นหลักฐานว่า มนุษย์ในท้องถิ่นเหล่านั้นคงจะมีความสัมพันธ์กันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เป็นต้น
3. บอกเส้นทางการค้าหรือทางคมนาคม ในการรวบรวมข้อมูล เช่น การสำรวจหรือการขุดค้นทางโบราณคดี ถ้าพบเศษเครื่องปั้นดินเผาจำพวกเดียวกันในท้องถิ่นหลายท้องถิ่น เราก็อาจหาเส้นทางการค้าหรือทางคมนาคมได้ โดยบันทึกที่ตั้งตำบลต่างๆ ที่พบไว้ในแผนที่ แล้วลากเส้นผ่านตำบลเหล่านั้น เราก็จะทราบเส้นทางการคมนาคมของคนสมัยนั้นได้
4. บอกแหล่งที่อยู่ของมนุษย์ในสมัยโบราณ ตามบริเวณที่เป็นเมืองเก่ามาก่อนมักจะพบเศษเครื่องปั้นดินเผาอยู่เกลื่อนกลาดตามที่ต่างๆ

ดังนั้นเครื่องปั้นดินเผาจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ทางด้านต่างๆ มากมาย นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ประเภทของเครื่องปั้นดินเผา

มนุษย์ได้รู้จักการสร้างเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และได้วิวัฒนาการเรื่อยมา ทั้งทางด้าน รูปแบบ กระบวนการผลิต และประโยชน์ใช้สอย ลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ในด้านต่างๆ ซึ่งได้มีการจัดแบ่งประเภทของเครื่องปั้นดินเผาไว้หลายด้าน เช่น

แบ่งเครื่องปั้นดินเผาตามขนาดและระบบการผลิต ได้แก่

1. หัตถกรรม เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่ทำขึ้นด้วยมือ หรือมีเครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้นอย่างง่ายช่วย เพื่อให้ทำงานสะดวก รวดเร็ว ลักษณะของงานประเภทนี้แต่ละชิ้นมักมีความแตกต่างกัน
2. อุตสาหกรรม เป็นเครื่องปั้นดินเผาประเภทที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นการผลิตในรูปแบบอุตสาหกรรม สามารถทำเครื่องปั้นดินเผาที่มีรูปแบบ หรือขนาดเหมือนกันจำนวนมาก เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม
3. หัตถอุตสาหกรรม เป็นการผลิตที่มีการพัฒนาระบบหัตถกรรมให้มีการผลิตคล้ายระบบอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น แต่ยังผลิตด้วยมือ
4. วิจิตรศิลป์ เป็นประเภทที่มีความแตกต่างจากประเภทอื่นตรงที่มุ่งเน้นที่ความงาม และสุนทรีย์ เป็นหลักสำคัญ มักไม่ผลิตซ้ำกันมาก มีคุณค่าของเครื่องปั้นดินเผาขึ้นอยู่กับรูปทรง เรื่องราว สี หรือเทคนิคต่างๆ ที่สวยงาม

จิรพันธ์ สมประสงค์ (2535 : 17) จัดแบ่งเครื่องปั้นดินเผาโดยทั่วไปจะแบ่งออกกว้างๆ ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ศิลปะเครื่องปั้นดินเผาเพื่ออุตสาหกรรม ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผาในรูปการผลิตสิ่งของ เครื่องใช้ ที่ผลิตเพื่อการค้าจำนวนมากๆ และมีรูปแบบที่เหมือนกัน เช่น จาน ชาม กระเบื้อง ฯลฯ

2. ศิลปะเครื่องปั้นดินเผาวชิรศิลป์ ได้แก่ งานเครื่องปั้นดินเผาที่ทำขึ้นมา ในรูปของงานศิลปะด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และการแก้ปัญหา ผลผลิตที่ได้จะน้อยชิ้น แต่ละชิ้นจะมีความแตกต่างกันไป

อรพินท์ พานทอง. (2531 : 10) ได้แบ่งเครื่องปั้นดินเผาออกเป็น 2 วิธี คือ

1. แบ่งตามลักษณะการใช้งาน เช่น ชุดอาหาร (Table ware) เครื่องประดับตกแต่ง (Decorative items) เครื่องสุขภัณฑ์ (Sanitary ware) เครื่องใช้ในครัว (Kitchen ware) เครื่องปั้นดินเผาที่ใช้กับงานสถาปัตยกรรม (Architectural ceramics) เป็นต้น

2. แบ่งตามลักษณะของเนื้อดิน ความแข็งแกร่ง และอุณหภูมิที่เผา ได้แก่ เอิร์ทเทอนแวร์ (Earthen Ware) สโตนแวร์ (Stone Ware) ปอร์สเลน (Porcelain) และโบนไชน่า (Bone China)

การแบ่งประเภทของเครื่องปั้นดินเผาในแบบแรก เป็นการแบ่งอย่างง่าย ส่วนการแบ่งแบบที่ 2 จะเป็นที่นิยมใช้ในการศึกษา และอุตสาหกรรมมากกว่า เพราะมีรายละเอียดเกี่ยวกับดิน อุณหภูมิที่ใช้ในการเผา และข้อมูลอื่นๆ แบ่งประเภทเครื่องปั้นดินเผาตามเนื้อดินปั้น อุณหภูมิการเผา ไว้เป็น 3 ประเภท คือ

1. เครื่องปั้นดินเผาเนื้อดินธรรมดา หรือเอิร์ทเทอนแวร์ (Earthen Ware) เนื้อดินปั้นชนิดนี้ส่วนมากเตรียมจากเนื้อดินเหนียวธรรมดาทั่วไปในท้องถิ่น ก่อนเผาจะเป็นสีน้ำตาลเข้ม สีแดง สีเทาแก่ ก่อนที่จะนำไปสร้างรูปทรง ต้องผสมดินเชื้อ (Grog) หรือทรายก่อน เพื่อช่วยทำให้มีความพูนตัวแก้ปัญหาการหดตัว การนำไปเผาจะใช้อุณหภูมิไม่สูงนัก คือ ไม่เกิน 1190 องศาเซลเซียส นิยมทั้งแบบเคลือบและไม่เคลือบ เมื่อผ่านการเผาแล้วเคาะมีเสียงทึบๆ ไม่กังวานเหมือนผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น ได้แก่ หม้อดิน กระถางต้นไม้ คนโท โอ่ง และอิฐก่อสร้าง เป็นต้น (ประสพ ลีเหมือดภัย. 2543 : 294)

2. เครื่องปั้นดินเผาเนื้อแกร่ง หรือสโตนแวร์ (Stone Ware) เนื้อดินปั้นต้องเตรียมเองทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสูตรและส่วนผสมของแต่ละที่ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยดินสโตร์แวร์ ดินหินทนไฟ ดินขาว หินฟันม้า หินแก้ว ดินเหนียวขาว ดินแดง เป็นต้น ปั้นขึ้นรูปทรงตัวได้ดี การเผาใช้อุณหภูมิสูงถึงจุดสุกตัว (Vitreous) ประมาณ 1190-1390 องศาเซลเซียส เมื่อสุกตัวจะมีสีเทา สีน้ำตาล เนื้อหยาบแน่น มีความแข็งแกร่งมาก น้ำและของเหลวไม่สามารถซึมผ่านได้ เวลาเคาะจะมีเสียงกังวาน ได้แก่ โอ่งราชบุรี ศิลาบลเชียงใหม่ เป็นต้น (จิรพันธ์ สมประสงค์. 2535 : 42)

3. เครื่องปั้นดินเผาเคลือบเนื้อละเอียดบาง หรือปอร์สเลน (Porcelain) เนื้อดินปั้นจะเป็นสีขาว และถูกเตรียมขึ้นเป็นพิเศษด้วยกระบวนการหลายขั้นตอน เพราะดินขาว (Kaolin) ไม่ค่อยมีความเหนียว การสร้างรูปทรงนิยมไปขึ้นรูปด้วยวิธีหล่อ (Casting) และวิธีขึ้นรูปด้วยใบมีด (Jigger) เป็นส่วนใหญ่ เผาที่อุณหภูมิ 1250 องศาเซลเซียส เมื่อเผาสุกตัวเนื้อดินปั้นมีความละเอียด โปร่งแสง มีความแข็งแกร่ง มีลักษณะเหมือนแก้ว (Glass) น้ำและของเหลวไม่สามารถไหลซึมผ่านได้ (ประสพ ลิ้มมอดกัย. 2543 : 302)

ในบางตำราอาจมีการแบ่งเพิ่มเป็นประเภทที่ 4 คือ โบนไชนา (Bone China) ซึ่งเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่มีความแกร่ง เนื้อดินขาวและโปร่งแสง เผาในอุณหภูมิใกล้เคียงกับปอร์สเลน (Porcelain) โบนไชนามีลักษณะพิเศษที่เนื้อดินมีส่วนผสมของซี่งี้กระดูกสัตว์

ศักดิ์ชัย เกียรติจินา (2537 : 107-108) แบ่งประเภทของเครื่องปั้นดินเผาโดยอาศัยเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น

1. แบ่งโดยอาศัยกรรมวิธีในการผลิต แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1.1 เครื่องปั้นดินเผานิตเคลือบน้ำยา
- 1.2 เครื่องปั้นดินเผานิตไม่เคลือบน้ำยา

2. แบ่งโดยอาศัยประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก

3. แบ่งตามลักษณะของเนื้อดินและอุณหภูมิที่เผา

พัชรี สาริกบุตร (2523 : 93-96) ได้จัดแบ่งเครื่องปั้นดินเผาตามอุณหภูมิที่ใช้ในขณะเผา และเนื้อดินปั้นดังต่อไปนี้คือ

1. แบ่งตามอุณหภูมิ

ต่ำกว่า 1000° C	เครื่องปั้นดินเผานิต "Tara Cotta"
1000° C - 1200° C	เครื่องปั้นดินเผานิต "Earthenware"
1200° C - 1300° C	เครื่องปั้นดินเผานิต "Stoneware"
1300° C - 1450° C	เครื่องปั้นดินเผานิต "Porcelain"

2. แบ่งตามเนื้อดิน

"Tara Cotta" เป็นส่วนผสมของดินปั้นที่มีดินเหนียวผสมเผาแล้วมักได้สีแดง ในทางโบราณคดี "Tara Cotta" มักใช้เรียกวัตถุดินเผาที่ใช้บรรจุอะไรก็ได้อีกด้วย เช่น ตุ๊กตา รูปสัตว์เลี้ยงต่างๆ และดินเผา (Spindle whorls) เป็นต้น

"Earthenware" เป็นส่วนผสมของดินกับพวกหินฟันม้าพวกควอทซ์และดินเหนียวหรืออาจใช้ดินเหนียวเพียงอย่างเดียวก็ได้ การผสมดินอื่นหรือส่วนผสมอื่นลงไปด้วยทำให้สามารถช่วยในการปั้นขึ้นรูปได้ง่ายขึ้น เป็นภาชนะที่มีเนื้อหยาบละเอียด แน่น มีความพรุนตัวสามารถดูดซึมน้ำได้ เวลาจับต้องจะรู้สึกเหนียว อาจเรียกว่า "Wet Ware" ก็ได้ เพราะเนื้อดินยังหลวมไม่ติดกันสนิท เครื่องปั้นดินเผาชิ้นนี้ ถ้ามีการเคลือบจะเป็นการเคลือบที่บแสง เวลาตีเคาะภาชนะประเภทนี้จะมีเสียงดังเปาะแปะ (Nonmetallic Sound)

"Stoneware" เป็นส่วนผสมที่มีหินปูนปน 50 % หรืออาจใช้เชื้อ เช่น "Grog" ซึ่งเป็นเศษภาชนะดินเผาแตกหัก (Grog อาจใช้คำ Pichers หรือ Shreds ได้) เป็นภาชนะที่มีเนื้อแข็งแกร่ง เพราะเนื้อดินหลอมละลายติดกัน น้ำจะไม่ซึมผ่านได้ ตีเคาะดูจะมีเสียงใสกว่า (Metallic Sound) ถ้าการเผาเรียงจัดบางครั้งดูที่ผิวภาชนะจะเห็นว่าเนื้อหลอมละลายเยิ้มติดกันจนคล้ายกับเป็นเคลือบ (Glaze)

"Porcelain" หรือ "China" เป็นส่วนผสมของดินขาว (Kaolin) ที่มีคุณภาพดี มีธาตุเหล็กน้อย ดินขาวเหนียวหรือดินขาวเนื้อละเอียด (Ball Clay) หินฟันม้า และหินควอทซ์ ภาชนะที่ได้จะมีสีขาวมีคุณสมบัติโปร่งแสง เนื้อบางเคลือบจะเป็นมัน ถ้ายกขึ้นส่องกับแสงจะแลเห็นเงามือหรือเงาวัตถุที่บังไว้ด้านหลัง เเผาจนเนื้อแกร่งไม่ดูดซึมน้ำ ตีเคาะดูจะมีเสียงใสมากคล้ายระฆัง "Bone China" เป็นเครื่องปั้นดินเผาชั้นดีที่สุดมีราคาแพงมาก เป็นส่วนผสมระหว่างดินขาวกับเถ้ากระดูกสัตว์ ดินขาวเหนียว (Ball Clay) และใช้หินควอทซ์กับหินฟันม้าเล็กน้อย กระดูกสัตว์ที่นำมาใช้มักจะใช้กระดูกขาหลังของวัวนำมาล้างจนหมดไขมัน ด้วยกรดและด่าง เเผาให้ขาวและนำเถ้ากระดูกมาแช่น้ำทิ้งไว้หลายๆ วัน เพื่อให้ล้างด่างและเถ้าสีด่างออกไป เอาขึ้นมาตากแห้ง แล้วนำมาผสมกับดินขาว และอื่นๆ ภาชนะที่ได้จะมีสีขาว และมีความขาว เนื้อบางและเบา เคลือบโปร่งแสงมีความแข็งแรงมากมักใช้ทำพวกเครื่องประดับมากกว่าจะเป็นภาชนะใช้งานอย่างอื่น

ภาชนะดินเผา (Pottery) คือภาชนะที่ผลิตขึ้นจากการนำดินและส่วนผสมอื่นๆ มาผสมกันปั้นเป็นรูปร่างตามต้องการ และเผาให้ความแข็งแรงคงรูปอยู่ได้ เช่น ถ้วย ชาม จาน ช้อน แจกัน อีฐ กระเบื้อง เครื่องมือในหัตถกรรมต่างๆ เครื่องสุขภัณฑ์ที่ใช้ในห้องน้ำ เช่น อ่างอาบน้ำ โถส้วม เป็นต้น ภาชนะดินเผาอาจแบ่งอย่างคร่าวๆ ได้ 2 ชนิด คือ

1. ชนิดเคลือบ (Glaze) ส่วนมากจะทำกับภาชนะดินเผาที่ใช้ไฟแรงสูง เช่น "Stone Ware" หรือ "Porcelain"

2. ชนิดไม่เคลือบ (Unglaze) มีตั้งแต่ "Tara Cotta" "Earthenware" และ "Stoneware" ภาชนะดินเผาอาจแบ่งได้เป็น 2 พวกใหญ่ๆ ตามรูปร่าง คือ

2.1 "Flat Wares" คือ พวกถาด ชาม จาน หรือพวกลักษณะถึง กระถาง จานรอง ถ้วย และรูปร่างอื่นๆ ที่มีรูปร่างกว้างแบน เป็นต้น

2.2 "Hollow Wares" คือพวกที่มีปากแคบกว่าส่วนตัวโดยรอบ ภายในกลวง เช่น ขวด ไห กาน้ำ เป็นต้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การแบ่งประเภทของเครื่องปั้นดินเผามีความคล้ายคลึงกัน โดยหลักคือการอาศัยเกณฑ์ต่างๆ ในการแบ่งตามความต้องการ ในที่นี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งเครื่องถ้วย ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หอระบอ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เป็น 2 ประเภท คือ จัดแบ่งประเภทตามกลวิธีการผลิต และจัดแบ่งประเภทตามประโยชน์ใช้สอย ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หอระบอ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ต่อไป

การทำเครื่องปั้นดินเผา

การทำเครื่องปั้นดินเผา มีวิธีการและขั้นตอนการผลิตที่สลับซับซ้อน ต้องอาศัยทักษะความชำนาญในการทำงาน ซึ่งมีขั้นตอนในการทำงานหลากหลายขั้นตอน และมีความสัมพันธ์กันตลอด ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งออกมาเป็นผลงานที่สมบูรณ์ โดยสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนต่างๆ ได้ดังนี้

1. การออกแบบ

2. วัสดุอุปกรณ์ในการทำเครื่องปั้นดินเผา

3. การเตรียมเนื้อดิน
4. การขึ้นรูป
5. การตกแต่ง

การออกแบบ

การออกแบบเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานใดผลงานหนึ่งอย่างมีคุณค่าทั้งด้านความงาม ประโยชน์ใช้สอยต่างๆ เป็นขั้นตอนแรกในการทำงานต่างๆ เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีที่สุด ตรงตามจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่วางแผนไว้

แนวคิดในการออกแบบเครื่องปั้นดินเผาสามารถแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ การออกแบบที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ใช้สอย และการออกแบบที่มุ่งเน้นทางด้านความงาม ซึ่งการออกแบบต้องอาศัยการศึกษาแนวคิดต่างๆ จากสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. รูปทรงธรรมชาติ (Natural's Form Inspiration) แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 พืช (Plant's Form Inspiration) ได้แก่

- ส่วนของลำต้น
- กิ่ง ก้าน
- ใบไม้ลักษณะต่างๆ เช่น ใบกลม ใบแฉก ใบฝอย ฯลฯ
- ผลไม้ต่างๆ เช่น มะเขือเทศ ฟักทอง แอปเปิ้ล ฯลฯ

1.2 สัตว์ (Animal's Form Inspiration) ได้แก่

- สัตว์บก เช่น หมู กระต่าย ช้าง ฯลฯ
- สัตว์ปีก เช่น ไก่ นก เป็ด ฯลฯ
- สัตว์น้ำ เช่น ปู ปลา กุ้ง ฯลฯ
- แมลงต่างๆ เช่น ผีเสื้อ ผึ้ง ฯลฯ

2. รูปทรงมนุษย์ (Human's Form Inspiration) ได้แก่

- รูปทรงเด็ก
- รูปทรงผู้ใหญ่
- รูปทรงคนแก่
- รูปทรงผู้ชาย
- รูปทรงผู้หญิง

3. รูปทรงที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น (Invention's Form Inspiration) ได้แก่สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีชื่อและรูปทรงโดยเฉพาะ เช่น รถยนต์ ไวโอลิน ตระกร้าสาน เป็นต้น (ศักดิ์ชัย เกียรติจินาพันธ์. 2533 : 111-127)

4. รูปทรงที่เกิดจากความรู้สึกของมนุษย์ (Human's Feeling Inspiration) ได้แก่ ความรู้สึกสบายอบอุ่น อ่อนแอ ตลก นอย่นาด เป็นต้น (ทวี พรหมพฤกษ์. 2527 : 7)

5. รูปทรงที่อยู่ตรงกันข้าม

6. รูปทรงอิสระ เป็นรูปทรงที่ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นรูปทรงใด มีความเป็นอิสระ ไม่มีกฎเกณฑ์

7. รูปทรงเรขาคณิต เป็นรูปทรงที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นทางด้านเรขาคณิต ได้แก่ วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม หกเหลี่ยม ฯลฯ

ลักษณะของรูปแบบงานเครื่องปั้นดินเผา ประสบ สี่หมือดภัย (2543 : 159-177) กล่าวไว้ดังนี้

1. รูปทรงของธรรมชาติ (Natural's Inspiration) ธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมสิ่งแรกที่มนุษย์รู้จักได้นำมาใช้เป็นแนวคิดสำหรับการสร้างสรรค์งานต่างๆ โดยมนุษย์ได้แสวงหาความจริงและความงามที่ซ่อนเร้นอยู่ในธรรมชาติ ด้วยการเลียนแบบ ดังแปลง ปรับปรุงแต่ง จากที่ธรรมชาติมีให้มาถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและแสดงออกเป็นรูปทรงธรรมชาติ สมองตอบทางด้านกาย จิตใจ อารมณ์ รูปทรงธรรมชาติต่างๆ ที่มีนี้ได้ถูกมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย นำมาใช้เป็นแนวคิดปรับแต่งจนเกิดเป็นผลงานการสร้างสรรค์ตลอดมา

1.1 พืช (Plant) ลำต้น กิ่งของต้นไม้ใช้เป็นแนวคิดสร้างสรรค์รูปทรงและลวดลายได้ดี ดอกและใบของพืชนานชนิดใช้เป็นแนวคิดสร้างสรรค์รูปทรงได้

1.2 สัตว์ (Animals) สัตว์บก ใช้เป็นแนวคิดสร้างสรรค์ได้ดี สัตว์ปีกได้รับความนิยมมาโดยตลอดสำหรับการสร้างสรรค์และเป็นแนวคิดต่อรูปทรงหรือลวดลายของเครื่องปั้นดินเผา สัตว์น้ำโดยเฉพาะปลาจะได้รับความนิยมสูงสำหรับการสร้างสรรค์

1.3 แร่ธาตุ (Mineral) ในที่นี้หมายถึงกลุ่มหิน ดิน น้ำ หินทราย สารประกอบจุลินทรีย์ต่างๆ ซึ่งรูปลักษณะของจุลินทรีย์มีความแปลกที่น่าสนใจ

2. รูปทรงของมนุษย์ (Human's Form Inspiration) สรีระของมนุษย์ถูกนำมาใช้กับรูปทรงของงานศิลปะต่างๆ มากมายมาแล้วแต่โบราณ เช่น งานสถาปัตยกรรม ประติมากรรม หัตถกรรม เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับชีวิตประจำวัน แม้กาลเวลาจะล่วงมานานแสนนาน รูปแบบของงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะก็ยังคงพอใจที่จะใช้สรีระของมนุษย์เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานไม่เสื่อมคลาย ในงานเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้รูปทรงของมนุษย์เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นี้ จะสามารถดึงความรู้สึกของผู้พบเห็นให้เชื่อมโยงความรู้สึกจากประสบการณ์ที่คุ้นเคยให้สัมพันธ์กับรูปทรงที่พบเห็นได้เป็นอย่างดี แม้การใช้นาเอาเพียงบางส่วนของร่างกายมาใช้ก็ตาม เช่น ในงานเครื่องปั้นดินเผาที่พบมากบริเวณคอ ลำตัว เอว ฐานจะมีส่วนสัมพันธ์กับรูปทรงของคนอื่นเมื่อเปรียบเทียบ คือ จากส่วนที่เว้าได้แก่ ปาก เรียวมากที่คอ แล้วผายออกที่ลำตัว ค่อยแคบที่ฐาน ทำให้เกิดความรู้สึกผึ่งผายสว่างงามข้างบน ความนุ่มนวลของฐานล่าง และความนุ่มนวลของเส้นโค้งบนพื้นผิวให้ความรู้สึกเป็นธรรมชาติได้เป็นอย่างดีแม้จะไม่ทราบว่าได้แรงบันดาลใจมาจากอะไร แต่ด้วยประสบการณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน จะประสานเชื่อมโยงกับสรีระอันสัมพันธ์กันทุกส่วนนี้ก่อให้เกิดความรู้สึกว่างงามอย่างมีพลังซ่อนเร้นอยู่ภายในแบบไม่ขัดแย้งความรู้สึก รูปทรงของเด็กผู้ชายและคนชราจะถูกนำมาสร้างสรรค์ในงานประเภทศิลปกรรมเป็นส่วนใหญ่ เกี่ยวกับการประดับตกแต่งบริเวณอาคารสถานที่ แต่รูปทรงของผู้หญิงจะถูกนำมาใช้มากที่สุดกับงานเครื่องปั้นดินเผาไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม ที่ว่าโดยทางตรงก็คือ การสร้างสรรค์ด้วยลักษณะประติมากรรม อันมีทั้งเต็มตัว ครึ่งตัว หรือบางส่วนของรูปทรง เป็นทั้งเครื่องใช้และเครื่องประดับและรวมไปถึงเครื่องตกแต่งกับของที่ระลึก แต่การใช้ทางอ้อมก็แพร่หลายไม่น้อยสำหรับการสร้างรูปทรงเครื่องปั้นดินเผา เพราะรูปทรงของผู้หญิงมีส่วนประกอบที่เป็นเส้นโค้งและเส้นเว้าในขนาดต่างๆ มากมาย อันเหมาะแก่การเป็นรูปลักษณะของการคิดสร้างสรรค์งาน คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า ภาพเปลือยของผู้หญิงถือเป็นความงามทางศิลปะในแง่ของความอ่อนหวาน นุ่มนวลมาช้านาน แม้บางครั้งภาพจะกำลังกับคำว่าอนาจาร นั้นต้องพิจารณากันที่เจตนาที่แสดงออก

3. รูปทรงของสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น (Man Made's Form) ได้แก่ การนำเอาสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ได้ประดิษฐ์ขึ้นเป็นรูปทรง ซึ่งมีชื่อเรียกของรูปทรงโดยเฉพาะ เช่น รถยนต์ เรือ เครื่องบิน จักรยานยนต์ นาฬิกา ฯลฯ มาเป็นสื่อสำหรับการสร้างแรงดลใจเพื่อการสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณะแบบเหมือนจริง เน้นความ

เป็นจริง เพิ่มเติม ลดหรือตัดทอน ก็จะทำให้ได้งานที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่มีความแปลกใหม่ทางด้านรูปลักษณะ วิธีการ และวัสดุ มีคุณค่าแก่การชื่นชมทั้งในทางงามและความพอใจที่ได้พบเห็น

4. รูปทรงเรขาคณิต (Geometric Form) รูปทรงเรขาคณิตเป็นรูปทรงที่มนุษย์นำมาใช้กับชีวิตประจำวันมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ และเครื่องประดับตกแต่ง ฯลฯ รูปทรงที่ถูกนำมาใช้และพบเห็นมากได้แก่ รูปวงกลม รูปสี่เหลี่ยม รูปสามเหลี่ยม รูปกรวย รูปทรงกระบอก รูปวงรี เนื่องจากรูปทรงเหล่านี้มาจาก จุด เส้น รูปร่าง อันเป็นส่วนประกอบสำคัญสำหรับการสร้างสรรค์รูปทรงต่างๆ การสร้างสรรค์เครื่องปั้นดินเผา รูปทรงเรขาคณิตเหล่านี้จะถูกนำมาใช้อย่างผสมผสานดัดแปลงและใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างแรงดลใจให้เกิดการสร้างสรรค์รูปทรงแบบต่างๆ

5. รูปทรงอิสระ (Free Form Form Inspiration) เป็นรูปทรงที่ใครไม่อาจบอกได้ว่ารูปทรงอะไรเป็นศิลปะสมัยไหน แต่เป็นที่นิยมใช้กันมากเกือบทุกสายงานศิลปะ รูปแบบของรูปทรงอิสระเกิดจากความจริง อารมณ์ความรู้สึก ความนึกคิด ที่เป็นส่วนตัวของผู้สร้างสรรค์เอง หรือเรียกว่ารูปแบบของจิตวิสัย เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากในใจ ไม่เกี่ยวกับสิ่งนอกใจ ไม่เกี่ยวข้องกับวัสดุภายนอกมิใช่การแสดงออกที่เป็นไปตามความจริงเพียงแต่อาศัยวัสดุเป็นสื่อในการสร้างสรรค์รูปทรง เพื่อแสดงความจริงที่อยู่ภายในใจออกมา เป็นการสร้างสรรค์ที่ไม่ซ้ำแบบใคร ไม่ซ้ำแบบของธรรมชาติ ไม่ซ้ำแม้แต่แบบของตนเอง เข้าหลักศิลปะนามธรรม คือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นล้วนๆ ในโลก คือรูปทรงที่จำได้หมายรู้จากธรรมชาติ

วิธีการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา

การขึ้นรูป หมายถึง การนำดินที่เตรียมไว้ดีแล้วมาปั้นหรือขึ้นรูปภาชนะต่างๆ ตามความต้องการ หรือตามการออกแบบไว้

ศักดิ์ชัย เกียรติจินาพันธ์ (2537 : 67-83) กล่าวว่า การขึ้นรูปแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การขึ้นรูปแบบแห้ง (Dry Process) เป็นการขึ้นรูปโดยใช้แรงอัด หรือกระแทกลงบนเนื้อดินแห้งที่มีความชื้นน้อย จะได้รูปผลิตภัณฑ์ตามแม่พิมพ์ที่เตรียมไว้ การขึ้นรูปวิธีนี้ต้องอาศัยแรงอัดสูง (Pressing Machine) รูปแบบผลิตภัณฑ์ต้องไม่ซับซ้อนมากนัก ผลิตภัณฑ์ที่นิยมขึ้นรูปแบบแห้ง ได้แก่ กระเบื้องดินเผา สำหรับมุงหลังคา เป็นต้น

2. การขึ้นรูปแบบเปียก (Wet Process) เป็นการขึ้นรูปโดยใช้เนื้อดินที่มีความชื้นประมาณ 20-40 เปอร์เซ็นต์ หรือในลักษณะของน้ำดิน (Slip)

การขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา เป็นกรรมวิธีสร้างสรรค์ผลงานเครื่องปั้นดินเผา มีหลายวิธีในการเลือกใช้ขึ้นอยู่กับสภาพของงานที่ต้องการและโดยความเหมาะสม ดังนี้

1. การปั้นด้วยมือ (Free Hand Method) บางครั้งเรียกว่า ปั้นแบบอิสระ (Free Form Method) เป็นการสร้างสรรค์รูปทรงด้วยมืออย่างเสรี เริ่มต้นจากการปั้นดินเป็นแท่งหรือก้อน จากนั้นจึงใช้วิธีบีบ ขุด หรือเจาะ ให้เป็นรูปทรงตามต้องการ อาศัยเพียงเครื่องมือเพียงเล็กน้อย เป็นวิธีการเก่าแก่ที่ตั้งแต่มนุญรู้จักทำเครื่องปั้นดินเผา และยังคงนิยมกันอยู่ในปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นรูปด้วยวิธีนี้ได้แก่ หม้อดิน ชามดิน แจกัน และผลิตภัณฑ์ทางศิลปะ เป็นต้น

2. การปั้นด้วยวิธีขด (Coiled Method) หมายถึง การปั้นรูปภาชนะต่างๆ ด้วยการคลึงดินให้เป็นเส้นเล็กหรือใหญ่ตามต้องการ แล้วขดให้เป็นรูปทรงต่างๆ โดยขดจากฐานให้เป็นชั้นสูงขึ้นไปตามความต้องการของรูปทรง จากนั้นจึงแต่งผิวให้เรียบ โดยเชื่อมรอยต่อของเส้นดินด้วยการใช้นิ้วมือกดให้ดินเป็นเนื้อเดียวกัน

หรือจะใช้น้ำดินเชื่อมก็ได้ซึ่งจะทำให้ผิวภาชนะเป็นรอยขีดตามที่เราขึ้นรูปไว้ ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นรูปด้วยวิธีนี้ได้แก่ โอ่ง อ่าง หม้อ แจกัน เป็นต้น

3. การปั้นด้วยวิธีกด (Pressing Method) หมายถึง การขึ้นรูปโดยการนำเอาดินที่เตรียมไว้ดีแล้วอัดเข้าไปในแม่พิมพ์ที่สร้างขึ้นด้วยไม้ ปูนพลาสเตอร์ ซีเมนต์หล่อ หรือโลหะ อย่างใดอย่างหนึ่ง เนื้อดินสำหรับกดพิมพ์ควรมีความเหนียวปานกลางและต้องเตรียมเนื้อดินให้ค่อนข้างนุ่ม จะทำให้ดินทรงตัวได้ดี และแห้งเร็ว ทำให้ได้รูปทรงไม่บิดงอเมื่อแกะออกจากแม่พิมพ์ เพื่อให้ได้รูปภาชนะตามแม่พิมพ์นั้นๆ การกดอาจใช้แรงจากมือ หรือแรงเครื่องจักรก็ได้ ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นรูปด้วยวิธีนี้ได้แก่ อิฐ กระเบื้อง เครื่องประดับต่างๆ เป็นต้น

4. การปั้นด้วยการใช้แป้นหมุน (Throwing Method) การขึ้นรูปด้วยวิธีนี้เป็นวิธีที่นิยมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นวิธีการที่สามารถผลิตเครื่องปั้นดินเผาทั้งประเภทจิตรศิลป์ หัตถกรรม และอุตสาหกรรม เครื่องปั้นดินเผาที่ขึ้นรูปด้วยแป้นหมุนมีลักษณะเป็นทรงกลมหรือทรงกระบอก และมีลักษณะโดยรอบเหมือนกัน (จุฑา โกมุทร์นันทน์, 2539 : 72) แป้นหมุนเป็นเครื่องมือที่มีการวิวัฒนาการและพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ใช้มือหมุน เท้าถีบ หมุนด้วยสายพาน กระทั่งปัจจุบันหมุนด้วยมอเตอร์พลังไฟฟ้า ในอัตราความเร็วประมาณ 80 รอบ/นาที ทำให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น (ประสพ ลีเหมือดภัย, 2543 : 192) การขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน จึงหมายถึง การขึ้นรูปด้วยการนำดินที่เตรียมไว้วางบนแป้นหมุนที่หมุนด้วยแรงมือ เท้า หรือเครื่องจักร พร้อมกับใช้มือสร้างเป็นรูปภาชนะต่างๆ ตามที่มือบังคับ วิธีนี้ทำให้รวดเร็วกว่าวิธีที่หนึ่ง และสอง แต่ต้องอาศัยความทักษะ และชำนาญในการปั้นอย่างมากจึงจะได้ผลิตภัณฑ์ที่ดี ผลิตภัณฑ์ที่ปั้นด้วยวิธีนี้เป็นผลิตภัณฑ์รูปทรงกลม เช่น แจกัน ชาม อ่าง โอ่ง เป็นต้น

5. การปั้นด้วยวิธีทำเป็นแผ่น (Slab Method) หมายถึง การขึ้นรูปโดยใช้แผ่น ซึ่งผ่านการทำเป็นแผ่นด้วยการใช้มือกด ลูกกลิ้ง ดัดด้วยลวด เป็นต้น แล้วตัดแผ่นดินให้เป็นรูปร่างตามต้องการ เช่น ส่วนที่เป็นฐาน ผืน แล้วจึงนำส่วนประกอบต่างๆ มาประกอบกันด้วยน้ำดินจนเป็นภาชนะตามต้องการ ขณะประกอบกันเนื้อดินต้องหมาดๆ จึงจะประกอบได้ดี วิธีนี้ใช้กับผลิตภัณฑ์ที่มีรูปทรงเหลี่ยม เรขาคณิต เช่น กล่อง เครื่องประดับ ที่เขียนหรี เป็นต้น

6. การขึ้นรูปโดยใช้ไบมิด (Jigger Method)) เป็นกระบวนการผลิตชนิดมาตรฐานที่สามารถผลิตงานได้เหมือนๆ กัน เป็นจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว ผลิตภัณฑ์ที่ทำส่วนใหญ่เป็นจำพวก ถ้วย จาน ชาม ฯลฯ การผลิตต้องมีแม่พิมพ์ และไบมิด ตามหลักลักษณะรูปร่างของผลิตภัณฑ์ที่จะทำ โดยอาศัยแป้นหมุนที่มีความเร็วสูงประมาณ 120 รอบ/นาที โกล้อนแป้นหมุนที่มีแกนเหล็กเป็นแกนสำหรับใส่ไบมิดได้อย่างหนาแน่น ส่วนตัวแม่พิมพ์มักทำด้วยปูนพลาสเตอร์ ลักษณะพิมพ์มีทั้งแบบภายนอกซึ่งได้แก่ ภาชนะประเภท จาน หรือชาม ซึ่งมีรูปปากกว้างท้องไม่ลึกมากนัก และชนิดแบบภายในได้แก่ ภาชนะประเภทถ้วย ซึ่งมีส่วนโครงสร้างในทางลึก

7. การขึ้นรูปแบบหล่อ (Slip Casting) การหล่อน้ำดินมีความแตกต่างจากการขึ้นรูปด้วยวิธีอื่น คือ ต้องอาศัยแม่พิมพ์ ซึ่งทำด้วยปูนพลาสเตอร์เป็นหลัก และเป็นตัวดูดน้ำในน้ำดินให้แห้ง และคงรูปตามแบบพิมพ์ การผลิตผลงานด้วยวิธีหล่อน้ำดินนี้สามารถผลิตงานได้เหมือนกันและขนาดเท่ากันทุกชิ้น วิธีการหล่อน้ำดินที่นิยมมีอยู่ 2 วิธี คือ

7.1 การหล่อสลีปแบบกลวง (Drain Casting) หมายถึง การหล่อพิมพ์ที่มีปากกลวงที่เทน้ำสลีปลงในพิมพ์ และเทน้ำสลีปออกจากพิมพ์ได้สะดวก การหล่อพิมพ์ เมื่อเทน้ำสลีปลงในพิมพ์ได้ความหนาตามต้องการแล้ว เทน้ำสลีปออกจากพิมพ์ แม่พิมพ์ที่ใช้หล่อเป็นพิมพ์ชิ้นเดียวหรือหลายชิ้นขึ้นอยู่กับรูปทรงของผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะหล่อกลวงได้

7.2 การหล่อแบบตัน (Solid Casting) หมายถึง การหล่อสลปลงในแม่พิมพ์ให้เป็นแท่งตัน ข้อแตกต่างกันคือ จะต้องทำแบบพิมพ์ไม่เหมือนกันกับแบบกลวง พิมพ์นี้จำกัดความหนาของผลิตภัณฑ์นิยมใช้หล่อจานเพล เครื่องสุสานต์ต่างๆ เป็นต้น (สุจินต์ เพิ่มพูน. 2545 : 32)

พัชรี สาริกบุตร. (2523 : 112-114) กล่าวเพิ่มเติมจากผู้อื่นว่าการขึ้นรูปมีขั้นตอนที่สอง (Secondary Processes) ต่อจากการขึ้นรูปขั้นต้น (Primary Processes) ทั้ง 7 วิธี ด้วย กล่าวคือ

1. การต่อชิ้นส่วน (Piece-Forming) เป็นการนำส่วนต่างๆ ของภาชนะมาต่อกันภายหลังจากที่มีการขึ้นรูปเป็นส่วนๆ ทั้งไว้ให้แห้งพอแข็งตัวจับถือได้ (Leather-hard) จึงนำส่วนต่างนั้นมาต่อให้เข้ารูปร่างภาชนะตามต้องการ การขึ้นรูปภาชนะนั้นบางครั้งอาจจะได้ไม่ใช้วิธีขึ้นรูปเพียงวิธีเดียวในภาชนะหนึ่งใบ โดยเฉพาะภาชนะที่มีขนาดใหญ่มาก เช่น ไห ตุ่ม หรือโอ่งมังกรของไทย ให้ที่ใช้เก็บอาหาร อาจ会上ต้นส่วนล่างด้วยวิธีใช้แป้นหมุน และส่วนต่อไปตอนกลางใช้วิธีขุดดิน และส่วนคอใกล้ปากใช้วิธีปั้นด้วยมือต่อขึ้นไปได้ เนื่องจากมีขนาดใหญ่ต้องทำทีละช่วง ทั้งไว้ให้แห้งแล้วจึงนำแต่ละส่วนมาต่อเชื่อมติดกัน สำหรับภาชนะที่มีคอเล็กเรียวสูงขึ้น เช่น ของจีน นิยมใช้วิธีการต่อส่วนเช่นกัน โดยทำตัวเสียบก่อน ส่วนคอคอดที่สูงขึ้นนั้นทำอีกส่วนแล้วนำมาต่อกัน โดยใช้ผ้าดิน (Slip) ช่วยในการต่อชิ้นส่วนต่างๆ

2. การเติมชิ้นส่วน (Applied parts) เป็นการต่อส่วนภาชนะออกไปจากตัวภาชนะ ในขณะที่ยังหมาดหรือแข็งพอจับถือได้ เช่น ต่อกุ ต่อกา ต่อกายปาก พวยกา ต่อกาน ต่อกม่อที่จับ เป็นต้น ในการต่อกายปากอาจใช้มือบีบจับออกมา แต่ส่วนมากมักจะใช้แผ่นดินรูปสามเหลี่ยม หรือครึ่งวงกลม ดัดเข้าไปในบริเวณขอบ พวยเหยือก (Parrot-beaked jug) อาจจะใช้นิ้วกระทุ้งเนื้อดินบริเวณระหว่างคอใต้ริมขอบแล้วดัดแผ่นดินรูปสามเหลี่ยมลงบริเวณนั้น ซึ่งลักษณะของปากชนิดนี้จะโค้งออกมาสูงกว่า หรือในการต่อกายปาก (Spout) อาจจะใช้แผ่นพันรอบนิ้วมือหรือพันรอบไม้กลมแล้วจิ้มกระทุ้งตัวภาชนะเข้าไป และยารอยต่อให้นเรียบร้อยหรือเจาะรูตัวภาชนะในบริเวณที่จะต่อกายปาก แล้วนำมาต่อกัน เป็นต้น

3. การตัดเจียนส่วนเกิน (Fettling) เป็นการตัดเจียนรอยต่างๆ ที่เกินออกมาจากภาชนะด้วยมีดให้เรียบร้อย เช่นรอยตะเข็บที่เกิดขึ้นเนื่องจากรอยต่อของพิมพ์ไม่สนิท ทำให้ดินล้นออกมา หรือที่ก้นภาชนะหนาเกินไป ไม่เรียบจึงใช้มีดตัดเจียนออก เป็นต้น การตัดเจียนออกต้องทำในขณะที่ภาชนะนั้นแห้งหมาดๆ

4. การขูดผิว (Shaving and turning) การขูดผิวจะทำในขณะที่ดินแข็งตัวแล้ว ผิวของภาชนะไม่เรียบมองดูเหมือนขรุขระ จึงต้องขูดผิวให้เสมอกันและเป็นการทำให้ภาชนะบางลงด้วย โดยใช้มีดค่อยๆ ขูดบนผิวภาชนะนี้แล้วคว่ำลงบนแป้นหมุนที่มีก้นดินวางอยู่เพื่อรองการกดหมุนคล้ายนำภาชนะไปเข้าเครื่องกลึง เป็นต้น

การตกแต่งเครื่องปั้นดินเผา

การตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการสร้างสร้งงานเครื่องปั้นดินเผา เพราะเป็นสิ่งเสริมสร้างความงามภายนอกของผลิตภัณฑ์ ให้มีความสมบูรณ์ และสวยงามยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

1. การตกแต่งขณะเนื้อดินอยู่ในสถานะหมาด
2. การตกแต่งขณะเนื้อดินอยู่ในสถานะเริ่มแข็งตัว
3. การตกแต่งขณะเนื้อดินอยู่ในสถานะแห้ง
4. การตกแต่งเมื่อผ่านกระบวนการเผา

ปยุตธรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2538 : 108-109) กล่าวถึง การตกแต่งด้วยเนื้อดินเหนียว ดังนี้

การตกแต่งด้วยเนื้อดินเหนียวเป็นการตกแต่งในขณะที่เนื้อดินยังหมาดอยู่ ภาชนะที่กำลังขึ้นรูปอยู่บนแป้นหมุนก็สามารถตกแต่งลวดลายที่ต้องการได้ เช่น การใช้ดินปั้นเป็นขอบโค้งรอบตัวภาชนะ หรือเมื่อนำภาชนะลงจากแป้นหมุนแล้ว อาจเพิ่มลวดลายในขณะที่ดินยังหมาดอยู่ การตกแต่งวิธีนี้ต้องอาศัยความระมัดระวังอย่ากดเนื้อดินแรงเกินไปเพราะจะทำให้ภาชนะเสียรูปทรงได้

การตกแต่งด้วยเนื้อดินที่มีสีแตกต่างกันก็ได้ผลดีเป็นที่นิยมกัน เช่น การนำดินเหนียวที่มีสีต่างกันมาใช้ในการตกแต่งโถงลายมังกรในขณะที่โถงยังหมาดอยู่ ซึ่งช่างปั้นจะใช้ดินเหนียวที่มีออกไซด์บางชนิดเช่น เหล็กออกไซด์ พอกลงบนผิวโถงซึ่งเมื่อเผาแล้วก็จะเป็นลวดลายมังกรสีน้ำตาล เทคนิคเนื้อดินที่มีสีมาตกแต่งภาชนะได้แก่

1. การประสานเนื้อดินสี (Neriage) เป็นกรรมวิธีที่ใช้ดินที่มีสีตั้งแต่ 2 สีขึ้นไปติดเข้าด้วยกันในแบบพิมพ์ ซึ่งการต่อเนื้อดินจะต้องใช้ความประณีตในการประสานเนื้อดินและควรปล่อยให้แห้งอย่างช้าๆ

2. การป้ายดินสี (Egyptian Paste) เป็นกรรมวิธีที่นำมาใช้ตกแต่งภาชนะดินเหนียวที่ขึ้นรูปแล้วแต่ยังคงความชื้นอยู่ นิยมนำมาตกแต่งโถงลายมังกร โดยการผสมสารที่ให้สีประเภทออกไซด์โลหะลงในเนื้อดินเหนียวแล้วจึงนำมาปะหรือป้ายพอกเข้ากับตัวภาชนะอีกทีหนึ่ง

จอร์จสัน สมประสงค์ (2535 : 78-81) ได้กล่าวถึงวิธีการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาก่อนเผา (Finishing) ไว้ 8 วิธี ดังนี้

1. ตกแต่ง ขูดผิวเพื่อให้เสร็จสมบูรณ์ในขั้นสุดท้าย ลักษณะในการตกแต่งจะทำบนแป้นหมุนขูดไปรอบๆ คล้ายการกลิ้งไม้ เครื่องมือที่ใช้ในการตกแต่งต้องประดิษฐ์ให้โค้งงอตามรูปแบบของภาชนะนั้นๆ จึงจะทำงานสะดวกและรวดเร็วขึ้น

2. การตกแต่งด้วยวิธีขูดผิวให้เป็นลวดลาย ต้องอาศัยเครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้นมาช่วยในการทำงาน เช่น เหล็กปั้น เหล็กปลายแหลม ช้อน ส้อม หัว เป็นต้น

3. การตีลาย เป็นวิธีการตกแต่งผิวภาชนะที่ต้องนำไม้ไปแตะให้เกิดเป็นลวดลายหรือรูปต่างๆ แล้วนำไปตีกดประทับลงบนภาชนะให้เกิดเป็นลวดลายขึ้น รวมถึงการใช้เชือกทาบ เสือทาบหรือกดลงบนภาชนะนั้นๆ ด้วย

4. การตกแต่งด้วยการปั้นติดลายูนูน ปัจจุบันนิยมทำกันมาก เช่น โถงมังกรที่ราชบุรี เป็นการนำดินชนิดเดียวกับดินที่ใช้ปั้นภาชนะนั้นๆ มาปั้นเป็นลวดลายตามต้องการแล้วนำไปติดด้วยการประสานน้ำดินชั้นหรือวิธีติดเพิ่มด้วยเนื้อดินเองก็ตาม แต่ลวดลายที่ปั้นติดจะต้องมีลักษณะ และขนาดความหนาที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการเผาจะต้องสุกถึงด้วย

5. การตกแต่งผิวด้วยวิธีขัดมัน โดยการขัดพื้นผิวของภาชนะให้เรียบเป็นมันเงาด้วยกระดาษทรายหรือหินละเอียดขัดถูไปบนภาชนะ

6. การตกแต่งผิวด้วยน้ำเป็นการตกแต่งในขณะที่ภาชนะมีลักษณะเปียกโดยใช้ฟองน้ำลูบตามผิวให้เรียบ

7. การตกแต่งผิวด้วยวิธีใช้น้ำสลิป โดยต้องเตรียมน้ำสลิปให้มีสีที่ต่างจากเนื้อดินปั้นจะให้เห็นลวดลายที่มีสีแตกต่างกัน นำภาชนะลงชุบในน้ำสลิป ควรทำในขณะที่ภาชนะยังหมาดๆ จะทำให้น้ำสลิปเกาะเนื้อดินได้ดี วิธีการนี้เรียกว่า การเ็นโกบ

8. การตกแต่งด้วยวิธีอื่นๆ

8.1 การตกแต่งด้วยวิธีพิมพ์ โดยการแกะลวดลายลงบนโลหะ หรือทรายยาง แล้วนำไปพิมพ์บนภาชนะในขณะที่ภาชนะยังไม่แห้ง

8.2 การตกแต่งด้วยวิธีใช้รูปลอก เป็นลวดลายที่ทำสำเร็จรูปแล้วด้วยการพิมพ์อาจมีสีเดียวหรือหลายสี พิมพ์ลงบนแผ่นสติกเกอร์แล้วนำไปลอกติดบนภาชนะ

8.3 การตกแต่งด้วยวิธีสแตมป์ โดยการแกะแม่พิมพ์แล้วนำไปทาบบนภาชนะใช้สีฟัน

8.4 การตกแต่งด้วยวิธีการการะบวนการถ่ายรูปเป็นการใช้ภาพถ่ายตกแต่งบนภาชนะ

8.5 การตกแต่งด้วยการเขียนสีผง โดยส่วนที่เขียนด้วยสีผงเมื่อนำไปเคลือบน้ำยาจะไม่ติด แต่เมื่อนำไปเผาสีผงจะละลายออก

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการแต่งเครื่องปั้นดินเผาหลังการเผาดิบ ว่ามีหลายวิธีเช่น

1. การตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบสี โดยจะใช้สีเดียว หรือหลายสีก็ได้ โดยใช้เทคนิคเคลือบตามสะดวก เช่น เทสีราดหลายๆ สี บนภาชนะอันเดียว หรือใช้วิธีการพ่นสี ชุบสี

2. การตกแต่งด้วยวิธีการเขียนสีได้เคลือบ วิธีนี้ใช้ได้ทั้งภาชนะที่ยังไม่ได้เผาดิบ และภาชนะที่ทำการเผาดิบแล้ว สีได้เคลือบนี้จะตกแต่งได้หลายๆ สีตามความต้องการ การเขียนจะเขียนด้วยพู่กัน เส้นหนาๆ เบา อ่อนแก่

3. การตกแต่งด้วยการเขียนสีบนเคลือบ จะทำกับภาชนะที่เคลือบแล้ว และควรเป็นเคลือบสีขาวจึงจะเหมาะกับการเขียนสีต่างๆ บนเคลือบ เช่น เครื่องเบญจรงค์ สีบนเคลือบนอกจากจะมีสีต่างๆ แล้วยังมีสีประเภท ทอง นาค เงิน ให้เลือกอีกด้วย

สุจินต์ เพิ่มพูล (2545 : 35-36 ; อ้างอิงจาก ศูนย์วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา. 2529. เทคโนโลยีเซรามิกส์เบื้องต้น. หน้า 40) กล่าวถึงสีที่ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาว่าสีที่ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาเป็นสีสำเร็จรูป ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. สีใต้เคลือบ (Underglaze Color) เป็นสีที่มีจุดหลอมละลายสูง การใช้มีหลายวิธีต้องเลือกให้เหมาะกับเนื้อดินปั้นและน้ำเคลือบ วิธีใช้สีใต้เคลือบมีดังนี้

1.1 ใช้ผสมกับน้ำเคลือบ เป็นน้ำเคลือบสี (Coloured Glaze) อาจจะเรียกว่า สีในเคลือบ

1.2 ใช้ผสมกับเนื้อดินปั้น ทำเป็นดินปั้นสี (Coloured Body)

1.3 ใช้เขียนตกแต่งลวดลายบนเนื้อภาชนะดินปั้นแล้วเคลือบทับด้วยน้ำเคลือบใส เมื่อเผาหน้าเคลือบละลายสีที่อยู่ใต้เคลือบจะปรากฏออกมา

2. สีบนเคลือบ (Overglaze Colour) เป็นสีที่ใช้ตกแต่งบนภาชนะเครื่องปั้นดินเผาที่เผาเคลือบเสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อใช้สีตกแต่งบนเคลือบแล้วต้องเผาก่อนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้สีติดกับผิวภาชนะทนทาน อุณหภูมิที่ใช้เผาสีบนเคลือบนี้ประมาณ 750-800 องศาเซลเซียส และไม่ควรเกิน 900 องศาเซลเซียส

จิรพันธ์ สมประสงค์ (2535 : 110-111) กล่าวเกี่ยวกับการใช้สีตกแต่งในเครื่องปั้นดินเผาไว้ดังนี้

สีในเคลือบ (Colour In Glazes) การเผาภาชนะในเตาเผาที่แตกต่างกันก็ได้สีในเคลือบที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับเตาเผา เช่น เตาไฟฟ้าจะให้สีสันท่างจากเตาแก๊ส เป็นต้น สีเคลือบเกิดขึ้นได้จากออกไซด์ต่างๆ นำมาผสมกับน้ำเคลือบในเปอร์เซ็นต์ต่างๆ กัน ก็จะได้สีแก่อ่อนตามต้องการได้

การเขียนสีใต้เคลือบ (Under Glazes) นิยมใช้กับเครื่องลายคราม คือ การเขียนลวดลายตามความต้องการ มักใช้สีน้ำเงินสีเดียว โดยใช้น้ำหนกอ่อนแก่ และระยะใกล้ ไกล เมื่อเขียนลวดลายเสร็จจึงนำภาชนะนั้นไปชุบน้ำเคลือบใส (Clear Glazes)

การเขียนสีบนเคลือบ (Overglaze Or On Glazes) มักจะใช้การเขียนแต่งบนภาชนะที่ได้ทำการเคลือบเรียบร้อยแล้ว โดยการใช้สีเขียนเพิ่มเติมลวดลายตามความต้องการ แล้วนำภาชนะนั้นไปเผาอีกครั้ง

หนึ่งในอุณหภูมิประมาณ 850 องศาเซลเซียส สิบเคลือบนี้ถ้านำมาเขียนต้องนำมาผสมขาวหรือยางไม้เสียก่อนเพื่อจะช่วยให้สีเกาะติดภาชนะได้ดี

ประสพ ลีเหมือดภัย (2543 : 210-211) กล่าวถึงการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาด้วยน้ำเคลือบไว้ว่า น้ำเคลือบ (Glaze) หมายถึง ของผสมซึ่งประกอบด้วยวัตถุดิบต่างๆ อันเป็นส่วนผสมที่ก่อให้เกิดการเคลือบภายหลังที่ผ่านกระบวนการเผา และเคลือบนี้ก็คือ ชั้นของแก้ว ซึ่งมีผลึกปนอยู่โดยฉาบบางๆ อยู่บนผิวงานเครื่องปั้นดินเผา มีความแข็งป้องกันการเกิดรอยบนผิว ด้านทางต่อการเสียดสี และการซึมผ่านของของเหลว เกิดความสวยงาม

เคลือบอาจมีสีหรือไม่มีสี โปร่งแสง โปร่งใส หรือทึบแสงก็ได้ เคลือบไม่ว่าจะมีรูปร่างลักษณะใดก็ตาม การเคลือบก็มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อไม่ให้ของเหลวและก๊าซซึมผ่านผลิตภัณฑ์
2. เพื่อให้เกิดความสวยงามสะดุดตา
3. เพื่อทำความสะอาดผิวผลิตภัณฑ์ได้ง่าย
4. ทำหน้าที่ป้องกันผลิตภัณฑ์ในหลายกรณี
5. ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงยิ่งขึ้น

ผิวเคลือบส่วนใหญ่ที่พบทั่วไป แบ่งได้ดังนี้

1. เคลือบใส (Clear Glaze) ส่วนใหญ่จะมีผิวเรียบและเป็นมันดี มองเห็นเนื้อดินที่เคลือบได้ แต่ถ้าพิจารณาอย่างถี่ถ้วน และมีแสงสว่างเพียงพอ จะเห็นว่า ความสมบูรณ์ของผิวเคลือบแทบจะไม่มี มักจะพบจุดหรือหลุมเล็กๆ กระจายอยู่บนผิวเคลือบ

2. เคลือบด้าน (Mat Glaze) ผิวเคลือบจะมีลักษณะเหมือนเปลือกไข่ เคลือบชนิดนี้จะมีผลึกเล็กๆ เกิดขึ้นที่ผิวเคลือบ มีผลให้การสะท้อนแสงลดลง สำหรับเคลือบด้านนี้การไหลตัวไม่ดีเท่าเคลือบใส

3. เคลือบทึบแสง (Opaque Glaze) คือ เคลือบที่มีคุณสมบัติพิเศษยอมให้แสงผ่านเคลือบได้น้อยหรือไม่ได้เลย มีข้อดี คือ ช่วยปิดบังข้อบกพร่องของเนื้อดิน ลดความแตกต่างของสีบนผิวงานเครื่องปั้นดินเผา

ทรงพันธ์ วรรณมาศ (2532 : 92) ได้ให้ความหมายของน้ำเคลือบไว้ว่า

น้ำเคลือบ คือ สารประกอบของอะลูมินา (Alumina) ซิลิกา (Silica) และสารที่ช่วยให้การหลอมละลายในกระบวนการความร้อน มีลักษณะใสคล้ายแก้ว หรืออีกนัยหนึ่ง คือ สารประกอบของซิลิเกต (Silicate) ที่โดยความร้อนแล้วจะหลอมละลายเป็นเนื้อเดียวกัน ทำหน้าที่ฉาบบนผิวผลิตภัณฑ์ มีลักษณะโปร่งใส เปราะ และทนต่อการละลายของกรดต่างได้เป็นอย่างดี

จรรยา โกมุทรัตนานนท์ (2539 : 111) ให้ความหมายของน้ำเคลือบไว้ว่า

น้ำเคลือบ คือ สารประกอบของอะลูมินา ซิลิกา และสารที่ช่วยให้ละลายในกระบวนการความร้อน หรืออีกความหมายหนึ่งคือ สารประกอบซิลิเกตที่ถูกหลอมละลายเป็นเนื้อเดียวกันฉาบบนผิวผลิตภัณฑ์ มีลักษณะโปร่งใส หรือทึบด้าน แข็งแกร่งสามารถทนต่อกรดและด่างได้เป็นอย่างดี

จิรพันธ์ สมประสงค์ (2535 : 103-112) ได้กล่าวถึงการเคลือบและชนิดต่างๆ ของน้ำเคลือบไว้ว่า

น้ำเคลือบ คือ สารละลายที่จะละลายก็ต่อเมื่อได้รับความร้อนและจะฉาบอยู่บนผิวภาชนะมีทั้งชนิดที่ละลายฉาบแล้วมีมัน และฉาบแล้วไม่มีมัน น้ำเคลือบเปรียบได้กับเทียน เมื่อถูกความร้อนถึงจุดหลอมละลายก็จะเปลี่ยนสภาพเป็นของเหลว เมื่อเย็นลงก็จะเกาะแน่นอยู่บนผิวภาชนะนั้น

ชนิดของน้ำเคลือบ แบ่งตามคุณสมบัติ ส่วนผสมของวัตถุดิบและอุณหภูมิที่ใช้เผา ดังนี้

1. น้ำเคลือบที่เผาในอุณหภูมิต่ำ วัตถุดิบที่ใช้เป็นตัวหลอมละลาย คือ

1.1 สารตะกั่ว (สารพิษ) จะหลอมตัวในอุณหภูมิประมาณ 950 องศาฟาเรนไฮต์

1.2 สารประเภทต่าง ได้แก่ บอแรกซ์ แคลเซียมโบรไรท์ จะหลอมตัวในอุณหภูมิประมาณ 90-1120 องศาฟาเรนไฮต์

2. น้ำเคลือบชนิดเผาในอุณหภูมิสูง น้ำเคลือบชนิดนี้มีความแข็งแรงมาก ทนต่อการกัดและต่างได้เป็นอย่างดี จึงมักนิยมเคลือบผลิตภัณฑ์ประเภทสโตร์แวร์ หรือผลิตภัณฑ์ประเภทปอร์สเลน ซึ่งมีทั้งชนิดเป็นมัน ชนิดด้าน ชนิดเคลือบใส เคลือบทึบ อุณหภูมิในการเผาสูงประมาณ 1230-1370 องศาฟาเรนไฮต์ ซึ่งสามารถเคลือบได้หลายวิธี เช่น

2.1 เคลือบซีเก้า (Ash Glazes) เป็นวิธีการเคลือบโดยใช้ซีเก้าของไม้ชนิดต่างๆ มาผสมกับโปแตสโซดาและแมกนีเซียม ผสมเหล็กลงไปบ้าง เวลาเคลือบจะให้สีสวย กรรมวิธีนี้เป็นวิธีที่เก่าแก่ น้ำเคลือบชนิดนี้ยังไม่มีขายในท้องตลาดต้องผสมเอง

2.2 เคลือบฟริต (Frit Glazes) ฟริตมีหลายชนิดตามส่วนประกอบ ซึ่งฟริตมีคุณสมบัติพิเศษ คือ ไม่เป็นพิษ ไม่ละลายน้ำ จึงเหมาะที่จะนำมาทำน้ำเคลือบ ฟริตมีส่วนผสมของซิลิกา และอลูมินา นำมาเผาให้ละลายในเตาหลอมฟริตแล้วนำไปใส่น้ำเย็น นำขึ้นบดให้ละเอียดก็จะได้ฟริตตามต้องการ

2.3 เคลือบราน (Crackle Glazes) เป็นการเคลือบเพื่อตกแต่งพื้นผิวภาชนะให้ดูสวยงามวิธีหนึ่ง เกิดจากส่วนผสมของน้ำเคลือบที่มีความแตกต่างกับเนื้อดิน เกิดการขยายตัวที่ไม่เท่ากันจึงทำให้เกิดรอยรานบนผิวเคลือบ การเคลือบรานไม่เหมาะกับภาชนะใส่อาหาร

2.4 เคลือบด้าน (Mat Glazes) เป็นการเคลือบที่ไม่เป็นมันผิวเรียบมองคล้ายกับการเผาเคลือบที่เนื้อไม่สุก

2.5 เคลือบการเผาแบบรีดักชัน (Reduction Glazes) เป็นการเคลือบโดยการเผาภาชนะในรูปแบบของบรรยากาศที่มีออกซิเจนน้อยทำให้การลุกไหม้ไม่สมบูรณ์แบบ มีลักษณะเป็นควันไปทำปฏิกิริยาทำให้เกิดสีสนับบนภาชนะ

2.6 เคลือบผลึก (Crystalline Glazes) เกิดจากการควบคุมอุณหภูมิในการเผาไหม้ทำให้ออกไซด์เกิดปฏิกิริยาเป็นผลึกขึ้นในน้ำเคลือบ

2.7 เคลือบเกลือ (Salt Glazes) เป็นการเคลือบที่ลงทุนน้อย หาวัตถุดิบได้ง่าย ราคาถูก แต่วิธีการเคลือบต้องระมัดระวังมาก การเคลือบเริ่มจากการเผาเคลือบแบบธรรมดาทั่วไป เมื่อถึงอุณหภูมิที่ดินสุกตัวหรือที่เราต้องการ จึงใช้เกลือแกง (Sodium Chloride-NaCl) ชนิดเม็ดหรือป่นโยนเข้าไปในช่องเตาเผา เมื่อเกลือโดนความร้อนจะเกิดปฏิกิริยาเป็นควันโซเดียมจำนวนมากไปเกาะที่ผลิตภัณฑ์ แล้วทำปฏิกิริยากับซิลิกาที่ผิวผลิตภัณฑ์ จนกลายเป็นแก้วมัน (Glossy Silicates) ทำให้ผลิตภัณฑ์มีผิวมันวาว

2.8 เคลือบตะกั่ว (Lead Glazes) เป็นน้ำเคลือบที่มีส่วนผสมของตะกั่วออกไซด์ (Lead Oxide) เป็นหลัก ทำหน้าที่เป็นสารช่วยหลอมละลาย (Flux) อาจใช้ในน้ำเคลือบเดี่ยวๆ หรือผสมในน้ำเคลือบที่มีตัวอื่น ๆ ผสมอยู่ด้วย ผิวเคลือบจะมีความมันวาวสะท้อนแสงได้ดี และมักจะมีการราน (Crazing) สีเคลือบมีความสดใส สามารถเปลี่ยนแปลงได้มากมายโดยผสมออกไซด์ที่ทำให้เกิดสี หรือสีสำเร็จรูป เคลือบตะกั่วนิยมเคลือบผลิตภัณฑ์ศิลปะต่างๆ กระเบื้องมุงหลังคา กระเบื้องบุผนัง และอิฐโชว์ตัวต่างๆ ไม่นิยมเคลือบภาชนะใส่อาหาร เพราะเป็นเคลือบที่ไม่ทนต่อการดูดซับ กรดต่างๆ

2.9 เคลือบสลิบ (Slip Glazes) เป็นการเคลือบภาชนะด้วยการเผาครั้งเดียว โดยไม่ต้องนำภาชนะไปเผาติดก่อนเป็นการเคลือบที่เกิดจากวัตถุดิบในธรรมชาติเกิดความพอเหมาะพอดีกันโดยบังเอิญ
สุรศักดิ์ โกสยพันธ์ (2534 : 70-72) กล่าวถึงวิธีในการเคลือบผลิตภัณฑ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 วิธีดังนี้

1. เคลือบด้วยวิธีการชุบหรือจุ่ม (Dipping) เป็นวิธีที่ง่าย เหมาะกับผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดเล็ก มีน้ำหนักเบา และสามารถยกได้
2. เคลือบด้วยวิธีเทหรือราด (Pouring) ใช้กับผลิตภัณฑ์ขนาดใหญ่ เช่น โอ่ง หรือแจกันใหญ่ๆ
3. เคลือบด้วยวิธีทา (Painting) ใช้แปรงหรือพู่กันทา ส่วนมากใช้กับผลิตภัณฑ์ทางศิลปะที่ต้องการหลายๆ สี
4. เคลือบด้วยวิธีพ่น (Spraying) วิธีนี้เป็นวิธีที่ทำให้ได้เคลือบสม่ำเสมอ น้ำเคลือบต้องผสมให้ใสกว่า 3 วิธีแรก เพื่อสะดวกในการพ่น เหมาะกับผลิตภัณฑ์ขนาดใหญ่และเครื่องสุขภัณฑ์ต่างๆ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ซึ่งสามารถทำการตกแต่งได้หลากหลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีก็ให้ความสวยงามที่แตกต่างกันออกไป จึงควรเลือกใช้การตกแต่งให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ และการใช้งาน เพื่อที่จะได้เครื่องปั้นดินเผาที่ดี มีคุณค่า และคุณประโยชน์ต่อการใช้งาน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถ้วยจีน

ณัฐภัทร จันทวิช (2529 : 50) กล่าวถึงความหมายของเครื่องถ้วย (Ceramics) ไว้ว่า เครื่องถ้วย (Ceramics) หมายถึง เครื่องปั้นดินเผาทุกประเภท ตั้งแต่เครื่องปั้นดินเผาเนื้อดินธรรมดา (Earthen Ware) เครื่องปั้นดินเผาเนื้อแกร่ง (Stone Ware) และเครื่องปั้นดินเผาเคลือบเนื้อละเอียดบาง ซึ่งสามารถมองเห็นแสงสว่างผ่านทะลุได้ (Porcelain) ซึ่งเครื่องปั้นดินเผาแต่ละชนิดเผาด้วยอุณหภูมิต่างกัน เครื่องถ้วยของจีนมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน และเครื่องถ้วยจีนนี้ช่างได้ประดิษฐ์ขึ้นตามรูปแบบธรรมชาติที่ได้จากการปั้นและประดิษฐ์ด้วยมือ บรรดาผู้ที่สนใจศึกษาต่างยอมรับว่าเป็นภาชนะที่มีรูปแบบทั้งงดงามมีความสมดุลกันทั้งส่วนกว้างและส่วนลึก ตลอดจนแสดงความรู้สึกรวมออกมาทั้งในรูปของแนวเส้น ลวดลาย และโครงร่าง (ภุชงค์ จันทวิช, 2523 : 133)

ณัฐภัทร จันทวิช (2529 : 81-110) กล่าวถึงความเป็นมาของเครื่องถ้วยจีนในยุคสมัยต่างๆ ไว้ดังนี้

...เครื่องถ้วยสมัยก่อนประวัติศาสตร์ (2205-1766 ปีก่อนคริสตกาล) “เครื่องถ้วยในยุคนี้ถือว่าเก่าแก่ที่สุด เป็นภาชนะดินเผาที่มีเนื้อดินสีแดง ตกแต่งลวดลายด้วยสีดำ ส่วนมากพบที่หยางเฉา (YangShao) จึงเรียกว่า “วัฒนธรรมหยางเฉา” มีอายุอยู่ราว 1500 ปีก่อนคริสตกาล เครื่องถ้วยยุคนี้มีการตกแต่งลวดลายด้วยการเขียนสีทับ สีที่เขียนมีสีแดง สีดำ และสีขาว แบบของลายที่นิยมมีลายเชือกทาบ ลายเส้นไขว้ ลายวงกลมซ้อน ลายวงกลม ลายซิกแซก และลายก้นขวด ส่วนในยุคหินตอนปลาย ปรากฏว่ามีเครื่องปั้นดินเผาสีดำ พบบริเวณหลงชาน (Longshan) ในมณฑลชานตุง (Shantung) จึงเรียกว่า “วัฒนธรรมหลงชาน” เครื่องถ้วยมีสีดำ บางชิ้นมีสีน้ำตาลเนื้อบาง เริ่มเคลือบได้บ้างแล้ว นอกจากนี้ยังพบเครื่องถ้วยสีเทาที่เสียวตุง (Siao Tung) ใกล้เมืองอันหยาง (Anyang) ในมณฑลเหอหนานตอนเหนือ ซึ่งนักโบราณคดีสันนิษฐานว่าน่าจะเจริญขึ้นระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อของทั้งสองวัฒนธรรมนี้ หรืออาจจะเกิดขึ้นจากการรวมกันของวัฒนธรรมทั้งสองก็เป็นได้ และแสดงอิทธิพลไปไกลตลอดทั่วทั้งประเทศ ทั้งแสดงถึงการเริ่มต้นตั้งรกราก ในทางประวัติศาสตร์จีนอีกด้วย...

เครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์ซางและราชวงศ์โจว (Shang and Zhou) (1766-1122 และ 1122-770 ปีก่อนคริสตกาล) ในยุคสำริดของจีน มีเครื่องปั้นดินเผาที่มีรูปแบบใหม่ๆ มาก มีการปรับปรุงด้านเทคนิคขึ้นเป็นอันมาก เช่น การเลือกดิน ผสมดิน และการเผาดิน ในปลายสมัยราชวงศ์ซาง และราชวงศ์โจว ลวดลายที่ใช้มักเป็นลายเรขาคณิต ซึ่งทำโดยการตี ใช้ตราประทับ เจาะและแกะสลัก การใช้ลูกกลิ้ง และลายบางลายเหมือนภาชนะสำริด

เครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์ฮั่น (Han) (206 ปีก่อนคริสตกาล-ค.ศ. 220) ในสมัยนี้ได้มีการทำเคลือบจากตะกั่ว และ หินฟีนมา กับใช้สีที่เกิดจากออกไซด์ของโลหะต่างๆ ในยุคนี้มีการทำเครื่องถ้วยที่ใช้ในการศพ เครื่องถ้วยสมัยสามก๊ก (Three Kingdoms) (ค.ศ. 221-265) ในสมัยสามก๊กตอนต้น มีเอกสาร ซึ่ง ณ ู่ (Tung Wu) กล่าวว่าที่หย่งช่า (Yong Chia) ในมณฑลชเกียงได้มีการผลิตเครื่องถ้วยเคลือบมาตั้งแต่ปลายสมัยราชวงศ์ฮั่นเรื่อยมาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 10 ในอาณาจักรของราชวงศ์วู (Wu Kingdoms) ปรากฏว่าได้ทำเครื่องถ้วยได้ดีมาก มีทั้งลายชุดและลายพิมพ์ ยุคแรกๆ น้ำเคลือบมีสีเหลืองปนน้ำตาล แต่ในสมัยหลังน้ำเคลือบจะมีสีเขียวเข้มแบบสีสำริด

เครื่องถ้วยสมัยหกราชวงศ์ (Six Dynasties) (ค.ศ. 265-581) เครื่องถ้วยในยุคนี้ถูกนำมาใช้ในการศพ แสดงถึงอิทธิพลทางความเชื่อ และเทคนิคซึ่งสืบทอดมาจากสมัยราชวงศ์ฮั่น ในรัชกาลของพระเจ้าจักรพรรดิอู๋ และจักรพรรดิยวี่ พวกเครื่องถ้วยที่เรียกว่า "เซลาดอนรุ่นเก่า" (Pre Celadon) มีชื่อเสียงมาก และในสมัยราชวงศ์จิ้น (Chin) มีการทำเครื่องถ้วยชนิดที่เรียกว่า "เครื่องถ้วยยวี่" (Yue Ware) ลักษณะโดยทั่วไปจะเป็นเครื่องถ้วยเคลือบสีเขียวปนเทา

เครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์สุยและราชวงศ์ถัง (Sui and Tang) (ค.ศ. 589-618) ยุคนี้การติดต่อกับต่างชาติมีเพิ่มมากขึ้น เครื่องใช้ต่างๆ มีลักษณะพิเศษ บรรดาช่างได้คิดผลิตเครื่องใช้ต่างๆ โดยใช้เทคนิคใหม่ๆ ต่างๆ เช่น เครื่องถ้วยสีเดียว (Monochrome) กับเครื่องถ้วยสองสี (Bichromatic Ware) มักมีรูปร่างต่างๆ และ ทนทาน มีโครงร่างที่แข็งแรงต่าง การเคลือบสีมีสีเคลือบหลายสีตั้งแต่สีขาวถึงสีดำ สีเหลืองอ่อน และสีเขียวใส มีภาชนะกลุ่มหนึ่งที่มีเนื้อบางแข็งแรงด้วยการเผาไฟอุณหภูมิสูง และเคลือบด้วยน้ำเคลือบสีขาว

เครื่องถ้วยสมัยห้าราชวงศ์ (Five Dynasties) (ค.ศ. 907-960) ในสมัยนี้เครื่องถ้วยยวี่ ได้รับการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นโดยเฉพาะในเรื่องการเคลือบ ส่วนเครื่องถ้วยเซลาดอนที่ดีมีผลิตขึ้นในอาณาจักรหุยวี่ (Wu Yue) เครื่องถ้วยราชวงศ์เหลียว (Liao) (ค.ศ. 907-1125) สมัยราชวงศ์นี้เครื่องถ้วยมีแบบอย่างที่น่าสนใจ มีลักษณะเป็นของตนเองโดยเฉพาะ แต่เทคนิคเป็นเทคนิคดั้งเดิมของจีน มีการนำแบบอย่างของต่างชาติมาผสมด้วย เครื่องถ้วยสมัยนี้ได้รับลักษณะสำคัญของราชวงศ์ถังไว้ เครื่องถ้วยในสมัยนี้มีทั้งที่เป็นเคลือบสีขาว และเคลือบสีดำ ส่วนใหญ่เป็นเครื่องถ้วยเคลือบสีเขียว ส่วนที่เคลือบสามสีนั้นมีน้อย

เครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์ซ่ง (Song) (ค.ศ. 960-1280) ในสมัยนี้ถือว่าเป็นยุคทองของเครื่องถ้วยเคลือบของจีน มีการทำกันอย่างจริงจัง จัดยุคของอุตสาหกรรมการทำเครื่องถ้วยเคลือบ ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล มีทุนอุดหนุนมากมาย มีการตั้งเตาเผาใหม่ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก จากการที่มีการผลิตเครื่องถ้วยได้เป็นจำนวนมาก ทั้งที่มีลักษณะโดยเฉพาะและพิเศษได้เทียบกัน เตาเหล่านี้แยกเป็น 2 ประเภท คือ เตาหลวง และเตาเอกชน เตาหลวงนั้นเรียกว่า "กวนเหยา" จะผลิตเครื่องปั้นดินเผาแปลกๆ มีลักษณะที่เป็นพิเศษ สำหรับเตา เอกชนหรือเตาพื้นบ้านนิยมลวดลายที่แข็ง และมีสีดำ

เครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์หยวน (ค.ศ. 1280-1368) เตาจิ่งเต๋อเจินอันเป็นแหล่งที่ผลิตเครื่องถ้วยได้ดีที่สุด เป็นศูนย์กลางการผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญที่สุดและใหญ่ที่สุด เครื่องถ้วยที่ผลิตที่นั่นเป็นที่รู้จักกันในชื่อต่างๆ เช่น เงินเหยา ซิงเต๋อเหยา ฟู่เหลียงเหยา เจาโจ้วเหยา เจาเหยา ฉางหนานเหยา และหนานฉางเหยา เมืองนี้จัดเป็นเมืองธุรกิจที่เรียกว่า ตลาด สำหรับเตาเผาที่ทำสืบต่อมาในสมัยราชวงศ์หยวนนั้นได้แก่ เตาซุน เตาหลงฉวน เตาที่จิ่งเต๋อเจิน เตาที่หูเตียน เป็นต้น

เครื่องถ้วยในสมัยราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368-1644) เครื่องถ้วยส่วนใหญ่ของราชวงศ์หมิงมักจะเป็นเครื่องปั้นดินเผาแบบเครื่องกระเบื้อง ที่เรียกว่า พอร์ซเลน อันเป็นเครื่องถ้วยที่มีลักษณะที่สวยงามที่สุดในจำพวกเครื่องถ้วยด้วยกัน เครื่องถ้วยในสมัยราชวงศ์หมิงจะมีลักษณะที่สวยงาม มีทั้งเครื่องเคลือบสีเขียว ซึ่งสืบทอดมาจากสมัยก่อน เครื่องถ้วยที่ตกแต่งด้วยลายที่เขียนใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีน้ำเงินเรียกว่า เครื่องลายคราม นอกจากนี้ก็มีเครื่องถ้วยที่ตกแต่งด้วยวิธีเขียนสีลงบนเคลือบ หรือที่เรียกว่าลงยากก็มีเครื่องสามสี และเครื่องห้าสี สำหรับจุดประสงค์ต่างๆ ในการตกแต่งของเครื่องถ้วยจีนก็เพื่อความสวยงามและความนิยมคลตามความเชื่อถือ ซึ่งการตกแต่งเครื่องถ้วยมีทั้งเขียนบนเคลือบ (Overglaze) และเขียนใต้เคลือบ (Underglaze)...

ณัฐภัทร จันทวิช ได้กล่าวถึงความเป็นมาของเครื่องถ้วยในแต่ละชนิดในสมัยราชวงศ์หมิง ดังนี้

...เครื่องลายคราม เครื่องถ้วยจีนที่ตกแต่งด้วยลายที่เขียนได้เคลือบนั้นมิมีวิวัฒนาการที่มีมาก่อนการเขียนบนเคลือบด้วยสีหลายสี เครื่องถ้วยพวกนี้มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวน ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือ พวกเขียนลายได้เคลือบสีน้ำเงิน หรือที่เรียกว่าพวกเครื่องลายคราม การเขียนลายให้มีสีน้ำเงินหรือสีครามนั้น จีนรู้จักใช้โคบอลต์ (Cobalt) ครั้งแรกตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งส่งมาจากทางตะวันตกกลาง ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 15 คนจีนก็เริ่มใช้โคบอลต์ที่ถลุงได้ภายในประเทศ เครื่องลายครามครั้งแรกได้วิวัฒนาการมาจากแบบเครื่องถ้วยชิ่งไปนั้นมีพวกไหใบใหญ่ ๆ จาน ซึ่งช่างที่ทำการลายครามนำแบบอย่างนี้มาใช้ในเครื่องลายครามด้วย

เครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบด้วยสีแดง การใช้ทองแดงออกไซด์มาเขียนเป็นลวดลายได้เคลือบในเครื่องถ้วยจีนเป็นครั้งแรกนั้นก็ดูเหมือนจะเริ่มใช้กันในคราวเดียวกับที่รู้จักทำการลายคราม มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ คือ ได้พบกระปุกเล็กๆ ในฟิลิปปินส์อยู่ร่วมชั้นดินเดียวกับเครื่องลายครามยุคแรกๆ ซึ่งกระปุกสีแดงใบนี้อาจจะทำสืบต่อมาจากเครื่องถ้วยแบบชิ่งไป บางใบที่มีการตกแต่งด้วยลายลูกปิด ยังมีการทำลายไปรงค์ตกแต่งทั้งในลายที่เขียนด้วยสีแดง อันอาจจะเป็นของที่ทำขึ้นในสมัยราชวงศ์หยวนตอนปลาย หรือในสมัยราชวงศ์หมิงตอนต้น ซึ่งอาจจะเป็นตัวอย่างหรือต้นแบบของพวกเครื่องลายคราม

เครื่องถ้วยชนิดลงยา (Enamelled Porcelains) สีที่จะนำลงยาให้สีต่างๆ ที่สำคัญจะเป็นแก้วสีที่หลอมในอุณหภูมิต่ำ สำหรับเครื่องถ้วยลงยาที่ใช้ได้จริง คือในราชวงศ์หมิง เป็นการใช้สีแดงของสีเหล็ก หรือสีแดงเพลิง ซึ่งดูเหมือนจะใช้แทนสีแดงแบบสีทองแดงที่เขียนได้เคลือบ เครื่องถ้วยลงยาที่น่าสนใจมากที่สุดเป็นของในรัชกาลพระเจ้าเจิ้งฮั่ว อันเป็นที่รู้จักกันว่า โต้ว-ไ่ (Tou Tsai) เป็นการลงยาให้เห็นสีที่บางใส แสงส่องผ่านได้ สีที่ใช้มีสีเขียวอ่อน สีเหลือง สีเขียว สีแดง เหล็ก ซึ่งเขียนบนลายที่ร่างขึ้นแล้วดัดเส้นด้วยสีครามได้เคลือบ...

เครื่องถ้วยชนิดเคลือบสีเดียว (Monochrome) ในบรรดาเครื่องถ้วยชนิดเคลือบสีเดียวในสมัยราชวงศ์หมิงที่เก่าแก่ที่สุดคือ เครื่องเคลือบสีเขียวไข่กา หรือเซลาดอน ซึ่งผลิตที่มณฑลซีเกียง และเครื่องถ้วยเซลาดอนที่น่าสนใจมาก คือ พวกที่อยู่ในกลุ่มลายมังกรเมฆในยุคแรกๆ ซึ่งกลุ่มนี้จะมีรูปแบบของเมฆที่เขียนขูดลงตรงกลางได้สัดส่วนกับมังกรห้าเล็บ เครื่องเคลือบสีเดียวนอกจากเคลือบสีเขียวแล้ว ยังมีเครื่องเคลือบสีขาว เครื่องเคลือบสีน้ำเงิน เครื่องเคลือบสีแดง และเครื่องเคลือบสีน้ำตาล อีกด้วย

เครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์ชิ่ง (ค.ศ. 1644-1912) เครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์ชิ่งนี้มีเนื้อดินขาวขึ้น นำเคลือบเรียบขึ้นมากกว่าของในราชวงศ์หมิง การปั้นทำด้วยความละเอียดละออไม่มีผิดพลาด เซิงภาชนะ (Foot Ring) ในสมัยพระเจ้าคังซี้ก็จะมีลักษณะเป็นแบบของตัวเอง นอกจากนี้ยังมีเครื่องหมายปริศนาลูกกั๊ก (Guanzhu) ซึ่งลักษณะกั๊กกั๊กนั้นดูแข็งแรง แต่มีเส้นโครงร่างดูบอบบาง มีหลายฝ่าย อันเป็นลักษณะที่น่าสังเกตของเครื่องถ้วยในยุคนี้ ซึ่งมักจะมีแบบใหม่ๆ ขนาดต่างๆ...

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2529 : 39-40) กล่าวถึงเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ชอง ที่ทำที่ตำบล เกิงเต็กตัน หรือที่คนไทยเรียก เครื่องกังไส ซึ่งแบ่งไว้ 8 อย่าง ดังนี้

1. ถ้วยดำน จีนเรียกว่า “เซียงไท” คือ หมสมหินปั้นรูปแล้วเอาเข้าเผาไฟ ไม่เคลือบ

2. ขาวเคลือบ จีนเรียกว่า “แปะเต่ง” คือ ปั้นหุ่นข้างในด้วยหินขาว และเคลือบน้ำยาใส ของนั้นคงสีขาว ตามน้ำยาหิน ข้างใน ในพวกแปะเต่งนี้มีเนื้อละเอียดกว่าเครื่องถ้วยสามัญ สีเงาเหลืองเหมือนงาช้าง ทำในสมัยราชวงศ์ซ่ง แต่เดิมนั้นทำไม่ได้ ทำได้แต่เคลือบใสเป็นสีขาวธรรมดา

3. เครื่องเคลือบสีเดียว จีนเรียกว่า “เล็กเตาแซ” คือ ปั้นเครื่องถ้วยแล้ว เอาเข้าเตาเผาแล้วเคลือบเงา น้ำเคลือบทำเป็นสีต่างๆ เช่น สีเขียวไข่กา ให้ของนั้นมีสีเหมือนกับ ทำด้วยหยก เป็นต้น ชุบน้ำเคลือบแล้วเอาเข้าเตาเผา เผาไฟอ่อนให้น้ำเคลือบสุกอีกครั้งหนึ่ง

4. สังกโลก จีนเรียกว่า “หลกฮุ่นเคื่อน” เนื้อดินที่ปั้นมักหยาบ วิธีทำให้เป็นสังกโลกนั้นอยู่ที่น้ำเคลือบ เมื่อทาน้ำเคลือบเอาเข้าเตาเผา พอน้ำเคลือบแข็ง เอาออกจากเตาโดยเร็ว ไม่ปล่อยให้เย็นอยู่ในเตาเหมือนเคลือบสามัญ น้ำเคลือบอยู่ในที่ร้อนจึงมาถูกเย็นเร็ว จึงแตกรานเป็นรอยสังกโลก เมื่อเย็นแล้วจึงเอาเข้าขัดให้ทรกลงไปตามรอยให้เป็นสีขึ้นตามเส้นแตกอีกชั้นหนึ่ง นับว่าจีนรู้วิธีทำสังกโลกจึงบังคับได้ ที่จะให้รอยรานเป็นชั้นใหญ่ หรือชั้นเล็ก และผสมน้ำเคลือบให้เป็นสังกโลกสีได้บางสี เช่น สีเขียว และสีเหลือง เป็นต้น

5. สีเหลือง จีนเรียกว่า “ซุยเอี้ยงฮั่ง” วิธีทำเครื่องสีเหลืองนั้น เมื่อปั้นรูปแล้วทาน้ำเคลือบแต่หุ่นในยังดิบ เอาเข้าเตาเผาไฟแรง เผาหนึ่งเดียวพอหุ่นแข็ง น้ำเคลือบก็เดือดละลายไหลไปจนเห็นเป็นสีเหลือง แต่ทำได้บางสี เช่น สีแดงและสีขาว

6. เขียนในเคลือบ จีนเรียกว่า “ซิงฟา” พวกนี้ได้แก่พวกลายคราม เมื่อปั้นรูปแล้ว เขียนลายแต่หุ่นยังดิบ แล้วจึงเอาเข้าไฟ เมื่อแข็งแล้วเคลือบข้างนอกอีกชั้นหนึ่งวิธีเขียนก่อนเคลือบทำได้แค่บางสี ที่เขียนได้ดีที่สุดนั้น คือคราม เพราะสีอื่นโดยมากทนไฟแรงไม่ได้

7. เขียนนอกเคลือบ จีนเรียกว่า “ไซฮ่งฟา” คือเครื่องสีต่างๆ ตลอดจนลายน้ำทอง ต้องทำของเป็นเครื่องขาวและเคลือบเสียก่อนแล้วจึงเขียนนอกเคลือบ เขียนแล้วเอาเข้าไฟอ่อนๆ พอให้น้ำยาสุก พวกเขียนนอกเคลือบสีไม่ทนเหมือนเขียนในเคลือบ

8. เครื่องห้าสี จีนเรียกว่า “ฮู่ไซ” (ที่ไทยเราเรียกว่าเครื่องสี) คือเขียนบางสีนอกเคลือบ บางสีเขียนในเคลือบในของสิ่งเดียวกัน บางทีก็เขียนนอกเคลือบทุกสี เครื่องสีที่จีนทำโดยมากอยู่ในพวกนี้

ดังที่กล่าวมาแล้ว จีนได้เริ่มทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และได้พัฒนาเทคนิควิธีการ เรื่อยๆ มา ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ล่าง สมัยราชวงศ์โจว สมัยราชวงศ์ช้าน สมัยสามก๊ก สมัยหกราชวงศ์ สมัยราชวงศ์สุย สมัยราชวงศ์ถัง สมัยห้าราชวงศ์ สมัยราชวงศ์เลี้ยว สมัยราชวงศ์ซ่งหรือราชวงศ์ซ่งหรือราชวงศ์หยวน และสมัยราชวงศ์ซิง ยุคที่ได้ชื่อว่าเป็นยุคทองของเครื่องถ้วยเคลือบจีน คือ สมัยราชวงศ์ซ่งหรือราชวงศ์ซ่ง ซึ่งการทำเครื่องถ้วยของจีนในยุคนี้นี้มีความสวยงาม และประณีต ใช้เทคนิคในการทำที่หลากหลายมากขึ้น และในแหล่งโบราณคดีของไทยเราส่วนมากมักจะพบเครื่องปั้นดินเผาจีนอยู่ด้วยเสมอ บางแห่งก็พบศิลปวัตถุอื่นๆ เช่น คันฉ่องสำริด เหยือกชบาปถมและรูปเจ้าแม่กวนอิมสำริดกาไหลทอง ซึ่งบางชิ้นมีอายุถึงสมัยราชวงศ์ช้าน บางชิ้นสมัยราชวงศ์ถัง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้พอจะอนุมานได้ว่าประเทศไทยเราได้มีการติดต่อกับจีนมานานไม่ต่ำกว่าสมัยราชวงศ์ช้าน และราชวงศ์ถังแล้ว สำหรับเครื่องปั้นดินเผาจีนนั้น พบทั่วไป ถ้าเป็นแหล่งโบราณคดีที่จัดอยู่ในแบบทวารวดีแล้ว จะพบเครื่องปั้นดินเผาจีนแบบจิงไปของราชวงศ์ซ่งภาคเหนือมาก ถ้าเป็นแหล่งโบราณคดีในแบบศรีวิชัยหรือทางภาคใต้ก็พบเครื่องถ้วยจิงไป เซลาดอนของเตาหลงฉวน และเครื่องถ้วยยว เป็นต้น และก็ได้พบมาตลอดในทุกสมัยของไทย ซึ่งจากการศึกษาเครื่องถ้วยจีนในแหล่งต่างๆ สามารถนำมาใช้ในการกำหนดยุคสมัยของชุมชนและแหล่งโบราณสถานนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี (ณัฐภัทร จันทวิช. 2523 : 6-7) และแสดงให้เห็นว่าในอดีตนั้นดินแดนนี้เคยมีความสัมพันธ์ทางการค้า การเมือง และนโยบายดำเนินทางการทูตระหว่างดินแดนนี้กับราชสำนักจีนในสมัยโบราณได้เป็นอย่างดี เพราะนอกจากเครื่องถ้วยจีนจะเป็นสินค้าที่นิยมเนื่องจากมีความสวยงาม นานักเบาน่าใช้ และราคาสูงไม่

แพงนัก ประกอบกับเครื่องถ้วยจีนมักใช้เป็นเครื่องราชบรรณาการที่สำคัญอย่างหนึ่ง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการค้นพบเครื่องถ้วยจีนสมัยต่างๆ อยู่ทุกภาคของอาณาจักรไทยในปัจจุบัน (ณัฐภัทร จันทวิช. 2529 : 223)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถ้วยจีนในประเทศไทย

ไทยกับจีนมีความสัมพันธ์กันมานาน ตามความคิดของจีนนั้นความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับไทยก็เหมือนกับความสัมพันธ์กับที่จีนที่มีต่อเกาหลีและเวียดนาม รวมทั้งว่าจีนกับไทยมาจากแหล่งกำเนิดเดียวกัน และไทยเป็นสาขาหนึ่งของจีนด้วย (ณัฐภัทร จันทวิช. 2529 : 57)

จากจดหมายเหตุและเอกสารที่เขียนขึ้นโดยชาวต่างชาติระบุว่า นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา อาณาจักรไทยได้มีการติดต่อกับค้าขายและเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศต่างๆ แล้ว โดยเฉพาะกับประเทศจีน ความสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจระหว่างจีนกับไทยเริ่มปรากฏชัดในปลายราชวงศ์ซ่งเป็นต้นมา เพราะเป็นระยะเวลาที่จีนมีการขยายกิจการด้านการค้า มีการตั้งเรือสำเภาออกค้าขายกับไทย รวมทั้งตั้งหลักแหล่งการค้าตามเมืองต่างๆ จนมาถึงราชวงศ์หยวน สมัยพระเจ้ากุบไลخان มีการตั้งราชทูตมายังดินแดนในราชอาณาจักรไทย โดยมีการแลกเปลี่ยนทูต และส่งเครื่องราชบรรณาการระหว่างไทยกับจีนในระดับกษัตริย์ นับตั้งแต่นั้นมา หนึ่งในเครื่องราชบรรณาการที่พระเจ้าแผ่นดินจีนส่งมาให้กับกษัตริย์ไทย รวมทั้งเป็นสินค้าขึ้นชื่อที่จีนส่งมาขายยังไทย และประเทศต่างๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทวีปยุโรป และแอฟริกา ก็คือ เครื่องถ้วยจีน (สาโรจน์ มิวษ์สม. 2541 : 41-42)

ชมพู พงษ์ประยูร (2513 : 45-48) กล่าวถึงเครื่องถ้วยที่มีเข้ามาในประเทศไทยว่า

การขุดค้นโบราณสถานสมัยทวารวดี ได้พบเศษเครื่องถ้วยจีนปะปนอยู่กับโบราณวัตถุ แต่ยังไม่สามารถยืนยันได้แน่นอนว่าจะมีเครื่องถ้วยเข้ามาขายตั้งแต่สมัยทวารวดี แต่ที่แน่นอนที่สุด ก็คือ ในสมัยสุโขทัย ทราบได้จากพงศาวดารเหนือซึ่งมีความตรงกับจดหมายเหตุจีนว่า ในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงได้มีการติดต่อกับประเทศจีน และได้นำเข้าช่างจีนมาตั้งเตาทำเครื่องถ้วยชามขึ้น เราเรียกเครื่องถ้วยชามในสมัยนั้นว่า "เครื่องสังโลก"

สำหรับในสมัยอยุธยา ที่อยุธยาไม่พบเตาทำเครื่องถ้วยเลย จึงเชื่อว่าในสมัยนี้คงสั่งซื้อมาจากต่างประเทศ แต่ในสมัยนี้คงสั่งซื้อมาจากต่างประเทศ แต่ในสมัยนี้มีทั้งของจีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส ของจีนคงมีเข้ามาขายตั้งแต่ครั้งก่อสร้างกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี ส่วนของญี่ปุ่นปรากฏว่าเริ่มมาขายในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เพราะฝรั่งเศสเพิ่งจะทำเครื่องถ้วยได้ เครื่องถ้วยฝรั่งเศสยังคงเป็นสินค้าที่ไม่แพร่หลายนัก เพราะปรากฏในจดหมายเหตุฝรั่งเศสที่ไปมาค้าขายครั้งกรุงศรีอยุธยาว่าได้รับเครื่องถ้วยของจีนและญี่ปุ่นเข้ามาขายในเมืองไทย และเมื่อในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชก็ปรากฏในจดหมายเหตุว่า ได้ใช้ขวด เครื่องถ้วยของจีนเป็นเครื่องราชบรรณาการ และเป็นของเสนาบดีไทยส่งไปก้านัลเสนาบดีต่างประเทศ เวลาราชทูตต่างประเทศเข้ามา ก็ประดับตกแต่งเรือนที่พักราชทูตด้วยเครื่องถ้วยของจีน และญี่ปุ่น ของเหล่านี้เข้ามาโดยเป็นเครื่องราชบรรณาการของพระเจ้ากรุงจีน และของโชกุนญี่ปุ่นส่งเข้ามาถวายบ้าง เป็นของก้านัลเสนาบดีและพ่อค้าประเทศนั้นๆ ส่งมาบ้าง เป็นของไทยให้ตัวอย่างออกไปบ้าง แต่โดยมากคงเป็นของพ่อค้าเข้ามาขายในท้องตลาด เพราะว่ากรุงศรีอยุธยาในสมัยนั้นเป็นที่พักสินค้าแห่งเดียวทางภาคตะวันออกนี้

เครื่องถ้วยของจีนที่ส่งมาขายในเมืองไทยนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ ประเภทแรกเป็นแบบที่จีนคิดทำขึ้นทั้งรูปร่างและลวดลาย และอีกประเภทหนึ่งเป็นแบบที่ไทยให้แบบส่งไปทำที่จีนตามความคิดของคนไทย เครื่องถ้วยที่ไทยส่งแบบไปทำที่ประเทศจีนที่พบมากมี 3 อย่าง คือ ชาม จานเชิง และโก บางทีอาจจะมีถ้วยและกระโถนด้วย ...

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2529 : 58-59) กล่าวตอนหนึ่งเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ที่ส่งออกไปทำในประเทศจีน ไว้ว่า

... สิ่งของไทยให้อย่างส่งออกไปทำเมืองจีนในครั้งกรุงเก่าพบมากแต่ 3 อย่าง คือ ขามหนึ่ง จานเชิงหนึ่ง โถหนึ่ง บางทีจะมีถ้วยและกระโถนอีก 2 อย่าง ด้วยเป็นของไทยเราใช้ใส่น้ำพริกน้ำปลา และใส่น้ำมาแต่โบราณ กระโถนนั้นก็สำหรับบ้านน้ำหมากนัยว่า บรรดากระโถนไม่ว่ารูปร่างอย่างไร ที่ทำมาแต่เมืองจีนเป็นของไทยส่งทั้งนั้น แต่ไม่มีใครพบตัวอย่างกระโถนเขียนลายไทย จนถึงขั้นของสิ่งเมื่อในรัชกาลที่ 2 กรุงรัตนโกสินทร์

ขามไทยส่งครั้งกรุงเก่า ว่าโดยรูปทรง เห็นมีแต่ทรงบัวอย่างสูงกับอย่างกลาง และทรงมะนาวตัด ทรงเหล่านี้เป็นรูปขามจีนทั้งนั้น ด้วยขามจีนเขาไม่ใช้ฝา ถ้าว่าโดยกระบวนสีขามกับสีไทยส่งครั้งกรุงเก่า ได้พบมี 3 อย่าง คือ ลายครามอย่างหนึ่ง ลายสีเขียวบนพื้นขาวอย่างหนึ่ง อย่างนี้ได้เห็นขามเขียนสีสดทองลายก้านขดมีรูปกษัตริย์ราชบุตรได้ริมพระที่นั่งวิหารสมเด็จ อยู่ในพิพิธภัณฑ์อยุธยาชั้นหนึ่ง เข้าใจว่าเป็นของหลวงส่งเข้ามาใช้แต่ครั้งกรุงเก่า อีกอย่างหนึ่งเป็นขามเบญจรงค์ คือ ลงสีทั้งพื้นและลาย พวกนี้มียากกว่าเขียนลายสิบพื้นด้วย ...

... พิเคราะห์ดูลวดลายที่เขียนเครื่องถ้วยครั้งกรุงเก่า ประกอบกับสถานที่ที่พบด้วยขามนั้นๆ เข้าใจว่าลักษณะที่ส่งของเหล่านี้ สิ่งเมื่อครั้งกรุงเก่าก็เห็นจะทำนองเดียวกับที่มาส่งในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์ คือแรกคิดอย่างจะให้ลายนั้น คงเป็นฝีมือช่างหลวงให้อย่างส่งออกไปทำของหลวงเข้ามาใช้ราชการ หรือมิฉะนั้นเป็นของผู้มีบรรดาศักดิ์สูงส่งเข้ามาใช้สอย ของนั้นสิ่งใดมีคนชอบจึงมีผู้เอาด้วยขามปูนแรกเป็นตัวอย่างส่งให้พ่อค้าส่งออกไปทำเข้ามาอีก พ่อค้าเลยส่งเข้ามาขายด้วย ครั้นขายดีก็เอาตัวอย่างปูน 2 ส่งออกไปให้ทำอีก จนเป็นของขายในท้องตลาด ส่วนลวดลายเมื่อถ่ายทอดๆ กันหลายชั้นเข้าก็เลือนลางลงไปทุกที จนปูนหลังๆ เกือบจะรู้ไม่ได้ว่าเป็นลายไทย ...

สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2311-2325) เมื่อพระเจ้าตากสินมหาราชขึ้นครองราชย์ที่กรุงธนบุรีได้เริ่มบำรุงการค้าขายกับเมืองจีน ในเวลานั้นไทยขัดสนเครื่องใช้สอย จึงต้องสั่งเครื่องถ้วยขามของจีนเข้ามา แต่สิ่งอะไรบ้างนั้นไม่ทราบแน่ชัด เข้าใจว่าส่งเครื่องถ้วยขามครั้งกรุงศรีอยุธยาออกไปเป็นตัวอย่าง เพราะว่ามีขามเบญจรงค์ลายเทพพนม นรสิงห์ นูนหลัง ข้างในเคลือบสีขาวไม่เคลือบเขียวเหมือนของกรุงศรีอยุธยา (ทรงพันธ์ วรรณมาศ. 2532 : 11-12)

สมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325-ปัจจุบัน)

สมัยรัชกาลที่ 1 ทรงทำนุบำรุงช่างไทยที่ทูลดโถมมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาให้ดีขึ้น โปรดให้ช่างหลวงเขียนลายขึ้นใหม่ แต่ทำตามแบบอย่างที่ดีของกรุงศรีอยุธยา ลายที่ใช้เขียนสมัยนี้เป็นลายไทยเขียนสิบพื้นพื้นถ้วยขาว เป็นเครื่องเบญจรงค์ มีลายก้านขด รูปครุฑ ราชสีห์ และเทพพนม (ชมพูนุท พงษ์ประยูร. 2513 : 41)

สมัยรัชกาลที่ 2 ฝีมือช่างเขียนไทยที่ทำนุบำรุงมาจากรัชกาลที่ 1 เจริญขึ้นมาก แบบอย่างลวดลายจึงพลิกแพลงไปจากกรุงศรีอยุธยา และในรัชกาลนี้ว่าจากการศึก จึงนิยมเล่นของดีมีฝีมือจากจีน เครื่องถ้วยขามที่สั่งทำในจีนจึงคิดแก้ไขใหม่ผิดกับของแต่ก่อนทั้งรูปและลวดลายมีลายใหม่ๆ เกิดขึ้น เช่น ลายดอกกุหลาบ เป็นต้น บางทีก็เอาลายสิ่งใดของจีนมาคิดผูกเป็นลายไทยตามความนิยม และมีการทำลายน้ำทองคือลายหรือรูปสีที่เขียนลงบนเครื่องกระเบื้องส่วนของพื้นที่มีใช้ลายหรือรูป ทาด้วยสีทองเป็นลายที่คิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ในรัชกาลที่ 2 เครื่องถ้วยที่ทำลายน้ำทองชนิดนี้ได้แก่ จาน ขาม กระโถน ฯลฯ และยังมีการทำเครื่องลายครามด้วย (ทรงพันธ์ วรรณมาศ. 2532 : 12)

สมัยรัชกาลที่ 3 แบบอย่างลวดลายนิยมไปทางจีนสมัยนี้นิยมทำแต่ของที่เกี่ยวกับพระอาราม ดังนั้นของที่สั่งมาจากเมืองจีน มักเป็นเครื่องศิลา และเครื่องถ้วยทำเป็นแผ่นกระเบื้องสำหรับตกแต่งพระอาราม สำหรับเครื่องถ้วยของหลวงสั่งมาแต่เฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น ลายที่ใช้เขียนในสมัยนี้มีลายดอกไม้อื่น มีรูปนกเล็ก ๆ และกระรอกประกอบกับลาย แต่ความนิยมเล่นของจีนยังมีอยู่แต่เฉพาะผู้มีบรรดาศักดิ์ ได้สั่งของต่าง ๆ มาเช่น ถ้วย ชาม บันชา โดยให้ตัวอย่างส่งไป

สมัยรัชกาลที่ 4 การสั่งของจากประเทศจีนต้องเปลี่ยนวิธี เพราะมีเหตุร้ายเกิดขึ้น เมื่อราชทูตไทยออกไปประเทศจีน เมื่อ พ.ศ. 2395 ไปถูกผู้ร้ายปล้น ตั้งแต่นั้นมาไม่มีราชทูตไทยไปประเทศจีนอีกเลย ดังนั้นการที่จะสั่งของจากประเทศจีนต้องให้พวกนายห้างในกรุงเทพฯ สั่งให้ มียู่ 2 ห้างด้วยกัน คือ ห้างพระยาพิศาลผลพานิจ (ชื่น) ใช้ยี่ห้อโปง และห้างพระยาโชฎิกฯ (พุก) ใช้ยี่ห้อกิมตึงฮอกก็ เครื่องถ้วยที่สั่งมาในรัชกาลนี้ ของหลวงมีแต่กระเบื้องเครื่องประดับ เช่น ที่ประดับพระพุทธรูปรางค์ปราสาทในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม สำหรับเครื่องถ้วยชามมีแต่ของเจ้านายและขุนนางผู้มีบรรดาศักดิ์สั่งให้ทำ มีสิ่งเครื่องถ้วยลายน้ำทองกับลายครามให้แบบลายไทยแต่เฉพาะเครื่องถ้วยลายน้ำทองแต่ดีสู้ของสมัยรัชกาลที่ 2 ทั้งฝีมือและลวดลายเครื่องถ้วยจีนที่เล่นกันแพร่หลายในรัชกาลนี้ ก็คือ เครื่องลายครามที่เขียนลายแบบจีน ในสมัยรัชกาลที่ 4 นี้ มีผู้คิดเขียนเครื่องถ้วยขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรก วิธีเขียนก็คือ เอาถ้วยขาวของจีนที่เคลือบแล้วมาเขียนสีครามทับนอกเคลือบ แล้วเอาเข้าไฟอ่อน ๆ ให้สีสุกอย่างจีนทำเครื่องสีเขียนนอกเคลือบ

สมัยรัชกาลที่ 5 มีเครื่องถ้วยทั้งของจีน ญี่ปุ่น และฝรั่งเข้ามาขาย สำหรับเครื่องถ้วยจีนในสมัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ของดีสำหรับผู้มีบรรดาศักดิ์ และของเลวสำหรับขายในท้องตลาด ในจำพวกของดีนั้นคือ เครื่องภาชนะจานชามที่เป็นของหลวงและของผู้มีบรรดาศักดิ์สั่งเข้ามาใช้ ทำรูปทรงและลวดลายแบบจีนส่วนมากเป็นเครื่องลายคราม มีผู้สั่งเครื่องเบญจรงค์อย่างเก่าเข้ามาครั้งหนึ่งทำได้ดีพอใช้ นอกจากนี้ที่เข้ามา มากก็คือ เครื่องถ้วยที่ใช้เป็นเครื่องแต่งเรือน เช่น ขวดชาม กระถางรูป และกระถางต้นไม้ เป็นต้น ของเหล่านี้ก็เป็นเครื่องลายครามที่มีลายจีนทั้งนั้น ส่วนของที่จัดว่าเป็นประเภทเลวสำหรับขายในท้องตลาดนั้นเป็นเครื่องถ้วยอย่างหยาบ เช่น ชามไปล์ และชามกะลา เครื่องถ้วยจีนในสมัยรัชกาลที่ 5 นับว่าดีและสมบูรณ์กว่ารัชกาลอื่นๆ เพราะมีการสะสมเครื่องถ้วยที่ดีมาตั้งแต่สมัยก่อนๆ และได้หามาใหม่เพิ่มเติมอีกในสมัยนี้ (ชมพูนุท พงษ์ประยูร. 2513 : 51-54) ในสมัยนี้ยังมีการจัดประกวดการจัดเครื่องถ้วยลายครามในชุดตั้งโต๊ะ รวมทั้งมีการแต่งตำราว่าด้วยเครื่องโต๊ะและถ้วยปั้นขึ้นด้วย

ดังที่กล่าวมาแล้ว เครื่องถ้วยจีนในประเทศไทย จึงเป็นเครื่องถ้วยศิลปวัตถุที่บรรดานักปราชญ์ และผู้ที่สนใจศึกษาเครื่องปั้นดินเผาจีนยอมรับกันว่า เป็นภาชนะที่มีรูปแบบทั้งงดงาม มีความสมดุลกันทั้งส่วนกว้างและส่วนลึก ตลอดจนการแสดงความรู้สึกออกมาทั้งในรูปของแนวเส้น ลวดลาย และโครงร่าง ซึ่งช่างได้ประดิษฐ์ขึ้นด้วยมือตามรูปแบบของธรรมชาติ ลักษณะเด่นของเครื่องถ้วยจีนอยู่ที่การตกแต่งโดยการเขียนสี โดยเขียนเป็นลวดลายต้นไม้ ดอกไม้ เช่น ดอกโบตั๋น ดอกบัว ดอกเบญจมาศ และยังมีลายรูปกระเจียวที่มีขอบและพื้นเป็นลายทิวทัศน์ ลายรูปสัตว์ในเทพนิยาย และฉากรูปคนอันเป็นลายภาพเล่าเรื่องในประวัติศาสตร์และเทพนิยาย โดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมในราชสำนัก ซึ่งการที่จีนมีการติดต่อกับไทยเป็นระยะเวลาอันยาวนานนี้ ทำให้มีการสำรวจและขุดค้นพบศิลปวัตถุจำพวกเครื่องปั้นดินเผา และเครื่องถ้วยจีนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ในทุกภาคของประเทศไทย (สาโรจน์ มิวังษ์สม. 2541 : 43)

เครื่องถ้วยจีนเหล่านี้ที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบันส่วนหนึ่งถูกเก็บรักษาไว้ตามพระอารามหลวง ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากการที่มีผู้นำมาถวายเป็นเครื่องใช้แต่พระภิกษุสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ชั้นสูงในสมัยนั้น และได้ตกทอดมาจนถึงสมัยปัจจุบัน (ปวิวรรต ธรรมาปริชากร. 2545 : 12)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ปรีวรรต ธรรมาปริชากร (2545 : 13) กล่าวถึงที่มาของเครื่องถ้วยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือ วัดโพธิ์ ไว้ว่า

พระศรีสุทิววงศ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ได้กรุณาเล่าให้ฟังถึงที่มาของเครื่องถ้วยในวัดโพธิ์ว่า เท่าที่สืบความได้ เมื่อประมาณ 30 กว่าปีที่ผ่านมา ยังมีการนำชุดเครื่องถ้วยลายครามออกจัดแสดงในงานวันวิสาขบูชาครั้งหนึ่ง โดยมีการตั้งโต๊ะลายครามเป็นโต๊ะบูชาที่บริเวณหน้าพระอุโบสถ ประกอบกับการตั้งโต๊ะหมู่ทอง และอีกครั้งหนึ่งในงานกฐินหลวง ซึ่งปกติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีด้วยพระองค์เอง ในวันดังกล่าวจะมีการตั้งโต๊ะลายครามเป็นโต๊ะบูชาที่บริเวณหน้าพระอุโบสถ ในการนี้ พระเถระชั้นผู้ใหญ่จะมอบหมายให้ลูกศิษย์มาช่วยกันดำเนินการ ซึ่งบางปีทางวัดก็จะขอความร่วมมือไปยังพระอารามหลวงในบริเวณใกล้เคียง เช่น วัดอรุณราชวราราม วัดสุทัศนเทพวราราม มาช่วยจัดแสดงด้วย ต่อมาภายหลังปรากฏว่า เครื่องถ้วยลายครามเหล่านี้มีการชำรุดเสียหายเหลือเพียงบางชิ้น จึงเลิกตั้งไปในที่สุด

สำหรับวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามนั้น มีพระเถระชั้นผู้ใหญ่หลายองค์ที่ให้ความสนใจเก็บรวบรวม อาทิ สมเด็จพระวันรัต (เผื่อน ติสสทตฺโต) ซึ่งท่านมีเครื่องถ้วยลายครามส่วนตัว 3 ชุดเป็นลายสังคโลกชุดหนึ่ง เป็นลายอักษรจีนชุดหนึ่ง (เป็นคำกลอนที่ประพันธ์ขึ้นโดยกวีเอกชุดงป่อแห่งราชวงศ์หมิง) หลังจากท่านมรณภาพ เครื่องถ้วยลายครามดังกล่าว ก็ตกทอดลงมาถึงพระธรรมเสนานี (ฟุ้ง) ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นพระครูปลัดของท่าน มีหน้าที่จัดโต๊ะลายคราม และพระธรรมปัญญาบดี (ถาวร ติสสาณุกโร) เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม องค์ปัจจุบัน เป็นผู้เก็บรักษาต่อมา 2 ชุด และอีกชุดหนึ่งเป็นลายผักชี มอบให้พระครูไพโรจน์สังฆาราม (พูน) เป็นผู้รับสืบทอดมา ขณะนี้พระทักษิณคณิสสรเป็นผู้เก็บรักษาอยู่ และได้มอบให้จัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 หอสมุดสมเด็จพระ ว.ศ.ต. นอกจากนี้ยังมีลายสังคโลกที่พระวิเชียรธรรมคุณาธาร เป็นผู้เก็บรักษาอยู่ ซึ่งรับสืบทอดมาจากพระวิสุทธิธำมิตี (สง่า ปภสสโร) เป็นสมบัติของพระอุตรคณารักษ์ (ศรี)

เครื่องถ้วยที่มีในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม อีกส่วนหนึ่งจัดแสดงอยู่ที่ตำหนักवासกรี ซึ่งเป็นตำหนักที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส เคยประทับ มี 2 ชุด อาจเป็นของเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ 3 บางชิ้นตกทอดมาจากเจ้าอาวาสองค์ก่อนๆ เมื่อก่อนที่จะมีตั้งอยู่เป็นของพระอุปาสิกคุณูปมาจารย์ (กมล กมล) พระครูสมุหวรคณิสสรสิทธิการ (โกวิท) เป็นผู้ตั้งในงานกฐิน คงรับสืบทอดมาจากสมเด็จพระวันรัต (เผื่อน ติสสทตฺโต) ปัจจุบันบางส่วนนำไปจัดแสดงให้ประชาชนได้เข้าชมที่ศาลารายรอบพระมณฑป เป็นภาพบุคคล และของพระครูพิศาลธรรมานุสิฐ ซึ่งรับสืบทอดมาจากพระฐาปนกิจโกศล (ผิน) ชุดหนึ่ง

ผู้ที่มีเครื่องถ้วยลายครามทั้งดงามและมีมากอีกท่านหนึ่ง คือ พระเทพวิสุทธิเมธี (เจีย เขมโก ป.9) มีชิ้นที่ประกวดได้รับรางวัล แต่ท่านมักนำออกแจกในเวลาทำบุญวันเกิด จึงเหลืออยู่น้อย พระครูภาวนาวิจารณ์ (สงัด) รับมรดกมา เมื่อท่านมรณภาพและทางวัดจึงได้นำมาจัดแสดงไว้ที่ศาลารายรอบพระมณฑปชุดหนึ่ง

สำหรับที่มาของเครื่องถ้วยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามนั้น ส่วนหนึ่งคงมีผู้เลื่อมใสศรัทธาพระเถระชั้นผู้ใหญ่ จึงนำเข้ามาถวาย บางส่วนได้จากการหาซื้อ บางส่วนก็มีอยู่ในวัดแต่เดิม ซึ่งสืบทอดมาไม่ได้ เนื่องจากวัดแห่งนี้สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย และอีกส่วนหนึ่งจะได้รับพระราชทานเป็นที่ระลึกงานต่างๆ เช่น ชุดถ้วยอักษรพระนาม จปร. และชุดเครื่องบูชา 5 ชิ้น ซึ่งประกอบด้วยเชิงเทียน 1 คู่ แจกัน 1 คู่

และกระถางเผากายาน 1 ใบ เป็นชุดที่น่าสนใจที่สุด เพราะเป็นของพระราชทานเช่นกัน (ปวิวรรต ธรรมา ปริชากร. 2545 : 13)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เป็นแหล่งที่มีเครื่องถ้วยอยู่มากมาย ซึ่งได้รับสืบทอดต่อกันมา ซึ่งเครื่องถ้วยเหล่านี้ ในปัจจุบันจัดได้ว่าเป็นศิลปวัตถุที่มีค่า มีความงดงาม ควรค่าแก่การเก็บรักษาไว้ ซึ่งทางวัดจึงได้ทำการรวบรวมเครื่องถ้วยที่มีอยู่ทั้งหมด จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติ หอระบ รัชกาลที่ 9 หอสมุดสมเด็จพระวันรัต (เผื่อน ติสสทตฺโต) ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

4.1 ประเภทของเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติ หอระบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ในที่นี้ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติ หอระบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ไว้ 5 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องถ้วยลายคราม
2. เครื่องถ้วยเบญจรงค์
3. เครื่องถ้วยเคลือบสีเก่า
4. เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน
5. เครื่องถ้วยไม่เคลือบ

เครื่องถ้วยทั้ง 5 ประเภท มีประวัติความเป็นมา ความสำคัญ ความหมาย ลักษณะ และกลวิธีที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละประเภท ผู้วิจัยได้จัดแบ่งอธิบายไว้ดังต่อไปนี้

เครื่องถ้วยลายคราม

เครื่องถ้วยลายคราม หมายถึง เครื่องเคลือบขาว หรือเครื่องถ้วยซามที่เขียนด้วยลายเส้นสีคราม ความสำเร็จของลายครามขึ้นอยู่กับสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีคราม หรือสีฟ้า เหมือนกับสีทองฟ้า เป็นสีที่สวยสดเย็นตา และขีดเขียนด้วยฝีมือประณีตชำนาญ หรือวาดเขียนด้วยจิตรกรเป็นพิเศษ

(ป.เหมชะญาติ. 2517 : 72)

เครื่องลายคราม หมายถึง เครื่องถ้วยที่ตกแต่งด้วยลายเขียนได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีน้ำเงิน (ณัฐภักดิ์ จันทวิษ. 2529 : 95)

เครื่องลายคราม หมายถึง เครื่องภาชนะกระเบื้อง หรือเครื่องถ้วยซามจีนชนิดที่เขียนลายเป็นสีคราม (ทรงพันธ์ วรรณมาศ. 2532 : 12)

เครื่องลายคราม คือ เครื่องใช้ประเภทหนึ่ง กล่าวโดยเฉพาะความหมายตามนัยในพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2525 ว่า "ลายคราม น. เรียกเครื่องภาชนะกระเบื้องที่เขียนลายเป็นสีครามว่า ลายคราม"

เครื่องลายคราม หรือเรียกสั้นๆ ว่า "ลายคราม" เป็นของช่างจีนทำขึ้นก่อนในเมืองจีนเป็นเวลานานมาแล้ว ณัฐภักดิ์ จันทวิษ (2529 : 95) ได้ให้คำอธิบายไว้ในหนังสือ เครื่องถ้วยจีนที่พบจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทยดังนี้ เครื่องถ้วยจีนที่ตกแต่งด้วยลายที่เขียนได้เคลือบนั้นมิใช่วิวัฒนาการที่มีมาก่อนการเขียนบนเคลือบด้วยสีหลายสี เป็นเวลานาน เครื่องถ้วยพวกนี้มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวน ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือพวกเขียนลายได้เคลือบสีน้ำเงิน หรือที่เรียกว่า เครื่องลายคราม การเขียนลายให้มีสีน้ำเงินหรือสีครามนั้น

จีนรู้จักใช้โคบอลต์ (Cobalt) ครั้งแรกตั้งแต่ราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618-906) แล้ว ซึ่งส่งมาจากทางตะวันออกกลาง ต่อมาในครึ่งหลังคริสต์ศตวรรษที่ 15 คนจีน ก็เริ่มใช้โคบอลต์ที่ถลุงได้ภายในประเทศ

เครื่องลายคราม หรือในบางที่เรียกว่า "เครื่องถ้วย" ดังตอนต้นของข้อความที่อ้างถึงที่คัดมานี้ มีที่มาตั้งพระอธิบายของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ในพระราชนิพนธ์เรื่อง ตำนานเครื่องโต๊ะและถ้วยปั้น ดังต่อไปนี้

"แต่เดิมเครื่องถ้วยทำใช้สอยกันแต่ในเมืองจีน ของที่ดีทำแต่ของหลวงและของผู้มีบรรดาศักดิ์ ต่อมาเมื่อจีนค้าขายติดต่อกับนานาประเทศ มีพ่อค้ารับเครื่องถ้วยเมืองจีนไปเที่ยวจำหน่าย เพราะในเวลานั้นประเทศอื่นยังไม่มีแห่งใดรู้จักวิธีทำเครื่องถ้วย ต่างก็พากันนิยมชมชอบใช้เครื่องถ้วยของจีน เรียกกันในชั้นแรกแต่ว่า "ของจีน" ทั้งแขกและพวกฝรั่งพวกโปรตุเกสที่มาเมืองจีนแต่โบราณมาเห็นเครื่องถ้วยเห็นคล้ายเปลือกหอย จึงเรียกว่า "ปอเซลลานะ" เป็นมูลศัพท์ที่ฝรั่งเรียกเครื่องถ้วยว่า "ปอเซลเลน" อยู่ทุกวันนี้ก็อย่างหนึ่ง ฝ่ายไทยเราก็งงไม่มีคำเรียกเครื่องถ้วยว่าอะไร เรียกตามสิ่งของว่า "ถ้วย" บ้าง "กระเบื้อง" บ้าง จนทุกวันนี้ แต่จีนเขาเรียกว่า "ซ้อซี" บ้าง "ท้าวซี" บ้าง ข้าพเจ้าไม่มีคำอื่นจะเรียกจึงเรียกว่า "เครื่องถ้วย" ในหนังสือนี้"

เครื่องลายคราม หรือเครื่องถ้วยชนิดหนึ่งซึ่งฝรั่งรู้จักในนาม "ของจีน" คือ China หรือ China ware กิติ หรือเรียกว่า "ปอเซลลานะ" คือ Porcelain ware กิติ จัดเป็นเครื่องเคลือบดินเผาประเภทปอร์สเลนที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีเป็นพิเศษ ด้วยเป็นเครื่องเคลือบดินเผาประกอบด้วยคุณสมบัติของวัตถุที่ได้รับการเตรียมขึ้นเป็นพิเศษ ซึ่งในการนี้ ทวี พรหมพฤกษ์ (2535 : 17) ได้อธิบายไว้ว่า

ผลิตภัณฑ์ปอร์สเลน เป็นผลิตภัณฑ์เตรียมขึ้นเป็นพิเศษ เนื้อดินขาวเผาดึงดูดสูงตัว (Vitreous Ware) สิ่งสำคัญคือ โปร่งแสง (Translucent) เผาในอุณหภูมิตั้งแต่ 1250 องศาเซลเซียสขึ้นไป ส่วนผสมของเนื้อดินประกอบด้วย หินควอตซ์ หินฟันม้า ดินเคลลิน (Kaolin) ดินเหนียวขาว (Ball Clay) และวัตถุอื่นๆอีก ตามสัดส่วนที่เหมาะสม เมื่อนำไปเผาไฟแล้วมีความแข็งแกร่ง น้ำและของเหลวไม่สามารถไหลซึมผ่านได้ เนื้อดินละเอียดและแข็งแกร่ง มีลักษณะเหมือนแก้ว (Glass)

เครื่องลายคราม หรือเครื่องถ้วยเขียนสีคราม ดังกล่าวถึงความเป็นมา และคุณสมบัติของเครื่องถ้วยประเภทนี้ จัดเป็นประเภทที่อาจเขียนสีครามให้ติดถาวร ด้วยวิธีการที่เรียกว่า "เขียนสีใต้เคลือบ" หรือ "เขียนใต้เคลือบ" (Under Glazes) การเขียนสีใต้เคลือบ ส่วนใหญ่นิยมเขียนลวดลายต่างๆ ตามต้องการ แต่ที่นิยมนกันส่วนมากนิยมใช้สีเดียว คือ สีน้ำเงิน (Blue) โดยเขียนให้มีความอ่อนแก่ (Value) ทำให้ภาพที่ปรากฏมีระยะใกล้ไกล สวยงามมาก สีน้ำเงินมักนิยมเขียนลวดลายที่ซ้ำๆ กัน เป็นลายธรรมชาติบ้าง ลายประดิษฐ์บ้าง เรียกกันว่า "ลายคราม" ความจริงสีใต้เคลือบมีเกือบทุกสี การเขียนสีใต้เคลือบที่เขียนบนผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เผา ดิบ สามารถเขียนให้สีอ่อนแก่ได้ดีมาก แต่ถ้าเขียนบนผลิตภัณฑ์ที่เผาดิบแล้ว การเขียนนิยมเขียนลายเส้น เนื่องจากผลิตภัณฑ์ดูดน้ำเร็วมาก ทำให้ลำบากในการเขียนสีไม่ค่อยกลมกลืนเท่าที่ควร สีที่ใช้เขียนใต้เคลือบ ใช้ผสมน้ำมันกรีเซอร์ริน (Glycerine) และน้ำ ทำให้การเขียนลื่นดี แล้วนำไปชุบเคลือบใส (Clear Glazes) (ทวี พรหมพฤกษ์. 2535 : 123)

สีคราม หรือบางแห่งเรียกสีน้ำเงินบ้าง สำหรับเขียนลายครามบนเครื่องถ้วยแบบต่างๆ นั้น เป็นสีที่เตรียมขึ้นจาก Cobalt Oxide โดยมีสิ่งอื่นประสมร่วมกันเป็นน้ำยาสีคราม ดังนี้

Chromium Oxide	50
Flint	12

เครื่องลายคราม ดังได้กล่าวแล้วข้างต้นว่าเป็นของชาวจีน ทำขึ้นก่อนในเมืองจีน ภายหลังจึงมีพ่อค้านำออกมาขายยังบ้านเมืองต่างๆ เป็นเหตุให้เครื่องลายครามแพร่หลายเข้าสู่ชุมชนต่างๆ ซึ่งมีกำลังซื้อไว้ใช้สอย เมืองไทยก็เป็นแหล่งใหญ่แห่งหนึ่งที่รับซื้อเครื่องลายครามไว้ใช้กันมาแต่ครั้งโบราณเช่นกับบ้านเมืองอื่นๆ ในย่านเดียวกันนี้ ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าจีนเป็นชาติที่สำคัญยิ่งชาติหนึ่งที่ได้มาทำการค้าในเขตที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังเป็นอย่างช้าแล้ว เพราะได้พบเครื่องถ้วยจีนและหลักฐานของจีนอื่นๆ ซึ่งอยู่ในราชวงศ์ถังเป็นจำนวนมากที่ทางภาคใต้ โดยเฉพาะที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช นอกจากนี้พบที่จังหวัดราชบุรี สุพรรณบุรี ที่อำเภออุททอง ชลบุรี ที่พนัสนิคม ปราจีนบุรี และที่บุรีรัมย์ และการค้าระหว่างจีนกับไทยเด่นชัดมากขึ้นตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งเป็นต้นมา จนถึงราชวงศ์หมิง ทั้งนี้เพราะได้พบเครื่องถ้วยจีนทั้งเครื่องถ้วยเคลือบสีขาวแบบซิงไป่ จากมณฑลฝูเจี้ยนและกวางตุ้ง เครื่องถ้วยเคลือบสีเขียวแบบเซลาดอน จากเตาหลงฉวน ของสมัยราชวงศ์ซ่งและสมัยราชวงศ์หมิงและสมัยราชวงศ์ชิงด้วย อันเป็นหลักฐานยืนยันได้ชัดว่า บริเวณนั้นได้มีชุมชนอยู่สืบต่อกันมาจนทุกยุคทุกสมัยจนกระทั่งปัจจุบัน (ณัฐภัทร จันทวิช. 2529 : 52-53)

ความนิยมใช้เครื่องลายครามในหมู่คนไทย แม้หลักฐานทางโบราณคดีได้ระบุว่ามีความนิยมแล้วก็ตาม แต่ความเด่นชัดปรากฏให้ทราบได้มากในสมัยอยุธยา ในสมัยนี้มีเอกสารหลายชิ้นเป็นหลักฐานแสดงให้ทราบว่า เครื่องลายครามของจีนเป็นของที่ได้รับความนิยมและได้รับการนำเข้าเพื่อสนองความต้องการของพระมหากษัตริย์ เจ้านาย ผู้มีบรรดาศักดิ์และคหบดีอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนไม่น้อย

การใช้เครื่องลายครามนอกเสียจากใช้เป็นภาชนะสำหรับใส่เครื่องบริโภคนในความเป็นอยู่ประจำวัน ดังเช่นลาลูแบร์ เขียนไว้ในจดหมายเหตุการมาสู่สยามประเทศว่า "เพื่อถวายพระเกียรติแด่พระมหากษัตริย์ชาวสยามนิยมใช้ภาชนะสูงตั้งเครื่องต้นถวายและภาชนะที่ใช้เป็นปกติในการเสวยนั้นก็เป็เครื่องกระเบื้องมิได้ใช้ภาชนะทองคำหรือเงินดังอย่างธรรมเนียมทั่วไปที่กระทำกันอยู่ในราชสำนักทั้งหลายทางภาคพื้นเอเชีย" เครื่องลายครามยังเป็นสิ่งของสำคัญสำหรับส่งไปเป็นเครื่องราชบรรณาการ หรือพระราชทานเป็นของขวัญแก่ชาวต่างประเทศเมื่อสมัยนั้นด้วย ดังบาทหลวง เดอ ชัวซี ได้บันทึกไว้ในจดหมายเหตุรายวันของเขา ตอนหนึ่งดังนี้ "สมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม โปรดพระราชทานเครื่องกระเบื้องลายครามทั้งหมด ที่นำมาประดับหอประชุมให้แก่ท่านเป็นเครื่องกระเบื้องที่มาจากประเทศจีนทั้งหมด และมีมูลค่าราวสองพันเอกลู"

ผ่านพ้นสมัยอยุธยามาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ความนิยมใช้เครื่องลายครามในหมู่คนไทยยังคงมีต่อมา เป็นลำดับ เครื่องลายครามเมื่อสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ มีทั้งแบบที่ชาวจีนเขียนลวดลายทำขึ้นในเมืองจีน กับแบบที่ไทยให้ช่างไทยส่งไปให้จีนเขียนเลียนแบบส่งเข้ามา เครื่องลายครามในช่วงต้นมักเป็นประเภทภาชนะต่างๆ เช่น ขามฝา จานเชิง ถ้วยชา โถ เป็นต้น

มาถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เกิดความนิยมเล่นเครื่องลายครามเป็นการใหญ่ ทั้งนี้เนื่องมาจากโปรดฯ ให้สร้างพระตำหนักขึ้น ณ สวนขวา ในพระบรมมหาราชวัง เมื่อพุทธศักราช 2361 เวลานั้นทูตไทยออกไปเจริญทางพระราชไมตรีเมืองจีนกลับเข้ามาถึงใหม่ ๆ ได้ไปเห็นภาพการตกแต่งวัง บ้านเรือนผู้มีบรรดาศักดิ์ที่เมืองจีน ได้ความรู้มาช่วยอำนวยความสะดวกแก่พระตำหนักในสวนขวา นับว่าเป็นมูลเหตุที่จะเกิดความนิยมเล่นเครื่องลายครามเพื่อการประดับตกแต่งเป็นที่กว้างขวางออกไป เครื่องลายครามของจีนที่ไทยเราต้องการซื้อหามาเล่นมาสะสม จึงได้แพร่หลายต่อมา

ครั้นถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในการที่จะซื้อหาและสะสมเครื่องลายครามขึ้นในเมืองไทย กล่าวคือ ในสมัยก่อนไทยเป็นผู้สั่งเครื่องลายครามผ่านทางราชกาล

เป็นลำดับ ต่อมาเมื่อพุทธศักราช 2395 คณะราชทูตที่ไปเมืองจีน ไปถูกผู้ร้ายปล้น ตั้งแต่นั้นก็ไม่ได้ส่งราชทูตไปจีนอีก การสั่งให้ไปทำของที่เมืองจีนจึงต้องให้พวกจีนนายห้างในกรุงเทพฯ รับธุระสั่ง ไม่ได้ส่งช่างไทยไปดูแลกำกับดังแต่ก่อน ห้างต่างๆ ที่รับสั่งของโดยเฉพาะเครื่องลายครามที่เมืองจีนแล้วนำกลับเข้ามาในสมัยนั้น เท่าที่สืบทราบได้คือ ห้างพระยาพิศาลผลพาณิชย์ (ชื่น) ไข้อยู่ "ไปจู" ห้างหนึ่ง ห้างพระยาโชฎิกฯ (พุก) ไข้อยู่ "กิมตึ้งฮกกี" ห้างหนึ่ง นอกจากสองห้างนี้ ภายหลังมีของจีนส่งอีกแห่งหนึ่ง นัยว่าจีนส่งผู้นี้เดิมเป็นคนรับธุระในห้างพระยาโชฎิกฯ ต่อมาได้แยกออกมาตั้งห้างเองอยู่ริมประตูสำราญราษฎร์ ถนนบำรุงเมือง สั่งเครื่องลายครามจากเมืองจีนเข้ามาขาย เรียกกันว่า เครื่องลายครามถนนเสาชิงช้า เป็นของที่คนทั่วไปถวายพระและใช้ลากถูงกันไป ด้วยเป็นเครื่องลายครามที่ไม่สู้ประณีตสวยงาม (สารานุกรมวัฒนธรรม ภาคกลาง เล่ม 3. 2542 : 1161-1162)

✕ เครื่องถ้วยเบญจรงค์

คำว่า "เบญจรงค์" แปลว่า ห้าสี ถูกนำมาใช้เรียกเป็นชื่อเรียกเครื่องถ้วยชนิดหนึ่งที่ตกแต่งด้วยการเขียนลายลงบนเคลือบด้วยสีต่างๆ ตั้งแต่ 3-8 สี สีเหล่านี้ส่วนใหญ่มีส่วนผสมของน้ำเคลือบ ผสมกันในอัตราส่วนค่อนข้างเข้มข้น ทำให้ลวดลายบนเด่น ยกเว้นเพียงสีแดงเท่านั้นที่ไม่ผสมเคลือบ การเผาในครั้งแรกต้องเผาตัวภาชนะเคลือบสีขาวในอุณหภูมิสูงก่อน แล้วลงยาสีบนเคลือบแต่ละสีตามลำดับก่อนหลังโดยเผาในอุณหภูมิที่แตกต่างกัน (ปวิวรรต ธรรมาปริชากร. 2545 : 15-16)

เบญจรงค์ หมายถึงเครื่องถ้วยชามภาชนะที่เขียน หรือระบายด้วยสีห้าสี คือ ขาว ดำ เหลือง เขียว แดง ซึ่งการใช้สีไม่ใช่ง่ายๆ เหมือนกับการวาดรูปธรรมดา ที่ใช้สีอะไรเขียนแล้วได้สีนั้น ในด้านเครื่องถ้วยชามนี้ต้องผ่านการเผาด้วยความร้อนสูง จึงต้องใช้สีแร่ที่เผาแล้วออกเป็นสีที่ต้องการจึงจะใช้ได้ (ป.เหมชะญาติ. 2517 : 80)

เครื่องเบญจรงค์ เป็นเครื่องถ้วยที่ลงสีที่พื้นและลาย สีที่นิยมลงมี 5 สีด้วยกัน คือ ขาว เหลือง ดำ แดง เขียว (คราม) (ศิเวลิย์ ภูเพ็ชร. 2513 : 19)

สาโรจน์ มีวงษ์สม (2541 : 65) กล่าวเกี่ยวกับเครื่องเบญจรงค์ไว้ว่า

คำว่า "เบญจรงค์" แปลว่า ห้าสี ชามเบญจรงค์จึงหมายถึงชามที่เขียนด้วยสีห้าสี แต่ที่ปรากฏใช้สอยอยู่มีตั้งแต่ 3 สี ขึ้นไปจนถึง 5 สี หรือ 8 สี สีที่ใช้เป็นสีหลักก็คือ แดง เหลือง ขาว ดำ เขียว หรือน้ำเงิน สีอื่นก็มีใช้ได้แก่ ชมพู ม่วง แสด น้ำตาล แต่ส่วนใหญ่ถือว่าเป็นห้าสี ชาวจีนเรียกว่า "อู่ไฉ่"

เครื่องเบญจรงค์เป็นเครื่องถ้วยขาวที่เขียนลายสีตกแต่งโดยวิธีลงยา จัดเป็นประเภทเครื่องถ้วยลงยาเคลือบนอก เครื่องถ้วยเบญจรงค์จึงมีสีบนเนื้อพื้นถ้วย เพราะเป็นสีลงยา

สารานุกรมวัฒนธรรม ภาคกลาง เล่ม 8. (2542 : 3411-3419) กล่าวถึง เบญจรงค์ ไว้ว่า

เบญจรงค์ เป็นคำที่ใช้เรียกเครื่องถ้วยสิ่งของที่ใช้สอยกันอยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลาย เครื่องถ้วยเหล่านี้ประกอบด้วยสี 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียว เครื่องถ้วยเบญจรงค์นี้เป็นเครื่องถ้วยที่ไทยออกแบบและสั่งทำจากประเทศจีน ตามแบบและสีที่ไทยต้องการ คติการนิยมเครื่องถ้วยสีของไทยได้รับอิทธิพลจากเครื่องถ้วยในสมัยราชวงศ์หมิงของจีน พ.ศ. 2187 ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ถึงรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง เครื่องถ้วยของจีนในแบบราชวงศ์หมิงที่เป็นแบบสามสีเรียกกันว่า "ซาไซ้" ส่วนเครื่องถ้วยห้าสีเรียกกันว่า "อู่ไฉ้" ในยุคนั้นเครื่องถ้วยของจีนได้ครอบครองตลาดของไทยส่วนการผลิตจานและชามแบบสังคโลกได้ลดน้อยลงไป อาจจะเป็นเพราะว่าของจีนผลิตเป็นจำนวนมาก มีทั้งของดีราคาแพงและชนิดเลวราคาถูก

เครื่องเบญจรงค์สมัยอยุธยา

เครื่องเบญจรงค์มาเฟื่องฟูในสมัยอยุธยาตอนปลายในสมัยพระเจ้าบรมโกศเพราะเป็นระยะที่ได้รับการฟื้นฟูศิลปะมากที่สุด (พ.ศ.2275-2301) ทั้งเป็นรัชกาลที่ยาวนานพอสมควรจึงกล่าวได้ว่า ก่อนที่จะมีลายแบบเบญจรงค์ก็มีการเขียนลายไทยในถ้วยชามและโอ้อยู่แล้วคือ โถแบบทรงแดงจุฬาน ชามแบบชามไปล์ นับว่าเป็นแบบเก่ากว่าแบบเบญจรงค์

รูปลักษณะเครื่องถ้วยของสมัยอยุธยาจำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ โถ ชาม และจาน

1. โถ โถเบญจรงค์สมัยอยุธยาเท่าที่พบแบ่งเป็นโถใหญ่ และโถเล็ก

โถใหญ่ เป็นแบบชนิดโอขอบ เป็นแบบทรงแดงจุฬานสูงริมาเตี้ย ไม่เป็นเชิงแบบจานเชิง เป็นโถแบบสมัยราชวงศ์เหิงแต่ไทยเราเปลี่ยนจากที่ฝาโถเป็นจุฬาน มีสามขนาด ใหญ่ กลาง เล็ก ลายที่พบเป็นลายเทพนมแบบท้องพลูๆ ที่เรียกว่า "เทพนมท้องพลูๆ" เพราะเขียนลายเทพนมเป็นจีน คือ เขียนอย่างไม่พิถีพิถันประกอบเป็นลายดอกไม้ใบไม้ลายใบต้นพื้นลายสีเขียว ดัดเส้นดำ ลายดอกไม้เป็นแบบดอกเหมือนเกล็ดเต่า พื้นโถเป็นสีฟ้าและสีแดง ลายแบบเจ็ดสี กรอบลายแบบกลีบพาน ดอกในช่องกลีบพานเป็นก้านต่อดอกแบบดอกมะลิ

โถแบบยอดทรงมัน มีพบมากแต่ชนิดฝาโถทรงมันอย่างแหลม ชนิดถูกต้องตามแบบมีพบน้อยมาก ฝาโถจุฬานทรงมันแบบลูกแก้วจะพบมากที่สุด แบ่งออกเป็นยอดขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ลายที่เขียนเป็นลายแบบก้านต่อดอก ที่เชิงเขียนเป็นลายกรวยทั้งขอบบนและขอบล่างของโถ ลายก้านต่อดอกแบบที่ช่างจีนเขียนนี้ถ้ามองเพียงผาดๆ จะเหมือนดอกกรักคนไทยจึงเรียกเป็นสามัญว่า โถลายดอกกรัก พื้นสีโถจะมีพื้นเป็นสีเขียวและพื้นสีแดง โถขนาดใหญ่ใช้เป็นโอขอบ ขนาดกลางใช้เป็นโอแกง ขนาดเล็กใช้ใส่น้ำเชื่อม ที่เราเรียกว่า โถน้ำวัน เพราะในสมัยอยุธยามีวันน้ำเชื่อมและข้าวต้มน้ำวันเป็นขนมหวานซึ่งเราใช้มาจนสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้โถน้ำวันอยู่กลางเรียงจานเชิงโดยรอบ

โถทรงโกศ เป็นโถทรงรูปแบบที่ไทยสั่งทำจากประเทศจีน ที่พบเท่าๆ เป็นขนาดโถน้ำวันและโอแกง ที่เรียกว่า ทรงโกศเพราะมีลักษณะชั้นเดียวกับโกศโถ สมัยอยุธยาที่ขุดได้ในวัดพระศรีสรรเพชญ์ แต่ได้ลดขนาดเตี้ยลงมาเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้ตั้งในโต๊ะอาหารหรือตะลุ่ม ลายที่เขียนเป็นลายดอกไม้แดงแบบก้านขด ลายเทพนม ลายกิ้งรี ส่วนลายที่เขียนเป็นแบบเทพนมหรือสิ่งที่มีพื้นดำ รูปแบบทรงฝาโถ เข้าใจว่าเป็นของสั่งในสมัยรัตนโกสินทร์

โถเล็ก สมัยอยุธยามีโถขนาดเล็กมากมาย มีชนิดจุฬานกลมเล็กใช้เป็นโอแบ่งเครื่องสำอางและโถทรงแดงจุฬานกลมเล็กแหลมซึ่งมีมากกว่าจุฬานแบบทรงแดงจุฬาน

โอเครื่องสำอางชนิดจุฬานกลมเท่าที่พบพื้นภายในสีเขียว ภายนอกเขียนเป็นลายเทพนมกิ้งรี ลายประกอบเป็นแบบลายเปลวแบบชนิดนกเปลว ช่างเขียนจีนมีความชำนาญในการเขียน สามารถเว้นขอบขาวของลายเปลวทำให้ดูเหมือนว่าลายเปลวสีแดงนั้นดัดเส้นด้วยเส้นขาว ความจริงแล้วเป็นการเว้นช่วง

โถทรงแดงจุฬานกลมแหลม เป็นโถที่ใช้ประกอบเป็นโอแกง โถเครื่องเคียงและโถน้ำวัน ในชุดเบญจรงค์หรือสิ่งมากกว่าอย่างอื่น ส่วนโอกลมแบบเครื่องสำอางนั้น ที่ขอบปากโถเป็นสัน ฝามีขอบเส้นลวดเขียนลายเทพนมหรือสิ่ง ลายดอกไม้ ใบไม้ ลายกลีบบัว บางชนิดเป็นเพียงรอบตัวเขียนลายดัดเส้นสีทอง ที่ฝาโถเจาะรูสำหรับใส่ยอดทองที่เรียกว่า ยอดปริก

2. ชาม ชามสมัยอยุธยาเท่าที่ค้นพบ มีทั้งชามชนิดมีฝาและไม่มีฝา

2.1 ชามฝา ได้แก่ ชามทรงบัว ทรงมะนาวดัด ชามปากไปล์ เพราะชาวไทยนิยมมีฝาคือบ ชามสมัยอยุธยาที่เป็นชามสีแบบเบญจรงค์ ได้แก่ ชามทรงบัวชนิดสูง ชามแบบทรงมะนาวดัด ชามทรงบัวชนิดเบญจรงค์ มีลายที่พบมากพอกับชามเบญจรงค์นึ่งสี ได้แก่ ชามทรงบัวลายเทพนมท้องพลูๆ ลายดอกไม้แบบดอกไม้ร่วงหรือกลีบบัวในสมัยราชวงศ์เหิง ลายช่องกระจกแบบย่อเหลี่ยมไม้สิบสอง ลายเจ็ดสี ลายดอกไม้แบบเกล็ดเต่าสองสี ชามเหล่านี้พื้นลายเป็นสีแดงสด เขียว ฟ้า เหลือง ชมพู ลายแบบพิเศษเช่นหนูมาน้อยในลายช่องกระจกก็เคยพบแต่พบน้อยมาก

ชามแบบทรงมะนาวดัดก็มีเขียนลายแบบทรงบัว แต่ที่พบมากที่สุดเป็นลายชนิดเจ็ดสีที่เขียนเป็นช่องแบบกลีบพาน ลายภายในช่องกลีบพานที่มีสีต่างๆ สลับกันไปนั้นเขียนเป็นลายแบบก้านต่อดอก เป็นดอกกลมกลีบเล็กแบบดอกมะลิ

ขามทรงบัวที่เขียนชนิดประณีต ได้แก่ ลายเทพนมรสิงห์ พื้นในขามเป็นสีเขียวใส กลางขามเป็นลายกลีบบัวชนิดบัวลายพันธุ์ยักษ์ ที่ขอบเชิงภายในของขามเขียนเป็นลายคดกริช ขามสามชนิดนี้จำแนกได้หลายอย่าง ซึ่งการเขียนก็ประณีตอาจจะเป็นขามที่เป็นของหลวงส่งเข้ามาก็เป็นได้

ลายแยกออกได้เป็นลายเทพนม เทพนมรสิงห์ เทพนมยักษ์ เทพนมครุฑ เทพนมลิง เทพนมกิลเลน ซึ่งหมายถึงมีเทพนมและยักษ์ ลิง ครุฑ กิลเลน ประกอบด้วยด้านละสี่ภาพใบหนึ่งเขียนเป็นแปดรูป และมีลายเทพนมสิงห์แต่พบเขียนในโถแบบทรงมัน นอกจากนี้ก็มีลายราชสีห์ประกอบด้วยลายช่องกระจกหรือลายแบบลายประจำยาม พื้นขามก้านดอกจะระบายสีขาวพื้นในขามเป็นสีเขียว ขามทุกชนิดที่กล่าวมานี้เท่าที่พบแบ่งเป็นสามขนาดคือ ใหญ่ กลาง เล็ก ลายที่มีมากที่สุด ได้แก่ ลายเทพนมรสิงห์แบบพื้นดำ นอกจากนี้ก็มีสีน้ำเงิน สีเขียว และสีแดง แต่มีพบน้อยกว่าพื้นสีดำ

2.2 ขามชนิดไม่มีฝา เป็นขามทรงเตี้ยกว่าทรงบัวแต่สูงกว่าทรงมะนาวคัต ขอบกันขามกว้างมากกว่าทรงบัวและมะนาวคัต รูปลักษณะเป็นทรงจีน เนื่องกระเบื้องหยาบบางเบาว่าขามเบญจรงค์แบบเทพนมรสิงห์หรือเทพนมท้องพลูลายที่เขียนเป็นลายดอกไม้ ใบไม้ชนิดละเอียด และแบบลายบัวเหม็ง ลายบางแบบพื้นลายเป็นสีแดงหรือสีน้ำเงิน มีลวดเส้นสีทองที่ขอบ ปากขามด้านในเขียนเป็นลายคดกริชเท่าที่พบมีหลายชนิดแบบห้าใบเตา

3. จาน จานสมัยอยุธยาเท่าที่ใช้สอยกันอยู่และมีตกทอดมาให้ได้พบเห็นในปัจจุบันนี้ ได้แก่ จานเชิง และจานก้นแบบธรรมดา

จานเชิง เป็นจานแบบไทยแท้ๆ ที่ใช้ทั้งเป็นจานกับข้าวและจานข้าว โดยใช้ใบเล็กเป็นจานกับข้าว และใบใหญ่เป็นจานข้าว วางบนโต๊ะทองเหลือง มีฝาซีหุ้มครอบกันสกปรก จานเชิงนี้มีหลายขนาดตั้งแต่ใหญ่ไปหาเล็กเรียงให้เป็นเตา เท่าที่พบมีทั้งกระเบื้องเนื้อดินแบบเนื้อแกร่ง และกระเบื้องเนื้อดินแบบบั้งเคย (คือ กระเบื้องเนื้อดินหยาบผสมหินพื้นมันน้อย เนื้อกระเบื้องไม่แกร่ง ไม่มีเสียงกังวาน เป็นของทำไม่ประณีต) จานเชิงแบบชนิดเนื้อแกร่งที่พบมีทั้งแบบประเพณีที่เขียนแต่พอให้เป็นลาย แต่ชนิดที่ประณีตจะมีพื้นนอกเป็นลายที่บิส ส่วนในพื้นเส้นสีต่างๆ กัน ลายเป็นแบบใบเทศก้านดอกเขียนอย่างประณีต แม้แต่ชนิดดินบั้งเคยก็เขียนอย่างประณีตมาก เล่นสีพื้นภายในแตกต่างกัน

4. หม้อน้ำ สมัยอยุธยาทรงแบบที่เรียกว่า "กลศ" เขียนลายกลีบบัวที่ตัวและฝา แต่ส่วนมากดินที่ปั้นเป็นดินบั้งเคย โถแบบนี้คงใช้สำหรับทำน้ำมนต์ ที่เรียกว่า กลศ นั้นเป็นเทพมนต์ แบบของพวกพราหมณ์ใช้เรียกกันหลายชื่อ เช่น กลศ กลต กรต สมัยโบราณถือเป็นมงคลอย่างหนึ่งในแปดอย่าง หมายถึงความเจริญรุ่งเรืองออกงามให้ความร่มเย็นเป็นที่กำเนิดของชีวิตและหมายถึงสตรีเพศ

5. ถ้วยชา การดื่มชาเป็นที่นิยมของชาวไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยา แต่คงนิยมปานชาชนิดใหญ่ และต้องเป็นปานขัดผิว ปานผิวเราไม่นิยมกัน การคุมเครื่องที่ชาแบบต่างๆ ยังคงสู้ไม่นิยมนักแต่มีถ้วยแบบถ้วยดั่งเด คือที่ชาแบบจีนโดยเฉพาะจานรองมีเขาสูงตอนกลางจานกลวงตลอด เขียนลายเบญจรงค์แบบอยุธยาพื้นในขาวลายนอกเป็นลายนรสิงห์หรือสิงห์เพลิง ส่วนฝาเป็นลายครุฑยุคแรก ส่วนถ้วยเขียนเป็นลายสิงห์ เป็นชุดชาแบบจีน

เครื่องเบญจรงค์สมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยกรุงธนบุรีมีขามชนิดหนึ่ง เรียกกันว่าขามเจ้าตาก มีรูปทรงแบบทรงมะนาวคัต เป็นขามลายพื้นทองสีทองเป็นแบบทองขีดไม่สุกปลั่ง ตัวลายที่เขียนเป็นลายพื้นในขามเบญจรงค์สมัยอยุธยาซึ่งเป็นแบบสีเขียวสด ขามแบบนี้จัดเป็นขามที่หายาก ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการประกวดและมีการให้รางวัลและติดรางวัลติดโบว์แดงที่กันขาม ขามเบญจรงค์สมัยรัตนโกสินทร์ปรากฏในพระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ 1 ว่าได้โปรดให้สั่งขามของหลวงโดยให้ปรับปรุงลายให้ดีขึ้น กระบวนการสั่งก็พิถีพิถันทั้งลวดลายและรูปทรง ขณะนั้นที่ประเทศจีน กระบวนการช่างก็เจริญสูงส่งเพราะพระเจ้าเฉียนหลง (พ.ศ. 2279-2336) ได้ทรงอุปถัมภ์ช่างทุกสาขาของประเทศจีน ทั้งได้ตั้งกรมศิลปากรขึ้นขึ้น ลายที่ไทยส่งไปจึงเปลี่ยนรูปแบบจากขามฝาทรงปากบัวผายเป็นขามลายเทพนมครุฑและภาพในเรื่องรามเกียรติ์ในลายที่เรียกว่า ช่องกระจก ลายประกอบเป็นลายก้านขดหรือก้านขด กนกเปลว ดัดเส้นเรียบร้อย พื้นลายของขามที่พบเป็นแบบสีแดงและสีแดง ภายในพื้นขามเป็นสีขาว ที่กลางขามเขียนลายกนกและที่ขอบก็เขียนลายคดกริชเช่นกัน อันเป็นวิธีการแบบใหม่แตกต่างจากขามสมัยอยุธยาและกรุงธนบุรีที่นิยมพื้นในขามเป็นสีเขียว

จนถึงสมัยรัชกาลที่ 2 สมเด็จพระศรีสุริเยนทราธิบดี พระบรมราชินีในรัชกาลนี้ทรงเป็นพระธิดาในการจัดกระบวนการต่าง ๆ ทั้งชุดขาวและชุดหวานของห้องเครื่องฝ่ายใน ซามที่สั่งมีทั้งซามฝา จานเชิง โถต่าง ๆ อย่างมากมาย โถทรงโกศที่สั่งทรงพิถีพิถันมากกว่าสมัยอยุธยา จะเห็นได้จากทรงและฝาของเดิมฝาคุม ทรงโถอ้วนก็เปลี่ยนเป็นผาย ลูกแก้วยอดโถก็สั่งถึงได้ส่วนลัด เฉพาะฝาซามก็แก้ทรงให้สูงขึ้นฝาคุมขึ้น อาจจะเป็นเพราะทรงสูงขึ้นฝาคุมขึ้นจึงเรียกกันว่า ซามทรงโกศ ลายที่สั่งเขียนและให้แบบอย่างไปก็เป็นลายไทยที่ประณีตและนิยมแบบลายน้ำทอง คือ พื้นเป็นสีทอง และซามพื้นสีต่าง ๆ ตลอดจนซามชนิดพื้น ซามชาวธรรมดาแต่ตัวลายเส้นสีต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งจานเชิง โถโกศ ซามฝาชนิดธรรมดา ซามทรงโกศ โถทรงมัน ซามสมัยนี้นิยมเขียนเป็นลายสีพื้นเป็นสีต่าง ๆ เช่น ดำ ม่วง แดง แสด เหลือง ชมพู เขียนกรอบที่บรรจุภาพเป็นกรอบแบบพุ่มข้าวบิณฑ์มีนกกระเรียนหรือเดินกรอบเป็นเส้นลวด ภาพเขียนทั้งเทพนม เทพรา เติมองค์และเครื่องค้อยู่ในวงโค้งของนก ภาพพญานาค ซามลายเทพนมพื้นขาวแทนที่จะเหยียบพื้นขาวไว้เช่นสมัยอยุธยา ซามทรงโกศสมัยนี้เขียนลายดอกไม้ใบไม้สลับสีพื้นทอง ลายดอกไม้เป็นชนิดก้านต่อดอก ลายกลีบบัวภายในช่องลายเป็นลายก้านต่อดอกสลับสีซึ่งมีส่วนเป็นสีน้ำเงินและสีเขียวใส บางแบบเป็นกลีบบัวสลับลายพะเพนียง ส่วนซามฝาประเภทลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายเกล็ดเต่า ลายเทพนมเทพราห์ ลายเทพชุมนุม เราก็จัดว่าเป็นซามที่เป็นชนิดของหลวงสั่ง จานเชิงสมัยนี้จัดว่ากระบวนการลายที่เขียนเป็นลายก้านขดลายก้านต่อดอกภายในช่องกลีบบัวสลับลายไฟพะเนียง ลายประจายามมะลิเลื้อย ซึ่งลายเหล่านี้เขียนอย่างประณีตและสอดคล้องสวยงาม ซามบางแบบก็มีทั้งเขียนลายนอกลายในมีพื้นที่สีต่างกันนับได้ว่าซามในสมัยรัชกาลที่ 2 นั้น มีความประณีตสวยงามมาก

สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนิยมศิลปะทั้งแบบจีนและยุโรป การสั่งด้วยซามต่าง ๆ จึงสั่งกันตามพระราชนิยมทั้งของหลวงและของขุนนาง หรือพ่อค้าจีนนำเข้ามา เกิดคตินิยมแบบลายละเอียดแบบนกเขาไม้ลายน้ำทอง ลายแบบดอกเบญจมาศ ลายมงคลแปด บางครั้งมีซามแบบลายนอกลายในเขียนสีแบบลายช่อง กระเจี๊ยบเป็นภาพแบบจีน แต่ลายด้านนอกเป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์ หรือด้านนอกเขียนเป็นลายแปดช่อง โดยเขียนลายแบบดอกไม้ละเอียดแทรกลายมงคลแปดตามคติของจีนลงไปในลายนั้น ๆ และมีลายอีกแบบหนึ่งที่นักสะสมของเก่านิยม เรียกว่า ลายวิชาเยนทร์ ตามจริงแม้แต่ลายเฟื่องที่ขอบตัวซามหรือโถก็ตาม เขียนเป็นลายแบบดอกพุดตานใบเทศแบบเป็นช่อง ที่ยอดขอบช่องผูกลายใบเทศฝรั่งแบบชุ่มประดูหน้าต่าง วิหารพระพุทไสยาสน์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เป็นลายแบบสมัยแผ่นดินพระเจ้าตาก (พ.ศ. 2364-2393) หลังสมัยเกี่ยวหง และในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังมีการตั้งเตาเผาเครื่องกระเบื้องแบบจีน แต่เป็นการเขียนซามฝาแบบลายพุ่มข้าวบิณฑ์โดยใช้พวกเลกพราหมณ์เป็นผู้เขียน ตั้งแต่ที่วัดสระเกศ ฝีมือไม่สู้ดีนักแม้จะเขียนลายเก่ง แต่ความชำนาญไม่เหมือนช่างจีน สีทองซีด สีที่เขียนหนาหยาบ บางครั้งใช้ซามแบบลายครามแบบปากโป้งมาเขียนสีทับ แต่ก็หลุดออกทำให้เห็นลายครามด้านใน

ในสมัยรัชกาลที่ 4 ไทยขาดการส่งทูตไปเมืองจีนเพราะถูกปล้นกลางทาง และเป็นระยะที่จีนเริ่มมีความผันผวนทางการเมือง การสั่งด้วยซามเป็นแบบของหลวงคงมีเข้ามาใช้บ้างเช่นกัน ซามทรงพุ่มข้าวบิณฑ์แบบมีเชิงใช้วางในตะลุ่ม และโถเบ็ดเตล็ดเช่นโถปริก แต่ลายครามกลับเป็นที่นิยมอย่างมาก ประเพณีการตั้งโต๊ะบูชาตามแบบอย่างจีนแต่คุมเครื่องตั้งตามใจชอบตามแบบอย่างไทยสนใจกันมากในสมัยนี้

ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นรัชกาลที่ยาวนานและนิยมศิลปะนานาชนิด โดยเฉพาะเครื่องกระเบื้องเครื่องถ้วยมีเข้ามาในประเทศไทยอย่างมากทั้งแบบจีนและแบบยุโรป แบบจีนเรานิยมเรียกว่าเสาชิงช้าสี เพราะพ่อค้าแถบบริเวณตั้งแต่ประตูหรือประตูสำราญราษฎร์จนถึงสี่กั๊กพระยาภิรมย์จะสั่งเครื่องถ้วยเครื่องกระเบื้องเข้ามาอย่างมาก รวมทั้งเครื่องตั้งโต๊ะบูชาตามคติจีนแต่ตั้งเครื่องแบบไทย ถือเป็นพระราชนิยมอย่างหนึ่ง ในสมัยนี้มีการประกวดเครื่องโต๊ะ การตั้งเครื่องบูชา มีตั้งโต๊ะวางหลังและโต๊ะหน้าตั้งเครื่องเช่น มีการสั่งด้วยซามสีต่าง ๆ จากเมืองจีนเข้ามามากมาย เป็นการส่งลอกเลียนแบบเบญจรงค์พื้นดำ ได้แก่ เครื่องตั้งบูชาตามแบบชุดกิมตั้ง นอกจากนี้ก็มีชุดด้วยซามทั้งแบบสีและแบบลายครามทำให้เกิดชุดน้ำชาต่าง ๆ อย่างมากมาย รวมทั้งปิ่นชงน้ำชา

เครื่องเบญจรงค์ จึงหมายความว่า เครื่องถ้วยเคลือบขาวที่ตกแต่งด้วยการเขียนลายลงยาบนเคลือบด้วยสีต่าง ๆ ตั้งแต่ 3-8 สี โดยมีสีหลัก คือ แดง เหลือง ขาว ดำ เขียว หรือน้ำเงิน แล้วนำไปผ่านกระบวนการความ

ร้อน โดยแต่ละสืออาจใช้ความร้อนในอุณหภูมิที่แตกต่างกัน และถ้าหากว่ามีการลงสือทองเพิ่มเติม หรือตัดเส้นด้วยสือทองก็จะเรียกเป็นอีกชื่อว่า เครื่องถ้วยลายน้ำทอง ซึ่งเป็นเครื่องถ้วยที่ตกแต่งพื้นด้วยสือทอง ตัดเส้นด้วยสือทอง หรือเขียนลายด้วยสือทอง ส่วนลวดลายก็เขียนด้วยสีต่างๆ บนเคลือบ เช่นเดียวกับเครื่องถ้วยเบญจรงค์ สือทองจะใช้ตกแต่งหลังจากเขียนสีอื่นๆ เรียบร้อยแล้ว เนื่องจากสือทองทนความร้อนได้เพียง 700-800 องศาเซลเซียสซึ่งต่ำกว่าความร้อนที่ใช้ในการเผาเครื่องถ้วยเบญจรงค์ จึงจำเป็นต้องตกแต่งด้วยสีต่างๆ ก่อนตกแต่งด้วยสือทอง หากเขียนสือทองก่อนจะทำให้สือทองละลาย (ปรีวรรต ธรรมมาปริชากร. 2545 : 17)

เครื่องถ้วยลายน้ำทอง จัดอยู่ในประเภทเดียวกับเครื่องถ้วยเบญจรงค์ แต่เพิ่มสือทองเป็นสีพื้น หรือแต้มสือทองระหว่างสีเบญจรงค์ หรือเขียนเส้นตัดสือทอง (สาโรจน์ มิวังษ์สม. 2541 : 65)

เครื่องถ้วยลายน้ำทองจึงหมายถึง เครื่องถ้วยประเภทเครื่องเบญจรงค์ ที่มีการตกแต่งพื้น ตัดเส้น หรือเขียนลวดลายเพิ่มเติมด้วยสือทอง และเข้าเผาในอุณหภูมิต่ำกว่าสี

เครื่องถ้วยเคลือบขี้เถ้า

เครื่องถ้วยเคลือบขี้เถ้าเป็นการทำน้ำเคลือบผลิตภัณฑ์โดยใช้ขี้เถ้าไม้ชนิดต่างๆ มาผสมกับส่วนผสมอื่นๆ เช่น หินปูน หินฟันม้า ดินขาว หรืออาจเติมออกไซด์ที่ให้สี เช่น เหล็กออกไซด์ เพื่อให้เกิดสีที่สวยงาม การเผาและการควบคุมอุณหภูมิก็เป็นส่วนสำคัญสามารถทำให้สีที่ได้แตกต่างกัน ขี้เถ้าไม้ชนิดต่างๆ จะมีผลต่อน้ำเคลือบที่แตกต่างกันไปด้วย (ศักดิ์ชัย เกียรติวนาคินทร์. 2537 : 90) สีที่ได้จะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับชนิดของขี้เถ้า และสัดส่วนในการผสมน้ำเคลือบที่แตกต่างกัน

เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน

เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน เป็นเครื่องถ้วยที่มีลักษณะการเคลือบอย่างหนึ่งซึ่งมีรอยรานบนผิวเคลือบ หรือที่เรียกกันว่าแตกลายงา เกิดจากการขยายตัวและการหดตัวของผิวเคลือบกับเนื้อดินแตกต่างกัน ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งเคลือบผิวด้านและผิวมัน รอยแตกรานเป็นลายงาหรือร่างแหนั้น สามารถที่จะควบคุมให้เกิดขึ้นได้ โดยการตัดแปลงที่ส่วนผสมของน้ำเคลือบหรือเนื้อดินปั้นให้มีเปอร์เซ็นต์การขยายตัวและหดตัวต่างกัน การทำเคลือบรานจะได้ผลดีสำหรับเคลือบสีอ่อน เช่น สีขาว สีนวล สีเหลืองอ่อน และสีเขียวอ่อน เป็นต้น (สุรศักดิ์ โกสิยพันธ์. 2534 : 35-36)

เครื่องถ้วยไม่เคลือบ

เครื่องถ้วยไม่เคลือบ หมายถึง เครื่องปั้นดินเผาเนื้อดินสีน้ำตาลหรือสีแดง แกร่ง ไม่เคลือบ มีทั้งขัดมันและไม่ขัดมัน

4.2 รูปแบบของเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ประสพ ลีเหมือดภัย (2543 : 36-37) กล่าวถึงรูปลักษณะหรือทรวดทรง (Form) ไว้ว่า

รูปลักษณะหรือทรวดทรง (Form) คือ สิ่งประกอบกันเป็นรูปทรงของเครื่องปั้นดินเผา รูปทรงในงานเครื่องปั้นดินเผา มีลักษณะองค์ประกอบเป็น 3 มิติ โดยเห็นรูปร่างลักษณะภายนอกของรูปทรง หรือเห็นรูปทรงภายในด้วย รูปทรงทั้งสองจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน หรือถ่ายทอดให้เห็นถึงลักษณะของกันและกันได้ โดยที่ผู้พบเห็นสามารถที่จะเข้าใจและคาดการณได้ว่า รูปทรงที่มองจากภายนอก และภายในจะมีลักษณะเดียวกัน เช่น แจกัน ถ้วย จาน ชาม ฯลฯ

ดังนั้น ในที่นี้ผู้วิจัยจึงจำกัดความของ รูปทรง คือ ถึง สิ่งที่มีมองเห็นได้จากลักษณะภายนอกของเครื่องถ้วย ซึ่งประกอบไปด้วย ความกว้าง ความยาว ความสูง และความลึก

4.3 ลวดลายและคตินิยมของเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ราชบัณฑิตยสถาน (2539 : 720) ให้ความหมายของคำว่า ลวดลาย ว่าหมายถึง ลวดลายต่างๆ ที่เขียนหรือแกะสลัก

คตินิยม (Belief) หมายถึง แบบอย่างความคิดเห็นความเชื่อ หรือวิธีการคิดรวมกันที่เป็นลักษณะของกลุ่มชน

ประสพ ลีเหมือดภัย (2543 : 48-49) กล่าวถึง ลวดลายว่า ลวดลายเป็นส่วนที่สร้างขึ้นเพื่อตกแต่งให้ความสวยงามบนงานศิลปะ ซึ่งส่วนมากจะเป็นรูปที่ซ้ำๆ กัน นอกจากลวดลายที่ซ้ำๆ กันแล้ว ก็มีวิธีอื่นด้วยคือ วิธีการของจิตรกรรม และประติมากรรมมาใช้ สามารถเขียนหรือปั้น แกะสลัก เป็นเรื่องราว เกี่ยวกับศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม เรื่องราวเกี่ยวกับคน สัตว์ ลงบนผิวงาน ลวดลายช่วยเน้นให้เห็นความแตกต่างระหว่างแต่ละส่วนของผิวงาน ทำให้เกิดความเด่น แปลกตา ช่วยลดความกระด้างของรูปทรงที่ทึบหนักแน่นลงไป ช่วยเรียกร้องความสนใจขึ้นได้

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2529 : 43) ตอนหนึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าด้วยลายจีนซึ่งเขียนเครื่องถ้วยกระเบื้องกังไสกล่าวเกี่ยวกับลวดลายและคตินิยมจีน ไว้ดังนี้

บรรดาเครื่องภาชนะต่างๆ ที่ทำด้วยกระเบื้องกังไส มีลายเขียนครามก็ดี สีก็ดี บรรดาที่ทำในเมืองจีนแล้ว ย่อมมีเค้ามูลเป็นที่ตั้งทั้งสิ้น ตามคำกล่าวมาว่า มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่ง ทรงพระราชดำริที่จะผูกลายสำหรับเขียนภาชนะต่างๆ จึงให้ประชุมนักปราชญ์ซึ่งมีความรู้และมีสติปัญญาคิดผูกลายขึ้นให้อ่านออกเป็นการแสดงสวัสดิมงคลลายซึ่งนักปราชญ์ทั้งหลายได้คิดขึ้นนั้นต่างๆ กัน นับด้วยร้อยเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นเครื่องภาชนะอันมาแต่เมืองจีน จึงมีเป็นลายอย่างหนึ่งเหมือนกันมากๆ ถึงว่าจะต่างโดยวิธีวางหย่อมวางระยะ ก็ยังสังเกตได้เป็นพวกๆ เช่นลายภาพออกลกซิว ลายไปิเยเขียน เป็นต้น หาได้เขียนถ่ายอย่างจากของที่เป็นอยู่จริงอย่างเช่นฝรั่ง หรือเขียนตามกระบวนลาย ซึ่งเป็นความคิดของช่างผูกขึ้น เช่นลายกนก ลายทรงข้าวบิณฑ์ ซึ่งออกจากใจไม่ดัดไม่อย่างไทยเราเขียนไม่ ลายที่จีนเขียนโดยลำพังตัวเองแล้วย่อมเป็นนิมิตมงคล ตามที่นักปราชญ์ทั้งหลายได้ผูกขึ้นไว้แล้วทั้งสิ้น ยกเว้นเสียแต่ลายทำตามตัวอย่าง เช่นเทพพนมรลิ่งหี เป็นต้น ซึ่งเราเขียนส่งออกไป หรือเป็นลายใหม่ๆ ซึ่งผู้เขียนเป็นแต่ช่างเขียนสามัญคิดจะยกถ่ายให้แปลกไปไม่รู้เค้ามูล จะเขียนขึ้นโดยไม่มีนิมิตมงคลบ้าง ของเช่นนั้นโดยจะมีก็น้อย และย่อมเป็นของใหม่ๆ ทั้งสิ้น

ในลายซึ่งนักปราชญ์ได้ผูกขึ้นเหล่านั้น ย่อมประกอบด้วยนิมิตมงคลใน 3 อย่าง คือ ฮกหนึ่ง ลกหนึ่ง ซิวหนึ่ง เป็นพื้นทั่วไปโดยมาก นอกจากฮกลกซิว มีมงคลอื่นเจือปนอีกนั้น คือ ในกระบวนไปิเยเขียน คือ เทวดาหรือผู้สำเร็จทั้งแปด มงคลแปด ยันต์แปด และประกอบด้วยธาตุทั้งหลาย คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ทอง หรือไม้ด้วยอีกอย่างหนึ่งบ้าง ผู้ซึ่งชอบตรวจดูลายของจีนที่เขียนในภาชนะต่างๆ ควรจะสังเกตดูตามเค้าลายหรือที่ตั้งแห่งนิมิตมงคลซึ่งเขาผูกขึ้นไว้

...

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2529 : 45-51) อธิบายถึงความหมายของฮก ลก ซิว ไว้ว่า

ฮก คือ วาสนา ได้แก่ ความเป็นใหญ่เป็นอิสระ หรือมียศ บรรดาศักดิ์ อาจจะทำให้การทั้งปวงสำเร็จได้ด้วยอำนาจ

ลก ความบริบูรณ์ด้วยโภคสมบัติ คือ ประกอบพร้อมด้วย เครื่องอุปโภคบริโภค แก้วแหวนเงินทอง และ บริบูรณ์ด้วยบริวารสมบัติ มีบุตร ภรรยา ญาติมิตร คนใช้สอย เป็นต้น

ชีวะ เป็นผู้มีอายุยืนนาน เพราะไม่มีโรค เป็นต้น

ธรรม 3 ประการนี้ย่อมเป็นที่พึงปรารถนาของมนุษย์ทั้งปวง เมื่อผู้ใดประกอบพร้อมด้วยธรรมอย่างใด ก็ นับว่าผู้นั้น เป็นเอก เป็นลก เป็นชีวะ หรือผู้ใดประกอบพร้อมทั้ง 3 ประการ ก็กล่าวว่าผู้นั้น ประกอบพร้อมทั้ง หกทั้งหกทั้งชีวะ ดังนั้น หก ลก ชีวะ จึงนับว่าเป็นมงคล ที่จะอวยพรแก่กัน ซึ่งลายจีนแสดงหก ลก ชีวะ ไว้ในภาพ ที่แตกต่างกัน แต่ยังคงมงคลทั้ง 3 อยู่ด้วย เช่น

แสดงหก ลก ชีวะ ด้วยรูปคน

ลก เป็นรูปเจ้าหรือขุนนางสวมหมวก มีใบหูทางออกไป 2 ข้าง มีมือถืออยู่ชี้ แสดงวาสนา

ลก เป็นรูปเศรษฐี สวมหมวกมีเส้าข้างหลังสูง มีผ้าคลุมลงไปเบื้องหลัง แสดงโภคสมบัติ มีมืออุ้ม เด็ก แสดงบริวารสมบัติ

ชีวะ เป็นรูปคนแก่ ถือไม้เท้ามือหนึ่ง ถือผลไม้โตมือหนึ่ง แสดงความเป็นผู้มีอายุยืน และมั่นคง

แสดงหก ลก ชีวะ ด้วยรูปสัตว์

ลก ใช้หมายด้วยคางคาว ซึ่งเป็นสัตว์มีแขนมีขาเป็นสี่เท้า แต่มีปีก เป็นสัตว์ซึ่งไม่รู้จักลงยัง แผ่นดินเหมือนนกทั้งปวง เป็นที่หมายแห่งวาสนา

ลก ใช้รูปกวางดาวซึ่งมีดวงขาวๆ พร้อยไปตามตัว เปรียบดังกระเปาะ แสดงโภคสมบัติ

ชีวะ หมายด้วยนกดำ ซึ่งเป็นสัตว์ที่ไม่มีผู้ใดได้เห็นตายอยู่ที่แห่งใด เช่นกับเราพูดกันอยู่ว่า กา ไม่รู้จักตาย นอกจากมีผู้ทำอันตราย เพราะไม่ได้เห็นศพกาดูตายอยู่ที่แห่งใด

แสดงหก ลก ชีวะ ด้วยสิ่งบนท้องฟ้า

ลก ใช้รูปพระอาทิตย์ เพราะมีอาณาภาพ อาจจะทำอันตรายแก่คนทั้งปวง หรือสิ่งทั้งปวงได้โดยรัศมี อันร่าร้อน แต่รัศมีอันร่าร้อนนั้นเอง อาจจะทำให้แสงสว่างและให้ชีวิตแก่สัตว์และพืชพันธุ์ทั้งปวงให้เป็นอยู่ได้

ลก ใช้พระจันทร์เป็นเครื่องหมาย เพราะมีรัศมีแจ่มใสเป็นที่ควรยินดี และเป็นที่อุปการะแก่น้ำขึ้น ลง เป็นต้น

ชีวะ ใช้ดาวเป็นเครื่องหมาย เพราะดาวเป็นของไม่มีขึ้นมีแรม ย่อมตั้งอยู่ในท้องฟ้ายั่งยืน

แสดงหก ลก ชีวะ ด้วยพฤกษชาติ และบุปผชาติ

ลก ใช้ดอกพุดตาน หรือโบตัน ซึ่งจีนนับถือกันว่าเป็นดอกไม้วิเศษ ถ้าปลูกลงไว้แห่งใด ปลูกต้นไม้ อื่นๆ ร้อยอย่างล้อมรอบ คงจะโน้มยอดหรือหันดอกเข้าหา เป็นพระยาดอกไม้

ลก ใช้ดอกเบญจมาศ ซึ่งมีกลีบสลับซับซ้อน แสดงความมั่นคง

ชีวะ ใช้ต้นสน เพราะเหตุว่าต้นสนเป็นไม้ที่ใหญ่ และทนทานยิ่งกว่าไม้อื่นๆ ในเมืองจีน

แสดงหก ลก ชีวะ ด้วยผลไม้

ลก ใช้ส้มมือซึ่งเป็นผลไม้อันงาม หรือจะว่าเป็นอัศจรรย์ เพราะมีลักษณะอย่างมือ มีนิ้วเหยียดออก ตั้งมือออกก็ว่าได้

ลก ใช้ผลทับทิม ซึ่งมีเมล็ดมาก แสดงความบริบูรณ์

ชีวะ ใช้ผลโถ ซึ่งเป็นผลไม้มีรสบริโภคมุมชื่นน้ำใจ เป็นอุปการแก่ความมีอายุยืนนาน

เมื่อเขียนภาพเช่นต่างๆ อันเป็นที่แคบเช่นปากขวด เชิงขวด เป็นต้น จะนำลายใหญ่ๆ ไปเขียนลงไม่ได้ นักปราชญ์ทั้งหลายนั้นจึงได้คิดลายอันเป็นเครื่องหมายเล็กๆ ให้เหมาะแก่ที่ซึ่งจะเขียนเป็นลายต่างๆ มาก อย่าง เช่น

ออก ทำเป็นลายมีสัณฐานคล้ายรูปค้างคาวต่อๆ กัน หรือคล้ายกระจิง เช่นเราเรียกกันว่า คอเสื้อ เป็นเครื่องหมายของฮก

ลก ใช้ลายสัญญาณคล้ายลูกคลื่น โดยกระบวนลาย มีใช้คลื่นจริงๆ เมื่อเขียนริตผอมหลักเข้าก็เป็น รูปคล้ายๆ รั้ว ซึ่งเราเรียกกันว่าลายราชวัติ เป็นเครื่องหมายของลก

ชีว ลายซึ่งขีดไปเป็นเส้นๆ แล้วม้วนกลับ แปลว่า ยาว ซึ่งเราเรียกกันว่า ประแจจีน เป็น เครื่องหมายของชีว

จากหลักต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเข้าใจว่าชาวจีนผู้เขียนลายต้องการสื่อสารความหมายมงคล ออกมาในรูปภาพที่เป็นลวดลายบนเครื่องถ้วยหลากหลายรูปแบบ ซึ่งนอกจากฮก ลก ชีว แล้วนั้นยังมีมงคล อื่นๆ อีกเช่น เรื่องโป๊ยเขียน ลายตัวหนังสือ มงคลแปด อีกด้วย

และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2529 : 91-100) ยังกล่าวถึงการจัดแบ่ง หมวดหมู่ของลวดลายจีนไว้ด้วย ดังนี้

ลายจีนที่เขียนเครื่องถ้วย จัดเป็นหมวด มี 6 หมวด คือ

1. หมวดภาพรูปคน
2. หมวดรูปสัตว์
3. หมวดพรรณไม้
4. หมวดรูปสิ่งของ
5. หมวดอักษรและตัวหนังสือ
6. หมวดทิวทัศน์

หมวดรูปคน

ลายที่ 1 ภาพวิมานเมฆ เขียนรูปเทวดาจีนอยู่ในวิมาน บางทีเขียนวิมานให้เห็นไกลๆ เขียนรูปเทวดา ลอย เทวดาชายเรียกว่า “เขียนกง” มีบริวารถือพานตะวัน เทวดาหญิงเรียกว่า “เขียนม้า” มักเขียนชี่หงส์

ลายที่ 2 ภาพฮกลกชีว ลายนี้สมมติพร 3 ประการเป็นตัวคน มีแจ้งอยู่ในพระบรมราชาธิบาย บางที เขียนแต่ภาพ ชีว ตัวเดียวก็มี

ลายที่ 3 ภาพน้ำทิพย์ ลายนี้มีรูปผู้หญิง 3 คน คนหนึ่งถือหม้อน้ำ มักเขียนภาพทั้ง ๓ นี้ไปในทะเล บาง ทีก็เขียนแยกกัน ขึ้นหนึ่งมีนางคนเดียวก็มี

ลายที่ 4 ภาพโป๊ยเขียน ลายนี้เป็นรูปผู้สำเร็จ ชายหญิง 8 คน จีนชอบเขียนมากกว่าลายอื่นในพวกภาพ เขียนแยกเป็นหลายแบบ บางทีเขียนแต่เฉพาะรูปเขียนบางตน เช่น หลีเด็กถ้วย ที่นิยมเขียนโป๊ยเขียน

ลายที่ 5 ภาพเล่าฮั่น ลายนี้คือรูปพระอรหันต์เต็มจำนวนเขียน 18 องค์ เรียกว่า “จี้บโป๊ยเล่าฮั่น” แต่บาง ชันก็เขียนไม่เต็มจำนวน

ลายที่ 6 ภาพพระบำ ลายนี้เป็นรูปเทวดาชายหญิง 12 รูป ถือกิ่งไม้

ลายที่ 7 ภาพนางมโหรี 8 คน จีนเรียกว่า โป๊ยอิม

ลายที่ 8 ภาพนักปราชญ์ จีนเรียกว่า ชิมจืออ้วย ลายนี้เขียนรูปนักปราชญ์ 3 คน จารึกเขาคนหนึ่ง คลี ฉากคนหนึ่ง ดิดชิมคนหนึ่ง

ลายที่ 9 ภาพล่องเรือ จีนเรียกว่า โชวตั้งปออ้าวหู เป็นรูปนักปราชญ์ในราชวงศ์ซ้อง นั่งไปในเรือ

ลายที่ 10 ภาพเล่นหมากรุก จีนเรียกว่า น่อเขียนเอ็กกี

ลายที่ 11 ภาพซักรถ ยังหาขึ้นสอบไม่ได้

ลายที่ 12 ภาพถืออาวุธ ลายนี้ที่จริงรวมภาพหลายเรื่อง เลือกขึ้นที่มีรูปภาพถืออาวุธ

- ลายที่ 13 ภาพ (เกียงจูหยง) ตกเบ็ด จีนเรียกว่า อูยจุยหอ
- ลายที่ 14 ภาพเรื่อง ลายนี้เอาเรื่องต่างๆ ในพงศาวดารจีนมาเขียนมีมากมายหลายอย่าง
- ลายที่ 15 ภาพหนังสือ ที่จริงลายนี้ควรจะเรียกว่า ภาพประวัติ คือ มักเขียนรูปผู้มีคุณวิเศษในพงศาวดาร แล้วเขียนหนังสือบอกเรื่องราวของผู้นั้นกำกับไว้ ในลายพวกนี้มีอย่างหนึ่งเรียกว่า “ภาพกตัญญู” คือเอาเรื่องผู้มีความกตัญญูที่ยกย่องกันในด้านานจีน ๒๔ เรื่อง
- ลายที่ 16 ภาพฮ้อ ลายนี้เขียนรูปภาพ กับเขียนเครื่องฮ้อประกอบกันทุกชิ้น
- ลายที่ 17 ภาพสี่แซ่ จีนเรียกว่า สือหลงกงเซียง ลายนี้เขียนคน 4 ตระกูล คือ นักเรียนหนังสือ คนค้าขาย ช่าง คนทำนา
- ลายที่ 18 ภาพจูงควาย ลายนี้เขียนภาพตัวหนึ่งกับควายตัวหนึ่ง ชีบ้าง จูงบ้าง
- ลายที่ 19 ภาพเด็ก ลายนี้เขียนกระบวนเด็กทั้งนั้น
- ลายที่ 20 ภาพแห่มังกร จีนเรียกว่า เอี้ยฮวยเตง ลายนี้เขียนเป็นกระบวนแห่รูปมังกร
- ลายที่ 21 ภาพตลก จีนเรียกว่า ซำก่ากิวหลิว มีโต๊ะ ลายนี้เขียนภาพพลเมืองเป็นศิษย์เขียน ๓ คน
- ลายที่ 22 ภาพห้อง มีโต๊ะ ลายนี้เขียนเป็นรูปคนนั่งอยู่ในเรือน นัยว่าเป็นลายผูกขึ้นใหม่ในครั้งราชวงศ์ใต้เซ็ง ฝรั่งเศสเรียกว่าลาย “มันเตอร์น”
- ลายที่ 23 ภาพผู้หญิง
- ลายที่ 24 ภาพรั้ว คือ ลายภาพ แต่เลือกเฉพาะที่มีลายประกอบเป็นรูปรั้ว
- ลายที่ 25 ภาพเขาไม้ เหมือนกับลายภาพรั้ว แต่ลายประกอบต้องเป็นเขาไม้

หมวดรูปสัตว์

- ลายที่ 1 ลายมังกร จีนเรียกว่า เหลิง ลายมังกรมีหลายแบบคือ
1. มังกร 5 เล็บ จีนเรียกว่า เหวอเหี้ยวเหลิง
 2. มังกร 4 เล็บ จีนเรียกว่า สี่เหี้ยวเหลิง
 3. มังกร 9 ทำ จีนเรียกว่า เก้าเหลิง
 4. มังกรหน้าอัด
 5. มังกรลอย
 6. มังกรดันเมฆ จีนเรียกว่า ฮุ่นเหลิง
 7. มังกรดันหมอก
 8. มังกรพันคราม
 9. มังกรพ่นน้ำ
 10. มังกรลายเส้นเดียว
 11. มังกรหย่อม จีนเรียกว่า ท้วนเหลิง ลายนี้เขียนตัวลายในวงกลม ผูกมังกรเป็นตัวลาย
- ลายที่ 2 มังกรประทุ จีนเรียกว่า ลีหือเถียวเล่งหมิง
- ลายที่ 3 มังกรปีก จีนเรียกว่า ปวยเหลิง
- ลายที่ 4 มังกรใบไม้ จีนเรียกว่า เจาเหลิง ลายนี้ผูกลายให้เป็นรูปมังกร ไม่ใช่เขียนรูปมังกรตรงๆ
- ลายที่ 5 มังกรประแจจีน จีนเรียกว่า กิเหลิงบ่งต่วน ลายนี้ทำลายประแจจีน แต่มีหัวเงื่อนไขให้รู้ว่ารูปมังกร
- ลายที่ 6 ลายมังกรกับกิเลน
- ลายที่ 7 ลายมังกรกับปลา

ลายที่ 8 ลายหงส์ จีนเรียกว่า หง เหมือนไทย ลายหงส์มีหลายแบบ คือ

1. หงส์เมฆ จีนเรียกว่า ฮุ่นหง
2. หงส์ ๔ ท้า จีนเรียกว่า เก้าหง
3. หงส์หย่อม จีนเรียกว่า หัวหง ลายนี้เขียนตัวลายในวงกลม ผูกหงส์เป็นตัวลาย

ลายที่ 9 ลายหงส์พุดตาน จีนเรียกว่า โป้วตั่วหง และมีหลายแบบ คือ

1. หงส์พุดตานเลื้อย
2. หงส์พุดตานตัน

ลายที่ 10 หงส์ใบไม้ ลายนี้เขียนให้รูปร่างหงส์ อย่างเดียวกับมังกรใบไม้

ลายที่ 11 หงส์มังกร จีนเรียกว่า เหลิ่งหง มีแบบอื่น เช่น หงส์มังกรพุดตานเลื้อย

ลายที่ 12 ลายสิงโต จีนเรียกว่า ไช มีหลายแบบ คือ

1. สิงโตเปลว
2. สิงโตเมฆ
3. สิงโตน้ำ
4. สิงโต ๔ ท้า

ลายที่ 13 ลายกิเลน จีนเรียกว่า คีหลิน มีหลายแบบ คือ

1. กิเลนเมฆ
2. กิเลนกับมังกร

ลายที่ 14 กิหลินชั่งจ้อ ลายนี้มีรูปร่างเทพธิดาขี่กิเลนเอาลูกมาให้

ลายที่ 15 สัตว์หิมพานต์ ลายสัตว์พวกนี้เขียน 5 ตัวบ้างน้อยกว่านั้นบ้าง

ลายที่ 16 ลายเสือ จีนเรียกว่า ไฮ้ว มีกระบวนอื่นคือ เสือมังกร

ลายที่ 17 ลายสิบสองนักษัตร จีนเรียกว่า จัปยี่แซเสีย

ลายที่ 18 ลายสัตว์แปดอย่าง จีนเรียกว่า โปยี่ลิว

ลายที่ 19 ลายม้าแปด จีนเรียกว่า โปยี่เบ้

ลายที่ 20 ลายม้ามังกร จีนเรียกว่า เหลิ่งเบ้

ลายที่ 21 ลายม้าสน จีนเรียกว่า หลิวเบ้

ลายที่ 22 ลายกวาง จีนเรียกว่า เต็ก มีหลายแบบ คือ

1. ลายกวางสน จีนเรียกว่า หลิวเต็ก
2. ลายกวางสนกับไผ่

ลายที่ 23 ลายชะนีตามกวาง จีนเรียกว่าอ้วนเต็ก

ลายที่ 24 ลายค่างควว จีนเรียกว่า ฮก มีหลายแบบ คือ

1. ค่างคววเมฆ
2. ค่างคววน้ำ
3. ค่างคววกับลูกโต

ลายที่ 25 ลายนกร้อย จีนเรียกว่า เป๊ะเจี้ยวเซียวทอง มีโต๊ะ ลายนี้เป็นลายประสมนกหมู่ใหญ่ มีนกยูงเป็นประธาน

ลายที่ 26 ลายนกไม้ ลายนี้เขียนนกและไม้ต่างๆ กัน ผสมให้ได้มงคล ฮกลกซิว เช่น

1. นกหางยาวกับไม้

2. นกหว้านกับไม้

ลายที่ 27 ลายไก่ฟ้า

ลายที่ 28 ลายเปิดหะ จินเรียกว่า จุยอะ

ลายที่ 29 ลายเปิดกับเตาแดง

ลายที่ 30 บายนกเฮาะ คือ นกยางหยอม จินเรียก ท่วนเฮาะ

ลายที่ 31 ลายนกยางเมฆ

ลายที่ 32 ลายปลา มีหลายแบบ คือ

1. ปลากินสาหร่าย มีโต๊ะ

2. ปลาเมฆ

ลายที่ 33 ลายกึ่งปูปลา

ลายที่ 34 ลายปู

ลายที่ 35 ลายหอย แบบอื่น เช่น หอยกินสาหร่าย

ลายที่ 36 ลายผีเสื้อ จินเรียกว่า ชู่เตียบ มีหลายแบบ คือ

1. ผีเสื้อกับดอกไม้ร่วง

2. ผีเสื้อตอมแดง

3. ผีเสื้อตอมน้ำเต้า

4. ผีเสื้อกับตักแตน

หมวดพรรณไม้

ลายที่ 1 ลายไม้สี่ฤดู จินเรียกว่า สี่กู่ ลายนี้เอาดอกไม้ ออกตามฤดู 4 ฤดูมาผูกเป็นลาย โดยมากมักเขียนดอกไม้ 4 อย่างนี้ คือ ดอกบัว ดอกบ่วง ดอกพุดตาน ดอกเบญจมาศ บางทีก็เขียนดอกไม้ อย่างอื่นบ้าง

ลายที่ 2 ลายไม้สามอย่าง ลายนี้เอาไม้ซึ่งเทียบด้วยพร ชกลกชื่อว่าผูกเป็นลาย ทำเป็นหลายแบบ คือ

1. ดอกไม้ 3 อย่าง มักเขียนดอกพุดตานสมมติว่า ชก ดอกเบญจมาศสมมติว่า ลก ดอกบัวสมมติว่า ชิว แต่ดอกไม้อื่นก็ใช้

2. ลูกไม้ 3 อย่าง มักเขียนลูกส้มโอสมมติว่า ชก ทับทิมสมมติว่า ลก ลูกโถ สมมติว่า ชิว แต่รูปไม้อื่นก็เขียนบ้าง

ลายที่ 3 ลายไม้ 2 อย่าง อนุโลมตามพร ชกลกชื่อว่า เหมือนกัน แต่ใช้เป็นดอกไม้หรือลูกไม้แต่ 2 อย่าง เขียนของอื่น หรือบางทีสมมติของที่จะบรรจุภาชนะนั้นเป็นพร อีกอย่างหนึ่งให้ครบชกลกชื่อว่า พวงไม้ 2 อย่าง บางทีเขียนไม้กับเบญจมาศ พุดตานกับเบญจมาศ และอื่นๆ กำกับกันแต่ 2 อย่าง ทั้งดอกไม้และลูกไม้

ลายที่ 4 ดอกไม้ร่วง ลายนี้เขียนเป็นช่อดอกไม้บ้าง เป็นแต่ดอกไม้บ้าง บางทีก็ประกอบกับผีเสื้อ

ลายที่ 5 ลายดอกพุดตาน จินเรียกว่า โป้วตัวโต้ว ลายนี้เขียนเป็น 2 แบบ คือ

1. พุดตานต้นเขาทะลุ จินเรียกว่า ชัวโป้ว

2. พุดตานเลื้อย

ลายที่ 6 ดอกเบญจมาศ ลายนี้เขียน 2 แบบ คือ

1. เบญจมาศต้นเขาทะลุ จินเรียกเก็กกวยโป้ว ตั้งรวมกับพุดตานต้น

2. เบญจมาศช่อ

ลายที่ 7 ดอกบ่วง ลายดอกบ่วงเขียนหลายกระบวนคือ

1. บัวนก จีนเรียกว่า มั่วเจียะชวนบัว
2. บัวกระเบื้องแตก จีนเรียกว่า บัวเยียน ลายนี้มักเขียนเป็นพื้นคราม มีช่องเขียนลายอื่น
3. บัวไฟ

ลายที่ 8 ดอกบัว ลายดอกบัวเขียนหลายแบบ คือ

1. บัวมัด
2. บัวกอ จีนเรียกว่า เหนย
3. บัวปู
4. บัวเปิด
5. บัวนกกระสา
6. บัวกบ
7. บัวเลื้อย
8. บัวผีเสื้อ
9. บัวเปลว
10. บัวหนังสือ

ลายที่ 9 ลายต้นสนครีมี จีนเรียกว่า เสง

ลายที่ 10 ลายต้นไผ่ จีนเรียกว่า เด็ก

ลายที่ 11 ลายลูกโต จีนเรียกว่า ถอ

ลายที่ 12 ลายลูกทาบทิม จีนเรียกว่า เขี้ยวหลิว

ลายที่ 13 ลายดอกทาบทิม จีนเรียกว่า เขี้ยวหลิวฮวย

ลายที่ 14 ลายดอกจุหลัน จีนเรียกว่า จื่อหลัง

ลายที่ 15 ลายดอกกุหลาบ จีนเรียกว่า จ้วยเกี

ลายที่ 16 ลายใบผักกาด จีนเรียกว่า ซุนฉ้ย

ลายที่ 17 ลายผักชี จีนเรียกว่า ต้าเหมียว ลายนี้เป็นลายไม้เลื้อย เขียนหลายแบบ คือ

1. ผักชีขีด
2. ผักชีเข้
3. ผักชีหนังสือซังฮี้
4. ผักชีฮ้อ

ลายที่ 18 ลายก้านขด

ลายที่ 19 ลายเถาผักกูด

ลายที่ 20 ลายเถาฟัก

ลายที่ 21 ลายเถาน้ำเต้า

ลายที่ 22 ลายเถาแดง

ลายที่ 23 ลายเถาอรุณ

ลายที่ 24 ลายเถาพริกไทย

ลายที่ 25 ลายเถาสตรอเบอร์รี่

หมวดสิ่งของ

ลายฮ้อ คือ เอรูปลิงของต่างๆ มาผูกเป็นลาย จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

ลายที่ 1 ชื่อของเครื่องเรือน จีนเรียกว่า ปักโก๊

ลายที่ 2 ชื่อของมงคล 8 อย่าง จีนเรียกว่า ปัดโป ลายมงคล 8 อย่างนี้มีหลายแบบ คือ

1. มงคลตามไสยศาสตร์ ๘ อย่าง
2. เครื่องเขียน ๘ อย่าง
3. เครื่องดนตรี ๘ อย่าง
4. เครื่องเขียนหนังสือ ๘ อย่าง
5. เครื่องบรรณาการ ๘ ทิศ

หมวดอักษรและตัวหนังสือ

ลายที่ 1 ลายหนังสือใหญ่ จีนเรียกว่า ตัวนยี้ มักเขียนตัวหนังสือชิวบ้าง ฮกชิวบ้าง ชังฮี้บ้าง มีหลายแบบคือ

1. ยียาว
2. ยีคต
3. ยีครึ่งตัว
4. ยีขัด
5. ยีต่อ
6. ยีกลม
7. ยีกลมค่างคาว
8. ยีกลมฮ่อ
9. หนังสือฮกชิว
10. หนังสือชังฮี้

ลายที่ 2 ลายหนังสือเล็ก มีหลายแบบ คือ

1. หนังสือเล็กหนังสือจีน
2. หนังสือมงโกล
3. หนังสือธิเบต
4. หนังสือสันสกฤต
5. หนังสือร้อยตัว จีนเรียกว่า เป๊ะชิว หนังสือต่าง ๆ นี้ เรียกว่า "ลายลิขิต"

ลายที่ 3 ลายยันต์แปด จีนเรียกว่า โปยักว

ลายที่ 4 ลายกระแปะ จีนเรียกว่า กิมจีโต้ว ลายนี้มีหลายแบบ คือ

1. กระแปะดอกไม้ม
2. กระแปะรูปยี่
3. กระแปะฮ่อ
4. กระแปะไฟ

ลายที่ 5 ลายตรา ทำเป็นลายตราประจำชาติต่างๆ

หมวดทิวทัศน์

ลายที่ 1 ลายเขาไม้ จีนเรียกว่า ชัวจฺยี้ และมีหลายแบบ คือ

1. เขาไม้เปล้า
2. เขาไม้ (มีภาพ) สีแซ่

3. เขาไม้หนังสือ

ลายที่ 2 ลายแผนที่

ลายที่ 3 ลายฝรั่งกลีไส ลายนี้นัยว่า เป็นของฝรั่งให้อย่างเขียนแต่โบราณ เขียนเป็นแผนที่ลายหนึ่งเป็น
ข้อดอกไม้ลายหนึ่ง

5. ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมล มังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เรียกอย่างสามัญว่า "วัดโพธิ์" เป็นวัดโบราณสร้าง
ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เดิมมีชื่อเรียกว่า "วัดโพธาราม" พ.ศ. 2311 พระเจ้ากรุงธนบุรีได้สถาปนา
เมืองธนบุรีขึ้นเป็นราชธานีสร้างพระนครทั้ง 2 ผัง เอาแม่น้ำเจ้าพระยาตรงกลาง ส่วนวัดโพธารามซึ่งตั้งอยู่ในเขต
กำแพงพระนครฝั่งตะวันออก ต่อมาพ.ศ. 2325 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงประดิษฐาน
กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทรฯ ย้ายพระนครมาตั้งฝั่งตะวันออกฝ่ายเดียว ส่วนพระบรมมหาราชวัง ซึ่ง
ทรงสถาปนาขึ้นใหม่นั้น มีวัดอยู่ใกล้เคียง 2 วัด คือ วัดโพธารามตั้งชิดกับพระบรมมหาราชวังด้านใต้ วัดสลัก
ตั้งอยู่ชิดพระบรมมหาราชวังด้านเหนือ และตั้งอยู่ชิดกับพระบรมมหาราชวังบรรทัดด้านใต้ พระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงสถาปนาวัดโพธารามขึ้น เมื่อการสถาปนาสำเร็จบริบูรณ์ดีแล้ว จึงพระราชทานนาม
พระอารามใหม่ว่า "วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม"

ต่อมาในรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแก้สร้อยพระนามพระอารามใหม่ว่า
"วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร และยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวง (พระครูปลัดสัมพิพัฒ
นพรหมจริยาจารย์ (บุญ) พระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท. 2536 : 7-8, 105)

พระอารามหลวงแห่งนี้มีเนื้อที่ 50 ไร่ 38 ตารางวาอยู่ด้านทิศใต้ของพระบรมมหาราชวัง ทิศเหนือจด
ถนนท้ายวัง ทิศตะวันออกจดถนนสนามไชย ทิศใต้จดถนนเศรษฐการ ทิศตะวันตกจดถนนมหาราช มีถนน
เชตุพนขนานด้วยกำแพงสูงสีขาวแบ่งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสชัดเจน

จากเกร็ดประวัติศาสตร์ของการสถาปนาและการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดโพธิ์แห่งนี้ บันทึกไว้ว่า รัชกาลที่ 1
และที่ 3 ขุนนาง เจ้าทรงกรมช่างสิบหมู่ ได้ระดมช่างในราชสำนัก ช่างวังหลวง ช่างวังหน้า และช่างพระสงฆ์ที่
อยู่ในวัดต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญงานศิลปกรรมสาขาต่างๆ ได้ทุ่มเทผลงานสร้างสรรค์พุทธสถานและสรรพสิ่ง
ประดับอยู่ในวัดพระอารามหลวงด้วยพลังศรัทธาตามพระราชประสงค์ของพระองค์ท่านให้เป็นแหล่งรวม
สรรพศิลป์ สรรพศาสตร์ เปรียบเป็นมหาวิทยาลัยแห่งสรรพวิชาไทย (มหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรก) ที่รวมเอาภูมิ
ปัญญาไทยไว้เป็นมรดกให้ลูกหลานไทยได้เรียนรู้

น.ณ ปากน้ำ (2518 : 102-103) ได้กล่าวถึง ความประทับใจวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือวัด
โพธิ์ ซึ่งเป็นแหล่งรวมสรรพความรู้ไว้ว่า

วัดโพธิ์คงจะครองความเป็นเอกอยู่ตลอดกาล ด้วยมีของดีจำนวนมากมาให้ชม ของแต่ละอย่างมีคุณค่าสูง จะ
เชยชมเพียงครั้งหรือสองครั้งย่อมไม่จุใจ ด้วยเป็นศิลปะอมตะอันดูได้ทุกกาลสมัย ทุกครั้งที่ได้ชมย่อมจะเพิ่มพูน
คุณค่าทางสุนทรีย์ภาพแก่จิตใจมากขึ้นตามลำดับ ... ข้าพเจ้าถือว่าการเข้าวัดโพธิ์เป็นการศึกษา และบัดนี้เมื่อ
ข้าพเจ้าเข้าวัดโพธิ์แต่ละครั้งก็คงทำตนเป็นนักเรียนสังเกตสังเกตจดจำอยู่เช่นเคย ยิ่งเข้ามากครั้งก็รู้มากเห็นมาก
การศึกษาในวัดโพธิ์แตกต่างกว่าการศึกษาอย่างอื่น ก็ตรงที่เป็นการศึกษาอันต้องใช้อายตนภายในดูซึมอานาจ

สุนทรียะของศิลปวัตถุทั้งหลายแหล่งเข้าไปภายในวิมุกตสถาน แปรสภาพเป็นการปิดหรือนำเสียงจิตใจให้สูงขึ้นอยู่เสมอ
เป็นนิมิตการ ...

หอสมุดสมเด็จพระวันรัต (เผื่อน ติสสทตฺโต) ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เป็นสถานความรู้แห่งหนึ่ง หอสมุดแห่งนี้เดิมเป็นกุฏิหมู่คณะ น.12 ลักษณะเหมือนกุฏิคณะ น.14, น.8 และ น.15 ภายในคณะนี้มีกุฏิ 3 หลัง ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการก่อตั้งโรงเรียนสอนหนังสือไทยขึ้นภายในวัดพระเชตุพนฯ โดยพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอน ใช้กุฏิสงฆ์เป็นที่เรียน เมื่อ พ.ศ.2418 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริถึงการที่จะฝึกหัดเด็กชาวเมืองให้ได้รับความรู้ในวิชาหนังสือไทยเจริญยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน จึงโปรดให้กรมธรรมการประกาศแก่พระราชอาคันตุกะ พระครูฐานานุกรม เปรียญ อันดับ ให้ช่วยกันปารุณสั่งสอนศิษย์ให้เต็มตามกำลังความรู้ของตน และตามพระอารามหลวงต่าง ๆ ได้ให้พระสงฆ์เป็นอาจารย์สอนเด็กในพระอารามหนึ่งตั้งแต่ 5 รูปลงมาทุกอาราม

ต่อมา พ.ศ. 2435 โปรดฯ ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำโรงเรียนมูลสามัญ ชั้นต่ำและโรงเรียนมูลสามัญชั้นสูงขึ้นตามพระอารามหลวง และวัดราชบูรณะในกรุงเทพฯ และหัวเมืองทั่วไปวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จึงได้ตั้งโรงเรียนมูลสามัญชั้นต่ำ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2435 เรียกว่า "โรงเรียนวัดพระเชตุพน" ต่อมา พ.ศ. 2441 เปลี่ยนนามโรงเรียนใหม่ คือ โรงเรียนที่ตั้งสอนที่กุฏิพระครูวิหารกิจจานุการ เรียกว่า "โรงเรียนกล่อมพิทยากร" และโรงเรียนที่ตั้งสอนที่กุฏิพระอุตรคณารักษ์ เรียกว่า "โรงเรียนอุตรพิทยาคม" ต่อมา พ.ศ. 2481 โรงเรียนกล่อมพิทยากรได้ย้ายไปสมทบกับโรงเรียนมัธยมวัดราชบพิตร ทางเทศบาลนครกรุงเทพฯ จึงขอสถานที่ซึ่งเคยเป็นโรงเรียนกล่อมพิทยากร เป็นโรงเรียนเทศบาล และใน พ.ศ. 2491 คณะศิษย์ยานุศิษย์ และผู้เคารพนับถือในเจ้าประคุณ สมเด็จพระวันรัต (เผื่อน ติสสทตฺโต ป.9) ได้จัดการซ่อมแซมแปลงโรงเรียนกล่อมพิทยากรซึ่งชำรุดทรุดโทรม และรื้อกุฏิประธานอีก 1 หลังสร้างเป็นหอสมุดสมเด็จพระวันรัต (เผื่อน ติสสทตฺโต)

ต่อมาในวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2541 ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์หอสมุดสมเด็จพระวันรัต (เผื่อน ติสสทตฺโต) ตามแบบแปลนของกรมศิลปากร โดยเปลี่ยนรูปทรงจากอาคารโถงชั้นเดียวเป็นอาคาร 3 ชั้น เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนได้สั่งให้คณะกรรมการพิจารณาวางแผนการจัดการเกี่ยวกับการใช้สอยอาคารให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุด จึงมอบหมายให้กรมศิลปากรออกแบบจัดทำหอสมุดพิพิธภัณฑ์และหอประชุม และพระศรีสุทริวงศ์เป็นผู้ประสานงานกับกรมศิลปากรดำเนินการจัดหาหนังสือรวบรวมตู้และโต๊ะมาซ่อมแซมตั้งไว้ในหอสมุด รวบรวมโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุมาเก็บรักษา และจัดแสดงไว้ในอาคารหลังนี้ (พระธรรมปัญญาบดี (ถาวร ติสสานุกโร ป.๕.4). 2545 : 11-27)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยนี้ ศึกษาจากข้อมูลขั้นต้น (Primary Sources) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูล ในการวิเคราะห์เครื่องมือนี้ ผู้วิจัยกำหนดกฎเกณฑ์การวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ และลวดลาย ตามขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า โดยนำเสนอเป็นแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Reserch) และแสดงภาพประกอบการพรรณนา

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. สืบหาข้อมูลในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

คือ เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร จำนวน 564 ชิ้น

กลุ่มตัวอย่าง

คือ เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร จำนวน 148 ชิ้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างตัวแทน (Representative Sample) ซึ่งได้มาจากเครื่องถ้วยที่มีจำนวนหลายชิ้น มีประเภท รูปแบบและลวดลายที่เหมือนกัน โดยผู้วิจัยเลือกมาอย่างละหนึ่งชิ้นเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างตัวแทน

1. เครื่องถ้วยลายคราม จำนวน 100 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 385 ชิ้น
2. เครื่องถ้วยเบญจรงค์ จำนวน 19 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 48 ชิ้น
3. เครื่องถ้วยเคลือบสีแก้ว จำนวน 3 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 36 ชิ้น
4. เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน จำนวน 16 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 34 ชิ้น
5. เครื่องถ้วยไม่เคลือบ จำนวน 10 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 61 ชิ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเครื่องมือ ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร คือ แบบสำรวจประเภท รูปแบบ และลวดลาย ของเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 ซึ่งผู้วิจัยจัดแบ่งไว้ดังนี้

1. แบบสำรวจประเภทของเครื่องถ้วย
2. แบบสำรวจรูปแบบของเครื่องถ้วย
3. แบบสำรวจลวดลายของเครื่องถ้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
2. ถ่ายภาพเครื่องถ้วย ตามกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาวิเคราะห์ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
3. บันทึกรายละเอียดลงในแบบสำรวจของเครื่องถ้วย ได้แก่ ประเภท รูปแบบ และลวดลาย
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ แยกประเภท ตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดไว้
5. จัดทำตารางการวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาแบ่งกลุ่มตามประเภท รูปแบบ และลวดลาย เขียนวิเคราะห์แบบพรรณนา (Description) ตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดไว้ นำข้อมูลจัดการวิเคราะห์ลงในตาราง พร้อมภาพประกอบ สรุปและอภิปรายผลแบบพรรณนา (Description)

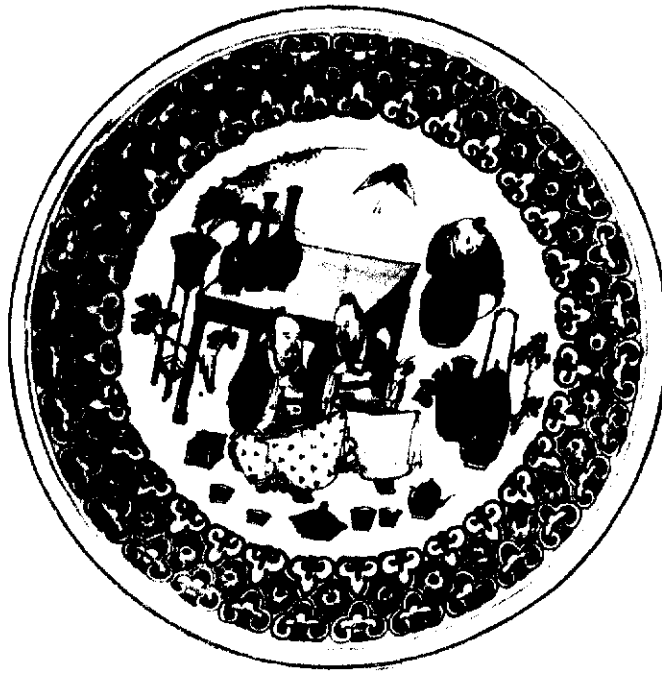
บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากงานจริง และภาพถ่ายเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ผู้วิจัยกำหนดกฎเกณฑ์การวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ และลวดลาย ตามขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า โดยนำเสนอเป็นแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Reserch) แสดงภาพประกอบการพรรณนา และสร้างตารางการวิเคราะห์ของเครื่องถ้วยแต่ละประเภท แบ่งการวิเคราะห์เรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ประเภทลายคราม จำนวน 100 ชิ้น
2. ประเภทเบญจรงค์ จำนวน 19 ชิ้น
3. ประเภทเคลือบสีแก้ว จำนวน 3 ชิ้น
4. ประเภทเคลือบขาววาน จำนวน 16 ชิ้น
5. ประเภทไม่เคลือบ จำนวน 10 ชิ้น

การวิเคราะห์ประเภทลายคราม จำนวน 100 ชิ้น ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ภาพจานลายคราม ชั้นที่ 1

1. จานลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นจานลายครามรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 30 เซนติเมตร สูง 3.5 เซนติเมตร ลักษณะเป็นจานแบน ก้นตื้น

ลวดลาย

บริเวณตรงกลางของจานเขียนลวดลายเล่าเรื่องเกี่ยวกับวรรณกรรมจีน ประกอบด้วย นักปราชญ์ 2 คน นั่งลักษณะกำลังพูดคุยกัน ด้านหน้ามีกาน้ำชา ถ้วย 2 ใบ และเครื่องถ้วยอื่นๆ ตั้งอยู่ ด้านหลังของนักปราชญ์เป็นโต๊ะ มีแจกันวางอยู่บนโต๊ะทางซ้าย 3 ใบ ถัดไปข้างโต๊ะมีกระถางตั้ง ถัดมาบริเวณพื้นมีแจกันตั้ง 2 ใบ มีกิ่งไม้ที่พื้น ด้านหลังมีเด็กผู้ชายนั่ง 1 คน เหนือขึ้นไปมีกิ้งก่า 1 ตัว บริเวณรอบจานเขียนเป็นลายหัวเมฆหันหัวชนกัน ระหว่างลายตรงกลางเป็นจุด รอบนอกเขียนเป็นเส้นรอบวงจาน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ลักษณะสีของเครื่องถ้วยทั่วทั้งบริเวณ เขียนลวดลายเป็นสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักของสีก่อนเผาเพื่อให้เกิดมิติ มีการเว้นขอบขาว ตัดเส้นและระบายด้วยสีน้ำเงินเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ สันขอบรอบจานเขียนด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 2 ภาพจานลายคราม ชั้นที่ 2

2. จานลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นจานลายครามรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 29 เซนติเมตร สูง 1 เซนติเมตร ลักษณะเป็นจานแบน

ลวดลาย

บริเวณรอบจานเขียนเป็นลายตัวอักษรหุ่ย (ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมมีวงคล้ายกันหอยต่อกัน) บริเวณกลางจานเขียนเป็นลายดอกไม้ เป็นกอ มีใบไม้ และมีเส้ค 2 ตัว

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณรอบจานเขียนลวดลายเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน บริเวณกลางจานเขียนลายเส้นด้วยสีน้ำเงินและระบายสีแบบไล่น้ำหนักของสีอ่อนแก่เพื่อให้เกิดมิติ มีการเว้นขอบขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพสันขอบรอบจานเขียนด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 3 ภาพจานลายคราม ชั้นที่ 3

3. จานลายคราม ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นจานลายครามรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 16 เซนติเมตร สูง 3.6 เซนติเมตร ลักษณะเป็นจานแบน ก้นตื้น

ลวดลาย

บริเวณทั่วทั้งบริเวณจานเขียนเป็นลายปลาทอง 4 ตัว ด้านข้างเขียนเป็นลายน้ำรอบตัวปลา

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ลักษณะสีของเครื่องถ้วยทั่วทั้งบริเวณ ตัวปลาเขียนลวดลายเป็นสีน้ำเงิน การระบายสีมีการไล่น้ำหนักของสีอ่อนแก่เพื่อให้เกิดมิติ มีการเว้นขอบขาว บริเวณน้ำมีการระบายสีแบบเปียกบนเกิดลักษณะฟุ้ง สันขอบรอบจานเขียนด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 4 ภาพจานคราม ชั้นที่ 4

4. จานคราม ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นจานครามรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 20 เซนติเมตร สูง 3 เซนติเมตร ลักษณะเป็นจานแบน ก้นตื้น

ลวดลาย

บริเวณตรงกลางของจานเขียนลวดลายเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงหน้าเล่าเรื่องเกี่ยวกับวรรณกรรมจีน ประกอบด้วย สถาปัตยกรรมต่าง ๆ เช่น วัด กำแพงเมือง ช่วงหลังของจานเขียนเป็นลายภูมิประเทศ ประกอบด้วย คนขี่ม้า ต้นไม้ เมฆ มีความสัมพันธ์กัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ลักษณะสีของเครื่องถ้วยทั่วทั้งบริเวณ เขียนลวดลายเป็นสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักของสีอ่อนแก่เพื่อให้เกิดมิติ มีการเว้นขอบขาว ตัดเส้นและระบายด้วยสีน้ำเงินเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ สันขอบจานเขียนด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 5 ภาพจานลายคราม ชั้นที่ 5

5. จานลายคราม ชั้นที่ 5

รูปแบบ

เป็นจานลายครามรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 28.5 เซนติเมตร สูง 5 เซนติเมตร ลักษณะเป็นจานแบน มีก้น

ลวดลาย

บริเวณตรงกลางของจานเขียนลวดลายภาพบุคคลกับทิวทัศน์ ประกอบด้วย ผู้ชาย 2 คน คนหนึ่งนั่งตกปลา อีกคนยืนอยู่บนเนินดิน ด้านหลังเป็นต้นไม้ และภูเขา ด้านหน้าเป็นน้ำ ภาพมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นเรื่องราว

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ลักษณะสีของเครื่องถ้วยทั้งบริเวณ เขียนลวดลายเป็นสีน้ำเงิน มีการระบายสีแบบไล่สี น้ำหนักของสีอ่อนแก่เพื่อให้เกิดมิติ มีการเว้นขอบขาว จัดเส้นและระบายด้วยสีน้ำเงินเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ สันขอบรอบจานเขียนด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 6 ภาพเชิงเทียนลายคราม ชั้นที่ 1

6. เชิงเทียนลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นเชิงเทียนลายครามพร้อมฝาครอบ ขนาดกว้าง 8 เซนติเมตร สูง 20 เซนติเมตร ช่วงฟามีลักษณะรูปทรงกระบอก มีจุดสำหรับจับเป็นเท้าเปิด ด้านล่างเป็นรูปทรงเดียวกันต่อยาวลงมาและผายออกในช่วงฐาน ด้านล่าง มีฐานไม้กลมกลึงเป็นรูปทรงกลมโค้งมนเข้ากับตัวฐานของเชิงเทียน

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณฝาของเชิงเทียนเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ เขียนลายเล่าเรื่องวรรณกรรมจีน ประกอบด้วย ภาพคน 3 คน (ผู้ชาย 1 คน ผู้หญิง 1 คน) อาศัยอยู่ในบ้านเรือน ด้านล่างเป็นคลื่นน้ำ ด้านขวามีโชดหัน ด้านหลังเป็นภูเขาและต้นสนมีกิ่งก้านแผ่สาขาไปด้านบนและด้านข้าง ด้านบนจุดสำหรับจับเขียนเป็นลายตัวอักษรตัวในวงกลม ด้านล่างบริเวณขอบของฝาเชิงเทียนเขียนเป็นลายเถาไม้เลื้อยต่อกันโดยรอบ ถัดลงมา บริเวณฐานด้านบนสุดเขียนเป็นลายเถาไม้เลื้อยต่อกันโดยรอบ ต่อมาเป็นลายเด็กผู้ชายกำลังถอยห่างกับผู้ชาย 1 คน ที่อยู่ด้านหลัง ด้านล่างเป็นลายคลื่นน้ำ ด้านล่างบริเวณขอบเขียนเป็นลายดอกไม้และมีเถาไม้เลื้อยแผ่ออก ด้านข้างเป็นช่วงๆ เว้นจังหวะกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณขอบปากและตัวเชิงเทียนเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน บริเวณลำตัวและฐานเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บริเวณที่จับเขียนตัวอักษรสีน้ำเงิน บริเวณลายคลื่นน้ำมีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ ภาพช่วงลำตัวมีการไล่สีน้ำเงินอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ได้แก่ คน ต้นไม้ โชดหัน และภูเขา ขอบของจุดจับด้านบนและขอบระหว่างฝาปิดกับตัวเชิงเทียน เขียนด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 7 ภาพเซิงเทียนลายคราม ชั้นที่ 2

7. เซิงเทียนลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นเซิงเทียนลายคราม ขนาดกว้าง 4.3 เซนติเมตร สูง 19.5 เซนติเมตร แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงบน มีลักษณะเป็นรูปทรงกลม ด้านบนสุดเป็นปล้องให้ควันออกได้ ปากแคบ ไหล่กว้างออกเป็นทรงกลม ด้านล่างแคบลงคล้ายช่วงบนแต่ไม่หนามากนัก ช่วงกลาง มีลักษณะเป็นฐานของเซิงเทียนแผ่ออก เป็นฐานกว้าง มีรูปปั้นปลาติดด้านบนทั้งสองข้าง ถัดมาสอบลงเล็กน้อยเป็นสัน มีไหล่เข้าอีกเป็นฐานอีกช่วงหนึ่ง และขยายออกเป็นฐานด้านล่างฉลุตามลวดลาย ช่วงล่างสุดเป็นแท่นฐานรองรับตัวเซิงเทียน มีลักษณะเป็นเครื่องปั้นดินเผารูปทรงเตี้ยท้อมเป็นโถงแป้นออกด้านข้างฉลุเป็นลวดลาย

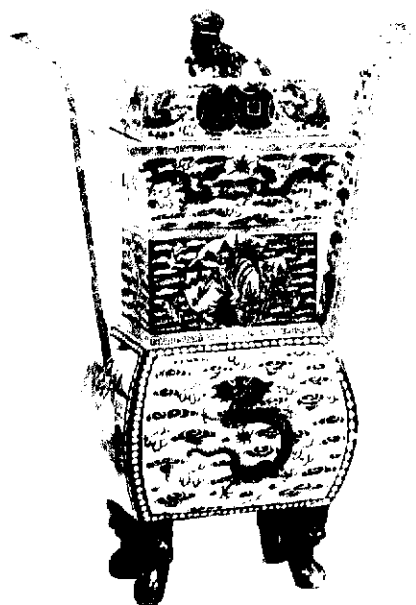
ลวดลาย

ลวดลายช่วงปล้องด้านบนเขียนเป็นลวดลายเมฆมงคลโดยรอบ ช่วงไหล่เขียนเป็นลายของวิเศษหลายอย่างเป็นช่วงโดยรอบ มีการเจาะรูเป็นช่องประกอบลาย ถัดลงมาส่วนโถงที่เป็นกระเปาะเขียนเป็นลายบุคคล คิริกาทต่างๆ กัน แวดล้อมด้วยธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยต้นสน ต้นไม้ต่างๆ เน้นดิน ถัดลงมาเขียนลายกิ่งดอกเหมย ช่วงฐานที่แผ่อกด้านบนเขียนเป็นลายคลื่นน้ำเป็นชั้นโดยรอบ ด้านข้างทั้ง 2 ข้างปั้นเป็นรูป

ปลาลอยตัวข้างละ 1 ตัวคอและหางตั้งขึ้น ต่อมาช่วงขอบเขียนเป็นลายคลื่นน้ำเช่นเดียวกัน ช่วงฐานชั้นที่ 2 เขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าตลอดแนว ถัดลงมาอีกเขียนเป็นลายดอกเหมย และใบไม้ประกอบกัน ด้านล่างเขียนเป็นสายหัวหยู่ มีการฉลุเนื้อของเครื่องถ้วยตามลาย บริเวณฐานล่างสุดฉลุเป็นลวดลายเถาไม้ต่อกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณปล้องด้านบนและช่วงไหล่เขียนเป็นลายแบบขอบขาวและระบายสีน้ำเงินในส่วนที่เป็นพื้น บริเวณลำตัวและฐานเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บริเวณลายคลื่นน้ำมีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ ภาพช่วงลำตัวมีการใส่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ได้แก่ คน ต้นไม้ โขดหิน และพื้นดิน ขอบช่วงบนปากและของช่วงสันของฐานเชิงเทียนเขียนสีทอง

ภาพประกอบ 8 ภาพกระถางเผาเครื่องหอมลายคราม ชั้นที่ 1

8. กระถางเผาเครื่องหอมลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นกระถางเผาเครื่องหอมลายคราม ขนาดกว้าง 22.5 เซนติเมตร สูง 56 เซนติเมตร ลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม ด้านบนช่วงฝากระถางเป็นสี่เหลี่ยมมีขอบ ด้านบนทำเป็นที่จับ ถัดจากฝาสอบลงเล็กน้อย มีช่วงแบ่งคั่นเหมือนฐาน จากนั้นเป็นทรงตรงลงมา และผายออกเป็นโค้ง มีขาตั้ง 4 ขา ด้านข้างของลำตัวส่วนที่เป็นโค้งมีขาขึ้นตรงขึ้นไปบริเวณปลายโค้งเล็กน้อย ทั้ง 2 ด้าน

ลวดลาย

ลวดลายด้านบนสุดของฝาเป็นที่จับรูปสิงห์กึ่งนั่งนอนใช้เท้าจับลูกแก้ว ส่วนตัวฝาเขียนเป็นเหรียญเงินจีนซ้อนทับกัน 2 เหรียญ เจาะรูเป็นสี่เหลี่ยมตามลักษณะเหรียญ บริเวณรอบเขียนเป็นลายมังกรต้นเมฆ ขอบของฝาเขียนเป็นลายตัวอักษรหุ่ย ขั้นตอนมา เขียนเป็นลายมังกร 2 ตัวมีไข่มุกไฟอยู่ตรงกลาง คั่นลายด้วยลายเส้นทแยงขีดเป็นสามเหลี่ยมต่อๆ กันโดนรอบ ขั้นตอนถัดลงมาตรงกลางเขียนเป็นลายภูมิประเทศ ประกอบด้วยภูเขา บ้าน ต้นไม้ อยู่ในทรงกลม แวดล้อมด้วยเมฆ มีลายคั่นเป็นลายตัวอักษรหุ่ย ถัดลงมาเป็นลายมังกร 1 ตัว กับไข่มุกไฟ แวดล้อมด้วยเมฆทั่วบริเวณ มีขอบเป็นจุดล้อมรอบ 4 ด้าน ด้านข้างของชั้นนี้เขียนเป็นลายภูมิประเทศ มือจับสองข้างทรงสูงเขียนเป็นลายเมฆ ขอบเป็นลายตัวอักษรหุ่ย ด้านล่างสุดเป็นขาตั้ง 4 ขา ใบนักรูปยักษ์ คายเท้าสิงห์ออกมา

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ลักษณะสีของเครื่องถ้วยทั่วทั้งบริเวณ เขียนเป็นลายเส้น และลายที่บรรยายสีน้ำเงิน บริเวณที่จับและขาตั้งระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติ ความอ่อนช้อย มีการเว้นขอบขาวเพื่อให้เกิดเป็นรายละเอียดของภาพ ได้แก่ บริเวณตัวมังกร เมฆ ภูเขา บ้าน ต้นไม้

ภาพประกอบ 9 ภาพกระถางเผาเครื่องหอมลายคราม ชั้นที่ 2

9. กระถางเผาเครื่องหอมลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นกระถางเผาเครื่องหอมลายคราม ขนาดกว้าง 11.3 เซนติเมตร สูง 17.5 เซนติเมตร ลักษณะทรงกลม ด้านบนช่วงฝาโค้งมน มีมือจับ ช่วงลำตัวเตี้ยโค้งมนผายออกด้านข้าง มีขอบปากหนา มีมือจับด้านข้าง มีขาตั้ง 3 ขา

ลวดลาย

ลวดลายด้านบนสุดของฝาเป็นที่จับรูปสิงห์กึ่งนั่งกึ่งนอนใช้เท้าจับลูกแก้ว ส่วนตัวฝาเขียนเป็นลายต้นสน ภูเขา ลักษณะภาพทิวทัศน์ บริเวณขอบเขียนเป็นลายตัวอักษรหุ่ยโดยรอบ ถัดลงมาของขอบปากลำตัวเขียนเป็นลายตัวอักษรหุ่ยอีกชั้นหนึ่ง บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายเล่าเรื่อง ประกอบด้วย 3 คน มีคนหนึ่งยืนอยู่ชั้นบน มีหลังคา และมีกำแพงกัน อีก 2 คนอยู่ด้านล่าง ได้กำแพงเป็นทางเข้ามีผู้ชาย 2 คนยืนอยู่ หนทางเข้าเขียนตัวอักษรภาษาจีน ด้านข้างทำเป็นมือจับรูปเมฆ (หุยอู่) ด้านล่างสุดเป็นขาตั้ง 3 ขา เป็นหน้ายักษ์คายเท้าสิงห์ออกมา

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ลักษณะสีของเครื่องถ้วยทั่วทั้งบริเวณ เขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน บริเวณที่จับและขาตั้งระบายสีน้ำเงิน บริเวณภาพทิวทัศน์มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติ ความอ่อนช้อย มีการเว้นขอบขาวเพื่อให้เกิดเป็นรายละเอียดของภาพ ได้แก่ บริเวณกำแพง คน และต้นไม้ ขอบปากด้านล่างของฝาปิดกับขอบด้านบนของลำตัวเขียนเส้นและระบายด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 10 ภาพกระถางเผาเครื่องหอมลายคราม ชั้นที่ 3

10. กระถางเผาเครื่องหอมลายคราม ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นกระถางเผาเครื่องหอมลายคราม ขนาดกว้าง 13.8 เซนติเมตร สูง 17.5 เซนติเมตร ลักษณะทรงกลม ด้านบนช่วงฝาโค้งมน ด้านบนแคบผายออกด้านข้าง เป็นฝาฉลุลาย มีมือจับ ช่วงลำตัวเตี้ยโค้งมนผายออกด้านข้าง มีมือจับด้านข้างเป็นวงโค้ง บริเวณฐานผายออกเล็กน้อย ถัดลงมาเป็นแท่นรองมีขอบด้านข้างผายออกเล็กน้อย ทำเป็นหยักโค้งตามลวดลาย

ลวดลาย

ลวดลายฝาด้านบนเป็นลายฉลุเป็นลายเมฆ (หยูอี) ต่อกัน เว้นขอบด้านบนและล่างของฝา ด้านบนทำเป็นมือจับคล้ายเห็ดหลินจือ บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายแปดเขียนในอิริยาบถต่างๆ กันได้ต้นสน ถัดลงมาเขียนเป็นลายเมฆใหญ่ ส่วนตัวแท่นรองด้านบนเขียนเป็นลายตัวอักษรหุ่ย ถัดลงมาเป็นลายเมฆมงคล ด้านล่างสุดเขียนลายดอกไม้ 1 ดอกแผ่กิ่งด้านข้าง 2 ข้าง เป็นช่วงๆ ตลอดแนว

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ฝาของเครื่องถ้วยเป็นเครื่องปั้นดินเผา สีน้ำตาลดำ ลักษณะด้านไม่มันวาว บริเวณลำตัวลักษณะสีของเครื่องถ้วยทั่วทั้งบริเวณ เขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน บริเวณที่จับระบายสีน้ำเงิน บริเวณภาพแปดเขียนมีการไล่สีหน้าก่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติ ความอ่อนช้อย บริเวณด้านล่างสุดของแท่นวางมีการเว้นขอบขาวให้เกิดเป็นลวดลาย และระบายสีในส่วนที่ไม่ใช่ลาย ขอบปากด้านบนระหว่างฝาปิดเขียนด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 11 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 4

11. กระถางลายคราม ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นกระถางลายครามรูปทรงกลม ขนาดกว้าง 16 เซนติเมตร สูง 44 เซนติเมตร ลักษณะปากผาย ออกเล็กน้อย ช่วงลำตัวกลมกลึงโค้งมนจนถึงฐาน

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณลำตัวเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่เขียนลวดลายแปดเขียนกับของวิเศษทั้งแปด อยู่ใน อิริยาบถที่ต่างกัันด้านหลังเป็นลายทิวทัศน์ประกอบด้วย ต้นไม้ โขดหิน ภูเขา ดอกไม้ โดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสี น้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบาย สีน้ำเงิน มีการเว้นขอบ ขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ มีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ได้แก่ แปดเขียน โขด หิน ภูเขา และพื้นดิน ขอบปากเขียนตกแต่งด้วยสีทองรอบแนวขอบ

ภาพประกอบ 12 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 5

12. กระถางลายคราม ชั้นที่ 5

รูปแบบ

เป็นกระถางลายครามรูปทรงกลม ขนาดกว้าง 18.8 เซนติเมตร สูง 17 เซนติเมตร ลักษณะช่วงลำตัวกลมกลิ้งโค้งมนจนถึงฐาน บริเวณปากเล็กกว่าช่วงลำตัวเล็กน้อย มีขอบปากด้านบน

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณลำตัวเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่เขียนลายทิวทัศน์ ประกอบด้วย บ้าน ภูเขา ต้นไม้ เขียนจัดองค์ประกอบเป็นลายต่อเนื่องกันไปทั่วบริเวณของกระถางโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบาย สีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ มีการระบายสีแบบไล่สีน้ำหนัอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ

ภาพประกอบ 13 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 6

13. กระถางลายคราม ชั้นที่ 6

รูปแบบ

เป็นกระถางลายครามทรงปากแตร ขนาดกว้าง 24.7 เซนติเมตร สูง 20.5 เซนติเมตร ลักษณะปากกระถางกว้างผายออก คอคอด บริเวณไหล่มีลักษณะโค้งมน ลำตัวกลมจนถึงฐาน

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณขอบปากของกระถางเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้า ประกอบด้วย ดอกไม้ และใบไม้เขียนเป็นช่วงๆ สลับกันไป บริเวณคอและลำตัวกระถางเขียนเป็นลายกิ่งดอกเหมย โชดหิน และนกตัวเล็กๆ หลายตัว เกาะอยู่บนกิ่งเหมยบ้าง กำลังบินอยู่บ้าง ลวดลายมีความสัมพันธ์กันอย่างสวยงาม บริเวณไหล่ของกระถางเขียนเป็นลายอักษรหุ่ย มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าคล้ายกันหอยต่อเนื่องกันโดยรอบ ด้านล่างบริเวณก้นกระถางเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าเช่นเดียวกับปากกระถาง

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการระบายสีแบบไล่สีหน้าหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ มีการตัดเส้นด้วยสีน้ำเงินให้เกิดรายละเอียดของภาพ บริเวณไหล่เขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน สันขอบปากและฐานก้นกระถางเขียนเป็นเส้นขอบสีทอง

ภาพประกอบ 14 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 7

14. กระถางลายคราม ชั้นที่ 7

รูปแบบ

เป็นกระถางลายครามทรงปากแตร ขนาดกว้าง 21.2 เซนติเมตร สูง 19 เซนติเมตร ลักษณะปากกระถางกว้างผายออก คอคอด บริเวณไหล่มีลักษณะโค้งมน ลำตัวกลมจนถึงฐาน

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณคอและลำตัวของกระถางเขียนเป็นลายสิงห์ เล่นลูกแก้ว ตัวใหญ่ และตัวเล็กประกอบกัน ด้านข้างของสิงห์ทั่วบริเวณกระถางเขียนเป็นลายเมฆมงคล กับลูกแก้วไฟโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ มีการระบายสีแบบไล่สีน้ำหน่ออ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ

ภาพประกอบ 15 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 8

15. กระถางลายคราม ชั้นที่ 8

รูปแบบ

เป็นกระถางลายครามปากแตร ขนาดกว้าง 16.7 เซนติเมตร สูง 12.8 เซนติเมตร ลักษณะปากกระถางกว้างผายออก คอคอด บริเวณไหล่มีลักษณะโค้งมน ลำตัวกลมจนถึงฐาน

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณคอของกระถางเขียนเป็นลายอักษรประดิษฐ์ มีลักษณะเป็น 2 แบบ คือ แบบกลม คล้ายเหรียญ และแบบเป็นตัวยาวคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า เขียนสลับกันไปรอบบริเวณคอและลำตัวของกระถาง บริเวณช่วงต่อระหว่างคอกับลำตัวเขียนเป็นลายหัวหยู้อี มีลักษณะหัวมันโค้ง 2 ด้าน ปลายมน คล้ายรูปหัวใจ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณคอและลำตัวเขียนเป็นลายเส้นมีความหนาสีน้ำเงิน บริเวณช่วงต่อระหว่างคอกับลำตัวเขียนลวดลายแบบระบายสีในส่วนที่เป็นพื้นขาวพื้นสีขาวไว้เป็นลาย

ภาพประกอบ 16 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 9

16. กระถางลายคราม ชั้นที่ 9

รูปแบบ

เป็นกระถางลายคราม ทรงสูง ขนาดกว้าง 25 เซนติเมตร สูง 22.7 เซนติเมตร ลักษณะปากและลำตัวกว้างใกล้เคียงกัน ไม่มีคอ มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณลำตัวเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่เขียนลวดลายทิวทัศน์ ประกอบด้วย คนกำลังพายเรือ ตันไม้ ภูเขา แม่น้ำ ไร่นา เขียนจัดองค์ประกอบอย่างสวยงาม ภาพดูมีระยะใกล้ไกล

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณขอบปากกระถางเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 17 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 10

17. กระถางลายคราม ชั้นที่ 10

รูปแบบ

เป็นกระถางลายครามรูปทรงปากกลม ขนาดกว้าง 19 เซนติเมตร สูง 12.5 เซนติเมตร ลักษณะบนปากมีขอบเล็กน้อย ใหล่ผายออก โค้งเว้าเข้าช่วงลำตัวและสอบลงเล็กกว่าช่วงลำตัวเล็กน้อย

ลวดลาย

บริเวณขอบปากไม่มีลวดลาย ช่วงใหล่ลงมาถึงบริเวณลำตัว เขียนลวดลายมังกรต้นเมฆ ประกอบด้วย มังกรห้าเล็บ อยู่บนท้องฟ้า มีเมฆมงคลล้อมรอบ และไข่มุกไฟ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน ช่วงตัวมังกรมีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ ช่วงหัวมังกรและเมฆมีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ สันขอบปากด้านบนระบายเป็นเส้นขอบปากสีทอง

ภาพประกอบ 18 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 11

18. กระถางลายคราม ชั้นที่ 11

รูปแบบ

เป็นกระถางลายครามรูปทรงปากกลม ขนาดกว้าง 11.5 เซนติเมตร สูง 8.5 เซนติเมตร ลักษณะบนปากมีขอบเล็กน้อย ไหล่ผายออก โค้งเว้าเข้าช่วงลำตัวและสอบลงเล็กกว่าช่วงลำตัวเล็กน้อย

ลวดลาย

บริเวณขอบปากเขียนเป็นลายเมฆมงคล ช่วงไหล่ลงมาถึงบริเวณลำตัว เขียนลวดลายมังกรต้นเมฆ ประกอบด้วย มังกรห้าเล็บ 2 ตัวหันหน้าเข้าหากัน บนท้องฟ้า มีเมฆมงคลล้อมรอบ และไข่มุกไฟ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน ช่วงตัวมังกรมีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ ช่วงหัวมังกรและเมฆมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ สันขอบปากด้านบนระบายเป็นสันขอบปากสีทอง

ภาพประกอบ 19 ภาพกระถางลายคราม ชั้นที่ 12

19. กระถางลายคราม ชั้นที่ 12

รูปแบบ

เป็นกระถางลายครามรูปทรงปากกลม ขนาดกว้าง 10.1 เซนติเมตร สูง 11.3 เซนติเมตร ลักษณะบนปากมีขอบเล็กน้อย ไหล่ผายออก โค้งเว้าเข้าช่วงลำตัวและสอบลงเล็กกว่าช่วงลำตัวเล็กน้อย

ลวดลาย

บริเวณขอบปากเขียนไม่มีลาย ช่วงไหล่ลงมาถึงบริเวณลำตัว เขียนลวดลายเขียนเป็นลายภูมิประเทศ ประกอบด้วยบ้านเรือนบนภูเขา มีแม่น้ำไหลผ่าน ในแม่น้ำมีเรือสำเภา และเรือพายจำนวนมาก ในเรือพายมีคนช่วยกันพาย บางลำมีคนพายกับคนยืน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน ช่วงบ้านเรือนและต้นไม้มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ ช่วงภูเขา แม่น้ำ และเรือต่างๆ มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ สันขอบปากด้านบนระบายเป็นเส้นขอบปากสีทอง

ภาพประกอบ 20 ภาพขวดลายคราม ชั้นที่ 1

20. ขวดลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นขวดทรงน้ำเต้าลายคราม ขนาดกว้าง 1.5 เซนติเมตร สูง 17.4 เซนติเมตร ลักษณะปากแคบเป็นช่วงยาวผายออกและแคบลงเป็น 3 ช่วง จากเล็กจนกว้างขึ้น ช่วงที่ 3 บริเวณลำตัว ลักษณะกลมกลิ้งและกว้างที่สุด คล้ายรูปทรงของน้ำเต้า

ลวดลาย

ลวดลายของขวดทรงน้ำเต้าทั่วทั้งภาชนะ เขียนเป็นลายของวิเศษของแปดเขียน มีลักษณะเป็นลายของวิเศษเป็นช่วงๆ ประกอบกับลายเมฆมงคล

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ สันขอบปากด้านบนระบายเป็นเส้นขอบปากสีทอง

ภาพประกอบ 21 ภาพบาตรลายคราม ชั้นที่ 1

21. บาตรลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นบาตรลายครามรูปทรงกลม ขนาดกว้าง 19 เซนติเมตร สูง 15 เซนติเมตร ลักษณะปากกว้าง ผายออก ช่วงล่างกว้างกว่าปาก โถ้งมนกลมกลิ้งจนถึงก้นบาตร

ลวดลาย

ลวดลายของบาตรบริเวณลำตัวเขียนเป็นลวดลายหงส์บนพื้นดิน กับนกนานาชนิดในหลายท่าทาง แวดล้อมด้วยดอกไม้ ใบไม้ นานาพรรณ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บริเวณตัวหงส์มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ สันขอบปากด้านบนระบายเป็นเส้นขอบปากสีทอง

ภาพประกอบ 22 ภาพโกลายคราม ชั้นที่ 1

22. โกลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

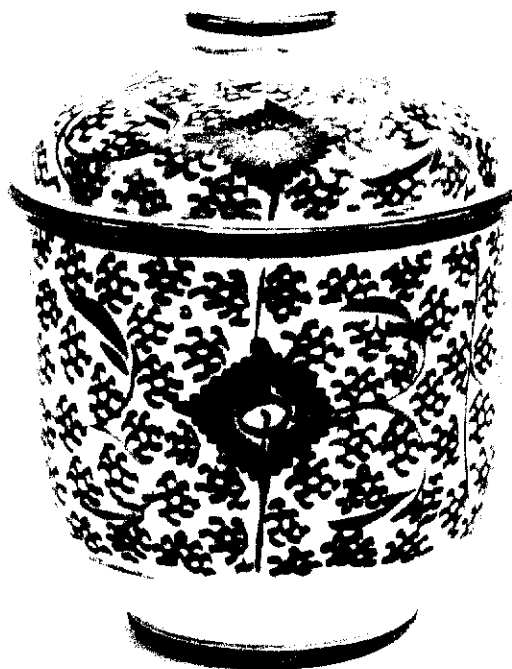
เป็นโกลายครามรูปทรงสูง มีฝาปิด ขนาดกว้าง 20.5 เซนติเมตร สูง 66 เซนติเมตร ฝาปิดด้านบนสุดตรงกลางมีรูปปั้นลอยตัวติดตกแต่งเป็นที่จับ ลักษณะฝาปิดคล้ายหมวก มีปีกผายออก ส่วนตัวของโถมีปากกว้างผายออก เป็นโค้งลงมาสอบลงเล็กน้อย จากนั้นผายออกอีกเล็กน้อย สัมพันธ์กัน บริเวณไหล่ของโถมีรูปปั้นสูงติดอยู่เป็น 4 ช่วง

ลวดลาย

ลวดลายของโถบริเวณฝา ด้านบนสุดปั้นเป็นรูปสิงโตหนึ่ง บริเวณฝาช่วงบนเขียนเป็นลวดลายใบไม้ พันเลื้อยต่อเนื่องกันทั่วทั้งบริเวณ ช่วงปีกของฝาปิดเขียนเป็นลายดอกพุดตาน 2 แถว มองเห็นแถวละครึ่งดอก ตัวโถช่วงปากเว้าเป็นขอบขาวของเครื่องถ้วย บริเวณไหล่ของโถชั้นที่ 1 เขียนเป็นลายดอกไม้มองเห็นครึ่งดอก ถัดลงมาเขียนเป็นลายหัวหยู้อี้ ด้านในมีกลีบดอกไม้ โกงต่อเนื่องกันโดยรอบ บริเวณไหล่มีรูปปั้นหัวสิงห์ 4 ตัวปะติดอยู่รอบโถ บริเวณลำตัวของโถเขียนเป็นลวดลายดอกกุหลาบหลายดอกเป็นช่วงๆ กับลายใบไม้พันเลื้อยกันอย่างต่อเนื่อง ด้านล่างสุดเขียนเป็นลายมงคล มีกลีบดอกไม้ด้านในตลอดแนวขอบด้านล่าง

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน บริเวณปีกของฝาปิด ตัวโถช่วงไหล่ และด้านล่างของตัวโถเขียนสีแบบวันลายเป็นสีขาว ระบายสีน้ำเงินที่พื้นแทน บริเวณสันขอบฐานด้านล่างระบายเป็นเส้นขอบสีทอง

ภาพประกอบ 23 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 2

23. โถลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

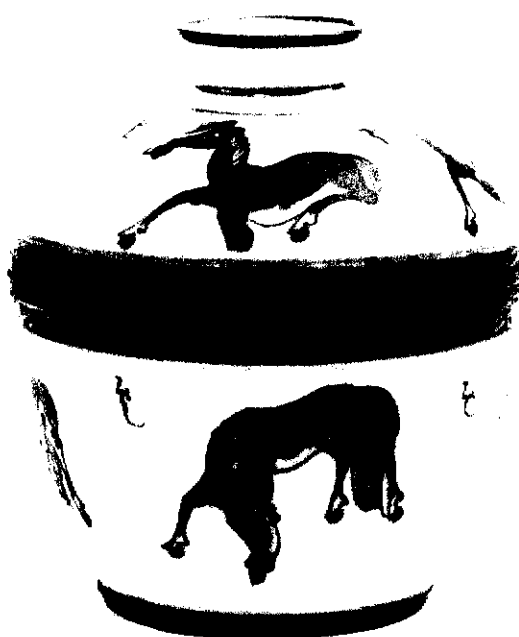
เป็นโถลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 13.5 เซนติเมตร สูง 17.5 เซนติเมตร ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม มีขอบ ช่วงไหล่ของฝายายออก ลาดลง มีขอบช่วงรอยต่อระหว่างฝาปิดและลำตัวโถ ช่วงลำตัวของโถตรงลงมาสัมพันธ์กับฝาปิด ช่วงฐานโค้งเข้าเล็กน้อย มีขอบฐานสำหรับตั้ง

ลวดลาย

ลวดลายของโถบริเวณฝา และลำตัวของโถเขียนเป็นลายดอกไม้ พรรณพฤษภา บริเวณตรงกึ่งกลางของพื้นที่ฝาและลำตัวทั้ง 2 ด้านของโถเขียนเป็นลายดอกเบญจมาศ บริเวณรอบๆ เขียนเป็นลวดลายพรรณไม้เลื้อย ใบไม้ต่างๆ ประกอบกันอย่างต่อเนื่อง ด้านล่างของโถเว้นเป็นพื้นที่ว่างเล็กน้อย

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน ลักษณะของเส้นมีความหนาที่บ ไม่มีการเก็บรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน บริเวณจุดที่จับด้านบน บริเวณก้นโถ สันขอบระหว่างฝาและขอบบนของตัวโถระบายสีทองเป็นเส้นโดยรอบ

ภาพประกอบ 24 ภาพโกลายคราม ชั้นที่ 3

24. โกลายคราม ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นโกลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 10.9 เซนติเมตร สูง 12 เซนติเมตร ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม มีขอบ ช่วงไหล่ของฝาผายออก ลาดลง มีขอบช่วงรอยต่อระหว่างฝาและลำตัวโถ ช่วงลำตัวของโถตรงลงมาสัมพันธ์กับฝาปิดเป็นลักษณะโค้งมน มีสันขอบด้านล่างเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของโถบริเวณฝา และลำตัวของโถเขียนเป็นลายม้าที่มีลักษณะดี 8 ตัวในอิริยาบถต่างๆ กัน แบ่งเป็นบนฝา 4 ตัว และบนตัวโถ 4 ตัวมีลายอักษรจีนคั่นกลาง เขียนเป็นช่วงๆ สม่่าเสมอกัน บริเวณขอบปากของโถ และฝาโถด้านล่างเขียนเป็นลายคลื่นน้ำโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน บนพื้นขาว บริเวณตัวม้ามักมีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบปากระหว่างฝาปิดและตัวโถระบายเป็นเส้นสีทองตลอดแนว

ภาพประกอบ 25 ภาพโกลายคราม ชั้นที่ 4

25. โกลายคราม ชั้นที่ 4

รูปแบบ

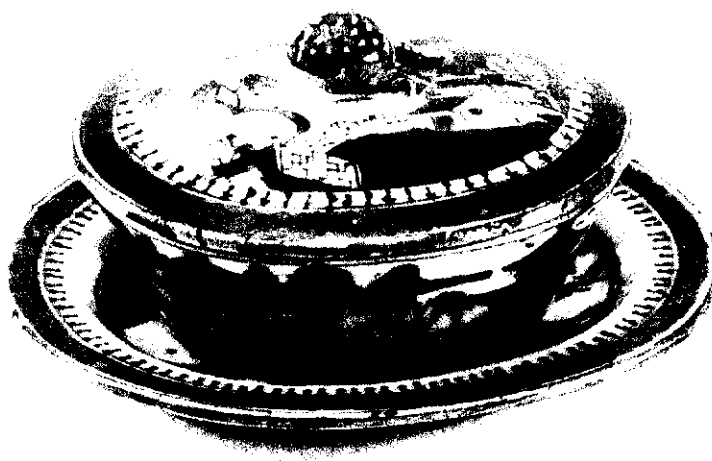
เป็นโกลายครามทรงคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลักษณะมุมโค้งมน มีฝา ขนาดกว้าง 12 เซนติเมตร สูง 7 เซนติเมตร ฝาปิดลักษณะแบน ตรงกลางทำเป็นที่จับสำหรับเปิด ช่วงลำตัวสอบลง และผายออกในส่วนฐาน ด้านข้างลำตัวโก ทำเป็นมือจับรูปนูนสูง

ลวดลาย

ลวดลายของโถบริเวณฝา ด้านบนทำเป็นมือจับรูปภูเขายื่นนูนออกมาตรงกลางของฝา ถัดมาเป็น ลวดลายเกี่ยวกับภูมิประเทศ ประกอบไปด้วย บ้านเรือน แม่น้ำ เรือ ภูเขา และต้นไม้ ถัดลงมาอีกเป็นลายคลื่น น้ำ และลายเส้นเขียนรอบขอบโถ บริเวณรอบฝาเป็นวงเป็นพื้นว่างระบายสี บริเวณลำตัวของโถเขียนเป็น ลวดลายภูมิประเทศ ประกอบไปด้วย บ้านเรือน วัด ต้นไม้ แม่น้ำ ภูเขา และสะพาน ด้านข้างของโถทำเป็นมือ จับรูปหัวกวางทั้งสองด้าน ด้านล่างส่วนฐานเขียนเป็นลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีขีดเป็น 4 แฉก คล้ายลาย ประจายาม เขียนต่อเนื่องกันตลอดแนว

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสี น้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บนพื้น ขาว บริเวณบ้านเรือน ช่วงหลังคา มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการใส่น้ำหนักร่อนแก่ ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ด้านบนที่จับของฝาปิดและมือจับข้างโถทั้ง 2 ด้านระบายเป็นสีน้ำเงิน

ภาพประกอบ 26 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 5

26. โถลายคราม ชั้นที่ 5

รูปแบบ

เป็นโถลายคราม มีฝา และจานรอง ขนาดกว้าง 12 เซนติเมตร สูง 7 เซนติเมตร ฝาปิดมีลักษณะแบน ตรงกลางทำเป็นที่จับสำหรับเปิด ช่วงลำตัวสอบลงจนถึงฐาน จานรองมีลักษณะคล้ายจานก้นลึก ปากผายออก มีขอบจาน

ลวดลาย

ลวดลายของโถบริเวณฝา ด้านบนทำเป็นมือจับรูปเห็ดยี่นูนออกมาตรงกลางของฝา ถัดมาเป็นลวดลายเกี่ยวกับภูมิประเทศ ประกอบไปด้วย บ้านเรือน ต้นสน แม่น้ำ และเรือ ถัดลงมาอีกเป็นลายคล้ายลูกศร เป็นขีดๆ รอบฝา บริเวณรอบฝาเป็นวงเป็นพื้นว่างระบายสี ภายในเขียนเป็นรูปสี่เหลี่ยมต่อเนื่องกันไป บริเวณลำตัวของโถเขียนเป็นลวดลายภูมิประเทศ ประกอบไปด้วย บ้านเรือน ต้นไม้ แม่น้ำ และภูเขา จานรองเขียนเป็นลายภูมิประเทศเช่นเดียวกัน บนขอบจานเขียนลายเป็นรูปสี่เหลี่ยมต่อเนื่องกันไป ถัดเข้าไปเขียนลายคล้ายลูกศร เป็นขีดๆ รอบฝา

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาปิดเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บนพื้นขาว มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ด้านบนที่จับของฝาปิดระบายเป็นสีน้ำเงิน เว้นขอบขาวเป็นจุดๆ บริเวณขอบระหว่างฝาปิดและตัวโถเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ ขอบของจานเขียนเป็นเส้นสีทองเช่นเดียวกัน

ภาพประกอบ 27 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 6

27. โถลายคราม ชั้นที่ 6

รูปแบบ

เป็นโถลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 13.4 เซนติเมตร สูง 18 เซนติเมตร ฝามีลักษณะเป็นจุกทรงกลม ตรงกลาง ฝายแบนออกเป็นฝา ลำตัวด้านบนขอบปากโถกว้างแบนออกกับกับฝา มีคอคอดเข้า และมีไหล่ฝายออก ตรงลงมาเป็นทรงกระบอกจนถึงก้น

ลวดลาย

ลวดลายของโถบริเวณฝาปิด ด้านบนทำเป็นมือจับทรงกลมนูนออกมาตรงกลางของฝา ถัดมาบนฝาเขียนเป็นลายของวิเศษ ถัดลงมาบริเวณขอบปากโถเขียนเป็นลายดอกไม้เป็นช่วงๆ บริเวณลำตัวของโถเขียนเป็นลวดลายไก่ฟ้า 2 ตัว เกาะบนกิ่งไม้ แวดล้อมด้วยหมู่พรรณพฤกษา ประกอบไปด้วย ต้นโบทัน และดอกไม้ นานาพรรณ มีผีเสื้อบินอยู่ด้านบน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาปิดเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บนพื้นขาว มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ด้านบนที่จับของฝาปิดระบายเป็นสีน้ำเงิน บริเวณก้นโถตรงสันเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 28 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 7

28. โถลายคราม ชั้นที่ 7

รูปแบบ

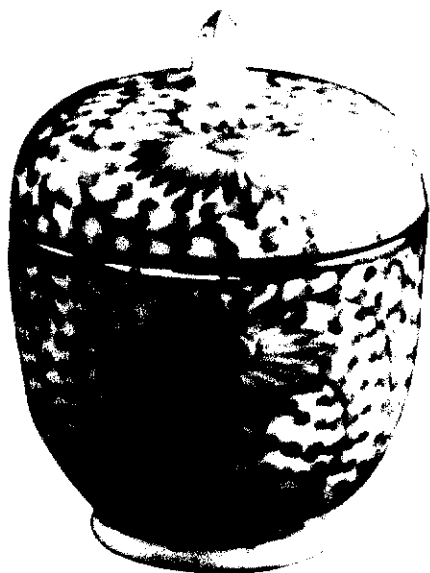
เป็นโถลายคราม ไม่มีฝา ขนาดกว้าง 8 เซนติเมตร สูง 17 เซนติเมตร คอด้านบนของปากโถมีลักษณะตรง มีไหล่ผายออกเล็กน้อย โถ้งมนลงมาถึงฐาน มีขอบฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของโถบริเวณคอของโถเขียนเป็นลายคล้ายใบไม้ เรียงกัน สูงต่ำสลับกันไปโดยรอบ บริเวณลำตัวของโถเขียนเป็นลวดลายดอกโบตั๋นแผ่กิ่งก้านสาขากับนกเกาะอยู่บนกิ่งไม้ท่ามกลางธรรมชาติ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บนพื้นขาว มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณปากโถและก้นโถตรงสันเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 29 ภาพโถลายคราม ชั้นที่ 8

29. โถลายคราม ชั้นที่ 8

รูปแบบ

เป็นโถลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 15 เซนติเมตร สูง 18.3 เซนติเมตร ฝาโถมีลักษณะโค้งมน ด้านบนตรงกลางฝาทำเป็นที่จับเป็นบัวตูม บริเวณลำตัวตรงต่อจากฝาโถลงมา ด้านล่างโถโค้งมนเข้าจนถึงถึงฐาน มีขอบฐานเล็กน้อยลักษณะมน

ลวดลาย

ลวดลายของโถบริเวณฝาและลำตัวโถเขียนเป็นลายดอกเบญจมาศดอกขนาดใหญ่ อยู่บนฝาและลำตัว ด้านข้างรายล้อมด้วยเครือเถา มีลักษณะต่อเนื่องสัมพันธ์กันตลอดทั่วทั้งตัวโถ ด้านบนตรงกลางฝาโถทำเป็นที่จับคล้ายดอกบัวตูม 1 ดอก

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บนพื้นขาว มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณขอบฝาโถกับขอบปากของตัวโถเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 30 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 1

30. กาลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นกาลายครามแบบสาย มีฝา ขนาดกว้าง 8 เซนติเมตร สูง 18.9 เซนติเมตร ฝามีลักษณะคล้าย จานก้นลึกขนาดเล็ก ปิดรับกับปากกา บริเวณปากกาแคบมีขอบปาก ช่วงไหล่ผายกว้างออก ลักษณะโค้งเป็น ทรงกลมจนถึงฐาน ช่วงไหล่มีแท่นเป็นสี่เหลี่ยมสำหรับยึดสายกาทั้ง 2 ข้าง สายหัวเป็นสายโค้งคล้ายครึ่ง วงกลม ทำจากโลหะ บริเวณลำตัวมีพวยกายื่นโค้งขึ้นผายออกช่วงปลายพวยกา ปลายปากพวยกาทำจาก โลหะประกอบเข้ากับเครื่องถ้วย ด้านล่างมีฐานรองรับเป็นเครื่องปั้นดินเผาฉลุลาย ทรงเตี้ยรับกับก้นกา

ลวดลาย

ลวดลายของกาลายครามแบบสาย บริเวณฝา ด้านบนขอบเขียนเป็นลายเมฆมงคลเป็นช่วงๆ ลีกลอง ไปในฝาเขียนเป็นลายเมฆมงคล บริเวณลำตัวของกาเขียนเป็นลายสิงห์ 2 ตัว กับลูกแก้ว บริเวณรอบข้างราย ล้อมด้วยเมฆมงคล พวยกาเขียนลายเมฆมงคล ฐานล่างสุดฉลุเป็นลวดลายเถาไม้ต่อกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสี น้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาปิดเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บนพื้น ขาว มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ เส้นมีความคมชัดเจน และมีความอ่อนช้อยสวยงาม

ภาพประกอบ 31 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 2

31. กาลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นกาลายครามแบบสาย มีฝา ทรงกลม ขนาดกว้าง 8.4 เซนติเมตร สูง 14.3 เซนติเมตร ฝา มีลักษณะคล้ายจานก้นลึกขนาดเล็ก ปิดรับกับปากกา บริเวณปากกาแคบมีขอบปาก ช่วงไหล่ผายกว้างออก มีสันหักเหลี่ยมลงสู่ลำตัวกา เว้าเข้าเล็กน้อย จนถึงก้น ช่วงไหล่มีแท่นคล้ายหัวหยู้อีสำหรับยึดสายกาทั้ง 2 ข้าง สายหัวเป็นสายเว้าขึ้น หยักโค้ง 2 ช่วงด้านบน ทำจากโลหะ บริเวณลำตัวมีพวยกาขึ้นโค้งขึ้นผายออกช่วงปลายพวยกา ด้านล่างมีฐานรองรับเป็นไม้แกะสลักรับกับก้นกา

ลวดลาย

ลวดลายของกาลายครามแบบสาย บริเวณฝา ด้านบนขอบเขียนเป็นลายดอกไม้เครือเถา เป็น 2 ช่วง ลีกลงไปในฝาเขียนเป็นลายมังกร บริเวณลำตัวของกาเขียนเป็นลายมังกร 4 ตัวหันเมฆกับไข่มุกไฟ สองตัวอยู่บริเวณไหล่กา อีกสองตัวอยู่บริเวณลำตัวมีหางพาดยาวไปด้านบนและข้างหลัง บริเวณรอบข้างรายล้อมด้วยเมฆมงคล พวยกาเขียนลายเมฆมงคล ฐานล่างสุดเป็นไม้แกะสลักคล้ายหัวหยู้อี

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บนพื้นขาว มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ เช่น บริเวณตัวมังกร และหัวมังกร

ภาพประกอบ 32 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 3

32. กาลายคราม ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นกาลายครามทรงสี่เหลี่ยมแบบสาย มีฝา ขนาดกว้าง 7.8 เซนติเมตร สูง 17.7 เซนติเมตร ฝามีลักษณะคล้ายจานทรงกลมก้นลึกขนาดเล็ก ปิดรับกับปากกา บริเวณปากกาแคบมีขอบปาก ช่วงไหล่ผายกว้างออก มีสันหักเหลี่ยมลงสู่ลำตัวกา คล้ายกลอง ช่วงไหล่มีแท่นสำหรับยึดสายกาทั้ง 2 ข้าง สายหิ้วเป็นสายตรงขึ้นไป มีหยักโค้งขึ้นไป จากนั้นหักเหลี่ยมทั้ง 2 ข้าง ทำจากโลหะ บริเวณลำตัวมีพวยกายื่นโค้งขึ้นผายออกช่วงปลายพวยกา

ลวดลาย

ลวดลายของกาลายครามทรงสี่เหลี่ยมแบบสาย บริเวณฝา ด้านบนขอบเขียนเป็นลายดอกไม้เครือเถา เป็น 2 ช่วง ช่วงละครึ่งวงกลม ลีกลงไปในฝาเขียนลายเมฆมงคล บริเวณไหล่เขียนเป็นลายเมฆมงคลเป็นมุม 4 มุม บริเวณลำตัวของกาเขียนเป็นลายมังกรต้นเมฆทั้ง 2 ด้านของลำตัว อีกสองด้านเขียนเป็นลายเมฆมงคล เป็นชั้นๆ เรียงต่อกัน พวยกาเขียนลายไข่มุกไฟ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ มีการลงสีพื้นบริเวณลำตัวด้วยสีน้ำเงิน เว้นเฉพาะที่เป็นลายไว้ ด้านล่างบริเวณก้นของกา ระบายสีทองเป็นเส้นกันโดยรอบฐาน

ภาพประกอบ 33 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 4

33. กาลายคราม ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นกาลายครามทรงกลมเตี้ยแบบสาย มีฝา และจานรอง ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร สูง 8.4 เซนติเมตร ฝามีลักษณะคล้ายจานทรงกลมก้นลึกขนาดเล็ก ปิดรับกับปากกา มีขอบฝา ลำตัวกาเป็นทรงกลม ลักษณะแบน ช่วงไหล่มีแท่นสำหรับยึดสายกาทั้ง 2 ข้าง สายหัวเป็นสายตรงขึ้นไป มีหยักโค้งขึ้นไป จากนั้นหักเหลี่ยมทั้ง 2 ข้าง ทำจากโลหะ บริเวณลำตัวมีพวยกายื่นโค้งขึ้นผายออกช่วงปลายพวยกา จานรองเป็นจานก้นลึกรับกับก้นกา

ลวดลาย

เป็นกาลายครามทรงกลมเตี้ยแบบสาย มีฝา และจานรอง บริเวณฝา ด้านบนขอบเขียนเป็นลายดอกไม้เครือเถา เป็น 4 ช่วง เรียงร้อยเป็นวงกลม ลีกลงไปในฝาเขียนลายเมฆมงคล บริเวณลำตัวของกาเขียนเป็นลายสุนัขทางพุทธศาสนา 6 ตัว รอบกา รายล้อมด้วยเมฆมงคล บริเวณพวยกาเขียนเป็นลายตัวอักษร ชั่วรูปตัวยาว จานรองกาเขียนด้านข้างจานเขียนเป็นภาพใบไม้เป็นช่วงๆ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการใส่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ

ภาพประกอบ 34 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 5

34. กาลายคราม ชั้นที่ 5

รูปแบบ

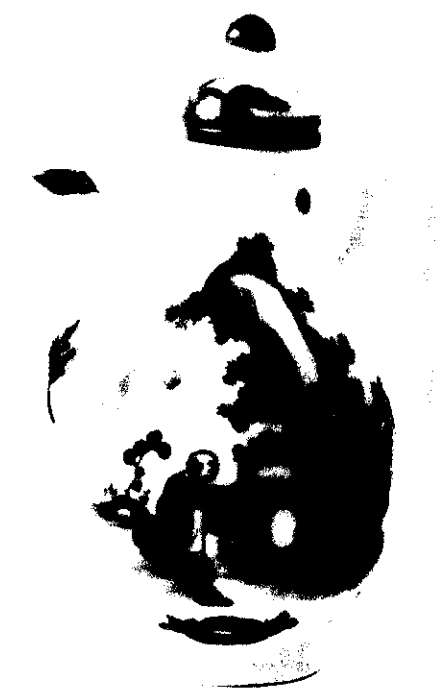
เป็นกาลายครามทรงสูง ไม่มีสาย มีฝา ขนาดกว้าง 4.5 เซนติเมตร สูง 12 เซนติเมตร ฝามีลักษณะแบนเรียบมีเบ้าสวมเข้ากับปากกา ลำตัวกามีปากผายออก คอคอด จากนั้นลาดลงบริเวณไหล่จนถึงลำตัว บริเวณลำตัวมีพวยกาขึ้นโค้งขึ้นผายออกช่วงปลายพวยกา

ลวดลาย

เป็นกาลายครามทรงสูง บริเวณฝา ด้านบนเขียนเป็นลายคล้ายใบไม้ บริเวณลำตัวของกาเขียนเป็นภูมิประเทศ ประกอบด้วย แม่น้ำ ภูเขา ต้นสน บ้านเรือน และคน ด้านบนมีนกกำลังบินอยู่ไกลๆ บริเวณพวยกาเขียนเป็นลายใบไม้

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ เช่น บริเวณภูเขา พื้นดิน แม่น้ำ บริเวณปากของพวยกา กับบริเวณระหว่างขอบของฝาปิดและปากของกาเขียนเป็นเส้นขอบสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 35 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 6

35. กาลายคราม ชั้นที่ 6

รูปแบบ

เป็นกาทรงลูกแพร์ลายคราม มีฝา มีหู ขนาดกว้าง 3.6 เซนติเมตร สูง 17 เซนติเมตร ฝามีลูกทรงรี ด้านบนสุดเป็นที่จับ ตัวฝาผายโค้งออกคล้ายครึ่งวงกลม บริเวณลำตัวช่วงปากกาเท่ากับขนาดฝา ลาดลงมา และผายออกกลมกลิ้งกันคล้ายผลของลูกแพร์ ด้านล่างมีฐานตั้งได้ บริเวณลำตัวช่วงกลางมีพวยกายื่นโค้งขึ้น ผายออกช่วงปลายพวยกา ด้านตรงข้ามกับพวยกามีหูสำหรับจับลักษณะโค้งเป็นรูปทรงอิสระ

ลวดลาย

เป็นกาทรงลูกแพร์ลายคราม มีฝา มีหู บริเวณฝา ด้านบนเขียนเป็นลายทิวทัศน์ บริเวณลำตัวของกา เขียนเป็นลายเล่าเรื่องในวรรณกรรมจีน ประกอบด้วย คนแก่ 1 คนถือดอกไม้ กับขุนนาง 1 คนยืนอยู่ใต้ต้นสน ลักษณะคนแก่กำลังยื่นดอกไม้ในมือให้ขุนนาง ด้านข้างรายล้อมด้วยทิวทัศน์ต่างๆ เช่น ต้นไม้ใบหญ้า โขดหิน บริเวณพวยกาเขียนเป็นลายใบไม้

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการใส่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ เช่นบริเวณต้นไม้ พื้นดิน บริเวณปากของพวยกา กับบริเวณระหว่างขอบของฝาปิดและปากของกาเขียนเป็นเส้นขอบสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 36 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 7

36. กาลายคราม ชั้นที่ 7

รูปแบบ

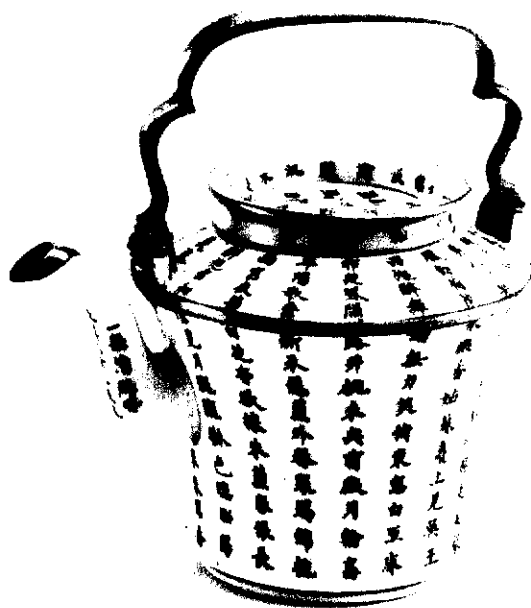
เป็นกาลายครามทรงกลมแบบสาย ขนาดกว้าง 13.2 เซนติเมตร สูง 26.3 เซนติเมตร ช่วงคอของการเป็นขอบ ผายออกเป็นไหล่ จากนั้นหักมุมเป็นสันลงมาถึงตะก้นทรงกระบอก ช่วงไหล่มีแท่นสำหรับยึดสายกาทั้ง 2 ข้าง สายหัวเป็นสายตรงขึ้นไป มีหยักโค้งขึ้นไป จากนั้นหักเหลี่ยมทั้ง 2 ข้าง ทำจากโลหะ บริเวณช่วงกลางลำตัวมีพวยกาขึ้นโค้งเรียวยาวขึ้นผายออกช่วงปลายพวยกา

ลวดลาย

ลวดลายของกาลายครามทรงกลมแบบสาย บริเวณขอบปากของกาเขียนเป็นลายขีดหินมีต้นไม้ขึ้น 2 ข้าง เขียนเป็น 2 ช่วง ช่วงไหล่ของกาเขียนเป็นลายช่องสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนต่อกันเป็นแถว ถัดลงมาเขียนเป็นเส้นขีดแยงตามมุมที่หักลง ช่วงลำตัวของกาเขียนเป็นลายเล่าเรื่องเกี่ยวกับภูมิประเทศ ประกอบด้วย ภูเขา ต้นไม้ แม่น้ำ สะพาน บ้านเรือน เรือ คนในอิริยาบถต่างๆ กัน บางคนกำลังแบกของข้ามสะพาน บางคนกำลังหาปลาในแม่น้ำ และพายเรือ ภาพแสดงออกถึงลักษณะความเป็นอยู่ของบุคคลในประเทศ กับธรรมชาติรอบๆ ตัว บริเวณพวยกาเขียนเป็นภาพทิวทัศน์นี้ได้แก่ ต้นไม้ และภูเขา

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ มีการลงสีพื้นบริเวณไหล่กาด้วยสีน้ำเงิน ปากพวยการระบายสีน้ำเงินเป็นขอบ

ภาพประกอบ 37 ภาพกาลายคราม ชั้นที่ 8

37. กาลายคราม ชั้นที่ 8

รูปแบบ

เป็นกาลายครามแบบสาย มีฝา ทรงกลม ขนาดกว้าง 8 เซนติเมตร สูง 14 เซนติเมตร ฝามีลักษณะคล้ายจานก้นลึกขนาดเล็ก ปิดรับกับปากกา บริเวณปากกามีขอบ ช่วงไหล่ผายกว้างออก มีสันหักเหลี่ยมลงสู่ลำตัวกา เว้าเข้าเล็กน้อย จนถึงก้น ช่วงไหล่มีแท่นสำหรับยึดสายกาทั้ง 2 ข้าง สายหิ้วเป็นสายโค้งเว้าเข้า โกงขึ้นด้านบน เหมือนกันทั้ง 2 ด้าน ทำจากโลหะ บริเวณลำตัวมีพวยกายื่นโค้งขึ้นผายออกช่วงปลายพวยกา

ลวดลาย

ลวดลายของกาลายครามแบบสาย บริเวณฝา ด้านบนขอบ ด้านใน และฝาเขียนเป็นลายตัวหนังสือจีนเรียงเป็นแถวรอบตลอดแนว ส่วนบริเวณคอ ช่วงไหล่และลำตัวของกาเขียนเป็นตัวหนังสือจีนเรียงกันเป็นแถวลงมาเป็นแนวทั่วทั้งตัวกา บริเวณพวยกาก็เขียนเป็นลายตัวหนังสือจีน 3 แถวเรียงลงมาเช่นเดียวกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาเขียนเป็นลายเส้นตัวหนังสือจีนสีน้ำเงิน บนพื้นสีขาว ลายเส้นมีความคมชัด บริเวณสันขอบของฝา สันขอบบริเวณไหล่ที่หักมุม ปากพวยกา เขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ สายของกากระบายเป็นสีทองทั้งเส้น

ภาพประกอบ 38 ภาพเหยือกลายคราม ชั้นที่ 1

38. เหยือกลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นเหยือกลายคราม มีฝา มีหู ขนาดกว้าง 11.5 เซนติเมตร สูง 21.7 เซนติเมตร ฝาเหยือกเป็นโลหะ ยกเปิดแบบกระดกขึ้นด้านบน ยึดติดกับหูเหยือก มีลักษณะทรงกลมเรียงต่อกันขึ้นด้านบนเป็นชั้น จากกว้างจนถึงเล็กเป็นจุก ปากเหยือกผายออก คอคอดเว้าจนถึงลำตัว ลักษณะโค้งมนป้อมออกด้านข้าง มีฐานเล็กน้อย ด้านข้างบริเวณใกล้ขอบปากมีหูโค้งจนถึงลำตัว

ลวดลาย

ลวดลายของเหยือกลายคราม บริเวณฝาทำจากโลหะ มีลักษณะทรงกลมเรียงต่อกันขึ้นด้านบนเป็นชั้นไม่มีลวดลาย ตั้งแต่บริเวณปากจนถึงลำตัวเหยือกเขียนเป็นลายมังกรดั้นเมฆในช่องกระจก มีลักษณะเป็นลายมังกร 1 ตัว ล้อมด้วยเมฆมงคล อยู่ในรูปวงกลม เขียนเป็นจังหวะทั่วเหยือกจำนวน 9 วง หูของเหยือกเขียนเป็นลายเมฆมงคล

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายของลำตัวและหูเหยือกเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณก้นเหยือกที่เป็นฐานมีการระบายสีทองเป็นขอบโดยรอบ

ภาพประกอบ 39 ภาพเหยือกลายคราม ชั้นที่ 2

39. เหยือกลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นเหยือกลายคราม มีหู ขนาดกว้าง 12 เซนติเมตร สูง 21 เซนติเมตร ปากเหยือกผายออก ปากด้านหน้าสูงกว่าด้านหลัง ปากมนโค้งด้านหน้าเซตขึ้นเล็กน้อย มีจีบขอบปากเพื่อทำเป็นช่องทางสำหรับเวลารินน้ำ ลำตัวโค้งเล็กน้อย ผายออก ด้านล่างมีฐานเล็กน้อย บริเวณตรงข้ามจีบขอบปากด้านข้างมีหูลักษณะแบบโค้งเซตขึ้นสูงกว่าปากเหยือก โค้งลาดลงจนถึงลำตัวช่วงล่าง

ลวดลาย

ลวดลายของเหยือกลายคราม บริเวณลำตัวเหยือกเขียนเป็นลายดอกไม้สี่ฤดู ประกอบด้วย เป็นดอกไม้ที่ออกตามฤดู 4 ฤดูมาผูกเป็นลาย ได้แก่ ดอกบัว ดอกเหมย ดอกพุดตานและดอกเบญจมาศ ลักษณะลายเขียนเป็นต้นไม้มีดอกและใบประกอบกัน เขียนต่อเนื่องสัมพันธ์กันสวยงาม บริเวณฐานของเหยือกเขียนเป็นลายใบสนเป็นช่วง ๆ รอบฐาน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายของลำตัวเหยือกเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นสีขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการใส่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ

ภาพประกอบ 40 ภาพคนโหลยคราม ชั้นที่ 1

40. คนโหลยคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นคนโหลยครามทรงสูง ขนาดกว้าง 9.3 เซนติเมตร สูง 45.2 เซนติเมตร ปากมีขอบหนา คอยาว ตั้งตรงเล็กกว่าลำตัว ไหล่ผายออกลาดลง หักมนสู่ลำตัว ลำตัวเป็นทรงตรงคล้ายทรงกระบอก ช่วงก้นมนลงถึงฐาน

ลวดลาย

ลวดลายของคนโหลยคราม ขอบปากของคนโเขียนเป็นลายคล้ายกันหอยเรียงซ้อนกันลักษณะเหลื่อมทับกัน ช่วงคอคนโแบ่งเป็น 3 ลาย ลายที่ 1 เขียนเป็นลายสี่เหลี่ยมทึบ สูงต่ำสลับกันมีเส้นขอบเป็นฐาน จากนั้นเว้นเป็นพื้นขาวของเครื่องถ้วย ลายที่ 2 เขียนกันหอยลักษณะเดียวกันกับขอบปาก ลายที่ 3 เขียนเป็นลายเส้นขีดคล้ายวงรีเล็กๆ โดยรอบ บริเวณไหล่เขียนเป็นลายหัวหยู้อี เป็นช่วงๆ ผูกลายด้วยเส้นโค้งอ่อนช้อยต่อเนื่องกันสัมพันธ์กัน บริเวณลำตัวคนโเขียนลายบุคล แวดล้อมด้วยภูมิประเทศ ประกอบด้วย คน 4 คน คนหนึ่งเป็นคนแก่มีนกเกาะบนศีรษะ คนสองคนแต่งตัวแบบขุนนาง อีกคนหนึ่งถือพัดด้ามยาว มีลักษณะคล้ายหัวหยู้อีหันหน้าชนกัน ตรงกลางเขียนลาย รอบๆ มีขนนกยูง รอบๆ ด้านของทั้ง 4 เป็นภูเขา ดอกไม้ ต้นไม้หลากหลายพันธุ์ เขียนลายต่อเนื่องกันรอบด้านของคนโ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณขอบปาก คอและไหล่ของคนโทเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน บริเวณลายของลำตัวคนโทเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นสีขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการใส่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ

ภาพประกอบ 41 ภาพคนโหลยคราม ชั้นที่ 2

41. คนโหลยคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นคนโหลยครามทรงสูง ขนาดกว้าง 16.9 เซนติเมตร สูง 62 เซนติเมตร ปากมีขอบหนา หักมุม เป็นค้อยาวตั้งตรงเล็กกว่าลำตัว ไหล่ผายออกลาดลง หักมนสู่ลำตัว ลำตัวเป็นทรงตรงคล้ายทรงกระบอก ช่วงล่างสอบเข้าเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของคนโหลยคราม ขอบปากของคนโหลยเขียนเป็นลายหกเหลี่ยมซ้อนกันจากใหญ่ถึงเล็ก เรียงเป็นแถวรอบขอบปาก ช่วงคอด้านบนเขียนเป็นลายหัวหยู้อี มีจุดข้างใน 1 จุด เรียงต่อกันตลอดแนว ถัดลงมาต่อกันเขียนเป็นลายเส้นขีดแนวตั้งสูง เส้นสั้นๆ แนวนอน 2 เส้น เขียนเรียงกันสูงสลับต่ำต่อเนื่องกับลายหัวหยู้อี บริเวณคอถัดลงมาจนถึงลำตัวเขียนเป็นลายบุคลิกในท้อง ประกอบด้วย คนแต่งกายคล้ายขุนนาง บางคนนั่งบนเก้าอี้ บางคนยืน ลักษณะกำลังพูดคุยปรึกษากัน ด้านหน้าของคนมีซามวางผลห่อ 1 ผล และ สับปะรด 2 ผล ด้านข้างอีก 2 ผังเป็น กระถาง และแท่นวางของ ด้านหลังมองออกไปนอกห้องเห็นเป็นต้นไม้ เมฆ และภูเขา ด้านบนข้างขวาเหนือศีรษะคน มีภาพเครื่องตั้งโต๊ะในวงกลม ช่วงล่างของลำตัวเขียนเป็นลายคล้ายลายประจายาม 4 แถวยาวต่อเนื่องกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณขอบปากเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน ถัดลงมาคอด้านบนระบายสีน้ำเงินเว้นลายเป็นสีขาว บริเวณลายของลำตัวคนโทเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นสีขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ด้านล่างของลำตัวเขียนลายด้วยสีน้ำเงินและระบายสีน้ำเงินอ่อนกว่าตัวลาย

ภาพประกอบ 42 ภาพคนโตลายคราม ชั้นที่ 3

42. คนโตลายคราม ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นคนโตลายครามทรงสูง ขนาดกว้าง 8.2 เซนติเมตร สูง 29.7 เซนติเมตร ปากมีขอบหนา หักมน เป็นคอตั้งตรงเล็กกว่าลำตัว ไหล่ผายโค้งออก เว้าเข้าบริเวณลำตัวและผายมนออกช่วงล่างของลำตัว มนกลม กลิ้งเล็กลง และผายออกเป็นฐาน

ลวดลาย

ลวดลายของคนโตลายคราม ขอบปากของคนโตเขียนเป็นลายอักษรหุย ลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้าต่อกัน เรียงเป็นแถวรอบขอบปาก ช่วงคอคนโตแบ่งเป็น 4 ลาย ลายที่ 1 เขียนเป็นเขียนเป็นลายเส้นขีดคล้ายวงรี เล็กๆ เรียงกันโดยรอบ ชั้นที่ 2 เขียนลายอักษรหุย ชั้นที่ 3 เขียนเป็นลายกันหอยเรียงติดต่อกันเป็นแถว ลาย ที่ 4 เขียนเหมือนลายที่ 1 บริเวณไหล่เขียนเป็นลายเหรียญ 2 เหรียญร้อยเชือกอยู่ในรูปก่อนเมฆ 4 ด้านรอบๆ เขียนเป็นลายสี่เหลี่ยม ภายในมีกลีบดอกไม้ บริเวณลำตัวคนโตเขียนเป็นลายการเล่นของเด็ก กับภูมิ ประเทศ ประกอบด้วย เด็ก 4 คน กำลังเล่นการละเล่น คนหนึ่งมีผ้าปิดตา กำลังเดินเข้ามาหาอีกคนหนึ่ง อีก สองคนยืนอยู่ด้านหลัง ด้านหลังของเด็กทั้ง 4 เป็นวัดจีน ต้นสนแผ่กิ่งก้านสาขา บนพื้นดินมีต้นไม้ใบหญ้า ถัด ลงมาช่วงก้นของคนโตเขียนเป็นลายเช่นเดียวกับไหล่ ช่วงฐานเขียนลายดอกไม้กับเครือเถาโดยรอบเป็น ช่วงๆ ฐานด้านล่างสุดที่ผายออกเขียนเป็นลายอักษรหุย

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณขอบปากและช่วงคอคนโทเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน ถัดลงมาไหล่และลำตัวของคนโทเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นสีขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ฐานเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน

ภาพประกอบ 43 ภาพคนโหลยคราม ชั้นที่ 4

43. คนโหลยคราม ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นคนโหลยคราม ไม่มีฝา ขนาดกว้าง 7.3 เซนติเมตร สูง 9.5 เซนติเมตร ปากของคนโหลยครามเล็กน้อย ไม่มีขอบปาก คอด้านบนของปากมีลักษณะตรง มีไหล์ผายออกเล็กน้อย หักมุมมนลงมาจนถึงฐาน ลำตัวช่วงล่างสอบเข้าเล็กน้อย ก้นเล็กกว่าช่วงไหล์

ลวดลาย

ลวดลายของคนโหลยครามเขียนเป็นลายเส้นสามเหลี่ยมหัวทิ่มลง ซ้อนกันเป็นชั้นจากใหญ่ไปเล็ก เรียงซ้อนกัน 2 ชั้นรอบปากคนโหลยคราม ถัดลงมาบริเวณคอเขียนเป็นลายคล้ายใบไม้ขนาดใหญ่ครึ่งใบหัวทิ่มลง เรียงกัน สูงต่ำสลับกันไปโดยรอบบริเวณไหล์ของคนโหลยครามเขียนเป็นลายหัวหยู้อี้ มีจุดตรงกลางระหว่างหัวลาย เขียนเรียงกันโดยรอบ ช่วงมุมไหล์เขียนเป็นลายเส้นเรียงกัน 3 เส้นรอบไหล์ บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายภูมิประเทศ ประกอบด้วย ต้นไม้หลากหลายชนิด ภูเขา บ้านเรือนหลายหลัง จัดองค์ประกอบเข้ากันอย่างกลมกลืน บริเวณลำตัวช่วงล่างเขียนเป็นลายตัวอักษรหุ่ย ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าคล้ายกันหอยเรียงต่อกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณปากเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน ถัดมาบริเวณคอเขียนสีแบบระบายเว้นสีขาวเป็นลายบริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน บนพื้นขาว มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณปากและก้นคนโหลยครามเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 44 ภาพคนโทลายคราม ชั้นที่ 5

44. คนโทลายคราม ชั้นที่ 5

รูปแบบ

เป็นคนโทลายครามทรงสูง ขนาดปากกว้าง 20.5 เซนติเมตร สูง 61 เซนติเมตร มีขอบปาก และขอบปากผายออก บริเวณคอของคนโทมีลักษณะผายออกบริเวณลำตัว บริเวณคอกมีที่จับตกแต่งเป็นรูปมังกรทั้ง 2 ข้าง มีไหล่ผายออก โค้งมนจนถึงบริเวณลำตัวด้านล่างสอบเข้าเล็กน้อย กลมกลิ้งกันจนถึงฐาน ผายออกเล็กน้อยเป็นฐานตั้งได้

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณขอบปากช่วงบนเขียนลายตัวอักษรหุ่ย มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมมันหัวเข้าคล้ายกัน หอยโดยรอบ บริเวณคอของเครื่องถ้วยช่วงบนเขียนเป็นลายดอกบัวประกอบเครื่องเถา มีลักษณะเป็นเหมือนใบไม้ตั้งขึ้นหลายๆ ใบเรียงทับซ้อนกันเป็นชั้นๆ ถัดลงมาช่วงคอที่ผายออกสู่ลำตัวของเครื่องถ้วยเป็นลายค้ำกาวและเมฆมงคล ส่วนบริเวณลำตัวเขียนเป็นลายสระบัว ประกอบด้วยดอกบัวและใบบัวจำนวนมากแผ่สาขา ใบขนาดเล็กบ้าง ใหญ่บ้าง และนกกระสา 2 ตัวอยู่ในสระบัว

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณที่จับตกแต่งเป็นระบายสีน้ำเงิน ช่วงขอบปากเขียนด้วยสีน้ำเงินบนพื้นขาว สีบริเวณใบแก้วมีการไล่สีของสีจากสีเข้มไปสีอ่อนเพื่อให้เกิดมิติ บริเวณที่เป็นภาพส่วนใหญ่จะใช้สีที่เข้มจัด และไล่สีลงไปให้เกิดน้ำหนักที่แตกต่างกัน มีการเว้นขอบสีขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ บริเวณพื้นหลังจะใช้สีฟ้าอ่อนๆ จนกระทั่งถึงสีขาวของพื้นกระเบื้องเครื่องถ้วย บริเวณปากโกและก้นโกตรงสันเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 45 ภาพคนโหลยคราม ชั้นที่ 6

45. คนโหลยคราม ชั้นที่ 6

รูปแบบ

เป็นคนโหลยคราม ขนาดปากกว้าง 9 เซนติเมตร สูง 11.5 เซนติเมตร มีขอบปาก และขอบปากผายออก บริเวณคอของคนโหลยครามมีลักษณะผายออกบริเวณลำตัว บริเวณคอกมีที่จับตกแต่งเป็นเหมือนเถาไม้เลื้อยทั้ง 2 ข้าง มีไหล่ผายออก โค้งมนจนถึงบริเวณลำตัวด้านล่างสอบเข้าเล็กน้อย กลมกลืนกันจนถึงฐาน ผายออกเล็กน้อยเป็นฐานตั้งได้

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณขอบปากช่วงบนเขียนลายสีเหลืองมีกลีบดอกไม้ข้างใน ลักษณะคล้ายลายประจำยามโดยรอบ บริเวณคอของเครื่องถ้วยช่วงบนเขียนเป็นลายทิวทัศน์ภูมิประเทศ ด้านหลังเป็นภูเขา มีต้นไม้ปกคลุม มีบ้านขนาดเล็กๆ หลายหลัง ด้านหน้าสุดซ้ายมือเป็นต้นไม้ใหญ่ มีบริเวณว่างด้านหน้าของบ้าน ถัดลงมาช่วงคอที่ผายออกสู่ลำตัวของเครื่องถ้วยเป็นคันไถโดยรอบ เป็นลายสามเหลี่ยมเล็กๆ ต่อกัน ถัดลงมาเป็นพื้นที่ว่าง และลายสีเหลืองมีกลีบดอกไม้ข้างใน ลักษณะคล้ายลายประจำยาม ส่วนบริเวณลำตัวเขียนเป็นลายทิวทัศน์ภูมิประเทศ ด้านหลังเป็นภูเขา มีต้นไม้ปกคลุม มีบ้านขนาดเล็กๆ หลายหลัง ด้านหน้าสุดเป็นต้นไม้ มีบริเวณว่างด้านหน้าของบ้าน มีคน 2 คน ยืนพูดคุยกันบริเวณทางเดิน ด้านล่างสุดบริเวณฐานเขียนเป็นลายรากต้นไม้ เป็นช่วงด้านหน้าและด้านหลัง ลวดลายของเครื่องถ้วยมีลักษณะที่ต่อเนื่องกันทั้ง 2 ด้าน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณที่จับตกแต่งเป็นสีน้ำเงิน ช่วงขอบปากเขียนด้วยสีน้ำเงินบนพื้นขาว สีบริเวณภูเขาและต้นไม้มีการไล่สีจากสีเข้มไปสีอ่อนเพื่อให้เกิดมิติ และไล่สีลงไปให้เกิดน้ำหนักสีที่แตกต่างกัน มีการเว้นขอบสีขาวเพื่อเป็นการตัดเส้นให้เกิดรายละเอียดของภาพ บริเวณพื้นหลังจะใช้สีฟ้าอ่อนๆ จนกระทั่งถึงสีขาวของพื้นกระเบื้องเครื่องถ้วย บริเวณปากโถและก้นโถตรงสันเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 46 ภาพคนโกลายคราม ชั้นที่ 7

46. คนโกลายคราม ชั้นที่ 7

รูปแบบ

เป็นคนโกลายคราม ขนาดปากกว้าง 17 เซนติเมตร สูง 45.8 เซนติเมตร ปากผายออก บริเวณคอของคนโกลายครามมีลักษณะผายออกเล็กน้อย ไหล่ผายออกโค้งมนจนถึงบริเวณลำตัวด้านล่างสอบเข้าเล็กน้อยกลมกลืนกันจนถึงฐาน

ลวดลาย

ลวดลายของคนโกลายครามตั้งแต่คอจนถึงบริเวณลำตัวเขียนเป็นลายเมฆมวงคล ประกอบด้วยเทพชายหญิงเหยียบบนเมฆเป็นจังหวะสลับกันไปทั่วทั้งบริเวณ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณปากจนถึงกันเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงินประกอบกับการระบายสี สีบริเวณเมฆ มีการเว้นขอบสีขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ สีของตัวเทพต่าง ๆ มีการใช้น้ำหนักของสีที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดมิติบริเวณพื้นหลังเป็นสีขาวของพื้นกระเบื้องเครื่องถ้วย

ภาพประกอบ 47 ภาพคนโทลายคราม ชั้นที่ 8

47. คนโทลายคราม ชั้นที่ 8

รูปแบบ

เป็นคนโทลายคราม ขนาดปากกว้าง 18 เซนติเมตร สูง 59 เซนติเมตร ปากผายออก บริเวณคอของคนโทลักษณะผายออกเล็กน้อย คอคอดเล็กมีไห้ผายออกและโค้งมนจนถึงบริเวณลำตัวด้านล่างสอบเข้าเล็กน้อย กลมกลืนกันจนถึงฐาน

ลวดลาย

ลวดลายตั้งแต่คอจนถึงบริเวณลำตัวเขียนเป็นลายลายมังกร 2 ตัวเล่นกับลูกแก้วไฟ มังกรตัวหนึ่งอยู่บนฟ้ามีหางทอดยาวไปถึงบริเวณคอ หัวของมังกรอยู่บริเวณกลางของคนโท และมีมังกรอีกตัวหนึ่งอยู่ในน้ำ มีลายคลื่นน้ำด้านล่างของคนโท ช่วงหางมังกรทอดยาวไปเกือบรอบคนโท มีลูกแก้วไฟอยู่บริเวณด้านขวามือ มีเมฆมงคลและลูกไฟประกอบทั่วทั้งบริเวณลำตัวจนถึงปากของคนโท

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณปากถึงกัน สีของมังกรและสีของลูกไฟเป็นสีน้ำเงินเข้ม ไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ สีบริเวณเมฆเป็นสีฟ้าอ่อน ทุกลายมีการเว้นขอบสีขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน พื้นด้านหลังเป็นสีขาวของเนื้อเครื่องถ้วย บริเวณปากโถและก้นโถตรงสันเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 48 ภาพคนโทลายคราม ชั้นที่ 9

48. คนโทลายคราม ชั้นที่ 9

รูปแบบ

เป็นคนโทลายครามทรงสูง ขนาดปากกว้าง 9.6 เซนติเมตร สูง 30.2 เซนติเมตร บริเวณขอบปากบนและล่างผายออกมีขนาดของความสูงเท่ากัน บริเวณคอของคนโทมีลักษณะผายออกบริเวณลำตัว โค้งมนจนถึงบริเวณลำตัวด้านล่างจากนั้นสอบเข้าและผายออกเล็กน้อยเป็นฐานตั้งได้

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณขอบปากบนเขียนลายดอกบัว มีลักษณะเป็นกอดอกบัว 1 ดอกใหญ่ มีรากบัวแตกแขนงออกทั้ง 2 ด้าน ด้านล่างแตกเป็นรากอีกด้านหนึ่ง คล้ายเป็นเถา ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง บริเวณลำตัวเขียนลายดอกบัว มีลักษณะเป็นดอกบัว ใบบัว ที่ขึ้นจากน้ำแผ่สาขา ใบเล็กบ้าง ใหญ่บ้าง ทับซ้อนกันเป็นชั้นๆ โดยรอบส่วนล่างสุดของเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายกอดอกบัวเล็กๆ ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณคอถึงลำตัวเขียนสีดอกบัว ใบบัว และรากบัวเป็นสีน้ำเงิน ไล่สีจากอ่อนแก่ของสี เพื่อให้เกิดมิติของภาพ สีบริเวณน้ำเป็นสีน้ำเงินอ่อนไล่สีจาก น้ำหนัก ทุกลายมีการตัดเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้มและมีการเว้นขอบสีขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน พื้นด้านหลังเป็นสีขาวของเนื้อเครื่องถ้วย บริเวณปากโทและก้นโทตรงสันเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 49 ภาพคนโทลายคราม ชั้นที่ 10

49. คนโทลายคราม ชั้นที่ 10

รูปแบบ

เป็นคนโทลายครามทรงสูง ขนาดปากกว้าง 22 เซนติเมตร สูง 42.7 เซนติเมตร มีลักษณะปากผายออก คอคอด ช่วงไหล่ผายออกเท่ากับช่วงปาก กลมกลืนกันลงมาถึงบริเวณลำตัว ช่วงล่างของลำตัวสอบเข้าเล็กน้อย ดูกลมกลืนกันและผายออกเล็กน้อยเป็นฐานตั้งได้

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณปากของเครื่องถ้วยจนถึงลำตัวเขียนลายกวาง 2 ตัว และกวางดาว 2 ตัว อยู่ในพื้นที่ใต้ต้นสน บนต้นกิ่งสนมีลิงนั่งอยู่ มีแมงมุมห้อยตัวลงมา 1 ตัว ด้านขวามีนกกาเหว่า (นกสีเขียะ) เกาะอยู่ 1 ตัว ลักษณะกำลังมองมาที่ลิง บริเวณคอของเครื่องถ้วยเป็นกิ่งของต้นสนทอดยาวขึ้นไปและมีลายเมฆด้านบน ด้านล่างบริเวณฐานเขียนลายดอกไม้ และใบไม้เล็กๆ ผ่อก 2 ข้าง คั่นกับจุด 1 จุดเป็นช่วงๆ ถัดลงมาเป็นลายเส้นสามเหลี่ยมซ้อนๆ กันหลาย ๆ ชั้นตลอดแนว

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณปากถึงลำตัวเป็นการลายเส้นประกอบกับการระบายสี สีของใบสนเป็นสีน้ำเงิน ส่วนลำต้นของต้นสนมีการเขียนลวดลายและระบายด้วยสีแดง มีการไล่น้ำหนักของสีให้เกิดมิติของภาพ เว้นขอบสี

ขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน ตัวลิงเขียนลายเส้นด้วยสีน้ำเงินและมีการใช้สีแดงระบายในตัวลิง
ไล่น้ำหนักร่อนแก่ ตัวกวางและกวางดาวเขียนลายเส้นด้วยสีน้ำเงินและมีการใช้สีเขียวระบายในตัวกวางและ
กวางดาวไล่น้ำหนักร่อนแก่เพื่อให้เกิดมิติ บริเวณพื้นเขียนด้วยสีน้ำเงินและไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสี ด้านล่างที่
ฐานเขียนลายด้วยสีน้ำเงินตลอดแนว บริเวณปากโกและกันเกราตรงฐานเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 50 ภาพคนโทลายคราม ชั้นที่ 11

50. คนโทลายคราม ชั้นที่ 11

รูปแบบ

เป็นคนโทลายคราม ขนาดปากกว้าง 8.7 เซนติเมตร สูง 39.5 เซนติเมตร มีลักษณะเป็นคนโททรง หกเหลี่ยม บริเวณปากเป็นหกเหลี่ยมผายออก เว้าลงมาถึงไหล่ มีการทำเว้าเป็นช่วงๆ ให้เกิดเป็นเหลี่ยม บริเวณไหล่เป็นสันผายออกและสอบลงบริเวณลำตัว ด้านล่างมีการแบ่งเป็นสันและผายออกเล็กน้อยเป็นฐาน

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณตรงกลางของลำตัวเขียนเขียนเป็นลายฮ่อ ลักษณะเป็นการเอารูปสิ่งของต่างๆ มาผูกประกอบด้วย ดอกเบญจมาศ 2 ดอก มีใบไม้แตกกิ่งก้านขึ้นไปอยู่ในกระถาง ด้านล่างของกระถางมีฐานรองอีกชั้นหนึ่ง บริเวณโดยรอบล้อมด้วยลายของวิเศษของแปดเขียนทั่วบริเวณลำตัว ด้านขวามือถัดไปด้านบนมีแจกันดอกบัว ด้านล่างของกระถางมีฐานรองอีกชั้น ด้านซ้ายเป็นชามใส่ผลไม้ และใบไม้ ด้านล่างของชามมีฐานรองอีกชั้น ด้านล่างส่วนฐานของเครื่องถ้วยเขียนลายดอกพุดตานและใบไม้แผ่ออกไปด้านข้างทั้ง 2 ด้าน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ลายบริเวณคอถึงฐานเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน สีของดอกเบญจมาศเป็นสีน้ำเงิน บริเวณกลีบดอกไล่สีน้ำหน่ออ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ลายของวิเศษของแปดเขียนเป็นสีน้ำเงิน ด้านล่างลายดอกพุดตานเป็นสีน้ำเงินกลีบดอกไล่สีน้ำหน่ออ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ทุกลายมีการตัดเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้มและมีการเว้นขอบสีขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน พื้นด้านหลังเป็นสีขาวของเนื้อเครื่องถ้วย บริเวณปากโถและก้นโถตรงสันเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 51 ภาพคนโทลายคราม ชั้นที่ 12

51. คนโทลายคราม ชั้นที่ 12

รูปแบบ

เป็นคนโทลายคราม ขนาดปากกว้าง 15.7 เซนติเมตร สูง 45.8 เซนติเมตร มีลักษณะเป็นคนโททรงรี บริเวณปากแคบ โค้งเว้าบริเวณลำตัวจนถึงฐาน ปากและฐานกว้างเท่ากัน

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณตรงกลางของลำตัวเขียนเป็นลายเครื่องตั้งโต๊ะ ประกอบไปด้วยแจกันดอกโบตั๋น 2 ดอก มีใบไม้แตกกิ่งก้านอยู่ในแจกันลายภูมิประเทศ ด้านล่างของแจกันมีฐานรองอีกชั้นหนึ่ง บริเวณโดยรอบล้อมประกอบด้วยกระถางดอกไม้สีเหลือง กล้องสีเหลือง 2 กล้อง จัดตั้งอยู่บนโต๊ะสีเหลืองด้านข้างมีลายตัวอักษรหุ่ยโดยรอบ มีกระถางสำหรับเผาเครื่องหอมตั้งอยู่ด้านขวา มีกระถางหินและใบไม้ตั้งอยู่บนโต๊ะกลมด้านซ้าย และมีลายของวิเศษของแปดเซียนอยู่รอบๆ ทั้งหมดบริเวณลำตัว

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม สีของดอกโบตั๋นเขียนเป็นสีน้ำเงิน บริเวณกลีบดอกไล่สีจากอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ทุกลายเขียนเป็นสีน้ำเงิน มีการตกแต่งเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้มและมีการเว้นขอบสีขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน พื้นด้านหลังเป็นสีขาวของเนื้อเครื่องถ้วย

ภาพประกอบ 52 ภาพคนโหลยคราม ชั้นที่ 13

52. คนโหลยคราม ชั้นที่ 13

รูปแบบ

เป็นคนโหลยคราม ขนาดปากกว้าง 20.2 เซนติเมตร สูง 55 เซนติเมตร มีลักษณะเป็นคนโททรง หกเหลี่ยม บริเวณปากเป็นหกเหลี่ยมผายออก เว่าลงมาถึงไหล่ มีการทำเว่าเป็นช่วงๆ ให้เกิดเป็นเหลี่ยม ส่วนของคอด้านข้างตกแต่งเป็นรูปกระรอก 2 ตัวหันหน้าเข้าหากันทั้ง 2 ด้าน บริเวณไหล่เป็นสันผายออกและสอปลงบริเวณลำตัว ด้านล่างมีการแบ่งเป็นสันและผายออกเล็กน้อยเป็นฐาน

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณคอและลำตัวเขียนเป็นลายแปดเขียนข้ามสมุทร ลวดลายประกอบไปด้วยภาพเขียน 8 คน มี 4 คนอยู่ในเรือลักษณะเหมือนใบไม้ มีเทพธิดา 1 คนอยู่ด้านหัวเรือ เขียนคนที่ 2 ในเรือกำลังถือเส้นใย และมีเขียน 2 คนอยู่ด้านบน และเขียนคนที่ 4 ในเรือกำลังถือของวิเศษ เขียนอีกคนยืนอยู่บนเมฆ อีกคนกำลังขี่หลังนกยูงด้านล่างของเรือเป็นคลื่นทะเล มีลักษณะเป็นเส้นโค้งซ้อนกันเป็นชั้นๆ ด้านข้างหลังของเครื่องถ้วยมีต้นสนมีกิ่งสนแผ่สาขา ด้านล่างบริเวณฐานเขียนเป็นใบไม้แผ่กิ่งใบ เป็นช่วงๆ โดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลำตัว สีของเขียนทั้งแปด และเทพธิดา เขียนเป็นสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ คลื่นทะเลเป็นสีน้ำเงิน ตัดเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้ม บริเวณโดยรอบทั่วไปเป็นสีน้ำเงิน ทุกลายมีการตัดเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้มและมีการเว้นขอบสีขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน พื้นด้านหลังเป็นสีขาวของเนื้อเครื่องถ้วย บริเวณปากและก้นตรงสันเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 53 ภาพคนโทลายคราม ชั้นที่ 14

53. คนโทลายคราม ชั้นที่ 14

รูปแบบ

เป็นคนโทลายคราม ขนาดปากกว้าง 18.8 เซนติเมตร สูง 25.7 เซนติเมตร มีลักษณะปากผายออก ช่วงคอสั้น เวย์จนถึงลำตัว บริเวณลำตัวด้านล่างสอบลงเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณลำตัวของเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายไ่ฟ้าและดอกพุดตาน ลวดลายประกอบไปด้วย ไ่ฟ้ามีลวดลายบริเวณลำตัว และหางที่สวยงาม ด้านหลังเป็นกึ่งก้านใบไม้ ด้านซ้ายเป็นดอกพุดตาน บริเวณไหล่ของเครื่องถ้วยมีการตกแต่งด้วยหัวสิงห์คาบห่วง 1 ห่วง ทั้ง 2 ด้าน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสี น้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลำตัวสีไ่ฟ้าเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสี เพื่อให้เกิดมิติ ของภาพ ดอกพุดตานเขียนลายเส้นเป็นสีน้ำเงิน มีการใช้เส้นสีน้ำเงินประกอบในแต่ละกลีบดอก ทุกลายมีการ ตัดเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้มและมีการเว้นขอบสีขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน พื้นด้านหลังที่ไม่มี ลวดลายระบายเป็นสีเขียว บริเวณปากและก้นตรงสันเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 54 ภาพคนโทลายคราม ชั้นที่ 15

54. คนโทลายคราม ชั้นที่ 9

รูปแบบ

เป็นคนโทลายคราม ขนาดกว้าง 7.4 เซนติเมตร สูง 19.2 เซนติเมตร ปากคนโทด้านบนผายออก คอคอดเล็กลง และผายออกลักษณะกลมจนถึงกัน มีฐานเป็นขอบเล็กน้อย บริเวณลำตัวทำเป็นเส้นโค้งนูนรอบตัว คนโท มีพวยยื่นออกจากลำตัว ลักษณะป้อมกว้างจากลำตัว และแคบลงจนเหลือเป็นรูสำหรับเทน้ำออก รอบพวยทำเป็นเส้นโค้งนูนโดยรอบ

ลวดลาย

ลวดลายของคนโทลายคราม ช่วงคอเขียนเป็นลายคล้ายยันต์ ถัดลงมาเขียนเป็นเส้นคั่นหน้าบ้าง บางบ้างคั่นระหว่างลาย จากนั้นเขียนเป็นลายเถาไม้เลื้อยต่อกัน บริเวณลำตัวเขียนลายเป็นลายทิวทัศน์ คล้ายภาพใบไม้ ดอกไม้ พวยกาช่วงบนเขียนเป็นลายดอกไม้ บริเวณลำตัวและพวยทำเป็นเส้นโค้งนูนรอบตัวคนโท

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนลายเส้น และระบายสีด้วยสีน้ำเงิน บนพื้นสีขาว ไม่มีการเก็บรายละเอียดของภาพ

ภาพประกอบ 55 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 1

55. แจกันลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นแจกันทรงเหลี่ยมลายคราม ขนาดกว้าง 12.2 เซนติเมตร สูง 27.8 เซนติเมตร ลักษณะเป็นแจกันทรงเหลี่ยม ลำตัวตั้งตรงจนถึงก้น บริเวณลำตัวของเหลี่ยมสี่ด้าน เจาะเป็นช่อง ลักษณะเป็นโค้ง 4 โค้ง คล้ายรูปร่างดอกไม้ ช่องด้านหนึ่งสูง อีกด้านต่ำลงมา เจาะช่องตรงกันกับด้านตรงข้าม

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันบริเวณปากเขียนเป็นลายหยู้อี เรียงเป็นแถวรอบปากแจกัน บริเวณลำตัวของแจกัน เขียนเป็นลายฮ่อ ลักษณะเป็นการเอารูปสิ่งของต่างๆ มาผูกเป็นลาย ได้แก่ แจกันทรงและขนาดต่างๆ ตั้งบนฐานบ้าง ตั้งบนพื้นบ้าง มีดอกไม้ในแจกันบ้าง ดอกไม้วางที่พื้นบ้าง เช่น ดอกบัว ดอกเบญจมาศ และอื่นๆ มีกระถางต้นไม้ กระถางเผาะเครื่องหอม ซามผลไม้ และเครื่องใช้ต่างๆ นำทุกสิ่งมาผูกเป็นลายวางองค์ประกอบเป็นจังหวะๆ ทัวทั้งลำตัว ด้านล่างของลำตัวจนถึงก้นเขียนเป็นลายคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง ด้านบนหยักโค้งเข้าคล้ายกลีบดอกไม้ ถัดเข้ามาด้านในเขียนจุดเรียงต่อกันแนวตั้ง 6 จุด มีจุดด้านข้าง 2 จุด ระหว่างจุดแนวตั้งที่ 3 นับจากด้านบน เขียนเป็นแนวเส้นช่องขาวเล็กน้อยต่อกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณปากและลำตัวช่วงล่างเขียนสีน้ำเงินแบบระบายเส้นสีขาวเป็นลาย บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน บนพื้นขาว มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่สีหน้าก่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณปากโกและก้นโกตรงสันเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 56 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 2

56. แจกันลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 19 เซนติเมตร สูง 34 เซนติเมตร ปากกว้างผายออก ช่วงคอยาว ลักษณะเกือบตั้งตรง ผายออกเพียงเล็กน้อย จากนั้นโค้งมน สอบเข้าและผายออก เป็นโค้งกลมกลื่น ต่อเนื่องกันจนถึงกัน แจกันทรงนี้เป็นทรงที่ความกว้างของปาก ช่วงคอ ช่วงลำตัวของแจกันสัดส่วนเกือบเท่ากัน

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณคอของแจกันเขียนลายทิวทัศน์ ประกอบด้วย ภูเขา ต้นไม้ บ้านเรือน แม่น้ำ จัดเรื่องราวและองค์ประกอบภาพอย่างสวยงามสัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดยรอบ บริเวณลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายเหมือนกับช่วงคอแจกัน แต่ขนาดใหญ่กว่า และต่างมุมมองกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบปากด้านบนกับขอบฐานด้านล่างสุดเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 57 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 3

57. แจกันลายคราม ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 15 เซนติเมตร สูง 28.5 เซนติเมตร ปากกว้างผายออก ช่วงคอยาว ลักษณะเกือบตั้งตรง ผายออกเพียงเล็กน้อย จากนั้นโค้งมน สอบเข้าและผายออก เป็นโค้งกลมกลื่น ต่อเนื่องกันจนถึงก้น แจกันทรงนี้เป็นทรงที่ความกว้างของปาก ช่วงคอ ช่วงลำตัวของแจกันสัดส่วนเกือบเท่ากัน

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณคอของแจกันเขียนลายทิวทัศน์ ประกอบด้วย ภูเขา ต้นไม้ บ้านเรือน แม่น้ำ จัดเรื่องราวและองค์ประกอบภาพอย่างสวยงามสัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดยรอบ บริเวณลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายเหมือนกับช่วงคอแจกัน แต่ขนาดใหญ่กว่า และต่างมุมมองกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการใส่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบปากด้านบนกับขอบฐานด้านล่างสุดเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 58 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 4

58. แจกันลายคราม ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 28 เซนติเมตร สูง 45.5 เซนติเมตร แจกันรูปแบบนี้แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงคอด้านบน ช่วงลำตัวตรงกลาง และช่วงล่าง มีลักษณะปากกว้างผายออก ช่วงคอด้านบนยาว ลักษณะตั้งตรง จากนั้นช่วงลำตัวตรงกลางโค้งป่องออกคล้ายกระเปาะ และช่วงล่างตั้งตรงลงมาผายออกเล็กน้อยช่วงฐาน

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณคอช่วงบนของแจกันเขียนลายบุคคลอยู่ภายในบริเวณห้องหรือบ้าน ประกอบด้วย คน 6 คน ด้านหลังเป็นฉากเขียนลายเมฆมงกุฎ และคลื่นน้ำ ด้านหน้าเป็นฉากกัน ถัดลงมามีลายคั่นบนล่างระหว่างคอช่วงบนกับช่วงล่างเขียนเป็นลายอักษรหุย ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมม้วนคล้ายกัน หอยเรียงต่อกันตลอดแนว ช่วงตรงกลางลำตัวเขียนเป็นลายสัตว์ ลักษณะหัวคล้ายหมู ส่วนตัวคล้ายม้า นั้งอยู่ด้านหลังเป็นทิวทัศน์ ได้แก่ ภูเขา ต้นไม้ ช่วงล่างของแจกันเขียนลายบุคคล ท่ามกลางธรรมชาติ ได้แก่ คน 3 คน คนหนึ่งนั่งอยู่บนแท่นทรงกลม อีกสองคนยืน ด้านหลังเป็นต้นไม้ และภูเขา

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณลายคั่นช่วงกลางลำตัวบนล่างเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน ขอบปากด้านบนเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 59 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 5

59. แจกันลายคราม ชั้นที่ 5

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 13 เซนติเมตร สูง 30 เซนติเมตร แจกันรูปแบบนี้แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงคอด้านบน ช่วงลำตัวตรงกลาง และช่วงล่าง มีลักษณะปากกว้างผายออก ช่วงคอด้านบนยาว ลักษณะตั้งตรง จากนั้นมีไหล่ผายออกเล็กน้อยหักมุมมน ช่วงลำตัวตรงกลางตรงคล้ายทรงกระบอก และช่วงล่างตั้งตรงลงมาผายออกช่วงฐาน คล้ายช่วงปากแต่แคบกว่าเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณปากช่วงบนของแจกันเขียนลายหัวหยู้อี เป็นช่วงๆ มีเส้นโค้ง เชื่อมโยงต่อเนื่องกันรอบปากแจกัน บริเวณคอเขียนลายใบไม้ ลักษณะคล้ายใบตอง หัวใบตั้งขึ้น เรียงต่อสูงต่ำ สลับกัน ช่วงกลางของลำตัวเขียนลายเล่าเรื่องในวรรณคดีจีน มีลักษณะเป็นคนขี่ม้า ความม้าไล่กัน ด้านหลัง เป็นต้นไม้ และภูเขา ช่วงล่างของแจกันเขียนลายใบไม้ ลักษณะคล้ายใบตอง หัวใบที่มลง เรียงสูงต่ำสลับกัน ไป ด้านล่างสุดถึงฐานแจกัน เขียนเป็นลายดอกไม้สี่กลีบ อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมด้านบนโค้งมนหัวชนกัน บริเวณหัวของโค้งมีกลีบดอกไม้ 1 กลีบ เขียนเป็นลายต่อเนื่องเรียงกันรอบฐานแจกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสี น้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงปากและฐานแจกัน เขียนแบบระบายสีน้ำเงินเว้นขาวเป็นให้เห็นเป็นลาย บริเวณช่วงกลางของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิด รายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบปากด้านบนและขอบฐาน เขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 60 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 6

60. แจกันลายคราม ชั้นที่ 6

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 13 เซนติเมตร สูง 33 เซนติเมตร แจกันรูปแบบนี้แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงคอด้านบน ช่วงลำตัวตรงกลาง และช่วงล่าง มีลักษณะปากกว้างผายออก ช่วงคอด้านบนยาว ลักษณะตั้งตรง จากนั้นมีไห้ผายออกเล็กน้อยหักมุมมน ช่วงลำตัวตรงกลางตรงคล้ายทรงกระบอก และช่วงล่างตั้งตรงลงมาผายออกช่วงฐาน คล้ายช่วงปากแต่แคบกว่าเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณปากช่วงบนของแจกันเขียนลายดอกบัว 2 ดอก ด้านหน้าและด้านหลัง ประกอบด้วย ดอกบัว ใบบัว ด้านข้างสองข้างเขียนเป็นลายเส้นสีเหลี่ยมขนมเปียกปูน คล้ายลายประจำยาม รอบปากแจกัน บริเวณคอช่วงบน ลำตัวช่วงกลางและล่างเขียนลายต้นดอกโบทัน ประกอบด้วย ต้นดอกโบทัน ตรงกลางขนาดใหญ่ มีใบ และกิ่งก้านสาขา มีนกบินลงมาจากด้านบน 2 ตัว ถัดไปด้านข้างเขียนลายต้นสน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ด้านล่างสุดเขียนลายดอกเหมย เป็นจิ้งหะเรียงกันรอบฐาน มีเส้นแบ่งเป็นชั้น

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงปากแจกันเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน และบริเวณคอช่วงบนและลำตัวช่วงกลางของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณฐานแจกันเขียนแบบระบายสีน้ำเงินเว้นขาวเป็นให้เห็นเป็นลาย ขอบปากด้านบนและขอบฐานเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 61 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 7

61. แจกันลายคราม ชั้นที่ 7

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 15.3 เซนติเมตร สูง 29.5 เซนติเมตร ปากกว้างผายออก ช่วงคอยาวลักษณะเกือบตั้งตรง ผายออกเพียงเล็กน้อย จากนั้นโค้งมน สอดเข้าและผายออก เป็นโค้งกลมกลืนต่อเนื่องกันจนถึงกัน แจกันทรงนี้เป็นทรงที่ความกว้างของปาก ช่วงคอ ช่วงลำตัวของแจกันสัดส่วนเกือบเท่ากัน

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันบริเวณคอและลำตัวเขียนเป็นลายช่อ ลักษณะเป็นการเอารูปสิ่งของต่างๆ มาผูกเป็นลาย ได้แก่ แจกัน กา มีกระถางต้นไม้ กระถางเผาเครื่องหอม เครื่องใช้ต่างๆ และของวิเศษของแปดเซียน นำทุกสิ่งมาผูกเป็นลายวางองค์ประกอบเป็นจังหวะๆ ทัวทั้งลำตัว บริเวณช่วงต่อระหว่างคอกับลำตัวเขียนเป็นเส้นลวดลาย 4 ชั้น

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบปากด้านบนกับขอบฐานด้านล่างสุดเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 62 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 8

62. แจกันลายคราม ชั้นที่ 8

รูปแบบ

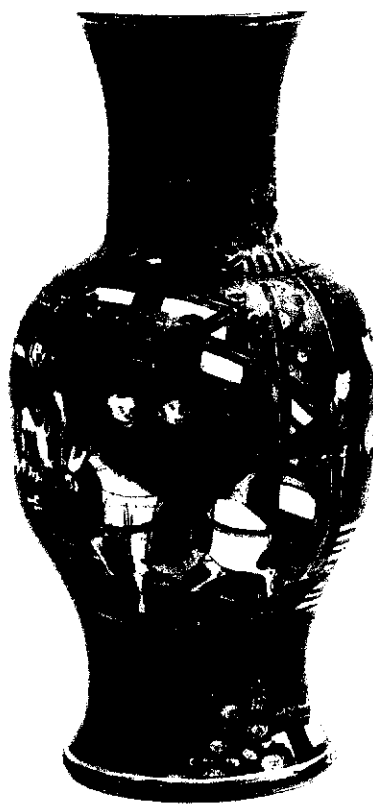
เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 22.2 เซนติเมตร สูง 45 เซนติเมตร แจกันรูปแบบนี้แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงคอด้านบน ช่วงลำตัวตรงกลาง และช่วงล่าง มีลักษณะปากกว้างผายออก ช่วงคอด้านบนยาว ลักษณะตั้งตรง จากนั้นกว้างออกเล็กน้อยลักษณะมน เป็นลำตัวตรงกลางคล้ายทรงกระบอก ช่วงล่างตั้งตรงลงมาผายออกช่วงฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณปากช่วงบนของแจกันเขียนเป็นลายใบไม้ มีลักษณะเป็นรูปหลายเหลี่ยมเรียงต่อกัน เป็นแผ่นโดยรอบ ช่วงคอเขียนเป็นลายบุคคลในภูมิประเทศ ประกอบด้วย คน 7 คน มีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย มีผู้ชาย 2 คนนั่งอยู่ที่โต๊ะ มีผู้หญิง 2 คนยืนอยู่ด้านหลัง ผู้ชายอีกคนนั่งอยู่ข้างขวา ผู้หญิงอีกคนยืนอยู่ข้างหน้า ด้านหน้าเป็นต้นไม้ใบหญ้า ด้านหลังเป็นคล้ายฉากกั้นห้องและต้นไม้ เขียนเป็นภาพมีความสัมพันธ์กัน บริเวณลำตัวช่วงกลางของแจกันเขียนเป็นลายกิ่งดอกพุดตาน ประกอบด้วยดอกพุดตานหลายดอก กิ่งก้าน และใบ เขียนเป็นช่วงต่อเนื่องกัน ด้านล่างของแจกันเขียนเป็นลายกิ่งผลส้ม ประกอบด้วย ผลส้ม กิ่งก้าน และใบ เขียนแตกกิ่งก้านสาขา เขียนเป็นช่วงโดยรอบฐานแจกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงปากแจกันเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน และบริเวณคอช่วงบนและลำตัวช่วงกลางของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการใส่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบปากด้านบนและขอบฐานเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 63 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 9

63. แจกันลายคราม ชั้นที่ 9

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 6.4 เซนติเมตร สูง 31 เซนติเมตร บริเวณปากของแจกันผายออกเล็กน้อย คอตรง บริเวณไหล่ผายออกลักษณะโค้งมน ช่วงล่างของลำตัวสอบเข้าและผายออกเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณคอจนถึงช่วงฐานเขียนเป็นลายเรื่องเล่าในวรรณคดี ประกอบด้วย คน ม้า ต้นไม้ ดอกไม้ เขียนผูกกันเป็นเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบและบนเคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม กับสีแดง บริเวณลายของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติ มีการตัดเส้นเพื่อแสดงรายละเอียดของภาพ บริเวณพื้นที่ไม่มีลวดลายระบายสีแดงทั่วทั้งบริเวณแจกัน

ภาพประกอบ 64 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 10

64. แจกันลายคราม ชั้นที่ 10

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 3.2 เซนติเมตร สูง 27 เซนติเมตร บริเวณปากถึงคอของแจกันเล็ก เป็นทรงกระบอกยาว บริเวณไหล่ผายออกลักษณะโค้งมนกลมกลิ้งกันจนถึงกัน

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณคอของแจกันถึงบริเวณลำตัวเขียนเป็นลวดลายมังกรต้นเมฆ มีเมฆมงคลล้อมรอบทั่วบริเวณ ด้านบนช่วงปากและช่วงกันของแจกันเว้นขอบสีขาว และเขียนเส้นกันลายหนึ่งเส้น

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลำตัวของแจกันเขียนลายด้วยเขียนลายเส้นประกอบกับการระบายสีพื้นเป็นสีน้ำเงิน เว้นสีขาวไว้เป็นลาย มีการตัดเส้นเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ

ภาพประกอบ 65 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 11

65. แจกันลายคราม ชั้นที่ 11

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 15.5 เซนติเมตร สูง 48.6 เซนติเมตร บริเวณปากของแจกันกว้าง ผายออก ช่วงคอแคบเล็ก ผายออกบริเวณไหล่ลักษณะลาดลงและโค้งกลมกลิ้งเป็นวงรีจนถึงก้น มีช่วงฐานเป็นทรงกระบอกเตี้ยๆ

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณคอของแจกันเขียนเป็นลวดลายอักษรหุ่ย มีลักษณะเป็นสี เหลี่ยมม้วนคล้ายกันหอยเรียงต่อกันโดยรอบทำเป็น 2 ชั้น ถัดลงมาบริเวณคอช่วงล่างถึงลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายบุคคลกับภูมิประเทศ ประกอบด้วย คน 4 คน นั่งคุยกันได้ต้นไม้ มีโขดหินทำเป็นโต๊ะตั้งถ้วยชา และ ชามใส่ขนม ก้นของแจกันเขียนเป็นลายมังกรโดยรอบ ช่วงฐานของแจกันเขียนเป็นลายสีเหลี่ยมผืนผ้าสูงเท่ากันอยู่บนเส้นฐาน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสี น้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงคอแจกันเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน และบริเวณคอช่วงล่างและลำตัวของ แจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ มีการ ไล่น้ำหนักก่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ตัดเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้ม ช่วงฐานเขียนด้วยการระบายสีน้ำเงิน ขอบปากด้านบนและขอบฐานเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 66 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 12

66. แจกันลายคราม ชั้นที่ 12

รูปแบบ

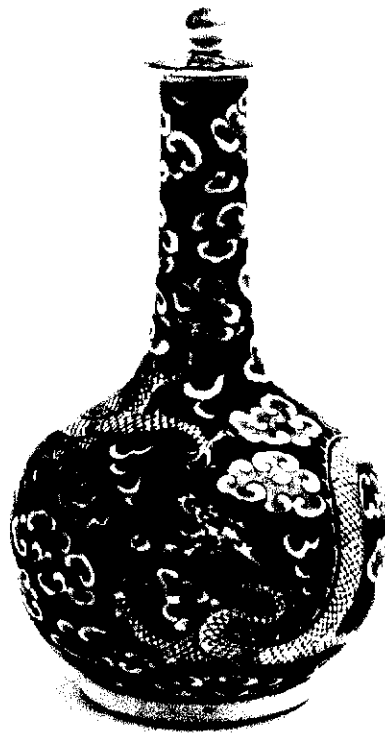
เป็นแจกันลายคราม มีฝาปิด ขนาดกว้าง 3.1 เซนติเมตร สูง 24 เซนติเมตร ฝาปิดมีขนาดกว้างกว่าคอแจกันเล็กน้อย ตรงกลางของฝาทำเป็นที่จับนูนเป็นทรงกลม บริเวณคอของแจกันเล็กเป็นทรงกระบอกยาวลงมา บริเวณไหล่ผายออกลักษณะโค้งมนกลมกลิ้งกันจนถึงกัน ลำตัวกลม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันบริเวณฝาด้านบนเป็นลายตัวหนังสือจีนสี่มุม มีที่จับทรงกลมตรงกลางฝา ส่วนบริเวณคอเขียนลายตัวหนังสือจีนสั้นยาวสลับกัน ก่อนถึงไหล่เขียนลายเส้น 1 เส้น ช่วงไหล่ช่วงเป็นสีขาว ไม่มีลาย และลำตัวของกาเขียนเป็นตัวหนังสือจีนเรียงกันเป็นแถวลงมาเป็นแนวทั่วทั้งตัวแจกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ที่จับด้านบนฝาของแจกันระบายสีน้ำเงิน บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาเขียนเป็นลายเส้นตัวหนังสือจีนสีน้ำเงิน บนพื้นสีขาว ลายเส้นมีความคมชัด

ภาพประกอบ 67 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 13

67. แจกันลายคราม ชั้นที่ 13

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม มีฝาปิด ขนาดกว้าง 3 เซนติเมตร สูง 24 เซนติเมตร ฝาปิดมีขนาดกว้างกว่าคอ แจกันเล็กน้อย ตรงกลางของฝาทำเป็นที่จับนูนเป็นทรงกลม บริเวณคอของแจกันเล็กเป็นทรงกระบอกยาวลงมา บริเวณไหล่ผายออกลักษณะโค้งมนกลมกลิ้งกันจนถึงกัน ลำตัวกลม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณฝาของแจกันเขียนเป็นลายเมฆมงคล บริเวณคอถึงลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายมังกร กับลูกแก้วไฟ มีลักษณะเป็นมังกร 1 ตัวพาดหางไปรอบลำตัว มีลูกแก้วไฟ รอบด้านเป็นเมฆทั่วบริเวณ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายคอและลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวกับตัดเส้นให้เกิดรายละเอียดของภาพ รวมถึงการระบายสีแบบไล่สีน้ำหน่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณพื้นลายระบายสีน้ำเงินเข้มทั่วบริเวณ

ภาพประกอบ 68 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 14

68. แจกันลายคราม ชั้นที่ 14

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 9 เซนติเมตร สูง 25 เซนติเมตร บริเวณปากถึงบริเวณคอของแจกันเล็กเป็นทรงกระบอกยาวลงมาผายออกเล็กน้อย บริเวณไหล่ผายออกลักษณะโค้งมนกลมกลิ้งกันจนถึงกัน ลำตัวกลม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณปากเขียนเป็นเส้นรอบปากแจกัน ช่วงคอจนถึงลำตัวเขียนเป็นลายดอกไม้สี่ฤดู ประกอบด้วย เป็นดอกไม้ที่ออกตามฤดู 4 ฤดูมาผูกเป็นลาย ได้แก่ กอดอกบัว ดอกเหมย ดอกพุดตานและดอกเบญจมาศ ลักษณะลายเขียนเป็นต้นไม้มีดอกและใบประกอบกัน ช่วงบนของดอกไม้มีฝีเสื้อ เขียนต่อเนื่องสัมพันธ์กันสวยงาม

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงปากแจกันเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน และบริเวณคอและลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ

ภาพประกอบ 69 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 15

69. แจกันลายคราม ชั้นที่ 15

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 4.3 เซนติเมตร สูง 17.5 เซนติเมตร บริเวณปากถึงบริเวณคอของแจกันเล็กเป็นทรงกระบอกยาวลงมา บริเวณไหล่ผายออกลักษณะโค้งมนกลมถึงกันจนถึงกัน ลำตัวแบนกลม มีฐานคล้ายทรงกระบอก

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณคอถึงลำตัวเขียนเป็นลายบุคคลในภูมิประเทศ ประกอบด้วยเด็กกำลังถือดอกบัว มีอีกสองคนยืนดู อยู่ภายใต้ต้นสน แตกกิ่งก้านสาขา มีดอกเหมย ดอกเบญจมาศ บริเวณพื้นดิน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาว ตัดเส้นสีน้ำเงินให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการใส่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบปากด้านบนและขอบฐานเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 70 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 16

70. แจกันลายคราม ชั้นที่ 16

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 9.9 เซนติเมตร สูง 45.5 เซนติเมตร บริเวณปากผายเล็กน้อย บริเวณคอของแจกันเล็กเป็นทรงกระบอกยาวลงมา บริเวณไหล่ผายออกลักษณะโค้งมนกลมสอบลงเล็กน้อย จนถึงก้น ลำตัวเป็นรูปไข่

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณปากของแจกันเขียนเป็นลายกลีบดอกบัวเรียงต่อกันโดยรอบ เว้นลงมาเขียนเป็นเส้นคู่รอบ ช่วงคอถึงบริเวณลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายนกกระสาปักกับดอกบัว มีการจัดองค์ประกอบของกอดอกบัวอย่างสวยงาม มีทั้งดอกบัวตูม และบาน มีนกกระสาอยู่ในน้ำได้กอดอกบัว บริเวณด้านล่างสุดเขียนเป็นเส้นคู่หนาและบางรอบแจกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงปากแจกันเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงินประกอบกับการระบายสีในลาย บริเวณคอถึงลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาว และตัดเส้นให้เกิดรายละเอียดของภาพ มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบปากด้านบนและขอบฐานเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 71 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 17

71. แจกันลายคราม ชั้นที่ 17

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 7 เซนติเมตร สูง 38 เซนติเมตร บริเวณปากของแจกันผายออกมีขอบสันปากเป็นเหลี่ยมผายออกด้านข้าง ช่วงคอคอเล็ก ช่วงไหล่ผายออกกว้างกว่าช่วงปากเล็กน้อย ลำตัวเรียวช่วงบนกว้างกว่าช่วงล่างคล้ายคอขวด ช่วงรอยต่อของลำตัวกับช่วงฐานทำนูนเป็นเส้นโดยรอย ช่วงล่างผายออกเป็นฐานมีขอบฐานหนา

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณปากของแจกันเขียนลายหัวหุ่ย มีจุดดำในกลีบและจุดช่วงเว้นของลายเขียนเรียงกันโดยรอบ ช่วงบริเวณคอถึงลำตัวเขียนเป็นลายพรรณพฤกษา ประกอบด้วย ต้นดอกโปต้นแฝกิ่งก้านสาขา ใบไม้ กิ่งไม้ ฝัเสื้อตัวเล็กและตัวใหญ่หลายตัว เขียนจัดองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันอย่างสวยงาม ด้านล่างบริเวณคอเข้าเขียนเป็นลายพรรณพฤกษาเช่นเดียวกันกับบริเวณลำตัว มีเว้นช่วงขาวก่อนลาย บริเวณฐานฐานเขียนเป็นลายอักษรหุ่ย มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมมันหัวคล้ายกันหอยต่อเนื่องกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงปากแจกันระบายสีน้ำเงินเว้นขาวเป็นลาย และบริเวณคอช่วงบนและลำตัวช่วงกลางของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาว ตัดเส้นด้วยสีน้ำเงินให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ช่วงฐานเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน ขอบปากด้านบนและขอบฐานเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 72 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 18

72. แจกันลายคราม ชั้นที่ 18

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 4.3 เซนติเมตร สูง 17.5 เซนติเมตร บริเวณช่วงปากถึงคอสั้น ใหญ่ผายออก ลักษณะโค้งมนลาดลง สอบเข้า และผายออกช่วงล่างเล็กน้อย แจกันทรงนี้ช่วงคอจะสั้นมาก ช่วงไหล่จะกว้างกว่าช่วงฐานของแจกัน

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม ช่วงคอไม่มีลาย ช่วงรอยต่อระหว่างคอกับไหล่มีลวดลายเส้นคั่น 1 เส้น โดยรอบ ถัดลงมาบริเวณไหล่จนถึงฐานแจกัน เขียนเป็นลายเรื่องเล่าในวรรณคดีจีน ประกอบด้วย บุคคล 4 คน มีคนหนึ่งลักษณะคล้ายนักรบถือดาบ บริเวณด้านหลังโดยรอบเป็นต้นสนใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขา มีเมฆมงคล ด้านบน ด้านหลังบุคคลเป็นริ้ว ด้านล่างสุดเขียนเป็นลายต้นสนกับโขดหิน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณช่วงคอแจกันเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน และบริเวณไหล่ถึงลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาว ตัดเส้นสีน้ำเงินให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการใส่น้ำหน่ออ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบปากด้านบนเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 73 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 19

73. แจกันลายคราม ชั้นที่ 19

รูปแบบ

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 12.7 เซนติเมตร สูง 45.5 เซนติเมตร บริเวณช่วงปากผายออก ช่วงคอสั้น ไหล่ผายออก ลักษณะโค้งมนลาดลง สอบเข้า และผายออกช่วงล่างเล็กน้อย แจกันทรงนี้ช่วงคอจะสั้นมาก ช่วงไหล่จะกว้างกว่าช่วงฐานของแจกัน

ลวดลาย

ลวดลายของแจกันลายคราม บริเวณคอและลำตัวถึงฐาน เขียนเป็นลายแปดเขียน มีลักษณะด้าน ลำตัวช่วงบนเขียนเขียนถือเครื่องดนตรีคนละชิ้นยืนอยู่บนเมฆมงคลเป็นก้อนๆ มีอิริยาบถต่างๆ กัน ด้านหลังของเขียนมีภูเขาและต้นสน และดอกไม้อื่นๆ รายล้อมอยู่ ด้านล่างของลำตัวแจกันเขียนเป็นเวียนถือเครื่องดนตรีขิมาด้านล่างเป็นลายคลื่นน้ำ ด้านขวาเขียนเป็ยลายเมฆลักษณะพุ่งจากด้านล่างกระจายออก ด้านบน เขียนเป็นลายต่อเนื่องกันรอบบริเวณแจกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณคอ ไหล่และลำตัวของแจกันเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาว การตัดเส้นสีน้ำเงินให้เกิดรายละเอียดของภาพ มีทั้งเส้นที่มีความหนาและเส้นเล็กคมชัด มีการไล่สีหน้าหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบปากด้านบนและขอบฐานเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 74 ภาพแจกันลายคราม ชั้นที่ 20

74. แจกันลายคราม ชั้นที่ 20

รูปแบบ

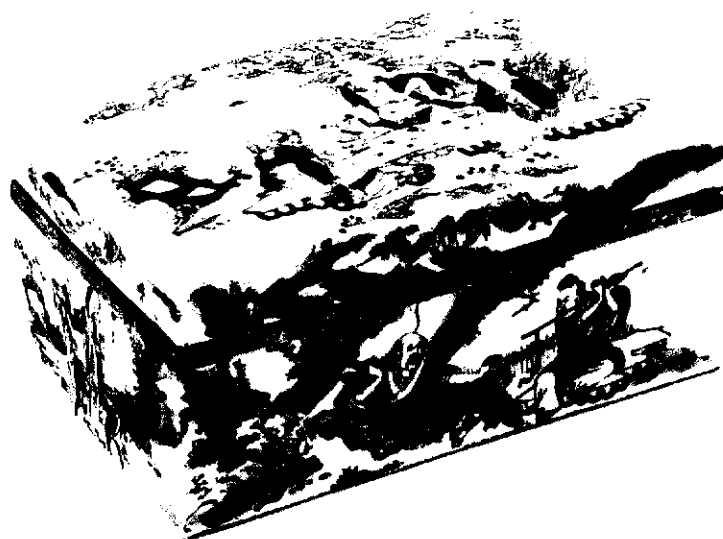
เป็นแจกันทรงตะกร้าดอกไม้ลายคราม ขนาดกว้าง 15.3 เซนติเมตร สูง 21 เซนติเมตร ลักษณะปากผายออกทำเป็นหยักโค้งรอบบนบริเวณปาก คล้ายกลีบดอกไม้ มีหูหิ้วเป็นเส้นขดพันกัน ช่วงคอคอดเข้าและผายออกช่วงไหล่มีลักษณะเป็นหกเหลี่ยมฉลุลายเป็นสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดรอบด้าน ถัดลงมาสอบลง และผายออกด้านล่างเป็นช่วงฐาน มีการเจาะรูเป็นวงกลมช่วงกลางของแต่ละเหลี่ยม

ลวดลาย

ลวดลายด้านบนบริเวณปากของแจกันเขียนลายเป็นเส้นๆ ลักษณะเดียวกับในกลีบดอกไม้ หูหิ้วทำเป็นลายขด คล้ายเชือกพันขดกัน ช่วงไหล่มีลายฉลุเป็นสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด บริเวณลำตัวเขียนลายกอดอกบัว มีเปิดอยู่ในสระน้ำ เขียนเป็นช่วงในเหลี่ยม ถัดลงมาช่วงฐานเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้า ประกอบด้วยดอกไม้ กลีบดอกไม้ ใบไม้ โดยรอบ ช่วงล่างเขียนเป็นเส้นรอบฐาน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณปากเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน บริเวณไหล่ที่มีการฉลุลายระบายสีน้ำเงิน บริเวณลำตัวและฐานเขียนเป็นลายเส้นสีน้ำเงิน ประกอบกับการระบายสี บริเวณที่หูหิ้วระบายสีน้ำเงิน บริเวณลายกอดอกบัวในสระน้ำมีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ ตัวเป็นมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติ

ภาพประกอบ 75 ภาพกล่องลายคราม ชั้นที่ 1

75. กล่องลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นกล่องลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 21.2 เซนติเมตร สูง 9.5 เซนติเมตร ฝา
กล่องเป็นสีเคลือบพื้นผิวมีขอบ หนาเล็กน้อย ช่วงลำตัวเป็นสีเคลือบพื้นผิวเช่นเดียวกับฝา

ลวดลาย

ลวดลายของกล่องลายคราม บริเวณฝาด้านบนของกล่องเขียนเป็นลายบุคคลอยู่ท่ามกลางภูมิ
ประเทศ ประกอบด้วยคน 3 คนนั่งบนเก้าอี้ มีโต๊ะตั้งอยู่ตรงกลาง มีอีกคนนั่งอยู่บนพื้น ด้านหลังเป็นต้นสน
ใหญ่ มีกิ่งดอกเหมยกับไผ่ด้านหลัง ด้านหน้าเขียนเป็นลายดอกเหมยกับไผ่เช่นเดียวกัน บริเวณขอบ
ของฝากล่องเขียนเป็นลายพรรณพฤกษา ประกอบด้วย ภูเขา ไผ่และต้นไม้ ดอกไม้ เขียนทั้ง 4 ด้านของ
ขอบฝากล่อง บริเวณตัวกล่องเขียนเป็นลายบุคคลท่ามกลางภูมิประเทศ ด้านหนึ่งมีคนหนึ่งนั่งเล่นดนตรีให้คน
แก่คนหนึ่งฟัง ด้านหลังและข้างๆ รอบบุคคลเขียนเป็นต้นไม้ใหญ่ มีใบไม้ดอกไม้พุ่มนานาชนิด รอบทั้ง 4 ด้าน
เขียนเป็นลวดลายลักษณะเดียวกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสี
น้ำเงินหรือสีคราม บริเวณฝากล่องและตัวกล่องทุกด้านเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสี มีการเว้นขอบ
ขาว การตัดเส้นสีน้ำเงินให้เกิดรายละเอียดของภาพ มีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ สัน
ขอบลำตัวกล่องที่เป็นรอยต่อระหว่างฝาระบายสีทองเป็นเส้นขอบมีความหนา

ภาพประกอบ 76 ภาพกล้องลายคราม ชั้นที่ 2

76. กล้องลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นกล้องทรงกระบอกลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 13.5 เซนติเมตร สูง 30.5 เซนติเมตร ฝามีลักษณะเป็นทรงกระบอก มีขอบปากหนา 8 เซนติเมตร บริเวณลำตัวตรงเป็นทรงกระบอก

ลวดลาย

ลวดลายของกล้องบริเวณฝา ด้านบนเขียนเป็นลายบุคคลท่ามกลางภูมิประเทศ ขอบฝาด้านข้างเขียนเป็นลายบุคคลถือของวิเศษ ท่ามกลางภูมิประเทศ บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายแปดเขียนข้ามสมุทร ประกอบไปด้วยแปดเขียนยืนอยู่บนพื้นดินถือของวิเศษในอิริยาบถแตกต่างกัน ท่ามกลางธรรมชาติ มีคน 2 คนกำลังขึ้นกระเรียนถือพัดขนนกมองลงมาข้างล่าง

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาปิดเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน บนพื้นขาว มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ เส้นมีความคมชัดเจน และมีความอ่อนช้อยสวยงาม บริเวณขอบด้านบนสุด และขอบของฝากับลำตัวเขียนเป็นเส้นสีทองโดยรอบ บริเวณกันเขียนเป็นเส้นสีทองเช่นเดียวกัน

ภาพประกอบ 77 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 1

77. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นถ้วยลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 10.3 เซนติเมตร สูง 12 เซนติเมตร ฝาถ้วยด้านบนทำเป็นที่จับ ลักษณะวงกลมเป็นขอบ จากนั้นผายออกโค้ง บริเวณตัวถ้วย ช่วงปากผายบานออก มีความกว้างมากกว่าฝา ฝาจะปิดอยู่ด้านใน ช่วงปากกว้างกว่าลำตัว ลักษณะสอบเข้าจนถึงก้น มีฐานเล็กน้อยเป็นขอบ

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม มีฝา บริเวณฝาถึงลำตัวเขียนเป็นลายต้นไม้แตกกิ่งก้านสาขา ลักษณะลายต่อเนื่องกันสัมพันธ์กัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงฝาถึงลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ขอบที่จับบนฝาของถ้วยระบายสีขอบและด้านในด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 78 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 2

78. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

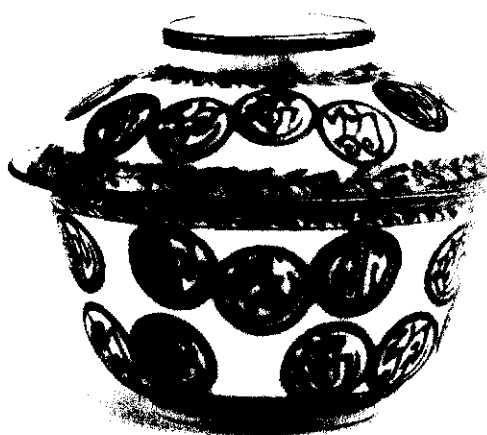
เป็นถ้วยลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 10.2 เซนติเมตร สูง 7.5 เซนติเมตร ฝาถ้วยด้านบนทำเป็นที่จับ ลักษณะวงกลมเป็นขอบ จากนั้นผายออกโค้ง บริเวณตัวถ้วย ช่วงปากผายบานออก มีความกว้างมากกว่าฝา ฝาจะปิดอยู่ด้านใน ช่วงปากกว้างกว่าลำตัวเล็กน้อย ลักษณะสอบเข้าจนถึงก้น มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม บริเวณฝาของถ้วยเขียนเป็นลายช่วงในติดกับที่จับเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าโดยรอบเป็นลายต่อเนื่องกัน ถัดลงมาเขียนเป็นลายตัวหนังสือ จปร สองข้างเป็นลายค้างคาว ด้านข้าง ถัดไปอีกเป็นลายดอกท้อ และส้มมือ เขียนเป็นช่วงเป็นกอ ช่วงปากของฝาและปากของลำตัวถ้วยเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าเช่นเดียวกัน ถัดมาช่วงลำตัวเขียนเป็นลายตัวหนังสือ จปร ด้านข้างเป็นลาย กิ่งท้อมีดอก และใบ และกิ่งต้นส้มมือมีใบประกอบ เขียนลายเป็นช่วงๆ กันกับตัวหนังสือ ด้านล่างช่วงก้นฐานเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสี น้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงฝาดึงลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการ ไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ตัวหนังสือเขียนเป็นลายเส้นมีความหนา ขอบที่จับบนฝาของ ถ้วยและขอบปากถ้วยระบายสีขอบด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 79 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 3

79. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นถ้วยลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 10.2 เซนติเมตร สูง 7.5 เซนติเมตร ฝาถ้วยด้านบนทำเป็นที่จับ ลักษณะวงกลมเป็นขอบ จากนั้นผายออกโค้ง บริเวณตัวถ้วย ช่วงปากผายบานออก มีความกว้างมากกว่าฝา ฝาจะปิดอยู่ด้านใน ช่วงปากกว้างกว่าลำตัวเล็กน้อย ลักษณะสอบเข้าจนถึงก้น มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม บริเวณฝาของถ้วยเขียนเป็นลายช่วงในติดกับที่จับเขียนเป็นลายดอกไม้ ใบหญ้าโดยรอบเป็นลายต่อเนื่องกัน ถัดลงมาเขียนเป็นลายตัวหนังสือ จปร อยู่ในวงกลม มีลักษณะอักษรประดิษฐ์แตกต่างกันไปในแต่ละวง ช่วงปากของฝาและปากของลำตัวถ้วยเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้า เช่นเดียวกัน ถัดมาช่วงลำตัวเขียนเป็นลายตัวหนังสือ จปร อยู่ในวงกลม มีลักษณะอักษรประดิษฐ์แตกต่างกันไปในแต่ละวง ช่วงก้นฐานเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าต่อเนื่องกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายขอบช่วงปากกับลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการใส่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ส่วนลายตัวหนังสือเขียนเป็นลายเส้นมีความหนา ขอบที่จับบนฝาของถ้วยและขอบปากถ้วยระบายสีขอบด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 80 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 4

80. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นถ้วยลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 10.2 เซนติเมตร สูง 8 เซนติเมตร ฝาด้วยด้ามบนทำเป็นที่จับ ลักษณะวงกลมเป็นขอบ จากนั้นผายออกโค้ง บริเวณตัวถ้วย ช่วงปากผายบานออก มีความกว้างมากกว่าฝา ฝาจะปิดอยู่ด้านใน ช่วงปากกว้างกว่าลำตัวเล็กน้อย ลักษณะสอบเข้าจนถึงก้น

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม บริเวณฝาของถ้วยเขียนเป็นลายมังกร 2 ตัวหันหน้าเข้าหากัน ตรงกลางมีลูกแก้วไฟ ด้านล่างของมังกรเขียนเป็นเส้นโค้งซ้อนต่อกัน เขียนต่อกันเล็กบ้างใหญ่บ้าง ช่วงลำตัวของถ้วย เขียนเป็นลายมังกรลักษณะเดียวกับฝา แต่มีการจกองค์ประกอบให้ขนาดเต็มพื้นที่

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายขอบช่วงปากกับลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ มีการดัดเส้นด้วยสีน้ำเงิน และเว้นขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ

ภาพประกอบ 81 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 5

81. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 5

รูปแบบ

เป็นถ้วยลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 10.2 เซนติเมตร สูง 7.5 เซนติเมตร ฝาถ้วยด้านบนทำเป็นที่จับ ลักษณะวงกลมเป็นขอบ จากนั้นผายออกโค้ง บริเวณตัวถ้วย ช่วงปากผายบานออก มีความกว้างมากกว่าฝา ฝาจะปิดอยู่ด้านใน ช่วงปากกว้างกว่าลำตัวเล็กน้อย ลักษณะสอบเข้าจนถึงก้น มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม บริเวณฝาของถ้วยเขียนเป็นลายช่วงในติดกับที่จับเขียนเป็นลายดอกไม้ ใบหญ้าโดยรอบเป็นลายต่อเนื่องกัน ถัดลงมาเขียนเป็นลายตัวหนังสือ จปร มีลักษณะอักษรประดิษฐ์เป็น สีเหลี่ยมผืนผ้าเขียนเป็นตัวๆ สลับหว่างกันเป็นตารางหมากรุก ช่วงปากของฝาเขียนเป็นลายคล้ายคลื่นปาก ของลำตัวถ้วยเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้า ถัดมาช่วงลำตัวเขียนเป็นตัวหนังสือ จปร มีลักษณะอักษร ประดิษฐ์เป็นสีเหลี่ยมผืนผ้าเขียนเป็นตัวๆ สลับหว่างกันเป็นตารางหมากรุก ช่วงก้นฐานเขียนเป็นลายคล้าย คลื่นน้ำต่อเนื่องกันโดยรอบ เครื่องถ้วยลวดลายนี้มีเป็นชุด จำนวน 6 ใบ ขนาดแตกต่างกันไป

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสี น้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายขอบช่วงปากกับลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ส่วนลายตัวหนังสือเขียนเป็นลายเส้นมีความหนา ขอบที่ จับบนฝาของถ้วยและขอบปากถ้วยระบายสีขอบด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 82 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 6

82. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 6

รูปแบบ

เป็นถ้วยลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 7.3 เซนติเมตร สูง 8.5 เซนติเมตร ฝาถ้วยด้านบนทำเป็นที่จับ ลักษณะวงกลมเป็นขอบ จากนั้นมีไหล่ผายออกโค้ง ช่วงขอบฟามีปีกผายออก ฝามีลักษณะคล้ายหมวกมีปีก บริเวณตัว ช่วงปากถึงลำตัวถ้วยสอบเข้าเล็กน้อย โค้งด้านล่าง มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม มีฝา บริเวณฝาและลำตัวเขียนเป็นลายปลาทองเรียงกันหันหน้าไปทางเดียวกัน ค้นถ้วย ลายที่เขียนลักษณะคลื่นน้ำ เป็นฟองฟุ้งๆ เขียนสลับกันไปโดยรอบ เครื่องถ้วยลวดลายนี้มีเป็นชุด จำนวน 6 ใบ ขนาดแตกต่างกันไป

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงฝาถึงลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ มีการตัดเส้นและเว้นขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ บริเวณลายน้ำ ระบายสีน้ำเงินเทคนิคเปียกบนเปียก ช่วงขอบฟุ้ง บริเวณขอบที่จับบนฝาของถ้วยและขอบฝา ระบายด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 83 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 7

83. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 7

รูปแบบ

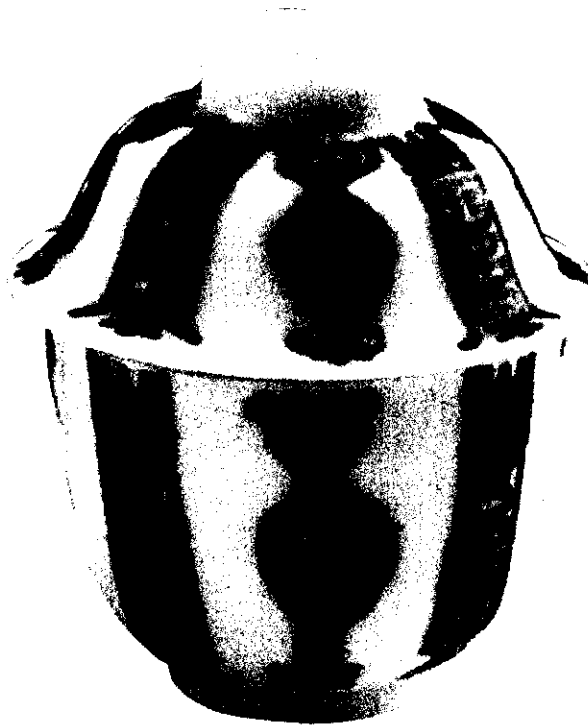
เป็นถ้วยลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 7 เซนติเมตร สูง 8.2 เซนติเมตร ฝาถ้วยด้านบนทำเป็นที่จับ ลักษณะวงกลมเป็นขอบ จากนั้นมีไห่ส่วยออกโค้ง ขอบขอบฟามีปีกผายออก ฝามีลักษณะคล้ายหมวกมีปีก บริเวณตัว ช่วงปากถึงลำตัวถ้วยสอบเข้าเล็กน้อย โค้งด้านล่าง มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยบริเวณฝาด้านบนเป็นลายตัวหนังสือจีนเรียงกันเป็นแถวรอบฝา ช่วงลำตัวเขียนลายตัวหนังสือจีนเรียงเป็นแถวลงมาต่อจากฝา เครื่องถ้วยลวดลายนี้มีเป็นชุด จำนวน 6 ใบ ขนาดแตกต่างกันไป

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ที่จับด้านบนของแจกันระบายสีน้ำเงิน บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยและฝาเขียนเป็นลายเส้นตัวหนังสือจีนสีน้ำเงิน บนพื้นสีขาว ลายเส้นมีความคมชัด บริเวณขอบที่จับบนฝาของถ้วย ขอบฝา และขอบปากถ้วย ระบายด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 84 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 8

84. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 8

รูปแบบ

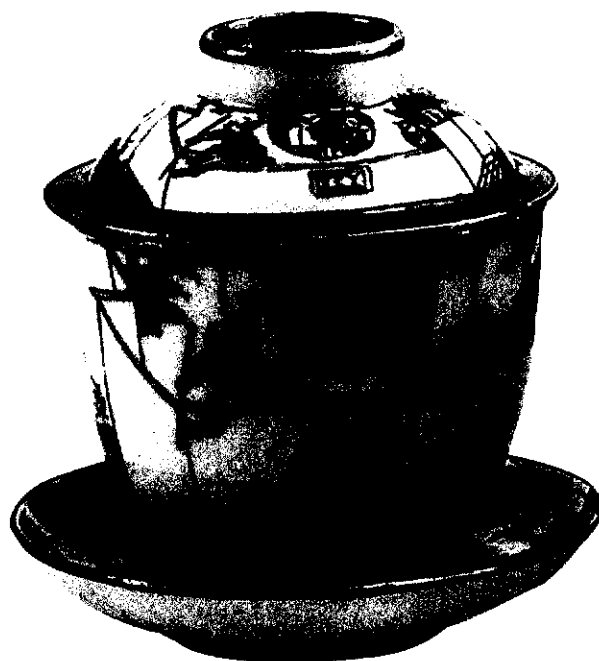
เป็นถ้วยลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 7 เซนติเมตร สูง 8.2 เซนติเมตร ฝาถ้วยด้านบนทำเป็นที่จับ ลักษณะวงกลมเป็นขอบ จากนั้นมีไหล่ผายออกโค้ง ช่วงขอบฟามีปีกผายออก ฝามีลักษณะคล้ายหมวกมีปีก บริเวณตัว ช่วงปากถึงลำตัวถ้วยสอบเข้าเล็กน้อย โค้งด้านล่าง มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณฝาและลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายอักษรประดิษฐ์ มีลักษณะเป็น 2 แบบ คือ แบบกลมคล้ายเหรียญ และแบบเป็นตัวยาวคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า เขียนสลับกันไปรอบบริเวณฝาและลำตัวของถ้วย มีความต่อเนื่องกันระหว่างฝากับลำตัว เครื่องถ้วยลวดลายนี้มีเป็นชุด จำนวน 6 ใบ ขนาดแตกต่างกันไป

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณฝาและลำตัวเขียนเป็นลายตัวอักษรเป็นเส้นมีความหนาสม่ำเสมอ

ภาพประกอบ 85 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 9

85. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 9

รูปแบบ

เป็นถ้วยลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 7 เซนติเมตร สูง 7.5 เซนติเมตร ฝาถ้วยด้านบนทำเป็นที่จับ ลักษณะวงกลมเป็นขอบ จากนั้นมีไหล่ผายออกโค้ง ช่วงขอบฝามีปีกผายออก ฝามีลักษณะคล้ายหมวกมีปีก บริเวณตัว ช่วงปากถึงลำตัวถ้วยสอบเข้าเล็กน้อย โถงด้านล่าง มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม มีฝา บริเวณฝาเขียนเป็นลายเรื่องเล่าในวรรณคดีจีน มีลักษณะเป็นภาพ บุคคลในสถาปัตยกรรมบ้านเรือน บุคคลมีอิริยาบถแตกต่างกันไป เขียนเป็นลายต่อเนื่องกันโดยรอบถ้วย บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายเช่นเดียวกับฝาแต่ขนาดให้พื้นที่กว้างขึ้น เครื่องถ้วยลวดลายนี้มีเป็นชุด จำนวน 4 ใบ ขนาดแตกต่างกันไป

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสี น้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงฝาถึงลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการ ไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ มีการตัดเส้นและเว้นขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ บริเวณขอบที่จับบนฝาของถ้วยและขอบฝาช่วงปีกระบายด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 86 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 10

86. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 10

รูปแบบ

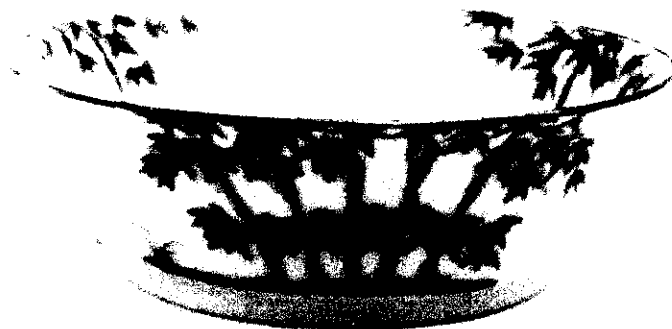
เป็นถ้วยลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 5 เซนติเมตร สูง 6.2 เซนติเมตร ฝาถ้วยด้านบนทำเป็นที่จับ ลักษณะวงกลมเป็นขอบ จากนั้นมีไหล่ผายออกโค้ง ช่วงขอบฟามีปีกผายออก ฝามีลักษณะคล้ายหมวกมีปีก บริเวณตัว ช่วงปากถึงลำตัวถ้วยสอบเข้าเล็กน้อย โค้งด้านล่าง มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม มีฝา บริเวณฝาเขียนเป็นลายเรื่องเล่าในวรรณคดีจีน มีลักษณะเป็นภาพบุคคลในภูมิประเทศ ประกอบด้วย คนหลายคนอิริยาบถแตกต่างกันไปหันด้านข้าง ด้านหลังเขียนเป็นต้นไม้ และภูเขา เขียนต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดยรอบ บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายเช่นเดียวกับฝาแต่ปรับให้มีพื้นที่กว้างกว่า เครื่องถ้วยลวดลายนี้มีเป็นชุด จำนวน 6 ใบ ขนาดแตกต่างกันไป

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงฟาดังลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักร่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ มีการตัดเส้นและเว้นขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ บริเวณขอบที่จับบนฝาของถ้วยและขอบฟาระบายด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 87 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 11

87. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 11

รูปแบบ

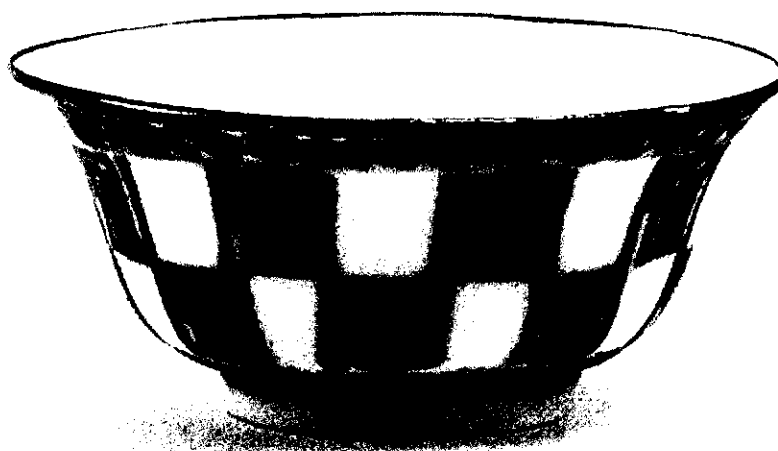
เป็นถ้วยลายคราม ขนาดกว้าง 13 เซนติเมตร สูง 4 เซนติเมตร ปากถ้วยผายออกเล็กน้อย ช่วงลำตัวสอบลงเล็กน้อยจนถึงก้น

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม มีฝา บริเวณฝาถึงลำตัวเขียนเป็นลายต้นไม้แตกกิ่งก้านสาขา เขียนเป็นช่วง ทั้งด้านนอกและด้านในของถ้วย ถ้วยลวดลายนี้จะจัดเข้าชุดกับถ้วยมีฝา ลวดลายเดียวกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายช่วงฝาถึงลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณปากถ้วยระบายสีขอบด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 88 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 12

88. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 12

รูปแบบ

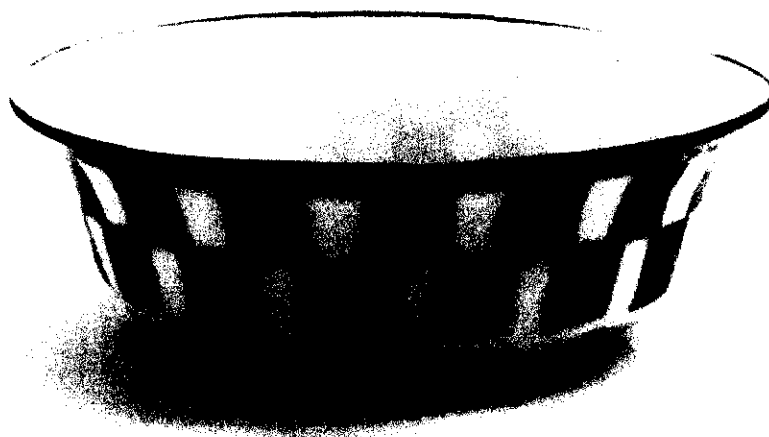
เป็นถ้วยลายคราม ขนาดกว้าง 6 เซนติเมตร สูง 2.7 เซนติเมตร ปากถ้วยผายออกเล็กน้อย ช่วงลำตัวสอบลงเล็กน้อยจนถึงก้น มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม บริเวณปากของถ้วยเขียนเป็นลวดลายดอกไม้ใบโพธิ์โดยรอบเป็นลายต่อเนื่องกัน ถัดลงมาเขียนเป็นลายตัวหนังสือ จปร มีลักษณะอักษรประดิษฐ์เป็นสีเหลี่ยมผืนผ้าเขียนเป็นตัวๆ สลับหว่างกันเป็นตารางหมากรุก ช่วงก้นฐานเขียนเป็นลายคล้ายคลื่นน้ำต่อเนื่องกันโดยรอบ เครื่องถ้วยลวดลายนี้จัดเข้าชุดกับถ้วย มีฝา ลายเดียวกัน มีหลายขนาด เล็กใหญ่ แตกต่างกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายปากของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ส่วนลายตัวหนังสือเขียนเป็นลายเส้นมีความหนา ขอบปากถ้วยระบายสีขอบด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 89 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 13

89. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 13

รูปแบบ

เป็นถ้วยลายคราม ขนาดกว้าง 13 เซนติเมตร สูง 4 เซนติเมตร ปากถ้วยผายออกเล็กน้อย ช่วงลำตัวสอบลงเล็กน้อยโค้งมนจนถึงก้น

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม บริเวณปากของถ้วยเขียนเป็นลวดลายดอกไม้ใบหญ้าโดยรอบเป็นลายต่อเนื่องกัน ถัดลงมาเขียนเป็นลายตัวหนังสือ จปร มีลักษณะอักษรประดิษฐ์เป็นสีเหลี่ยมผืนผ้าเขียนเป็นตัวๆ สับหว่างกันเป็นตารางหมากรุก ช่วงก้นฐานเขียนเป็นลายคล้ายคลื่นน้ำต่อเนื่องกันโดยรอบ เครื่องถ้วยลวดลายนี้จัดเข้าชุดกับถ้วย มีฝา ลายเดียวกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายปากของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการใส่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ส่วนลายตัวหนังสือเขียนเป็นลายเส้นมีความหนา ขอบปากถ้วยระบายสีขอบด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 90 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 14

90. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 14

รูปแบบ

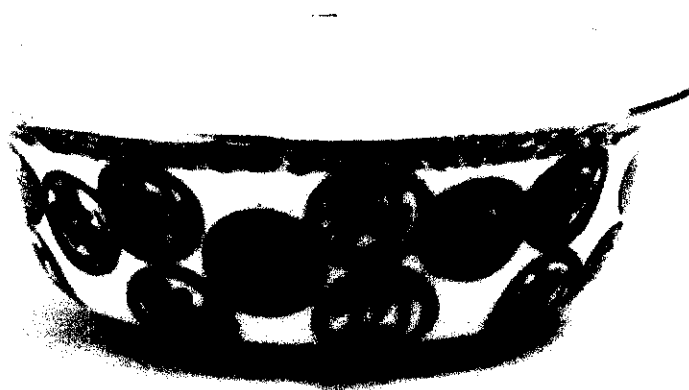
เป็นถ้วยลายคราม ขนาดกว้าง 11.6 เซนติเมตร สูง 6.2 เซนติเมตร ปากถ้วยผายออกเล็กน้อย ช่วงลำตัวสอบลงเล็กน้อยจนถึงก้น

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม บริเวณปากถึงก้นถ้วย เขียนเป็นลายกอบัว ประกอบด้วยกอบัวในสระน้ำ มีทั้งใบบัว ดอกบัวตูม ดอกบัวบาน มีเป็ดอยู่ในสระน้ำได้ใบบัว เขียนเป็นลายจัดองค์ประกอบต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ถ้วยลวดลายนี้มีเป็นชุดหลายใบ มีขนาดใหญ่เล็กแตกต่างกันไป

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายทั่วทั้งถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาว และตัดเส้นสีน้ำเงินให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ

ภาพประกอบ 91 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 15

91. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 15

รูปแบบ

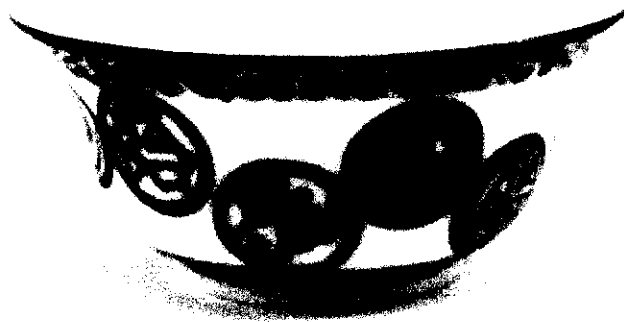
เป็นถ้วยลายคราม ขนาดกว้าง 13 เซนติเมตร สูง 4 เซนติเมตร ปากถ้วยผายออกเล็กน้อย ช่วงลำตัวสอบลงเล็กน้อยโค้งมนจนถึงก้น

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม ช่วงปากของลำตัวถ้วยเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าเรียงต่อเนื่องกันรอบปากถ้วย ถัดมาช่วงลำตัวเขียนเป็นลายตัวหนังสือ จปร อยู่ในวงกลม มีลักษณะอักษรประดิษฐ์แตกต่างกันไปในแต่ละวง เขียนสูงบ้างต่ำบ้างสลับกันไปโดยรอบ ช่วงก้นฐานเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าต่อเนื่องกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายขอบช่วงปากกับลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการใส่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ส่วนลายตัวหนังสือเขียนเป็นลายเส้นมีความหนา ขอบปากถ้วยระบายสีขอบด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 92 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 16

92. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 16

รูปแบบ

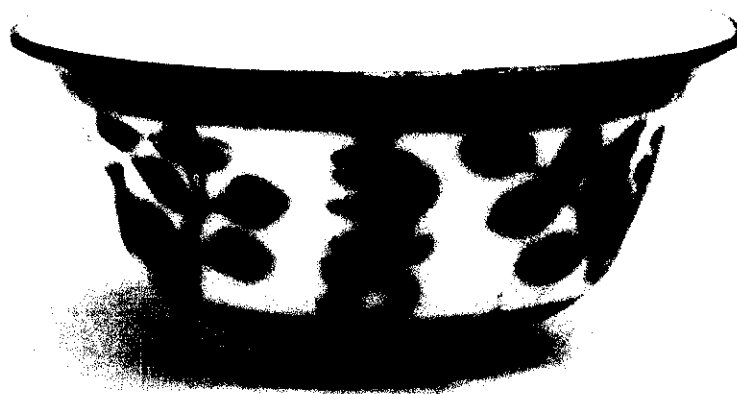
เป็นถ้วยลายคราม ขนาดกว้าง 7 เซนติเมตร สูง 3.5 เซนติเมตร ปากถ้วยผายออกเล็กน้อย ช่วงลำตัวสอบลงโค้งมนจนถึงก้น

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม ช่วงปากของลำตัวถ้วยเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าเรียงต่อเนื่องกันรอบปากถ้วย ถัดมาช่วงลำตัวเขียนเป็นลายตัวหนังสือ จปร อยู่ในวงกลม มีลักษณะอักษรประดิษฐ์แตกต่างกันไปในแต่ละวง เขียนสูงบ้างต่ำบ้างสลับกันไปโดยรอบ ช่วงก้นฐานเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าต่อเนื่องกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลายขอบช่วงปากกับลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ส่วนลายตัวหนังสือเขียนเป็นลายเส้นมีความหนา ขอบปากถ้วยระบายสีขอบด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 93 ภาพถ้วยลายคราม ชั้นที่ 17

93. ถ้วยลายคราม ชั้นที่ 17

รูปแบบ

เป็นถ้วยลายคราม ขนาดกว้าง 7 เซนติเมตร สูง 3.5 เซนติเมตร ปากถ้วยผายออกเล็กน้อย ช่วงลำตัวสอบลงโค้งมนจนถึงก้น

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วยลายคราม บริเวณช่วงปากของถ้วยเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าโดยรอบ ถัดมาช่วงลำตัวเขียนเป็นลายตัวหนังสือ จปร ด้านข้างเป็นลาย กิ่งท้อมีดอกและใบ และกิ่งต้นส้มมีใบประกอบ เขียนลายเป็นช่วงๆ คั่นกับตัวหนังสือ ด้านล่างช่วงก้นฐานเขียนเป็นลายดอกไม้ใบหญ้าโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณลำตัวของถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ ตัวหนังสือเขียนเป็นลายเส้นมีความหนา ขอบปากถ้วยระบายสีขอบด้วยสีทอง

ภาพประกอบ 94 ภาพอ่างลายคราม ชั้นที่ 1

94. อ่างลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

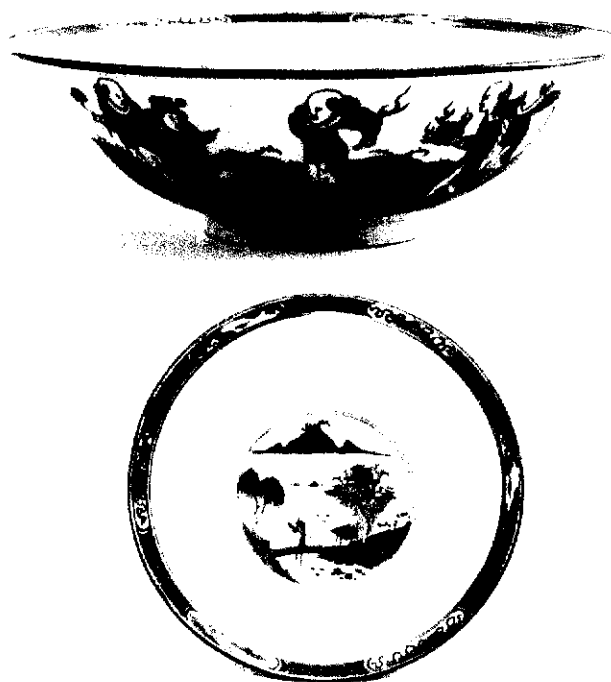
เป็นอ่างลายคราม ขนาดกว้าง 36.5 เซนติเมตร สูง 14 เซนติเมตร ปากกว้างผายออก ลำตัวสอบลง ช่วงล่างโค้งมนถึงก้นอ่าง มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของอ่างลายคราม บริเวณขอบปากเขียนเป็นลายสิ่งของ ลักษณะคล้ายดาบมีหัวหยู่อีตรงกลาง และมีเชือกพันขึ้นลงจนถึงปลายทั้ง 2 ข้าง บริเวณด้านข้างทั้ง 2 ด้านเขียนเป็นลายตารางสี่เหลี่ยมคล้ายลายประจำยาม ช่วงบริเวณลำตัวเขียนเป็นลายทิวทัศน์ภูมิประเทศ ประกอบด้วย บ้านเรือน สถาปัตยกรรมต่าง ๆ แม่น้ำ ต้นไม้ ภูเขา เขียนจัดองค์ประกอบต่อเนื่องกันทั้งภาพ บริเวณขอบปากด้านในเขียนเป็นลายสี่เหลี่ยมเป็นตารางคล้ายลายประจำยาม ถัดลงมาเป็นลายขีดเล็ก ๆ มีกลีบด้านบน 2 กลีบ มีจุดตรงกลางด้านล่างเขียนเป็นลวดลายต่อเนื่องกันไปโดยรอบ ด้านในอ่างบริเวณรอบข้างเขียนเป็นลายมังกรต้นเมฆกับลูกแก้วไฟ ตรงกลางอ่างด้านในเขียนเป็นลายภูมิประเทศลักษณะเดียวกับบริเวณลำตัว เป็นลักษณะวงกลม

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ มีการระบายสีน้ำเงินและใช้สีน้ำเงินเข้มติดเส้นเป็นลาย

ภาพประกอบ 95 ภาพชามลายคราม ชั้นที่ 1

95. ชามลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

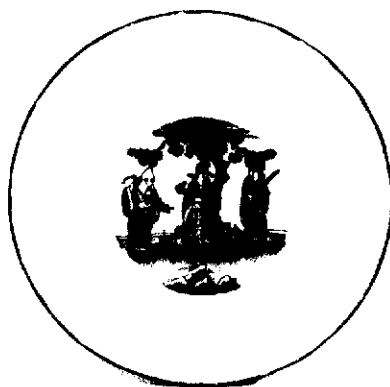
เป็นชามลายคราม ขนาดกว้าง 24.5 เซนติเมตร สูง 7.6 เซนติเมตร ปากกว้างผายออก มีขอบปากเป็นลักษณะปีกกางออก ลำตัวสอบลงช่วงล่างโค้งมนถึงก้นชาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของชามลายคราม บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายการเล่นของเด็ก ประกอบด้วย เด็กหลายคนถือของเล่นแตกต่างกันไป เช่น ลูกแก้วไฟ กิ่งไม้ หวีหยู้อั ประทัด ด้านล่างเป็นพื้นดิน เขียนจัดองค์ประกอบต่อเนื่องกันทั้งภาพ บริเวณขอบปากด้านในเขียนเป็นลายสิ่งของต่างๆ สลับกับลายทิวทัศน์ เขียนเป็นช่วง ด้านข้างที่เหลือพื้นที่เขียนเป็นลายกลีบดอกไม้หัวต่อกัน เขียนเป็นลายต่อเนื่องกัน บริเวณตรงกลางอ่างด้านในเขียนเป็นลายทิวทัศน์ภูมิประเทศ ประกอบด้วย ภูเขา ต้นไม้ คน แม่น้ำ เนินดิน มีลักษณะเป็นวงกลม

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีดัดเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้มให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ มีการระบายสีน้ำเงินและใช้สีน้ำเงินเข้มดัดเส้นเป็นลาย

ภาพประกอบ 96 ภาพชามลายคราม ชั้นที่ 2

96. ชามลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

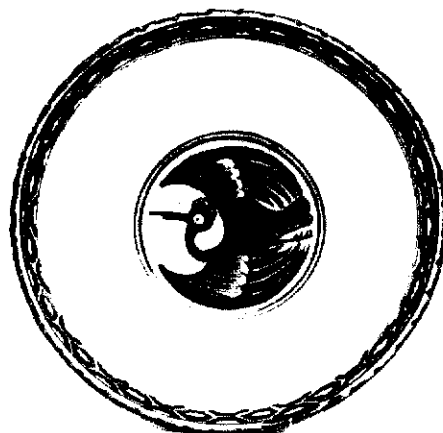
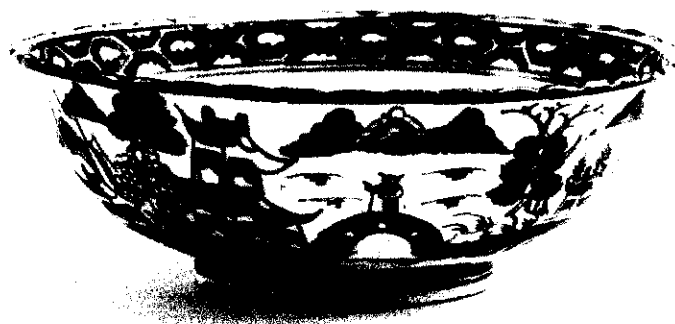
เป็นชามลายคราม ขนาดกว้าง 23.6 เซนติเมตร สูง 9.2 เซนติเมตร ปากกว้างผายออก บริเวณขอบปากทำเป็นคลื่นโค้งเล็กน้อยเป็นจันทระ ลำตัวสอบลงช่วงล่างโค้งมนถึงก้นชาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของชามลายคราม บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายเทพลักษณะฮก ลก ซิ่ว ประกอบด้วยลายภูมิประเทศ ประกอบด้วย เทพ 3 องค์ องค์ที่ 1 สวมชุดและหมวกคหบดี องค์ที่ 2 แต่งตัวแบบข้าราชการ สวมหมวกยศ องค์ที่ 3 เป็นผู้ชายศรีษะล้าน ถือผลท้อ ด้านหลังเป็นต้นสนใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขา มีดอกไม้หลากหลายชนิด เขียนจัดองค์ประกอบต่อเนื่องกัน บริเวณตรงกลางชามด้านในเขียนเป็นลายเทพลักษณะฮก ลก ซิ่ว ประกอบด้วยลายภูมิประเทศ ประกอบด้วย ภูเขา ต้นไม้ คน แม่น้ำ เนินดิน เช่นเดียวกันเขียนอยู่ในวงกลมบริเวณก้นชาม

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบการระบายสีน้ำเงิน มีดัดเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้มให้เกิดรายละเอียดของภาพ และมีการไล่น้ำหนักร้อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ มีการระบายสีน้ำเงินและใช้สีน้ำเงินเข้มดัดเส้นเป็นลาย บริเวณสันขอบปากรอบชามเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 97 ภาพชามลายคราม ชั้นที่ 3

97. ชามลายคราม ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นชามลายคราม ขนาดกว้าง 11.8 เซนติเมตร สูง 7.7 เซนติเมตร ปากกว้างผายออก บริเวณขอบปากทำเป็นคลื่นโค้งเล็กน้อยเป็นจังหวะ ลำตัวสอบลงช่วงล่างโค้งมนถึงก้นชาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของชามลายคราม บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายภูมิประเทศ ประกอบด้วย สถาปัตยกรรม แม่น้ำ ต้นไม้ ภูเขา ต้นไม้ ดอกไม้ เขียนจัดองค์ประกอบต่อเนื่องกัน บริเวณปากชามด้านในเขียนเป็นลายหกลเหลี่ยมเรียงกันมีขีดกลางต่อกัน ด้านในหกเหลี่ยมเขียนเป็นลายคล้ายก้อนเมฆ เขียนเรียงต่อเนื่องกันโดยรอบ บริเวณตรงกลางชามด้านในเขียนเป็นลายนกกระเรียน 1 ตัวกางปีกอยู่ในวงกลม ช่วงฐานของชามเขียนเป็นลายเส้นคู่

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขาวและตัดเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้มให้เกิดรายละเอียดของภาพ มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณขอบชามด้านในระบายเป็นสีน้ำเงินวันสีขาวเป็นลาย บริเวณสันขอบปากรอบชามเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 98 ภาพชามลายคราม ชั้นที่ 4

98. ชามลายคราม ชั้นที่ 4

รูปแบบ

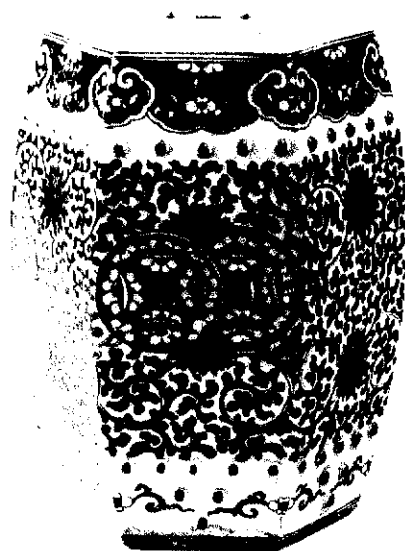
เป็นชามลายคราม ขนาดกว้าง 21 เซนติเมตร สูง 8.8 เซนติเมตร ปากกว้างผายออก ลำตัวสอบลง จนถึงก้นชาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของชามลายคราม บริเวณลำตัวของชามเขียนเป็นลายมังกรต้นเมฆ ประกอบด้วย มังกรมีหางพาดยาว ล้อมรอบด้วยเมฆมณฑลทั่วทั้งบริเวณ บริเวณฐานเขียนเป็นเส้นก้นลาย 1 เส้น

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม บริเวณทั่วทั้งเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายเส้นประกอบกับการระบายสีน้ำเงิน มีการเว้นขาว และตัดเส้นด้วยสีน้ำเงินเข้มให้เกิดรายละเอียดของภาพ มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติของภาพ บริเวณพื้นของลายระบายด้วยสีน้ำเงินเข้ม บริเวณสันขอบปากรอบชามเขียนเส้นสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 99 ภาพม้านั่งลายคราม ชั้นที่ 1

99. ม้านั่งลายคราม ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นม้านั่งลายครามรูปทรง 6 เหลี่ยม ขนาดกว้าง 27.5 เซนติเมตร สูง 40.5 เซนติเมตร บริเวณตรงกลางของส่วนเหลี่ยมทั้งหกทั้งด้านบนและด้านล่าง ทำนูนเป็นปุ่ม 3 ปุ่ม ถัดลงมาเป็นการทำปุ่มเรียงกันโดยรอบตรงกลางของเหลี่ยมด้านหน้าและหลังจะเป็นรูสี่เหลี่ยมล้อมรอบด้วยรูที่เป็นขีดคล้ายวงรีแคบๆ 4 ด้านของสี่เหลี่ยม

ลวดลาย

ลวดลายเขียนของขอบด้านบนกระหว่างเหลี่ยมเป็นลายหัวหยู๊ ภายในกลีบเขียนลายดอกไม้ ระหว่างกลีบมีลายวงโค้งหยักเชื่อมกัน ด้านบนวงโค้งเขียนเป็นลายดอกไม้ ช่วงลำตัวของม้านั่งเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ เขียนลายพรรณพฤกษา ประกอบด้วยลายใบไม้ฉนวน และลายดอกโบตั๋น ตรงกลางเป็นเหรียญเงินจีนขนาดใหญ่ 2 เหรียญซ้อนทับกัน ตรงกลางเหรียญเจาะรูเป็นรูปสี่เหลี่ยม ล้อมรอบด้วยรูที่เป็นขีดคล้ายวงรีแคบๆ 4 ด้านของสี่เหลี่ยม ภายในเหรียญเขียนเป็นรูปดอกไม้ ด้านขอบล่างสุดเขียนเป็นลายเครือเถา ลักษณะเป็นดอกไม้ตรงกลางแตกกิ่งก้านออกด้านข้าง เขียนเป็นลายตลอดรอบวงของม้านั่ง ด้านบนบริเวณพื้นที่นั่งเขียนเป็นลวดลายดอกไม้ตรงกลางเจาะรูเป็นรูปสี่เหลี่ยมเป็นเหรียญเงินจีนลักษณะเดียวกันกับช่วงลำตัว

สี

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ลักษณะสีของเครื่องถ้วยทั่วทั้งบริเวณ เขียนเป็นลายเส้น และลายที่บรรยายสีน้ำเงิน มีการเว้นขอบขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพที่สวยงาม ลักษณะเส้นมีความอ่อนช้อยงดงาม

ภาพประกอบ 100 ภาพม้านั่งลายคราม ชั้นที่ 2

100. ภาพม้านั่งลายคราม ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นม้านั่งลายทรงกลมขนาดกว้าง 30 เซนติเมตร สูง 40.5 เซนติเมตร ช่วงใกล้ขอบด้านบน ทำนูนเป็นปุ่ม 3 ปุ่ม เป็นช่วงๆ ถัดลงมามีการทำปุ่มนูนเรียงกันโดยรอบ ด้านล่างทำลักษณะเดียวกันกับด้านบน

ลวดลาย

ลวดลายเขียนของขอบด้านบนเป็นลายหัวหยู่อี ภายในกลีบเขียนลายดอกไม้ ระหว่างกลีบมีลายวงโค้งหักเชื่อมกัน ด้านบนวงโค้งเขียนเป็นลายดอกไม้และกลีบดอกไม้ ถัดลงมาเว้นเป็นพื้นที่ว่าง มีจุดนูนและเส้นคันโดยรอบ ช่วงลำตัวของม้านั่งเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ เขียนลายเล่าเรื่อง ประกอบด้วยผู้หญิง 4 คน 3 คนยืนจับกลุ่มกัน หน้าช่องประตู อีกคนยืนอยู่ถัดไป เป็นลวดลายที่แสดงอยู่ในสถาปัตยกรรม มีระเบียบล้อมรอบด้านซ้ายเป็นต้นสนแผ่กิ่งก้าน ต้นไม้ และธรรมชาติรอบๆ ด้านขวามีเหรียญเงินจีนเจาะรูเป็นรูปสี่เหลี่ยมภายในเหรียญเขียนเป็นรูปดอกไม้ ถัดลงมาด้านล่างมีเส้นคันและจุดนูนโดยรอบ มีลายของพิเศษเป็นช่วงๆ โดยรอบ ด้านบนบริเวณพื้นที่นั่งเขียนเป็นลวดลายดอกไม้ตรงกลางเจาะรูเป็นรูปสี่เหลี่ยมเป็นเหรียญเงินจีนสี่

เป็นเครื่องถ้วยเขียนลายได้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ลักษณะสีของเครื่องถ้วยทั่วทั้งบริเวณ เขียนเป็นลายเส้น และลายที่บรรยายสีน้ำเงินบริเวณต้นสน ใบไม้ คน บริเวณพื้น มีการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อให้เกิดมิติ มีการเว้นขอบขาวเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ ลักษณะเส้นคมชัดและมีความอ่อนช้อยงดงาม

การวิเคราะห์ลวดลายประเภทลายคราม แบ่งตามรูปแบบภาชนะได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบจาน

ชั้นที่	รูปแบบ จาน	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
1		✓	-	-	✓	-	-	✓
2		-	-	✓	-	✓	-	-
3		-	✓	-	-	-	-	✓
4		-	-	-	-	-	✓	-
5		✓	-	-	-	-	✓	-

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบจานมีจำนวน 5 ชั้น พบว่าหมวดลายของจานประกอบด้วยหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายบุคคลประกอบกับลาย

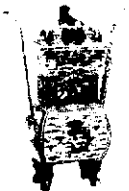
สิ่งของและลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายพรรณพฤกษาประกอบด้วยตัวอักษรและตัวหนังสือ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบด้วยลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชั้น ลายบุคคลประกอบด้วยลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบจาน มีลวดลายครบทุกหมวดลาย

ตาราง 2 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบเชิงเทียน

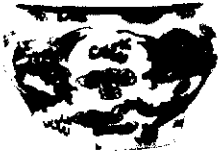
ชั้นที่	รูปแบบ เชิงเทียน	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
1		✓	-	✓	-	✓	✓	✓
2		✓	✓	✓	✓	-	✓	✓

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบเชิงเทียนมีจำนวน 2 ชั้น พบว่าหมวดลายของเชิงเทียนประกอบด้วยหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายบุคคลประกอบด้วยลายพรรณพฤกษา ลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายบุคคลประกอบด้วยลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบเชิงเทียน มีลวดลายครบทุกหมวดลาย

ตาราง 3 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบกระถาง

ชั้นที่	รูปแบบ กระถาง	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
1		-	✓	-	✓	✓	✓	✓
2		-	✓	-	-	✓	✓	-
3		✓	✓	✓	-	✓	✓	✓
4		✓	-	-	-	-	✓	✓
5		-	-	-	-	-	✓	-
6		-	✓	✓	-	✓	-	-

ตาราง 3 (ต่อ)

ชั้นที่	รูปแบบ กระถาง	หมวดคล้าย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
7		-	✓	-	-	-	-	✓
8		-	-	-	-	✓	-	✓
9		-	-	-	-	-	✓	-
10		-	✓	-	-	-	-	✓
11		-	✓	-	-	-	-	✓

ตาราง 3 (ต่อ)

ชั้นที่	รูปแบบ กระถาง	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
12		-	-	-	-	-	✓	-

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบกระถางมีจำนวน 12 ชั้น พบว่าหมวดลายของกระถางมีทั้งแบบที่มีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน และแบบหมวดลายเดี่ยว ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายสัตว์ประกอบกับลายสิ่งของ ลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายตัวอักษรและตัวหนังสือ และลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชั้น ลายบุคคลประกอบกับลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคล 1 ชั้น ลายบุคคลประกอบกับลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา และลายตัวอักษรและตัวหนังสือ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบลายมงคลต่างๆ 3 ชั้น ลายตัวอักษรและตัวหนังสือประกอบกับลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายภูมิประเทศหมวดลายเดี่ยว 3 ชั้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบกระถาง มีลวดลายครบทุกหมวดลาย

ตาราง 4 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบขวด

ชั้นที่	รูปแบบ ขวด	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
1		-	-	-	✓	-	-	✓

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบขวดมีจำนวน 1 ชั้น พบว่าหมวดลายของขวดมีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน คือ ลายสิ่งของประกอบกับลายมงคลต่างๆ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบขวด มี 2 หมวดลาย คือ ลายสิ่งของ และลายมงคลต่างๆ

ตาราง 5 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบบาตร

ชั้นที่	รูปแบบ บาตร	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
1		-	✓	✓	-	-	-	-

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบบาตรมีจำนวน 1 ชั้น พบว่าหมวดลายของขวดมีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน คือ ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา แสดงให้เห็นว่ารูปแบบขวด มี 2 หมวดลาย คือ ลายสัตว์ และลายพรรณพฤกษา

ตาราง 6 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบโก

ชั้นที่	รูปแบบ โก	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
1		-	✓	✓	-	-	-	✓
2		-	-	✓	-	-	-	-
3		-	✓	-	-	-	-	✓
4		-	✓	-	-	-	✓	✓
5		-	-	-	-	-	✓	✓
6		-	✓	✓	✓	-	-	-

ตาราง 6 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบโก

ชั้นที่	รูปแบบ โก	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
7		-	✓	✓	-	-	-	-
8		-	-	✓	-	-	-	-

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบโกมีจำนวน 8 ชั้น พบว่าหมวดลายของกระถางมีทั้งแบบที่มีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน และแบบหมวดลายเดี่ยว ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศประกอบกับลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา และลายสิ่งของ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา 1 ชั้น และลายพรรณพฤกษามหัตถลายเดี่ยว 2 ชั้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบโก มี 5 หมวดลาย คือ ลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ลายมงคลต่างๆ

ตาราง 7 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบกา

ชั้นที่	รูปแบบ กา	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
1		-	✓	-	-	-	-	✓
2		-	✓	-	-	-	-	✓
3		-	✓	✓	-	-	-	✓
4		-	✓	-	-	✓	-	✓
5		-	-	-	-	-	✓	✓

ตาราง 7 (ต่อ)

ชั้นที่	รูปแบบ กา	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
6		✓	-	✓	-	-	✓	-
7		-	-	✓	-	-	✓	-
8		-	-	-	-	✓	-	-

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบกามีจำนวน 8 ชั้น พบว่าหมวดลายของกามีทั้งแบบที่มีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน และแบบหมวดลายเดี่ยว ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายสัตว์ประกอบกับลายมงคลต่างๆ 2 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายตัวอักษรและตัวหนังสือ และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศประกอบกับลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายบุคคลประกอบกับลายพรรณพฤกษา และลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชั้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชั้น และลายตัวอักษรและตัวหนังสือหมวดลายเดี่ยว 1 ชั้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบกา มี 6 หมวดลาย คือ ลายบุคคล ลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ลายมงคลต่างๆ

ตาราง 8 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบเหยือก

ชั้นที่	รูปแบบ เหยือก	หมวดลาย						
		บุคลิก	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
1		-	✓	-	-	-	-	✓
2		-	-	✓	-	-	-	-

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบเหยือกมีจำนวน 2 ชั้น พบว่าหมวดลายของเหยือกมีทั้งแบบที่มีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน และแบบหมวดลายเดี่ยว ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายสัตว์ประกอบกับลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายพรรณพฤกษา 1 ชั้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบภา มี 3 หมวดลาย คือ ลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายมงคลต่างๆ

ตาราง 9 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบคนโท

ชั้นที่	รูปแบบ คนโท	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
1		✓	✓	✓	✓	-	✓	✓
2		✓	-	✓	✓	-	-	✓
3		✓	-	✓	✓	✓	✓	✓
4		-	-	✓	-	✓	✓	✓
5		-	✓	✓	-	✓	-	✓

ตาราง 9 (ต่อ)

ชั้นที่	รูปแบบ คนโท	หมวดลาย						
		บุกกล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
6		-	✓	✓	-	-	✓	✓
7		✓	-	-	-	-	-	✓
8		-	✓	-	-	-	-	✓
9		-	-	✓	-	-	-	-
10		-	✓	✓	-	-	-	✓

ตาราง 9 (ต่อ)

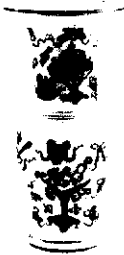
ชั้นที่	รูปแบบ คนโท	หมวดคล้าย						
		บุคลล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
11		-	-	✓	✓	-	-	✓
12		-	-	✓	✓	-	-	-
13		✓	-	-	✓	-	✓	-
14		-	✓	✓	-	-	-	-
15		-	-	✓	-	-	✓	✓

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบคนโทมีจำนวน 15 ชิ้น พบว่าหมวดลายของคนโทมีทั้งแบบที่มีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน และแบบหมวดลายเดี่ยว ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายบุคคลประกอบกับลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายบุคคลประกอบกับลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายบุคคลประกอบกับลายพรรณพฤกษา ลายลายสิ่งของ ลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา ลายตัวอักษรและตัวหนังสือ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายบุคคลประกอบกับลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายสัตว์ประกอบกับลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายสิ่งของ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายสิ่งของ 1 ชิ้น ลายบุคคลประกอบกับลายสิ่งของ และลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชิ้น ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา 1 ชิ้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายพรรณพฤกษามหัตถลายเดี่ยว 1 ชิ้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบคนโท มีลวดลายครบทุกหมวดลาย

ตาราง 10 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบแจกัน

ชั้นที่	รูปแบบ แจกัน	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลาย มงคล ต่างๆ
1		-	-	✓	✓	-	-	✓
2		-	-	-	-	-	✓	-
3		-	-	-	-	-	✓	-
4		✓	✓	✓	-	✓	✓	✓
5		✓	✓	✓	-	✓	✓	✓

ตาราง 10 (ต่อ)

ชั้นที่	รูปแบบ แจกัน	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลายมงคล ต่างๆ
6		-	✓	✓	-	-	-	✓
7		-	-	-	✓	-	-	-
8		✓	-	✓	-	-	✓	-
9		✓	✓	✓	-	-	✓	-
10		-	✓	-	-	-	-	✓

ตาราง 10 (ต่อ)

ชั้นที่	รูปแบบ แจกัน	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลายมงคล ต่างๆ
11		✓	-	-	✓	✓	✓	✓
12		-	-	-	-	✓	-	-
13		-	✓	-	-	-	-	✓
14		-	✓	✓	-	-	-	-
15		✓	-	✓	-	-	-	-

ตาราง 10 (ต่อ)

ชั้นที่	รูปแบบ แจกัน	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลายมงคล ต่างๆ
16		-	✓	✓	-	-	-	-
17		-	✓	✓	-	✓	-	✓
18		✓	-	-	✓	-	✓	✓
19		✓	✓	-	-	-	✓	✓
20		-	-	✓	-	-	-	-

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบแจกันมีจำนวน 20 ชิ้น พบว่าหมวดลายของแจกันมีทั้งแบบที่มีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน และแบบหมวดลายเดี่ยว ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายพรรณพฤกษาประกอบด้วยลายสิ่งของ และลายมงคลต่างๆ 2 ชิ้น ลายบุคลประกอบด้วยลายสัตว์ลายพรรณพฤกษา ลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 2 ชิ้น ลายบุคลประกอบด้วยลายพรรณพฤกษา และลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชิ้น ลายบุคลประกอบด้วยลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา และลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชิ้น ลายสัตว์ประกอบด้วยลายมงคลต่างๆ 2 ชิ้น ลายบุคลประกอบด้วยลายสิ่งของ ลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายสัตว์ประกอบด้วยลายพรรณพฤกษา 2 ชิ้น ลายบุคลประกอบด้วยลายพรรณพฤกษา 1 ชิ้น ลายสัตว์ประกอบด้วยลายพรรณพฤกษา ลายตัวอักษรและตัวหนังสือ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายบุคลประกอบด้วยลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายบุคลประกอบด้วยลายสัตว์ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศหมวดลายเดี่ยว 2 ชิ้น ลายสิ่งของหมวดลายเดี่ยว 1 ชิ้น ลายตัวอักษรและตัวหนังสือหมวดลายเดี่ยว 1 ชิ้น ลายพรรณพฤกษามหาวลายเดี่ยว 1 ชิ้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบแจกัน มีลวดลายครบทุกหมวดลาย

ตาราง 11 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบกล่อง

ชั้นที่	รูปแบบ กล่อง	หมวดลาย						
		บุคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลายมงคล ต่างๆ
1		✓	-	✓	✓	-	✓	-
2		✓	✓	-	✓	-	✓	-

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบกล่องมีจำนวน 2 ชิ้น พบว่าหมวดลายของกล่องมีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายบุคลประกอบด้วยลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชิ้น ลายบุคลประกอบด้วยลายสัตว์ ลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบกล่อง มี 5 หมวดลาย คือ ลายบุคล ลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ และลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ

ตาราง 12 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบถ้วย

ชั้นที่	รูปแบบ ถ้วย	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลายมงคล ต่างๆ
1		-	-	✓	-	-	-	-
2		-	-	✓	-	✓	-	-
3		-	-	✓	✓	-	✓	-
4		✓	-	✓	✓	-	-	-
5		-	-	✓	-	✓	-	-
6		-	✓	-	-	-	-	✓

ตาราง 12 (ต่อ)

ชั้นที่	รูปแบบ ถ้วย	หมวดคล้าย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลายมงคล ต่างๆ
7		-	-	-	-	✓	-	-
8		-	-	-	-	✓	-	-
9		✓	-	✓	✓	-	✓	-
10		✓	-	-	-	-	✓	-
11		-	-	✓	-	-	-	-
12		-	-	✓	-	✓	-	-

ตาราง 12 (ต่อ)

ชั้นที่	รูปแบบ ถ้วย	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลายมงคล ต่างๆ
13		-	-	✓	-	✓	-	-
14		-	✓	✓	-	-	-	-
15		-	-	✓	-	✓	-	-
16		-	-	✓	-	✓	-	-
17		-	-	✓	-	✓	-	-

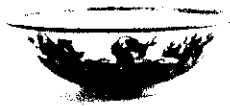
จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบถ้วยมีจำนวน 17 ชิ้น พบว่าหมวดลายของถ้วยมีทั้งแบบที่มีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน และแบบหมวดลายเดี่ยว ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายตัวอักษรและตัวหนังสือ 7 ชิ้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายสิ่งของ และลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชิ้น ลายบุคคลประกอบกับลายพรรณพฤกษา และลายสิ่งของ 1 ชิ้น ลายสัตว์ประกอบกับลายมงคลต่างๆ 1 ชิ้น ลายบุคคลประกอบกับลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ และลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชิ้น ลายบุคคลประกอบกับลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชิ้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายสิ่งของ 1 ชิ้น ลายพรรณพฤกษามหัตถ์ลายเดี่ยว 2 ชิ้น ลายตัวอักษรและตัวหนังสือหมวดลายเดี่ยว 2 ชิ้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบถ้วย มีลวดลายครบทุกหมวดลาย

ตาราง 13 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบอ่าง

ชั้นที่	รูปแบบ อ่าง	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลายมงคล ต่างๆ
1		-	✓	✓	✓	-	✓	✓

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบอ่างมีจำนวน 1 ชั้น พบว่าหมวดลายของอ่างมีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน คือ ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบกลอง มี 5 หมวดลาย คือ ลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ

ตาราง 14 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบชาม

ชั้นที่	รูปแบบ ชาม	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลายมงคล ต่างๆ
1		✓	-	-	✓	-	✓	✓
2		✓	-	-	✓	-	✓	-
3		-	✓	-	-	-	✓	✓
4		-	✓	-	-	-	-	✓

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบชามมีจำนวน 4 ชั้น พบว่าหมวดลายของชามมีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายบุคคลประกอบกับลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายบุคคลประกอบกับลายสิ่งของ และลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบกลอง มี 5 หมวดลาย คือ ลายบุคคล ลายสัตว์ ลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ

ตาราง 15 การวิเคราะห์เครื่องลายครามรูปแบบม้านั่ง

ชั้นที่	รูปแบบ ม้านั่ง	หมวดลาย						
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	ตัวอักษร และ ตัวหนังสือ	ทิวทัศน์ หรือภูมิ ประเทศ	ลายมงคล ต่างๆ
1		-	-	✓	✓	-	-	✓
2		✓	-	✓	✓	-	✓	✓

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องลายครามรูปแบบม้านั่งมีจำนวน 2 ชั้น พบว่าหมวดลายของม้านั่งมีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายสิ่งของ และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น ลายบุคคลประกอบกับลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ 1 ชั้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบกล่อง มี 5 หมวดลาย คือ ลายบุคคล ลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ ลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ และลายมงคลต่างๆ

การวิเคราะห์เครื่องถ้วยประเภทลายคราม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 ชิ้น พบว่า เครื่องลายครามในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร สามารถแบ่งแยกตามรูปแบบภาชนะได้ 15 รูปแบบ ได้แก่

1. จาน จำนวน 5 ใบ
2. เชิงเทียน จำนวน 2 ชุด
3. กระถาง จำนวน 12 ใบ
4. ขวด จำนวน 1 ใบ
5. บาตร จำนวน 1 ใบ
6. โถ จำนวน 8 ใบ
7. กา จำนวน 8 ใบ
8. เขยือก 2 ใบ
9. คนโท 15 ใบ
10. แจกัน 20 ใบ

11. กล้อง 2 ใบ
12. ถ้วย 17 ใบ
13. อ่าง 1 ใบ
14. ซาม 4 ใบ
15. ม้านั่ง 2 ตัว

ลวดลายที่พบแบ่งออกเป็น 7 หมวดลาย คือ

1. หมวดลายบุคคล ได้แก่ แปดเซียน เทพต่างๆ นักปราชญ์ ผู้ชาย ผู้หญิง เด็ก คนแก่
2. หมวดลายสัตว์ ได้แก่ มังกร หงส์ นกกระเรียน ปลา ม้า สิงห์ นกต่างๆ ไก่ฟ้า นกกระยาง กวาง
ลิง สัตว์ผสมต่างๆ ตามความเชื่อ
3. หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ดอกไม้ต่างๆ เช่น ดอกเหมย ดอกบัว ดอกเบญจมาศ ดอก
พุดตาน ดอกโบตั๋น ผลส้ม ดอกท้อ ส้มมือ ต้นไม้ต่างๆ เช่น ต้นสน ต้นไผ่ และลายประกอบเกี่ยวกับพรรณ
พฤกษา
4. หมวดลายสิ่งของ ได้แก่ ของวิเศษของแปดเซียน เหรียญเงินจีน เครื่องตั้งโต๊ะต่างๆ
5. หมวดลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ได้แก่ ตัวหนังสือในวงกลม อักษรจีน ตัวอักษร จปร.
6. หมวดลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ แม่น้ำลำธาร สถาปัตยกรรมต่างๆ ภูเขา สะพาน
บ้านเรือน
7. หมวดลายมงคลต่างๆ ได้แก่ ตัวอักษรหุ้ย เมฆมงคล ลายหัวหยูอี้ คลื่นน้ำ ลูกแก้วไฟ

ลวดลายที่พบส่วนใหญ่เป็นหมวดลายพรรณพฤกษา หมวดลายมงคลต่างๆ หมวดลายสัตว์ หมวดลาย
ทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ หมวดลายบุคคล หมวดลายตัวอักษรและตัวหนังสือ และหมวดลายสิ่งของ ตามลำดับ
ส่วนใหญ่ลวดลายของเครื่องลายครามจะเป็นลายที่มีการประกอบกันของหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลาย มี
ส่วนน้อยที่ใช้หมวดลายเดียวในการเขียนลาย

การวิเคราะห์ประเภทเครื่องเบญจรงค์ จำนวน 19 ชิ้น พบว่า

ภาพประกอบ 101 ภาพกาเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

1. กาเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นกาเบญจรงค์ มีสาย ขนาดกว้าง 14.5 เซนติเมตร สูง 18 เซนติเมตร ฝากาด้านบนทำเป็นชั้นจากใหญ่ไปเล็ก ด้านบนสุดทำเป็นจุกทรงรีสำหรับจับ ช่วงคอของกาตรงรับกับฝา เป็นขอบ จากนั้นช่วงไหล่ผายออกลักษณะทรงกลมมนจนถึงฐาน มีฐานผายออกเล็กน้อย บริเวณลำตัวมีพวยกาขึ้นออกมาจากลำตัว ช่วงปากพวยเชิดขึ้น ช่วงไหล่กามีสายโค้งมนไปอีกด้าน

ลวดลาย

ลวดลายของกาเบญจรงค์ ฝาทำเป็นชั้น แต่ละชั้นของที่จับเขียนลวดลายพรรณไม้เป็นจุดเล็กๆ ช่วงฝากว้างที่สุดเขียนเป็นลายดอกไม้ 4 กลีบ มีเถาด้านข้างโค้งออก เขียนเป็นช่วงๆ โดยรอบ ช่วงคอของแจกันเขียนดอกไม้ด้านข้าง สลับกับใบไม้ ผูกเป็นลายต่อเนื่องกัน บริเวณไหล่ของกาเขียนเป็นลายคล้ายลายกรวยเชิงของไทยเขียนเรียงกันรอบไหล่กา บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายดอกไม้ใบในช่องกระจกเขียนเป็นช่วงๆ โดยรอบ รอบช่องกระจกเขียนเป็นลายเครือเถาต่อกันรอบ บริเวณด้านนอกช่องกระจกเขียนเป็นลายเครือเถา ผูกลายเป็นลักษณะกลมเรียงร้อยกันทั่วบริเวณ บริเวณลำตัวที่มีฐานพวยกาเขียนเป็นลายเครือเถาล้อมรอบพวยกาและเว้นพื้นที่ว่างไว้ พวยกาเขียนเป็นลายคล้ายปาก มีฟันและเขี้ยว ช่วงฐานด้านล่างของกาเขียนเป็นลายสี่เป็นชั้น ชั้นล่างสุดมีจุดเรียงกันจนรอบฐาน สายกาเขียนเป็นลายกรวยเชิงสลับกับลายเครือเถาในช่องมีกลายด้านข้างเขียนสลับกันไป

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน ลวดลายช่วงผ่าของกาเขียนเป็นสีเหลืองและแดง ถัดขึ้นไป เขียนสีเขียว แดง ถัดขึ้นไปอีกเขียนสีน้ำเงิน แดง ชั้นบนสุดบริเวณที่จับระบายสีแดง บริเวณคอของกาเขียน เป็นลายเป็นสีเหลือง แดง เขียว พื้นเป็นสีเหลือง ถัดมามีช่วงแบ่งคั่นลายเป็นสีแดง ถัดลงมาเขียนลายสีแดง พื้นเป็นสีน้ำเงิน บริเวณลำตัวเขียนลายเป็นหลายสี ได้แก่ สีเขียว แดง เหลือง น้ำเงิน พื้นเป็นสีแดง ลายใน ช่องกระຈกเขียนลายเป็นสีแดง เขียว พื้นลายเป็นสีน้ำเงิน พวยกาเป็นสีแดง มีลายเป็นสีขาว เหลือง น้ำเงิน ช่วงฐานเขียนเป็นสีแดง เหลือง น้ำเงิน ชั้นล่างสุดมีจุดสีแดงบนพื้นเหลือง สายกาเขียนเป็นสีแดง และสีน้ำเงิน

ภาพประกอบ 102 ภาพกาเบญจรงค์ ชั้นที่ 2

2. กาเบญจรงค์ ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นกาเบญจรงค์ มีสาย ขนาดกว้าง 15 เซนติเมตร สูง 16 เซนติเมตร เป็นการรูปทรงเรขาคณิต ลักษณะเป็นรูปทรงประติมากรรมจากสีเคลือบมาประกอบกันเป็นตัวกา พวยกามีลักษณะเป็นเหลี่ยม ช่วงปากพวย เชิดขึ้น มีฐานเป็นปุ่มสี่เหลี่ยม

ลวดลาย

ลวดลายของกาเบญจรงค์ บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายบุคคล 4 ด้านของกา บริเวณอื่นๆ เขียนเป็นลายของวิเศษต่างๆ ประกอบกับลายเมฆมณฑล ลวดลายของเครื่องถ้วยมีลักษณะแข่งกระด้าง ไม่อ่อนช้อย

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน ลวดลายบนเครื่องถ้วยส่วนใหญ่เขียนเป็นสีแดง เหลือง เขียว น้ำเงิน บนพื้นสีขาว เขียนประกอบกันทุกสี

ภาพประกอบ 103 ภาพกาเบญจรงค์ ชั้นที่ 3

3. กาเบญจรงค์ ชั้นที่ 3

รูปแบบ

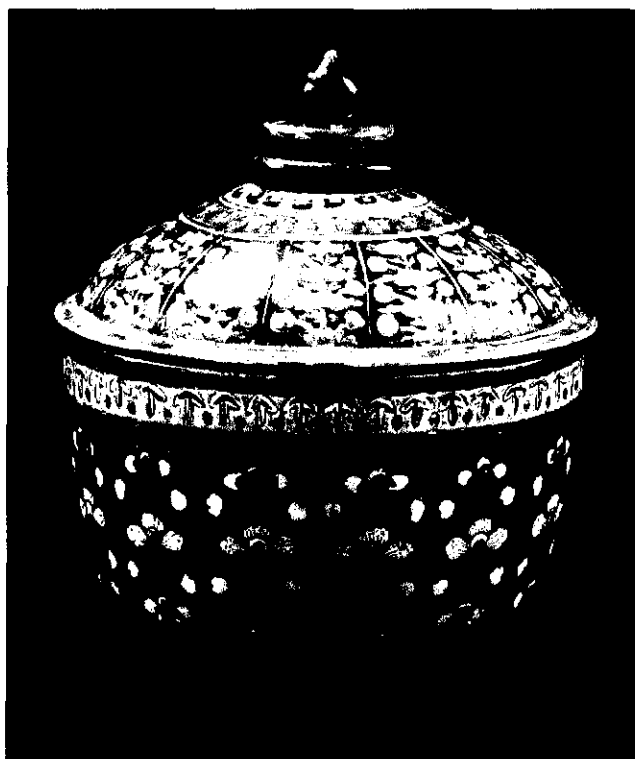
เป็นกาเบญจรงค์ มีฝา มีสาย ขนาดกว้าง 13.4 เซนติเมตร สูง 17.5 เซนติเมตร เป็นการรูปทรงกระบอก บริเวณฝาปิดเป็นฝามีขอบปิดล็อกลงในปากการับกับช่วงคอ มีไหล่ผายออก หักมุมบริเวณลำตัวตรงลงมาเป็นทรงกระบอกจนถึงกัน มีพวยกาบริเวณลำตัว ปากผายเชิดขึ้น

ลวดลาย

ลวดลายของกาเบญจรงค์ บริเวณฝาของกาเขียนเป็นลายพรรณพฤกษา บริเวณคอเขียนเป็นลายดอกไม้ ผูกลายด้วยเครือเถาต่อเนื่องกันโดยรอบ ถัดลงมาเขียนลายดอกไม้เป็นจิ้งหะหะ ช่วงไหล่เขียนเป็นลายเส้นแบบลายไทย ถัดลงมาบริเวณลำตัวเขียนเป็นลายดอกไม้เช่นเดียวกับคอ ลำตัวที่เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่เขียนเป็นลายเทพนมในชุ่ม ก้านรสิงห์สลักกัน พื้นเขียนเป็นลายเส้นแบบลายไทยทั่วทั้งบริเวณ ด้านล่างช่วงกันเขียนลายดอกไม้เช่นเดียวกัน พวยกาเขียนพื้นลายต่อเนื่องจากลำตัว

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณฝาเขียนเป็นสีเขียว แดง และดำ บริเวณคอเขียนเป็นลายสีแดง บนพื้นสีเขียว ถัดมาเขียนลายสีเหลืองบนพื้นแดง บริเวณไหล่ ลำตัวเขียนเป็นลายสีแดงบนพื้นสีดำ เทพนมเขียนเป็นลายเส้นสีแดง ประกอบกับระบายสีเหลือง เขียว พื้นชุ่มสีแดง ลายคันเขียนเป็นลายสีแดงบนพื้นสีเขียว และลายสีเหลืองบนพื้นสีแดง

ภาพประกอบ 104 ภาพโกเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

4. โกเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นโกเบญจรงค์ มีฝา ขนาดกว้าง 16 เซนติเมตร สูง 18.5 เซนติเมตร เป็นโกทรงกลม บริเวณฝาของโก ตรงกลางทำเป็นชั้น 2 ชั้น ด้านบนสุดเป็นที่จับรูปดอกบัวตูม ฝายาวออกมีปีกเล็กน้อย ช่วงปากของโกกว้างรับกับฝา โค้งมนถึงกัน

ลวดลาย

ลวดลายของโกเบญจรงค์ บริเวณฝาด้านในสุดเขียนเป็นลายกลีบดอกไม้สีเหลืองเรียงกัน ถัดลงมาเป็นลายกรวยเชิง ถัดลงมาบริเวณฝาและลำตัวพื้นที่กว้างเขียนเป็นลายเครือเถา ลักษณะเป็นดอกไม้มีก้านเรียงต่อกันแนวดิ่ง เขียนเป็นช่วงกันลายด้วยเส้น เขียนโดยรอบฝา บริเวณลำตัวปากโกเขียนเป็นลายกลีบบัวเรียงต่อกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณฝาที่จับทรงดอกบัวตูมระบายสีแดง ถัดลงมาระบายสีเขียว และแดง ตามลำดับ บริเวณลายช่วงในสุดเขียนเป็นลายสีแดง เหลือง บนพื้นสีขาว ถัดลงมาเขียนลายสีเขียวบนพื้นสีแดง บริเวณลายพื้นที่ใหญ่บริเวณฝาและลำตัวโกเขียนลายด้วยสีเขียว ขาว แดง พื้นลายสีแดง มีการตัดเส้นด้วยสีดำ เพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ

ภาพประกอบ 105 ภาพโกเบญจรงค์ ชั้นที่ 2

5. โกเบญจรงค์ ชั้นที่ 2

รูปแบบ

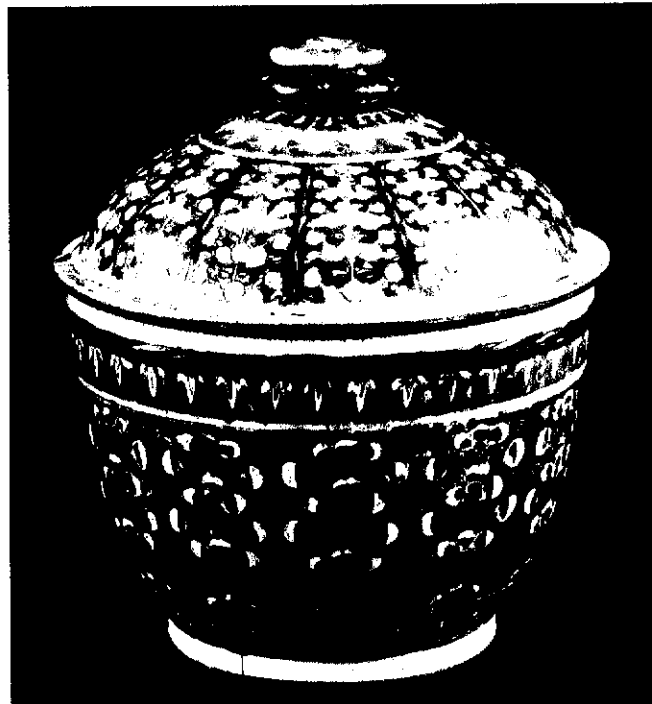
เป็นโกเบญจรงค์ ขนาดกว้าง 7.3 เซนติเมตร สูง 9.5 เซนติเมตร เป็นโกทรงกลม บริเวณฝาของโกตรงกลางทำเป็นทึบรูปสัตว์ ฝาผายออกมีปีกเล็กน้อย ช่วงปากของโกจุ่มเข้าช่วงปากกว้างกว่า ลำตัวโค้งมน สอดลงถึงกัน ด้านข้าง 4 ด้านทำเป็นรูปสัตว์นูนออกมาจากลำตัว

ลวดลาย

ลวดลายของโกเบญจรงค์ บริเวณฝาเขียนเป็นลายพรรณพฤกษา เป็นกลีบดอกไม้ เป็นเคลือบเทา เชื่อมต่อกัน ขอบฝา ปาก และก้นของโกเขียนเป็นลายดอกไม้เป็นช่วงๆ เชื่อมต่อกับเครื่องเคลือบลายไทย บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายเครือเถาเช่นเดียวกับฝา

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณฝาทึบระบายสีทอง ถัดลงมาระบายสีเขียว และส้ม ตามลำดับ บริเวณลายทั้งหมดเขียนเป็นสีแดง เหลือง เขียว น้ำเงิน ประกอบกันทั่วทุกส่วนของลาย บริเวณที่ยื่น 4 ด้านของลำตัวระบายสีทอง เครื่องถ้วยเบญจรงค์ที่มีสีทองประกอบการเขียนลาย เรียกอีกอย่างว่า “เครื่องถ้วยลายน้ำทอง”

ภาพประกอบ 106 ภาพโเบญจรงค์ ชั้นที่ 3

6. โเบญจรงค์ ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นโเบญจรงค์ ขนาดกว้าง 16.3 เซนติเมตร สูง 20.5 เซนติเมตร เป็นโเบญจรงค์กลม บริเวณฝาของโเบญจรงค์ตรงกลางทำเป็นชั้น 2 ชั้น ด้านบนสุดเป็นที่จับรูปดอกบัวตูม ฝายาวออกมีปีกเล็กน้อย ช่วงปากของโเบญจรงค์กว้างรับกับฝา ลำตัวสอบเล็กน้อย ช่วงล่างโค้งมนถึงกัน

ลวดลาย

ลวดลายของโเบญจรงค์ บริเวณฝาด้านในสุดเขียนเป็นลายกลีบดอกไม้สีเหลืองเรียงกัน ถัดลงมาเป็นลายกรวยเชิง ถัดลงมาบริเวณฝาและลำตัวพื้นที่กว้างเขียนเป็นลายเคลือบเทา ลักษณะเป็นดอกไม้ไม่มีก้าน เรียงต่อกันแนวดิ่ง เขียนเป็นช่วงกันลายด้วยเส้น เขียนโดยรอบฝา บริเวณลำตัวปากโเบญจรงค์เขียนเป็นลายกลีบบัว เรียงต่อกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณฝายที่จับทรงดอกบัวตูมระบายสีแดง ถัดลงมาระบายสีเขียว และแดง ตามลำดับ บริเวณลายช่วงในสุดเขียนเป็นลายสีแดง เหลือง บนพื้นสีขาว ถัดลงมาเขียนลายสีเขียวบนพื้นสีแดง บริเวณลายพื้นที่ใหญ่บริเวณฝาและลำตัวโเบญจรงค์เขียนลายด้วยสีเขียว ขาว แดง พื้นลายสีแดง มีการตกแต่งด้วยสีดำ เพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ

ภาพประกอบ 107 ภาพโกเบญจรงค์ ชั้นที่ 4

7. โกเบญจรงค์ ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นโกเบญจรงค์ ขนาดกว้าง 18 เซนติเมตร สูง 29 เซนติเมตร เป็นโกทรงกลม บริเวณฝาของโกตรงกลางทำเป็นจับทรงกลมแบน ฝายาวออก ช่วงปากของโกกว้างรับกับฝา ลำตัวตรง ช่วงล่างโค้งมนถึงกัน

ลวดลาย

ลวดลายของโกเบญจรงค์ บริเวณฝาด้านในสุด ขอบฝา ปาก ช่วงกันของโกเขียนเป็นลายกลีบดอกไม้กับลายกำปู เรียงต่อกันโดยรอบ บริเวณฝาและลำตัวที่เป็นพื้นที่ใหญ่เขียนเป็นลายเทพนม กับลายกำนชดม้วนต่อกัน สลับกับลายดอกไม้ในซุ้มสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เขียนสลับกันไปทั่วทั้งบริเวณ ลักษณะลวดลายที่เขียนขึ้นบนเครื่องถ้วยนี้เป็นช่างจีน เพราะลวดลายยังมีความเป็นจีนผสมอยู่ ยังไม่มีความอ่อนช้อยของลายไทยมากเท่าที่ควร

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณฝาค้นบายสีแดง บริเวณลายกลีบดอกไม้กับลายกำปูเขียนลายด้วยสีขาว เขียว เหลือง พื้นลายเป็นสีแดง บริเวณลายเทพนม กับลายกำนชดม้วนต่อกันเขียนลายด้วยสีเขียว เหลือง ขาว พื้นลายเป็นสีแดง บริเวณกันของโกเขียนสีเป็นช่วงเรียงต่อกันจากล่างขึ้นบน ได้แก่ สีเขียว แดง ตามลำดับ

ภาพประกอบ 108 ภาพซามเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

8. ซามเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นซามเบญจรงค์ มีฝา ขนาดกว้าง 14.7 เซนติเมตร สูง 11 เซนติเมตร เป็นซามมีฝา ทรงมะนาว ตัด ฝาด้านบนทำเป็นที่จับ ไหล่ผายออก ช่วงตัวซามปากกว้างกว่าฝาเล็กน้อยรับกัน โค้งสอบลงจนถึงก้นซาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของโถเบญจรงค์ บริเวณฝาด้านในสุด เขียนเป็นลายดอกไม้มองเห็นครึ่งดอกสลับกันบนล่าง บริเวณฝาและลำตัวที่เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่เขียนเป็นลายเทพนมในซุ้มกนกเปลว สลับกับลายนรสิงห์ ด้านข้าง โดยรอบเขียนเป็นลายเปลวประกอบ ขอบฝาและปากซามเขียนเป็นลายดอกไม้ มีเครือเถาเป็นตัวต่อลายให้เชื่อมต่อกัน ถัดลงมาจากปากซามเขียนเป็นลายกลีบบัว เรียงต่อกัน ลวดลายของเครื่องถ้วยใบนี้เริ่มมีความอ่อนช้อยมากขึ้น มีความละเอียดของลายมากขึ้น

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณฝาที่จับขอบระบายสีแดง บริเวณลายลายกลีบดอกไม้ เขียนลายด้วยสีขาว พื้นลายสีแดง บริเวณลายบริเวณขอบฝา และปากซามเขียนลายด้วยสีขาว แดง พื้นลายสีเขียว มีการตกแต่งด้วยสีดำ และสีขาว ลายกลีบบัวเขียนเป็นสีขาว พื้นลายสีแดง บริเวณลายเทพนม เขียนลายด้วยสีแดง เหลือง พื้นในซุ้มสีแดง มีการตกแต่งด้วยสีแดง ลายซุ้มเขียนด้วยสีแดง ตกเส้นสีขาว ลายรอบนอกทั่วบริเวณเขียนลายด้วยสีแดง ตกเส้นด้วยสีแดง พื้นลายโดยรอบระบายสีดำ ลายนรสิงห์เขียนสีเดียวกับลายเทพนม

ภาพประกอบ 109 ภาพชามเบญจรงค์ ชั้นที่ 2

9. ชามเบญจรงค์ ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นชามเบญจรงค์ มีฝา ขนาดกว้าง 17.5 เซนติเมตร สูง 13 เซนติเมตร เป็นชามมีฝา ทรงมะนาว ตัด ฝาด้านบนทำเป็นที่จับ ใหล่ผายออก ช่วงตัวชามปากกว้างกว่าฝ่าเล็กน้อยรับกัน โค้งสอบลงจนถึงก้นชาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของโถเบญจรงค์ บริเวณฝาด้านในสุด เขียนเป็นลายดอกไม้มองเห็นครึ่งดอกสลับกันบนล่าง บริเวณฝาและลำตัวที่เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่เขียนเป็นลายเทพนมในซุ้มกนกเปลว สลับกับลายนรสิงห์ ด้านข้าง โดยรอบเขียนเป็นลายเปลวประกอบ ขอบฝาและปากชามเขียนเป็นลายดอกไม้ มีเครือเถาเป็นตัวต่อลายให้เชื่อมต่อกัน ถัดลงมาจากปากชามเขียนเป็นลายกลีบบัว เรียงต่อกัน ลวดลายของเครื่องถ้วยใบนี้เริ่มมีความอ่อนช้อยมากขึ้น มีความละเอียดของลายมากขึ้น

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สด้า แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณฝาทับขอบระบายสีแดง บริเวณลายกลีบดอกไม้เขียนลายด้วยสีขาว พื้นลายสีแดง บริเวณลายบริเวณขอบฝา และปากชามเขียนลายด้วยสีขาว แดง พื้นลายสีเขียว มีการตัดเส้นด้วยสีดำ และสีขาว ลายกลีบบัวเขียนเป็นสีขาว พื้นลายสีแดง บริเวณลายเทพนม เขียนลายด้วยสีแดง เหลือง พื้นในซุ้มสีแดง มีการตัดเส้นด้วยสีแดง ลายซุ้มเขียนด้วยสีแดง ตัดเส้นสีขาว ลายรอบนอกทั่วบริเวณเขียนลายด้วยสีแดง ตัดเส้นด้วยสีแดง พื้นลายโดยรอบระบายสีดำ ลายนรสิงห์เขียนสีเดียวกับลายเทพนม

ภาพประกอบ 110 ภาพชามเบญจรงค์ ชั้นที่ 3

10. ชามเบญจรงค์ ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นชามเบญจรงค์ มีฝา ขนาดกว้าง 15.5 เซนติเมตร สูง 10.3 เซนติเมตร เป็นชามมีฝา ตรงกลางทำเป็นที่จับ ใหล่ผายออก ช่วงตัวชามปากกว้างกว่าฝ่าเล็กน้อยรับกัน โค้งสอบลงจนถึงก้นชาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของชามเบญจรงค์ บริเวณผาด้านในสุด ขอบฝา ปากชาม เขียนเป็นลายสี่เหลี่ยมเล็กๆ ผูกสายด้วยเส้นโค้ง เรียงต่อกัน บริเวณฝาชามบริเวณพื้นที่กว้างเขียนเป็นลายพรรณพฤกษา เป็นกอดอกไม้ เขียนเป็น 4 ช่วงรอบฝา บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายพรรณพฤกษาเช่นเดียวกัน ประกอบด้วย ใบไม้ ดอกไม้ เขียนเป็นกอ เขียนเป็น 4 ช่วงเช่นเดียวกับฝา

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณฝาที่จับขอบระบายสีทอง บริเวณลายสี่เหลี่ยมเล็กๆ เขียนเป็นลายเส้นสีแดง บริเวณกอดอกไม้ทั่วทั้งบริเวณของชามเขียนลวดลายและระบายสีสีเขียว ชมพู แดง เหลืองน้ำเงิน ประกอบกัน มีการตัดเส้นสีเข้มเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ

ภาพประกอบ 111 ภาพชามเบญจรงค์ ชั้นที่ 4

11. ชามเบญจรงค์ ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นชามเบญจรงค์ ไม่มีฝา ขนาดกว้าง 17.8 เซนติเมตร สูง 8.9 เซนติเมตร ปากชามกว้าง ลำตัวโค้งสอบลงจนถึงก้นชาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของชามเบญจรงค์ขอบด้านใน และปากของชามเขียนเป็นลายกลีบดอกไม้ ลายเถา ลายประจำยาม สลับกันโดยรอบ บริเวณลำตัวของชามเขียนเป็นลายเทพนม สลับกับชุ่มดอกไม้ ด้านข้างเป็นลายก้านขด เขียนสลับกันโดยรอบ ด้านล่างสุดช่วงก้นชามเขียนเป็นลายดอกไม้ครึ่งหนึ่ง เขียนเป็นช่วงเรียงต่อกันจนรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน ด้านในชามบริเวณลายกลีบดอกไม้ด้วยสีขาว ลายเถาสีเขียว ลายประจำยามสีเหลือง พื้นลายสีแดง ปากชามเขียนลายกลีบดอกไม้ด้วยสีขาว ลายเถาสีแดง ลายประจำยามสีเหลือง พื้นลายเขียว มีการตัดเส้นด้วยสีดำ ลายเทพนมระบายสีขาว เขียนลายตัดเส้นด้วยสีแดง ชุ่มดอกไม้ลายเป็นสีขาว พื้นลายสีเขียว บริเวณโดยรอบที่เป็นพื้นที่กว้างเขียนลายด้วยสีขาว เขียว เหลือง พื้นลายสีแดง

ภาพประกอบ 112 ภาพชามเบญจรงค์ ชั้นที่ 5

12. ชามเบญจรงค์ ชั้นที่ 5

รูปแบบ

เป็นชามเบญจรงค์ ไม่มีฝา ขนาดกว้าง 7.8 เซนติเมตร สูง 9 เซนติเมตร ปากชามกว้าง ลำตัว โค้งสอบลงจนถึงก้นชาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของชามเบญจรงค์ขอบด้านใน เขียนเป็นลายกลีบดอกไม้ ปากของชามเขียนเป็นลายกลีบดอกไม้ สลับกับ ลายประจำยาม รอบชาม บริเวณลำตัวของชามเขียนเป็นลายดอกไม้นุกลายเครือเถาต่อกัน ชุ่มรูปกลีบดอกบัว เขียนเรียงต่อกัน ช่วงบนระหว่างกลีบเขียนเป็นลายกลีบดอกไม้ 3 กลีบ เขียนเป็นช่วงรอบชาม ด้านล่างบริเวณก้นชามเขียนลายกลีบดอกไม้เป็นช่วง

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน ด้านในชามบริเวณลายกลีบดอกไม้ด้วยสีขาว และเขียว พื้นลายสีแดง ปากชามเขียนลายกลีบดอกไม้ด้วยสีขาว ลายประจำยามสีเหลือง พื้นลายสีแดง มีการตัดเส้นด้วยสีดำ เพื่อให้เกิดรายละเอียด ลายดอกไม้ในชุ่ม เขียนลายดอกไม้ด้วยสีหลายสีประกอบกัน ได้แก่ สีขาว แดง เหลือง เขียว ชมพู พื้นลายในชุ่มระบายสีเป็นสีม่วง เขียว ชมพู ฟ้า เหลือง สลับกันไป ขอบชุ่มเขียนเป็นเส้นมีความหนาสีแดง บริเวณพื้นที่ด้านนอกชุ่มระบายสีเขียว มีลายกลีบดอกไม้สีแดง ด้านล่างสุดเขียนลายกลีบดอกไม้ด้วยสีขาว พื้นลายสีเขียว

ภาพประกอบ 113 ภาพชามเบญจรงค์ ชั้นที่ 6

13. ชามเบญจรงค์ ชั้นที่ 6

รูปแบบ

เป็นชามเบญจรงค์ ไม่มีฝา ขนาดกว้าง 17.5 เซนติเมตร สูง 9.4 เซนติเมตร ปากชามกว้าง ลำตัวโค้งสอบลงจนถึงก้นชาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

บริเวณปากของชามด้านใน เขียนลายกลีบดอกไม้ สลับกับลายเถา รอบชาม ถัดเข้าไปเขียนลายกลีบดอกบัวสลับกับจุด 2 จุด โดยรอบ บริเวณลำตัวที่เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่เขียนเป็นลายเทพนมในชุ่มกนกเปลว สลับกับลายนรสิงห์ ด้านข้างโดยรอบเขียนเป็นลายเปลวประกอบ ปากชามเขียนเป็นลายดอกไม้ มีเครือเถาเป็นตัวต่อลายให้เชื่อมต่อกัน ถัดลงมาจากปากชามเขียนเป็นลายกลีบบัว เรียงต่อกัน ด้านล่างสุดเขียนเป็นลายกลีบดอกไม้ครึ่งดอกเรียงกันโดยรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณลายกลีบดอกไม้ด้านในชามเขียนลายด้วยสีขาว สีน้ำเงิน พื้นลายสีเหลือง ถัดลงไปเขียนลายด้วยสีขาว พื้นลายสีแดง พื้นที่ด้านในระบายสีเขียว บริเวณลายบริเวณขอบปาก เขียนลายด้วยสีแดง พื้นลายสีเขียว ตัดเส้นด้วยสีขาว ถัดลงมาลายกลีบดอกไม้ เขียนลายด้วยสีขาว พื้นลายสีแดง บริเวณลายเทพนม เขียนลายด้วยสีแดง เหลือง พื้นในชุ่มสีแดง มีการตัดเส้นด้วยสีแดง ลายชุ่มเขียนด้วยสีแดง ตัดเส้นสีขาว ลายรอบนอกทั่วบริเวณเขียนลายด้วยสีแดง ตัดเส้นด้วยสีแดง พื้นลายโดยรอบระบายสีดำ ลายนรสิงห์เขียนสีเดียวกับลายเทพนม

ภาพประกอบ 114 ภาพคนโทเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

14. คนโทเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นคนโทเบญจรงค์ ขนาดกว้าง 5.5 เซนติเมตร สูง 29 เซนติเมตร เป็นคนโทปากผายออกมีขอบปากบริเวณคอตรง ช่วงไหล่ลาดลงสอบเล็กน้อยลงจนถึงก้น

ลวดลาย

ลวดลายเขียนของคนโท ขอบปากเขียนเป็นลายพรรณพฤกษา ช่วงคอเขียนเป็นลายบุคคลเขียนอยู่ในกรอบช่องสี่เหลี่ยม ด้านข้างของคอทำเป็นรูปปั้นนูนรูปหน้าคน ลายประกอบด้านข้างเป็นลายพรรณไม้ต่างๆ ช่วงไหล่ของคนโท ทำเป็นลายนูนคล้ายมังกร 2 ตัวหันหน้าเข้าหากัน มีลายประกอบเป็นลายพรรณพฤกษา ประกอบด้วย กลีบดอกไม้ ผลไม้ต่างๆ เขียนเป็นช่วงๆ โดยรอบ บริเวณลำตัวของคนโทเขียนลายบุคคลในช่องกระจกสี่เหลี่ยม ด้านข้างรายล้อมด้วยลายพรรณพฤกษา ประกอบด้วย ดอกไม้ ใบไม้ ผีเสื้อ เขียนผูกลายต่อเนื่องกัน เขียนลายบุคคลในช่องกระจกเป็นช่วงๆ จนรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณทั่วทั้งพื้นที่เขียนลายเป็นสีต่างๆ หลายหลายสี เช่น สีแดง น้ำเงิน เขียว ขาว ฟ้ำ ส้ม เหลือง มีการตัดเส้นของลายด้วยสีดำเพื่อให้เกิดรายละเอียดของลายมากยิ่งขึ้น บริเวณรูปนูนระบายเป็นสีทอง เครื่องถ้วยเบญจรงค์ที่มีสีทองประกอบการเขียนลาย เรียกอีกอย่างว่า "เครื่องถ้วยลายน้ำทอง"

ภาพประกอบ 115 ภาพถ้วยเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

15. ถ้วยเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นถ้วยเบญจรงค์ มีฝา ขนาดกว้าง 7 เซนติเมตร สูง 11.3 เซนติเมตร ฝาทำเป็นชั้น จากใหญ่ไปจนเล็กจำนวน 4 ชั้น ด้านบนเป็นทรงบัวตูม บริเวณลำตัว ปากถ้วยรับกับฝา ช่วงฐานสอบลงเล็กน้อยจนถึงก้น มีฐานผายออกเล็กน้อยแคบกว่าบริเวณลำตัว

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วย ฝาของเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายผีเสื้อท่ามกลางพรรณพฤกษา ชั้นถัดไปด้านบนเขียนเป็นลายดอกไม้ บริเวณลำตัวเขียนเป็นลายผีเสื้อท่ามกลางพรรณพฤกษา ประกอบด้วย ดอกไม้ ใบไม้ แมลงปอ ผีเสื้อ เขียนเป็นลายจัดองค์ประกอบทั่วบริเวณ บริเวณฐานเขียนเป็นลายดอกไม้ ใบไม้ประกอบกัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณทั่วทั้งพื้นที่เขียนลายเป็นสีต่างๆ หลากหลายสี บนพื้นสีขาว บริเวณฝาของถ้วยเขียนลายระบายสีแบบไล่น้ำหนักอ่อนแก่ สีที่ใช้ประกอบ เช่นสีเขียว ส้ม ดำ ชมพู แดง เหลือง บริเวณลำตัว ตัวผีเสื้อเขียนแบบระบายสี ได้แก่ สีดำ ส้ม ฟ้า ดอกไม้ด้านข้างเขียนเป็นสีชมพู มีใบไม้สีเขียว มีแมลงปอส้ม เหลือง ฝาด้านบนบริเวณสันขอบของแต่ละชั้นเขียนระบายสีทอง ด้านบนที่จับระบายสีทอง

ภาพประกอบ 116 ภาพถ้วยเบญจรงค์ ชั้นที่ 2

16. ถ้วยเบญจรงค์ ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นถ้วยเบญจรงค์ มีฝา ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร สูง 9 เซนติเมตร เป็นชาวมี่ฝา ตรงกลางทำเป็น
ที่จับทรงกลม ใหญ่ผายออก ช่วงตัวชาวมี่ปากกว้างกว่าฝ่าเล็กน้อยรับกัน โค้งสอบลงจนถึงก้นชาวมี่ฐาน
เล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วย ฝ่าและลำตัวของเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายผีเสื้อท่ามกลางพรรณพฤกษา
ประกอบด้วย ดอกไม้ ใบไม้ ผลไม้ ผีเสื้อ เขียนเป็นลายจัดองค์ประกอบทั่วบริเวณ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี
คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณทั่วทั้งพื้นที่เขียนลายเป็นสีต่างๆ หลายหลายสี บนพื้น
สีขาว บริเวณฝ่าและลำตัวของถ้วยเขียนลายระบายสีแบบไล่สีน้ำหนึ่ก่อนแก่ สีที่ใช้ประกอบ เช่น สีเขียว ส้ม
ดำ ชมพู แดง เหลือง บริเวณลำตัว ตัวผีเสื้อเขียนแบบระบายสี ได้แก่ สีดำ ส้ม น้ำเงิน ดอกไม้เขียนเป็นสีชมพู
ฟ้า เหลือง ส้ม มีใบไม้สีเขียวประกอบ

ภาพประกอบ 117 ภาพถ้วยเบญจรงค์ ชั้นที่ 3

17. คนโทเบญจรงค์ ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นถ้วยเบญจรงค์ มีฝา ขนาดกว้าง 8 เซนติเมตร สูง 6 เซนติเมตร เป็นขามมีฝา ตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม ใหล่ผายออก ช่วงตัวขามปากกว้างกว่าฝาเล็กน้อยรับกัน โค้งสอบลงจนถึงก้นขาม มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายของถ้วย ฝาและลำตัวของเครื่องถ้วยเขียนเป็นลายพรรณพฤกษา ประกอบด้วยดอกไม้ นานาพรรณ ใบไม้ ก้านดอก เขียนผูกลายต่อเนื่องกัน คือ มีดอกไม้ใหญ่ ด้านข้างทั้ง 2 เป็นก้าน และใบ เชื่อมต่อกัน ไปถึงอีกดอกหนึ่ง จนรอบ

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณทั่วทั้งพื้นที่เขียนลายเป็นสีต่างๆ หลายหลายสี บนพื้นสีขาว บริเวณฝาและลำตัวของถ้วยเขียนลายระบายสีแบบไล่สีหน้าอ่อนแก่ สีที่ใช้ประกอบ เช่น สีเขียว เหลือง แดง น้ำเงิน

ภาพประกอบ 118 ภาพถ้วยเบญจรงค์ ชั้นที่ 4

18. ถ้วยเบญจรงค์ ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นถ้วยเบญจรงค์ ขนาดกว้าง 5 เซนติเมตร สูง 3.4 เซนติเมตร ปากผายกว้างออก บริเวณลำตัวสอบเข้าโค้งมนจนถึงถัน มีฐานเล็กน้อย

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณขอบปากถ้วยเขียนเป็นลายกลีบบัวเรียงต่อกันรอบถ้วย ถัดลงมาเขียนเป็นลายเทพนมในชุ่มกนกเปลว สลับกับนรสิงห์ ล้อมรอบด้วยลายเปลว

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณปากถ้วยเขียนลายเป็นสีขาว พื้นลายสีแดง บริเวณลำตัวลายเทพนม ชุ่มลายสีเขียว พื้นลายในชุ่มสีแดง ลายนรสิงห์ เขียนเป็นสีขาว เหลือง ด้านนอกลายเปลว เขียนลายสีแดง ตัดเส้นสีขาว พื้นลายสีดำ

ภาพประกอบ 119 ภาพขันเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

19. ขันเบญจรงค์ ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นกาเบญจรงค์ ขนาดกว้าง 2.5 เซนติเมตร สูง 12.2 เซนติเมตร รูปแบบเป็นขัน มีด้าม ช่วงปลายปากขันแหลมโค้งมน

ลวดลาย

ลวดลายบริเวณด้ามจับเป็นรูปลวดลายพรรณพฤกษา ส่วนบริเวณตัวขันทำเป็นรูปเทพนมอยู่ในชุ่มรูปหยดน้ำ ด้านนอกชุ่มทำเป็นรูปลวดลายใบไม้สลับกับรูปกากบาทในสีเหลี่ยมขนมเปียกปูน อีกชั้นหนึ่งในบริเวณขอบของขัน

สี

เป็นเครื่องถ้วยเบญจรงค์เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน บริเวณด้ามขันเขียนลายเป็นสีแดง ตัดเส้นสีขาว พื้นลายเป็นสีเขียว บริเวณชุ่มรูปหยดน้ำเขียนเป็นลายสีแดง เขียว พื้นลายสีเหลือง ลายเทพนมเขียนสีเหลืองและสีขาว ตัดเส้นด้วยสีแดง พื้นลายสีแดง รอบชุ่มเป็นลายหยักสีขาว พื้นลายสีน้ำเงิน

การวิเคราะห์ลวดลายประเภทเบญจรงค์ แบ่งตามรูปแบบภาชนะได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 16 การวิเคราะห์เครื่องเบญจรงค์รูปแบบกา

ชั้นที่	รูปแบบ กา	หมวดลาย					
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	เทพนม นรสิงห์	ลายไทย ต่างๆ
1		-	-	✓	-	-	✓
2		✓	-	-	✓	-	-
3		-	-	✓	-	✓	✓

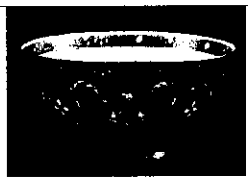
จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องเบญจรงค์รูปแบบกามีจำนวน 3 ชั้น พบว่าหมวดลายของกามีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายไทยต่างๆ 1 ชั้น ลายบุคคลประกอบกับลายสิ่งของ 1 ชั้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายเทพนม นรสิงห์ และลายไทยต่างๆ 1 ชั้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบกา มี 5 หมวดลาย คือ ลายบุคคล ลายพรรณพฤกษา ลายสิ่งของ ลายเทพนม นรสิงห์ ลายไทยต่างๆ

ตาราง 17 การวิเคราะห์เครื่องเบญจรงค์รูปแบบโก

ชั้นที่	รูปแบบ โก	หมวดลาย					
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	เทพนม นรสิงห์	ลายไทย ต่างๆ
1		-	-	✓	-	-	✓
2		-	✓	✓	-	-	✓
3		-	-	✓	-	-	✓
4		-	-	✓	-	✓	✓

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องเบญจรงค์รูปแบบโกมีจำนวน 4 ชั้น พบว่าหมวดลายของโกมีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายไทยต่างๆ 2 ชั้น ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา และลายไทยต่างๆ 1 ชั้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายเทพนมรสิงห์ และลายไทย 1 ชั้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบโก มี 4 หมวดลาย คือ ลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายเทพนมรสิงห์ ลายไทยต่างๆ

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์เครื่องเบญจรงค์รูปแบบชาม

ชั้นที่	รูปแบบ ชาม	หมวดลาย					
		บุตกล	สัตว์	พวงมโหรี	สิ่งของ	เทพนม นรสิงห์	ลายไทย ต่างๆ
1		-	-	✓	-	✓	✓
2		-	-	✓	-	✓	✓
3		-	-	✓	-	-	-
4		-	-	✓	-	✓	✓
5		-	-	✓	-	-	✓
6		-	-	✓	-	✓	✓

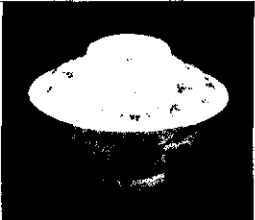
จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องเบญจรงค์รูปแบบชามมีจำนวน 6 ชิ้น พบว่าหมวดลายของชามมีทั้งแบบที่มีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน และแบบหมวดลายเดี่ยว ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายเทพนมหรือสิงห์ และลายไทยต่างๆ 4 ชิ้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายไทยต่างๆ 1 ชิ้น ลายพรรณพฤกษามหัตถ์ลายเดี่ยว 1 ชิ้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบชาม มี 3 หมวดลาย คือ ลายพรรณพฤกษา ลายเทพนมหรือสิงห์ ลายไทยต่างๆ

ตาราง 19 การวิเคราะห์เครื่องเบญจรงค์รูปแบบคนโท

ชิ้นที่	รูปแบบ ชาม	หมวดลาย					
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	เทพนม หรือสิงห์	ลายไทย ต่างๆ
1		✓	✓	✓	-	-	-

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องเบญจรงค์รูปแบบคนโทมีจำนวน 1 ชิ้น พบว่าหมวดลายของคนโทมีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน คือ ลายบุคคลประกอบกับลายสัตว์ และลายพรรณพฤกษา 1 ชิ้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบคนโท มี 3 หมวดลาย คือ ลายบุคคล ลายสัตว์ และลายพรรณพฤกษา

ตาราง 20 การวิเคราะห์เครื่องเบญจรงค์รูปแบบถ้วย

ที่เห็น	รูปแบบ ชาม	หมวดลาย					
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	เทพนม นรสิงห์	ลายไทย ต่างๆ
1		-	✓	✓	-	-	-
2		-	✓	✓	-	-	-
3		-	-	✓	-	-	-
4		-	-	✓	-	✓	✓

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องเบญจรงค์รูปแบบถ้วยมีจำนวน 4 ชิ้น พบว่าหมวดลายของถ้วยมีทั้งแบบที่มีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน และแบบหมวดลายเดี่ยว ซึ่งปรากฏดังนี้คือ ลายสัตว์ประกอบกับลายพรรณพฤกษา 2 ชิ้น ลายพรรณพฤกษาประกอบกับลายเทพนมรสิงห์ และลายไทยต่างๆ 1 ชิ้น ลายพรรณพฤกษามหัตถลายเดี่ยว 1 ชิ้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบชาม มี 3 หมวดลาย คือ ลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษา ลายเทพนมรสิงห์ ลายไทยต่างๆ

ตาราง 21 การวิเคราะห์เครื่องเบญจรงค์รูปแบบช้อน

ชั้นที่	รูปแบบ ชาม	หมวดลาย					
		บุคคล	สัตว์	พรรณ พฤกษา	สิ่งของ	เทพนม นรสิงห์	ลายไทย ต่างๆ
1		-	-	✓	-	✓	✓

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องเบญจรงค์รูปแบบช้อนมีจำนวน 1 ชั้น พบว่าหมวดลายของช้อนมีหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลายประกอบกัน คือ ลายพรรณพฤกษาประกอบกับเทพนมรสิงห์ และลายไทยต่างๆ 1 ชั้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบช้อนมี 3 หมวดลาย คือ ลายพรรณพฤกษา ลายเทพนมรสิงห์ และลายไทยต่างๆ

การวิเคราะห์เครื่องถ้วยประเภทเบญจรงค์ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 19 ชิ้น พบว่า เครื่องถ้วยลายครามในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร สามารถแบ่งแยกตามรูปแบบภาชนะได้ 6 รูปแบบ ได้แก่

1. กา จำนวน 3 ใบ
2. โถ จำนวน 4 ใบ
3. ชาม จำนวน 6 ใบ
4. คนโท จำนวน 1 ใบ
5. ถ้วย จำนวน 4 ใบ
6. ช้อน จำนวน 1 คัน

ลวดลายที่พบแบ่งออกเป็น 7 หมวด คือ

1. หมวดลายบุคคล ได้แก่ ผู้ชาย ผู้หญิง เด็ก คนแก่
2. หมวดลายสัตว์ ได้แก่ นก ฝัเสื้อ
3. หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ดอกไม้ต่างๆ
4. หมวดลายสิ่งของ ได้แก่ ขงวิเศษของแปดเซียน
5. หมวดลายเทพนมรสิงห์ ได้แก่ เทพนม นรสิงห์
6. หมวดลายไทย ได้แก่ ลายก้านต่อดอก ลายประจายาม ลายกนก ลายเครือเถา ลายกระจัง

ลวดลายที่พบส่วนใหญ่เป็นหมวดลายพรรณพฤกษา หมวดลายไทยต่างๆ หมวดลายเทพนมรสิงห์ หมวดลายสัตว์ หมวดลายบุคคล และหมวดลายสิ่งของ ตามลำดับ ส่วนใหญ่ลวดลายของเครื่องเบญจรงค์จะเป็นลายที่มีการประกอบกันของหมวดลายมากกว่าหนึ่งหมวดลาย มีส่วนน้อยที่ใช้หมวดลายเดียวในการเขียนลาย

การวิเคราะห์ประเภทเครื่องเคลือบซีเถ้า จำนวน 3 ชิ้น พบว่า

ภาพประกอบ 120 ภาพปั้นชาเคลือบซีเถ้า

รูปแบบ

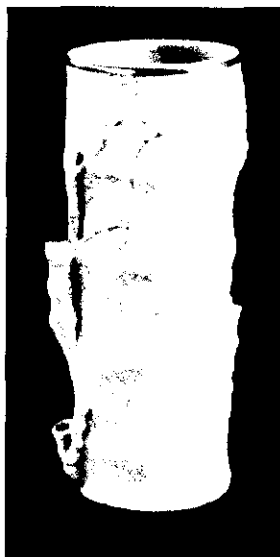
เป็นปั้นชาเคลือบซีเถ้า มีสาย ขนาดกว้าง 7.7-9.3 เซนติเมตร สูง 13-15 เซนติเมตร ลักษณะปั้นชาเป็นรูปแบบเดียวกันทั้ง 3 ใบ คือมีลักษณะลำตัวทรงกลม บริเวณลำตัวด้านข้างทำเป็นแท่นไว้ยึดสายปั้นชา มีฝาปิดมีหูสำหรับเปิด มีพวยก้านยื่นออกมาจากบริเวณลำตัว ลักษณะพุ่งไปข้างหน้า สูงบ้างต่ำบ้างตามแต่ขนาดของกา

สี

สีของปั้นชาขึ้นอยู่กับวิธีการเคลือบโดยใช้ซีเถ้าของไม้ชนิดต่างๆ มาผสมกับโปแตสโซดาและแมกนีเซียม ผสมเหล็กลงไปบ้าง เวลาเคลือบจะให้สีสวย อาจจะเข้มบ้าง อ่อนบ้างขึ้นอยู่กับส่วนผสมและอุณหภูมิในการเผา บริเวณปากพวยปั้นชา สายปั้นชา ขอบปากฝา ขอบปากปั้นชา และก้นฐานปั้นชา ระบายสีทองเป็นเส้นโดยรอบ

จากการวิเคราะห์เครื่องถ้วยเคลือบซีเถ้า พบว่า รูปแบบของเครื่องถ้วยเคลือบซีเถ้ามี 1 รูปแบบ คือ กา 3 ใบ ไม่มีลวดลาย สีของเครื่องเคลือบซีเถ้าส่วนใหญ่เป็นสีน้ำตาลดำ และสีน้ำตาลแดง

การวิเคราะห์ประเภทเครื่องเคลือบขาวราน จำนวน 16 ชิ้น พบว่า

ภาพประกอบ 121 ภาพแจกันเคลือบขาวราน ชั้นที่ 1

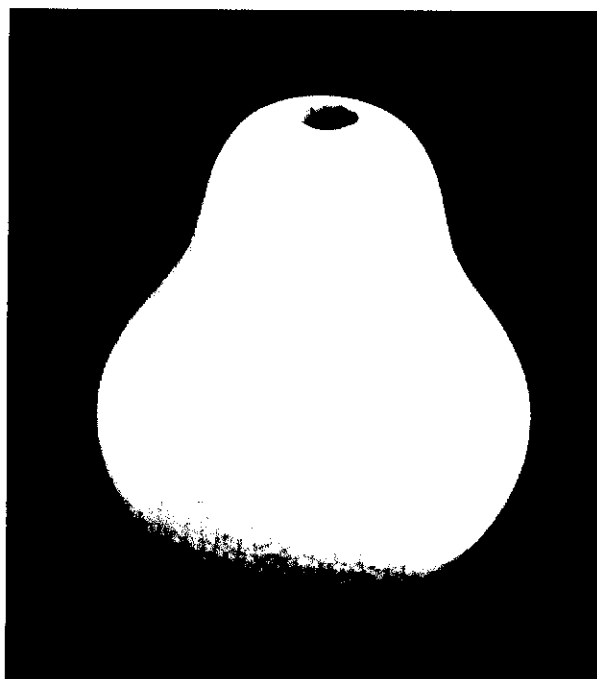
1. แจกันเคลือบขาวราน ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นแจกันเคลือบขาวราน ขนาดกว้าง 12 เซนติเมตร สูง 24.6 เซนติเมตร เป็นแจกันทรงกระบอก ทำเลียนแบบกระบอกไม้ไผ่ ทำเป็นข้อๆ มีการปั้นปะติดบนตัวแจกันเป็นลายต้นไผ่ ประกอบด้วยต้นไผ่ และใบไผ่

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ ทัวบริเวณ บริเวณสันขอบปากเขียนสีทอง โดยรอบ

ภาพประกอบ 122 ภาพแจกันเคลือบขาววาน ชั้นที่ 2

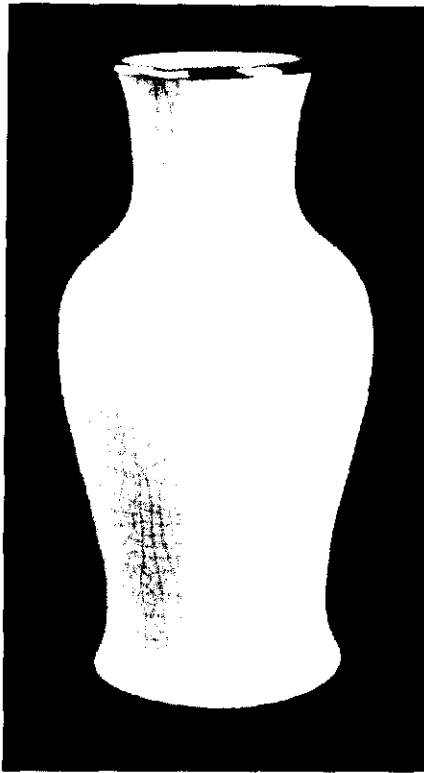
2. แจกันเคลือบขาววาน ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นแจกันเคลือบขาววาน ขนาดกว้าง 1.4 เซนติเมตร สูง 11.8 เซนติเมตร เป็นแจกันทรงลูกแพร์ ปากเล็ก ลำตัวทำคล้ายผลลูกแพร์

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีครีม มีลายแตกราน ตาเล็กๆ ทั่วบริเวณ

ภาพประกอบ 123 ภาพแจกันเคลือบขาวราน ชั้นที่ 3

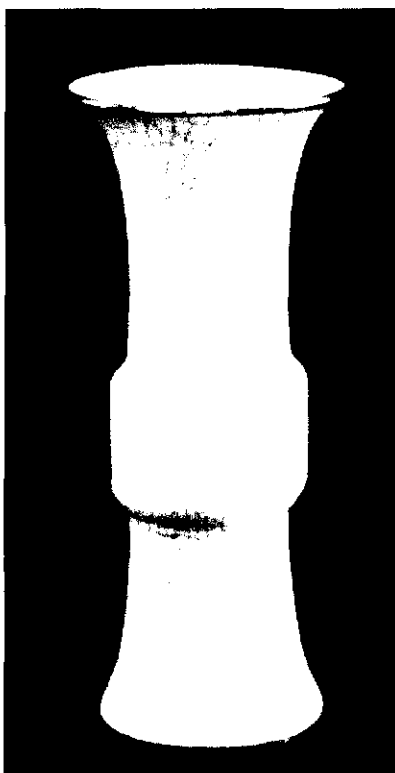
3. แจกันเคลือบขาวราน ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นแจกันเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 7 เซนติเมตร สูง 20.3 เซนติเมตร บริเวณปากเกือบตรง ผายออกเล็กน้อย ช่วงไหล่ผายออกลักษณะโค้งมน สอบลลงและผายออกช่วงล่างเล็กน้อย

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาเล็กๆ ทั่วบริเวณ บริเวณสันขอบปากเขียนสีทอง โดยรอบ

ภาพประกอบ 124 ภาพแจกันเคลือบขาวราน ชั้นที่ 4

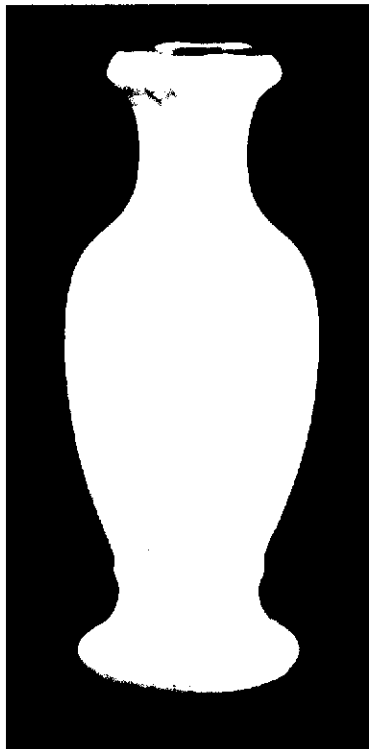
4. แจกันเคลือบขาวราน ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นแจกันเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 10 เซนติเมตร สูง 24.6 เซนติเมตร แจกันรูปแบบนี้แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงคอด้านบน ช่วงลำตัวตรงกลาง และช่วงล่าง มีลักษณะปากกว้างผายออก ช่วงคอด้านบนยาวลักษณะตั้งตรง จากนั้นมีไหล่ผายออกเล็กน้อยหักมุมมน ช่วงลำตัวตรงกลางตรงคล้ายทรงกระบอก และช่วงล่างตั้งตรงลงมาผายออกช่วงฐาน คล้ายช่วงปากแต่แคบกว่าเล็กน้อย

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ บ้างเล็กบ้างทั่วบริเวณ บริเวณสันขอบปากเขียนสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 125 ภาพแจกันเคลือบขาวราน ชั้นที่ 5

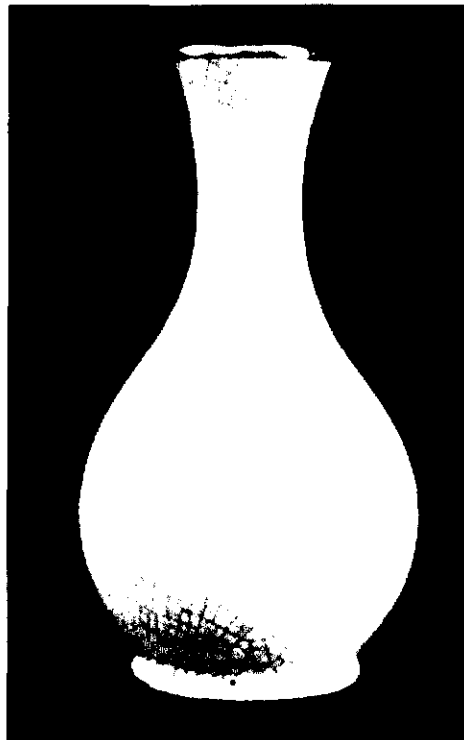
5. แจกันเคลือบขาวราน ชั้นที่ 5

รูปแบบ

เป็นแจกันเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 3.5 เซนติเมตร สูง 21 เซนติเมตร บริเวณปากผายออก มีสันขอบ คอคอด ไหล่ผายออก ช่วงล่างของลำตัวสอบเข้าโค้งมน และผายออกบริเวณฐาน ช่วงฐานกว้างกว่าช่วงปากเล็กน้อย

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ ทั่วบริเวณ บริเวณสันขอบปากเขียนสีทอง โดยรอบ

ภาพประกอบ 126 ภาพแจกันเคลือบขาวราน ชั้นที่ 6

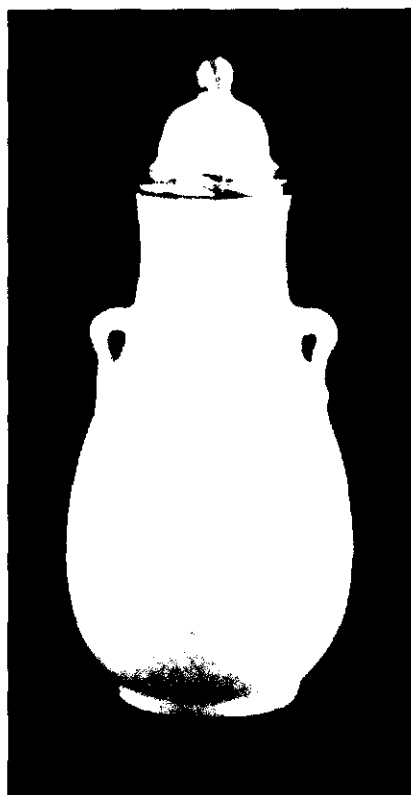
6. แจกันเคลือบขาวราน ชั้นที่ 6

รูปแบบ

เป็นแจกันเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 4.4 เซนติเมตร สูง 18 เซนติเมตร บริเวณปากผายออกเล็กน้อย โคนมนเว้าจนถึงก้น ช่วงลำตัวคล้ายทรงลูกแพร์ มีฐานเล็กน้อย

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ บ้างเล็กบ้างทั่วบริเวณ บริเวณสันขอบปากเขียนสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 127 ภาพคนโทเคลือบขาววาน ชั้นที่ 1

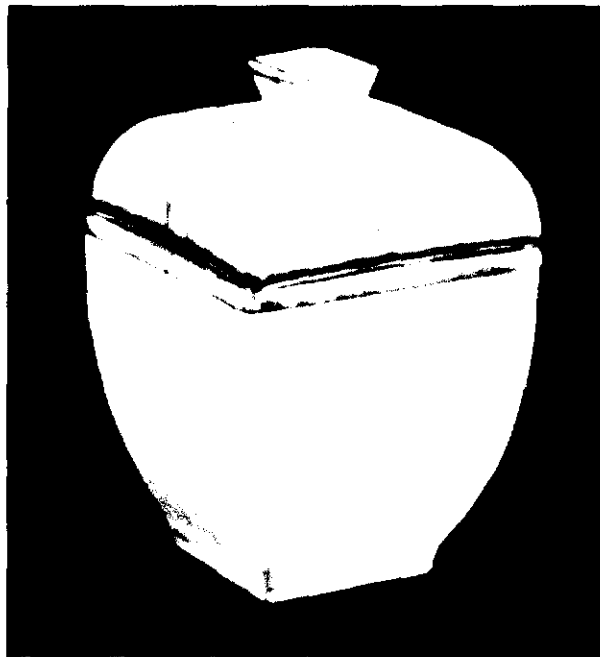
7. คนโทเคลือบขาววาน ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นคนโทเคลือบขาววาน มีฝา ขนาดปากกว้าง 10 เซนติเมตร สูง 26.2 เซนติเมตร ฝาของคนโทเป็นทรงสูง ตรงกลางมีที่จับเป็นทรงกลม ช่วงปากตรงรับกับฝา ผายออกเล็กน้อย โค้งมนจนถึงก้น มีฐานเล็กน้อย บริเวณข้างลำตัว ช่วงไหล่ ทำเป็นหูหิ้วออกมา มีรูตรงกลาง

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ บ้างเล็กบ้างทั่วบริเวณ บริเวณขอบฝาและบริเวณสันขอบปากเขียนสีทองโดยรอบ บริเวณที่จับระบายสีทอง

ภาพประกอบ 128 ภาพโถเคลือบขาวราน ชั้นที่ 1

8. โถเคลือบขาวราน ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นโถเคลือบขาวราน มีฝา ขนาดปากกว้าง 15 เซนติเมตร สูง 19 เซนติเมตร เป็นโถทรงสี่เหลี่ยม ฝาเป็นทรงเหลี่ยมตรงกลางมีที่จับเป็นทรงสี่เหลี่ยมปากผาย ช่วงปากเรียบกับฝาโถ ลำตัวเป็นทรงสี่เหลี่ยม สอดเข้าจนถึงกัน กันแคบกว่าบริเวณปาก

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ ทัวบริเวณ บริเวณขอบฝา บริเวณสันที่จับ และ บริเวณสันขอบปากเขียนสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 129 ภาพโถเคลือบขาวราน ชั้นที่ 2

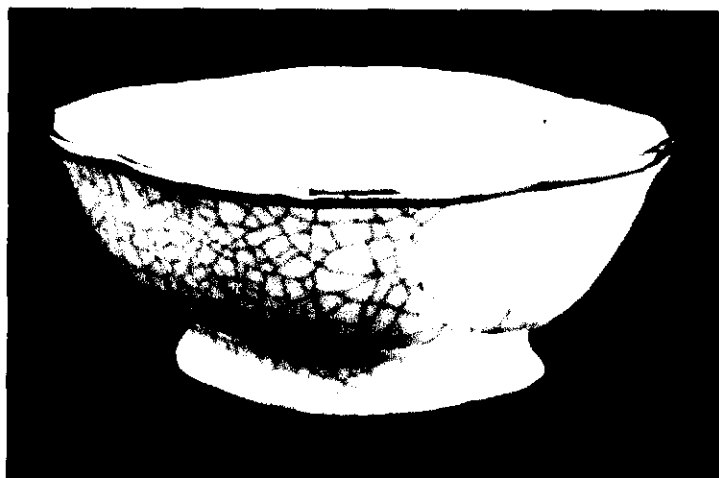
9. โถเคลือบขาวราน ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นโถเคลือบขาวราน มีฝา ขนาดปากกว้าง 16.3 เซนติเมตร สูง 22 เซนติเมตร เป็นโถทรงกลม ฝา กลางมีที่จับเป็นนูนปากผาย ช่วงไหล่ของฝาผายออก โค้งมนเป็นครึ่งวงกลม ช่วงปากรับกับฝาโถ ลำตัวสอบ เข้าจนถึงก้น ก้นแคบกว่าบริเวณปาก มีฐานเล็กน้อย

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ ทัวบริเวณ บริเวณขอบฝา บริเวณสันที่จับ และ บริเวณสันขอบปากเขียนสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 130 ภาพชามเคลือบขาววาน ชั้นที่ 1

10. ชามเคลือบขาววาน ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นชามเคลือบขาววาน ขนาดปากกว้าง 19.5 เซนติเมตร สูง 9.4 เซนติเมตร เป็นชามทรงโค้งเป็นช่วง ปากของชามทำเป็นวงโค้งเป็นช่วงต่อๆ กัน ลำตัวสอบลง โค้งมนถึงก้น และผายออกเป็นฐาน

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ ทั่วบริเวณ บริเวณขอบฝา บริเวณสันขอบปาก เขียนสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 131 ภาพชามเคลือบขาวราน ชั้นที่ 2

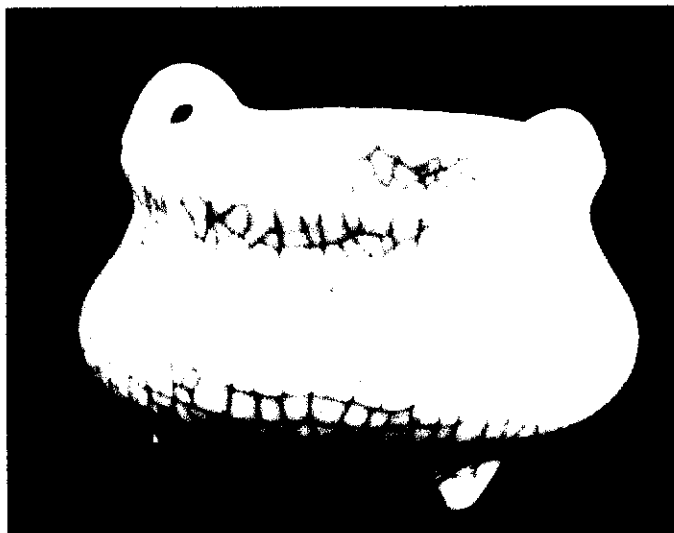
11. ชามเคลือบขาวราน ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นชามเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 16 เซนติเมตร สูง 7 เซนติเมตร เป็นชามทรงกลม ก้นตื้น เตี้ย ปากชามถึงลำตัวตรง สอดเข้าเล็กน้อย มีฐาน

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ ทั่วบริเวณ บริเวณขอบฝา บริเวณสันขอบปาก เขียนสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 132 ภาพกระดูกเคลือบเขาวรรณ ชั้นที่ 1

12. กระดูกเคลือบเขาวรรณ ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นกระดูกเคลือบเขาวรรณ ขนาดปากกว้าง 18 เซนติเมตร สูง 10.6 เซนติเมตร เป็นกระดูกทรงกลม ช่วงปากผายออกเล็กน้อย โคนผายออก โคนมนกลมด้านล่างจนถึงกัน มีฐานเป็นปุ่มแหลมมนคล้ายสามเหลี่ยม บริเวณปากทำเป็นหูจับ โคนมน 2 ข้าง

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ หัวบริเวณ รอยแตกลายรานชัดเจน

ภาพประกอบ 133 ภาพกระถางเคลือบขาวราน ชั้นที่ 2

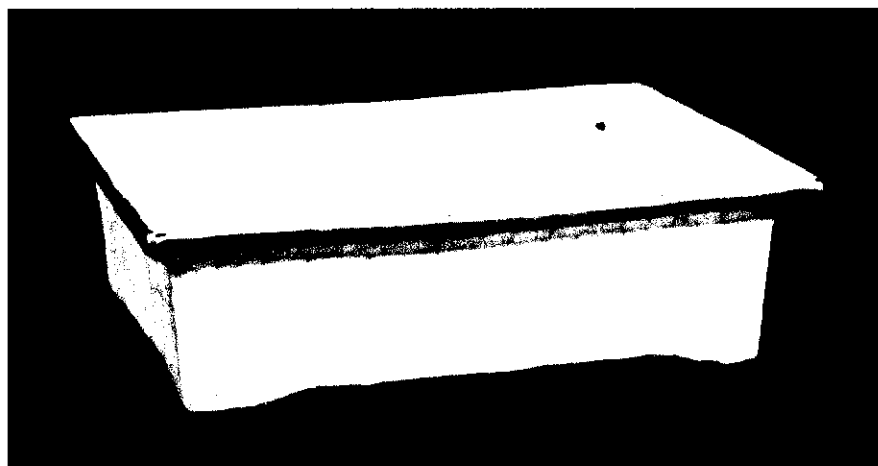
13. กระถางเคลือบขาวราน ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นกระถางเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 19 เซนติเมตร สูง 11.5 เซนติเมตร เป็นกระถางทรงกลม ปากผายเล็กน้อย คอดเข้าและผายออกช่วงล่างโค้งมนกลมจนถึงก้น มีฐานเล็กน้อย

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ ทัวบริเวณ บริเวณขอบฝา บริเวณสันขอบปาก เขียนสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 134 ภาพกระถางเคลือบขาวราน ชั้นที่ 3

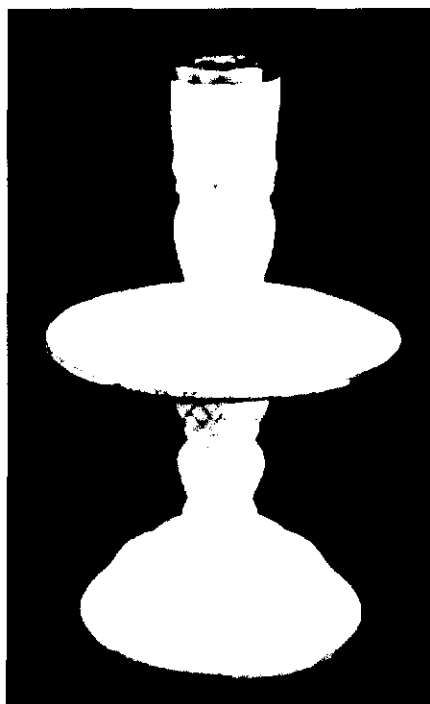
14. กระถางเคลือบขาวราน ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นกระถางเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 12 เซนติเมตร ยาว 21 เซนติเมตร สูง 7 เซนติเมตร เป็นกระถางทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีสันขอบปาก ลำตัวตรงจนถึงฐาน

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ดาใหญ่ ทั่วบริเวณ บริเวณขอบฝา บริเวณสันขอบปาก เขียนสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 135 ภาพเชิงเทียนเคลือบขาวราน ชั้นที่ 1

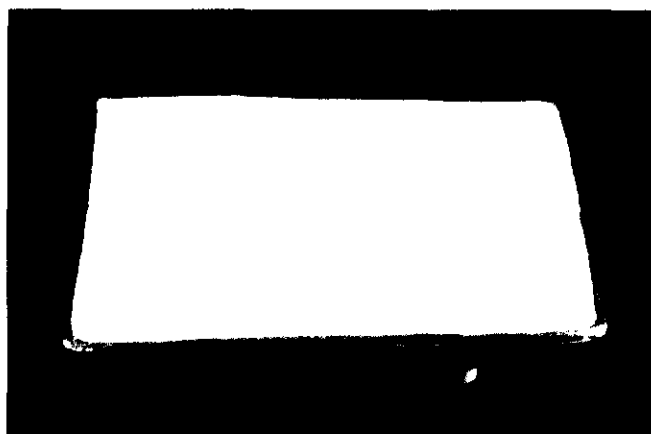
15. เชิงเทียนเคลือบขาวราน ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นเชิงเทียนเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 2.5 เซนติเมตร สูง 22 เซนติเมตร เป็นเชิงเทียนทรงสูง ช่วงบนจากปากมีลักษณะเป็นทรงกระบอก ช่วงที่ 2 เป็นทรงกระบอกตรงกลางป่องออกสอบลง ช่วงกลางผายบานออกเป็นวงกลมกว้าง ถัดลงมาทำลักษณะเดียวกับด้านบน ช่วงฐานผายออกกว้างลักษณะคล้ายครึ่งวงกลม

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ตาใหญ่ ทัวบริเวณ บริเวณขอบฝา บริเวณสันขอบปาก บริเวณสันกลางลำตัวที่เป็นวงกลมกว้าง และฐานด้านล่างเขียนสีทองโดยรอบ

ภาพประกอบ 136 ภาพงานเคลือบขาวราน ชั้นที่ 1

16. งานเคลือบขาวราน ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นงานเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 18 เซนติเมตร สูง 6.2 เซนติเมตร เป็นงานทรงสี่เหลี่ยม จตุรัส กั้นดินเป็นสี่เหลี่ยม

สี

สีของเครื่องถ้วยเป็นสีขาว มีลายแตกราน ดาใหญ่ ทั่วบริเวณ บริเวณขอบฝา บริเวณสันขอบปาก เขียนสีทองโดยรอบ

ตาราง 22 การวิเคราะห์รูปแบบของเครื่องเคลือบขาวราน

ชั้นที่		รูปแบบ						
		แจกัน	คนโท	โถ	ชาม	กระถาง	เชิง เทียน	จาน
1		✓						
2		✓						
3		✓						
4		✓						
5		✓						
6		✓						
7			✓					
8				✓				
9				✓				

ตาราง 22 (ต่อ)

ชั้นที่		รูปแบบ						
		แจกัน	คนโท	โถ	ชาม	กระถาง	เชิง เทียน	จาน
10					✓			
11					✓			
12						✓		
13						✓		
14						✓		
15							✓	
16								✓

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องเคลือบขาวรานมีจำนวน 16 ชิ้น 7 รูปแบบ คือ แจกัน คนโท โถ ชาม กระถาง เชิงเทียน จาน

จากการวิเคราะห์เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน พบว่า รูปแบบของเครื่องถ้วยเคลือบขาวราน แบ่งได้เป็น 7 รูปแบบ คือ

1. แจกัน จำนวน 6 ใบ
2. คนโท จำนวน 1 ใบ
3. โถ จำนวน 2 ใบ
4. ชาม จำนวน 2 ใบ
5. กระถาง จำนวน 3 ใบ
6. เชิงเทียน จำนวน 1 ชุด

7. จาน จำนวน 1 ใบ

ลวดลายของเครื่องถ้วยเคลือบขาวราน เกิดจากลักษณะการเคลือบที่มีรอยรานบนผิวเคลือบ เรียกอีกอย่างว่าแตกลายงา ซึ่งเกิดจากการขยายตัวและการหดตัวของผิวเคลือบกับเนื้อดินแตกต่างกัน ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งเคลือบผิวด้านและผิวมัน รอยแตกรานเป็นลายงาหรือร่างแหนั้น สามารถที่จะควบคุมให้เกิดขึ้นได้ โดยการดัดแปลงที่ส่วนผสมของน้ำเคลือบหรือเนื้อดินปั้นให้มีเปอร์เซ็นต์การขยายตัวและหดตัวต่างกัน

การวิเคราะห์ประเภทเครื่องถ้วยไม้เคลือบ จำนวน 10 ชิ้น พบว่า

ภาพประกอบ 137 ภาพปั้นชาไม้เคลือบ ชั้นที่ 1

1. ปั้นชาไม้เคลือบ ชั้นที่ 1

รูปแบบ

เป็นปั้นชาไม้เคลือบ ขนาดกว้าง 7.4 เซนติเมตร สูง 9.5 เซนติเมตร เป็นปั้นชามีขอบไหล่และมีฝาปิดบนฝามีหูจับทำเป็นกึ่งไม้กระหวัดเกี่ยวกัน บริเวณฝานี้เป็นใบไม้ติดกับตัวฝา สายจับยาวปั้นติดเป็นเนื้อเดียวกันกับภาชนะบริเวณไหล่ โดยปั้นเป็นกึ่งไม้กระหวัดเป็นเกลียวพันรัดกัน พวยปั้นชาทำเลียนแบบกระบอกไม้ไผ่ ลักษณะเป็นข้อๆ บริเวณลำตัวมีลายคั่นเป็นเส้นนูนตรงกลางลำตัวแนวนอน

สี

สีของเครื่องถ้วยไม้เคลือบ เป็นสีส้มแดง

ภาพประกอบ 138 ภาพปั้นชาไม้เคลือบ ชั้นที่ 2

2. ปั้นชาไม้เคลือบ ชั้นที่ 2

รูปแบบ

เป็นปั้นชาไม้เคลือบ ขนาดปากกว้าง 4.5 เซนติเมตร สูง 7 เซนติเมตร เป็นปั้นชาที่มีหู รูปทรงตัวปั้นชากลมมน ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม มีลักษณะโค้งมนกลม ตัวปั้นชา ปากรับกับฝา ฝายออกเป็นทรงโค้งกลม พวยปั้นชาขึ้นจากตัวปั้นชาในลักษณะ โค้งออกจากลำตัว ด้านตรงข้ามพวยกาทำเป็นหู ลักษณะโค้งจากไหล่ถึงลำตัวช่วงล่าง

สี

สีของเครื่องถ้วยไม้เคลือบ เป็นน้ำตาลแดง ด้านบนที่เป็นที่จับ และขอบของฝาและปากปั้นชาระบายสีทอง

ภาพประกอบ 139 ภาพกาไม่เคลือบ ชั้นที่ 3

3. กาไม่เคลือบ ชั้นที่ 3

รูปแบบ

เป็นปั้นชาไม่เคลือบ ขนาดปากกว้าง 5 เซนติเมตร สูง 6 เซนติเมตร เป็นปั้นชามีหู รูปทรงตัวปั้นชา กลมแบนเตี้ย ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม มีลักษณะโค้งเล็กน้อย ตัวปั้นชา ปากรับกับฝา ฝายออกเป็น ทรงโค้งกลมแบนออก พวยปั้นชาขึ้นจากตัวปั้นชาในลักษณะ พุ่งขึ้นออกจากลำตัว ด้านตรงข้ามพวยกาทำ เป็นหู ลักษณะโค้งจากไหล่ถึงลำตัวช่วงล่าง

สี

สีของเครื่องถ้วยไม่เคลือบ เป็นน้ำตาลแดง ด้านบนที่เป็นที่จับ และขอบของฝาและปากปั้นชาระบาย สีทอง

ภาพประกอบ 140 ภาพกาไม่เคลือบ ชั้นที่ 4

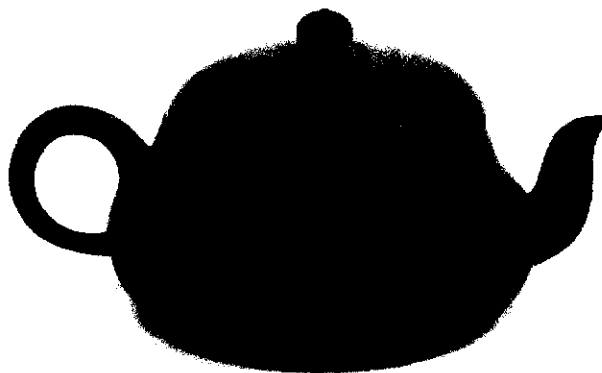
4. กาไม่เคลือบ ชั้นที่ 4

รูปแบบ

เป็นปั้นชาไม่เคลือบ ขนาดปากกว้าง 4 เซนติเมตร สูง 7.5 เซนติเมตร เป็นปั้นชามีหู รูปทรงตัวปั้นชาคล้ายทรงลูกแพร์ ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม มีลักษณะโค้งเล็กน้อย ตัวปั้นชา ปากรับกับฝา ตรงลงมาเป็นคอและผายออกเป็นทรงโค้งกลม พวยปั้นชาขึ้นจากตัวปั้นชาในลักษณะ โค้งขึ้นออกจากลำตัว ด้านตรงข้ามพวยกาทำเป็นหู ลักษณะโค้งจากไหล่ถึงลำตัวช่วงล่าง

สี

สีของเครื่องถ้วยไม่เคลือบ เป็นน้ำตาลแดง ด้านบนที่เป็นที่จับ และขอบของฝาและปากปั้นชาระบายสีทอง

ภาพประกอบ 141 ภาพกาไม่เคลือบ ชั้นที่ 5

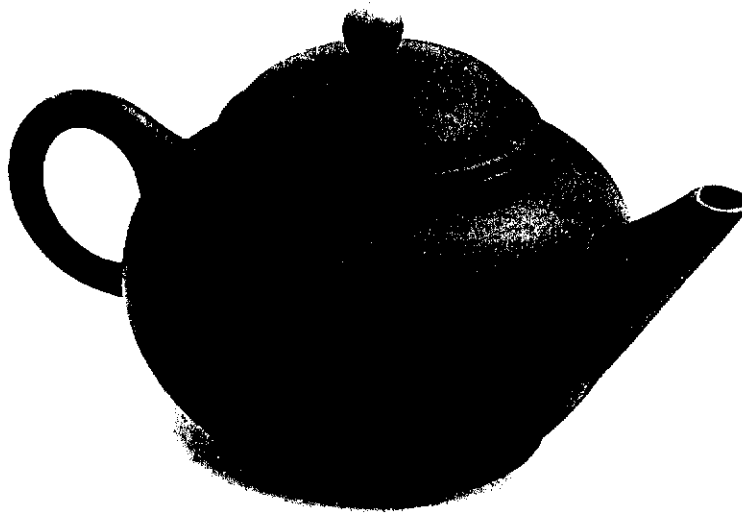
5. กาไม่เคลือบ ชั้นที่ 5

รูปแบบ

เป็นปั้นชาไม่เคลือบ ขนาดปากกว้าง 8.2 เซนติเมตร สูง 6.3 เซนติเมตร เป็นปั้นชามีหู รูปทรงตัวปั้นชาคล้ายทรงลูกแพร์แต่เตี้ย ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม มีลักษณะโค้งเล็กน้อย ตัวปั้นชา ปากรับกับฝาดตรงลงมาเป็นคอและผายออกเป็นทรงโค้งกลม พวยปั้นชาขึ้นจากตัวปั้นชาในลักษณะ โค้งขึ้นออกจากลำตัวด้านตรงข้ามพวยกาทำเป็นหู ลักษณะโค้งจากไหล่ถึงลำตัวช่วงล่าง

สี

สีของเครื่องถ้วยไม่เคลือบ เป็นน้ำตาลดำ

ภาพประกอบ 142 ภาพกาไม่เคลือบ ชั้นที่ 6

6. กาไม่เคลือบ ชั้นที่ 6

รูปแบบ

เป็นปั้นชาไม่เคลือบ ขนาดปากกว้าง 4.7 เซนติเมตร สูง 9.5 เซนติเมตร เป็นปั้นชาที่มีหู รูปทรงตัวปั้นชากลมมน ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม มีลักษณะโค้งมนกลม ตัวปั้นชา ปากรับกับฝา ฝายออกเป็นทรงโค้งกลม พวยปั้นชาขึ้นจากตัวปั้นชาในลักษณะ พุ่งออกจากลำตัว ด้านตรงข้ามพวยกาทำเป็นหู ลักษณะโค้งจากไหล่ถึงลำตัวช่วงล่าง

สี

สีของเครื่องถ้วยไม่เคลือบ เป็นน้ำตาลแดง

ภาพประกอบ 143 ภาพปั้นชาไม้เคลือบ ชั้นที่ 7

7. กาไม้เคลือบ ชั้นที่ 7

รูปแบบ

เป็นปั้นชาไม้เคลือบ ขนาดปากกว้าง 5 เซนติเมตร สูง 10 เซนติเมตร เป็นปั้นชาที่มีหู รูปทรงตัวปั้นชากลมมน ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม มีลักษณะโค้งมนกลม ตัวปั้นชา ปากรับกับฝา ลาดลงและผายออกเป็นทรงโค้งกลม พวยปั้นชาขึ้นจากตัวปั้นชาในลักษณะ ฟุ้งออกจากลำตัว ด้านตรงข้ามพวยกาทำเป็นหู ลักษณะโค้งจากไหล่ถึงลำตัวช่วงล่าง ช่วงก้นปั้นชาทำเป็นปุ่ม 4 ปุ่มนูนเป็นฐานตั้ง

สี

สีของเครื่องถ้วยไม้เคลือบ เป็นน้ำตาลแดง ด้านบนที่เป็นที่จับ และขอบของฝาและปากปั้นชาระบายสีดำ

ภาพประกอบ 144 ภาพกาไม้เคลือบ ชั้นที่ 8

8. กาไม้เคลือบ ชั้นที่ 8

รูปแบบ

เป็นปั้นชาไม้เคลือบ ขนาดปากกว้าง 8 เซนติเมตร สูง 9.3 เซนติเมตร เป็นปั้นชามีหู รูปทรงตัวปั้นชาคล้ายถ้วย ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับเป็นรูปกึ่งไม้ มีใบไม้แผลอกด้านข้าง เป็นนูนต่ำบนฝา ฝามีลักษณะโค้งมน ตัวปั้นชา ปากรับกับฝา ฝายู่อ้านใน ปากปั้นชามีขอบเล็กน้อย ลาดลงและสอบเข้าถึงกัน พวยปั้นชา ยื่นจากตัวปั้นชาในลักษณะ โค้งออกจากลำตัว ปาดพวยเซ็ดโค้งไปข้างหน้า ด้านตรงข้ามพวยกาทำเป็นหู ลักษณะโค้งจากปากปั้นชาถึงลำตัวช่วงล่าง

สี

สีของเครื่องถ้วยไม้เคลือบ เป็นน้ำตาลแดง

ภาพประกอบ 145 ภาพกาไม่เคลือบ ชั้นที่ 9

9. กาไม่เคลือบ ชั้นที่ 9

รูปแบบ

เป็นปั้นชาไม่เคลือบ ขนาดปากกว้าง 3.6 เซนติเมตร สูง 7.4 เซนติเมตร เป็นปั้นชามีหู รูปทรงตัวปั้นชาคล้ายทรงลูกแพร์ ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม มีลักษณะโค้งมนกลมเป็นส่วนหัวของลูกแพร์ ตัวปั้นชาปากรับกับฝา ลักษณะโค้งเป็นทรงลูกแพร์ ช่วงก้นกว้างกว่าช่วงปาก พวยปั้นชาขึ้นจากตัวปั้นชาในลักษณะโค้งขึ้นออกจากลำตัว ด้านตรงข้ามพวยกาทำเป็นหู ลักษณะโค้งจากไหล่ถึงลำตัวช่วงล่าง

สี

สีของเครื่องถ้วยไม่เคลือบ เป็นน้ำตาลแดง ด้านบนที่เป็นที่จับ และขอบของฝาและปากปั้นชาระบายสีทอง

ภาพประกอบ 146 ภาพกาไม่เคลือบ ชั้นที่ 10

10. กาไม่เคลือบ ชั้นที่ 10

รูปแบบ

เป็นปั้นชาไม่เคลือบ ขนาดปากกว้าง 4.7 เซนติเมตร สูง 9.5 เซนติเมตร เป็นปั้นชามีหู รูปทรงตัวปั้นชากลมมน ฝาตรงกลางทำเป็นที่จับทรงกลม มีลักษณะโค้งมนกลม ตัวปั้นชา ปากรับกับฝา ผายออกเป็นทรงโค้งกลม พวยปั้นชาขึ้นจากตัวปั้นชาในลักษณะ ฟุ้งออกจากลำตัว ด้านตรงข้ามพวยกาทำเป็นหู ลักษณะโค้งจากไหล่ถึงลำตัวช่วงล่าง

สี

สีของเครื่องถ้วยไม่เคลือบ เป็นน้ำตาลแดง ด้านบนที่เป็นที่จับ และขอบของฝาและปากปั้นชาระบายสีทอง

จากการวิเคราะห์เครื่องถ้วยประเภทไม่เคลือบ พบว่า เครื่องไม่เคลือบเป็นเครื่องถ้วยที่นำมาทำรูปแบบปั้นชา ใช้สำหรับชงน้ำชา มีรูปแบบทั้งหมด 10 รูปทรงที่แตกต่างกันไป เป็นรูปทรงที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น รูปทรงเรขาคณิต ได้แก่ วงกลม รูปทรงธรรมชาติ

สีของเครื่องถ้วยไม่เคลือบมีสีที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิในการเผา เนื้อดิน สีที่พบเป็นสีน้ำตาล น้ำตาลแดง น้ำตาลดำ

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ และลวดลายบนเครื่องถ้วย ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ และลวดลาย บนเครื่องถ้วย เฉพาะในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

คือ เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระ เชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จำนวน 564 ชิ้น

กลุ่มตัวอย่าง

คือ เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จำนวน 148 ชิ้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างตัวแทน (Representative Sample) ซึ่งได้มาจากเครื่องถ้วยที่มีจำนวนหลายชิ้น มีประเภท รูปแบบและลวดลายที่เหมือนกัน โดยผู้วิจัยเลือกมาอย่างละหนึ่งชิ้นเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างตัวแทน ดังนี้

1. เครื่องถ้วยลายคราม จำนวน 100 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 385 ชิ้น
2. เครื่องถ้วยเบญจรงค์ จำนวน 19 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 48 ชิ้น
3. เครื่องถ้วยเคลือบสีแก้ว จำนวน 3 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 36 ชิ้น
4. เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน จำนวน 16 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 34 ชิ้น
5. เครื่องถ้วยไม่เคลือบ จำนวน 10 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 61 ชิ้น

ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า คือ

1. ประเภท
2. รูปแบบ
3. ลวดลาย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

2. ถ่ายภาพเครื่องถ้วย ตามกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาวิเคราะห์ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
3. บันทึกรายละเอียดลงในแบบสำรวจของเครื่องถ้วย ได้แก่ ประเภท รูปแบบ และลวดลาย
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ แยกประเภท ตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาแบ่งกลุ่มตามประเภท รูปแบบ และลวดลาย เขียนวิเคราะห์แบบพรรณนา (Description) ตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดไว้ นำข้อมูลจัดการวิเคราะห์ลงในตาราง พร้อมภาพประกอบ สรุปและอภิปรายผลแบบพรรณนา (Description)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ และลวดลาย บนเครื่องถ้วย เฉพาะในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ประเภทของเครื่องถ้วย

ประเภทของเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร พบว่า เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. เครื่องถ้วยลายคราม จำนวน 100 ชิ้น
2. เครื่องถ้วยเบญจรงค์ จำนวน 19 ชิ้น
3. เครื่องถ้วยเคลือบสีแก้ว จำนวน 3 ชิ้น
4. เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน จำนวน 16 ชิ้น
5. เครื่องถ้วยไม่เคลือบ จำนวน 10 ชิ้น

รูปแบบและลวดลาย

เครื่องถ้วยลายคราม

การศึกษาวินิจฉัยรูปแบบ ลวดลาย ของเครื่องถ้วยประเภทลายคราม จากกลุ่มตัวอย่างตัวแทน จำนวน 100 ชิ้น พบว่า สีของเครื่องถ้วยลายครามในพิพิธภัณฑ์เป็นการเขียนลายใต้เคลือบแบบพื้นสีขาว ด้วยสีโคบอลต์ ออกไซด์ (Cobalt Oxide) ซึ่งเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม ลักษณะสีของเครื่องถ้วยทั้งหมดในพิพิธภัณฑ์ฯ เขียนลวดลายเป็นสีน้ำเงิน มีการระบายสีแบบไล่สีหน้าของสีอ่อนแก่เพื่อให้เกิดมิติ มีการระบายสีแบบเปียกบนเปียก มีลักษณะคล้ายกับการระบายแบบเปียกบนเปียกของสีน้ำ ที่มีการซึม ไหลของสี มีการเว้นขอบขาว ตัดเส้นและระบายด้วยสีน้ำเงินเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ ซึ่งเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์สามารถแบ่งตามรูปแบบภาชนะได้ 15 รูปแบบ ได้แก่

1. จาน จำนวน 5 ชิ้น

เป็นจานลายครามรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางตั้งแต่ 16-30 เซนติเมตร สูงตั้งแต่ 1-5 เซนติเมตร

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบจาน พบว่าเป็นหมวดลายบุคคล ได้แก่ นักปราชญ์ คนขี่ม้า เด็กผู้ชาย ชาวจีนมีความเชื่อว่า ภาพเด็กผู้ชายเป็นความหมายของสิริมงคล ถือว่าการมี

บุตราชายไวยสืบทอดเป็นโซคลาภอย่างหนึ่ง หมวดลายสัตว์ ได้แก่ ค้างคาว ปลาทอง ชาวจีนเชื่อว่าปลาทอง ซึ่งชาวจีนมีความเชื่อว่ามีทองและหยก ส่วนค้างคาว (เปี่ยนผู้) คำว่าผู้ที่นั้นพ้องเสียงกับคำว่าผู้ ซึ่งหมายถึงโซคลาภ หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ กิ่งไม้ ใบไม้ ดอกไม้ ต้นไม้ หมวดลายสิ่งของ ได้แก่ แจกัน กระถาง กา แจกัน (ผิง) คำว่าผิง มีหมายความว่าความร่มเย็นเป็นสุข หมวดลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ เมฆ ภูเขา แม่น้ำ วัด กำแพงเมือง หมวดลายมงคลต่าง ๆ ได้แก่ ลายหัวเมฆ มีลักษณะหัวคล้ายหัวหยูอี้ เป็นวงโค้ง 2 วงหันหัวชนกันคล้ายรูปหัวใจ ให้ความหมายถึงความสมปรารถนา ตัวอักษรหุย ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าคล้ายกันหอยต่อกัน ซึ่งมีหมายถึงความต่อเนื่องที่ไม่มีวันจบสิ้น ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน เขียนบริเวณในจานเท่านั้น ด้านข้างและฐานของจานไม่มีลวดลายใดปรากฏ

2. เชิงเทียน จำนวน 2 ชิ้น

เป็นเชิงเทียนลายครามพร้อมฝาครอบ ขนาดกว้าง 4.3 และ 8 เซนติเมตร สูง 19.5 และ 20 เซนติเมตร มีลักษณะรูปทรงกระบอก 1 ชิ้น และรูปทรงกลม มีทรงกระบอกเป็นปล้องคว้น มีฐานช่วงกลาง มีรูปปั้นปลาติดทั้งสองข้าง 1 ชิ้น

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบเชิงเทียน พบว่าเป็นหมวดลายบุคคล ได้แก่ ผู้ชาย ผู้หญิง เด็กผู้ชาย ซึ่งชาวจีนมีความเชื่อว่า ภาพเด็กผู้ชายเป็นความหมายของสิริมงคล ถือว่าการมีบุตราชายไวยสืบทอดเป็นโซคลาภอย่างหนึ่ง หมวดลายสัตว์ ได้แก่ ปลาทอง ชาวจีนเชื่อว่าปลาทอง ซึ่งชาวจีนมีความเชื่อว่ามีทองและหยก หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ดอกไม้ ต้นสน ดอกเหมย ชาวจีนได้ให้สมญานามของดอกเหมยว่าเป็นยอดของความหอมของมวลดอกไม้มานานานชนิด มีความมงคล สดชื่น ร่วงโรย ซากว่าดอกไม้อื่น ดอกเหมยจึงเป็นสัญลักษณ์ของความสุภาพ ส่วนต้นสนเป็นต้นไม้ที่มีอายุยืนนาน มีความเขียวชอุ่มตลอดทั้งปี ต้นสนจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน ความเป็นนิรันดร์ ความมีโซคลาภ และยังเป็นสัญลักษณ์ของตระกูลจีนด้วย หมวดลายสิ่งของ ได้แก่ ลายของวิเศษ ชาวจีนถือว่าเป็นสิ่งของมงคลทางศาสนา เค้าสามารถจัดสิ่งไม่ดีและภูติผีปีศาจได้ หมวดลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ได้แก่ ตัวอักษรชื่อในวงกลม ซึ่งชื่อคืออักษรแห่งความยั่งยืน วงกลมมีความหมายถึงความสมบูรณ์ ความสมหวัง หมวดลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ เนินดิน ภูเขา หมวดลายมงคลต่าง ๆ ได้แก่ ลายคลื่นน้ำ ลายเมฆมงคล ลายหัวหยูอี้ มีลักษณะเป็นวงโค้ง 2 วงหันหัวชนกันคล้ายรูปหัวใจ ให้ความหมายถึงความสมปรารถนา ลายเมฆมงคลและลายคลื่นน้ำเป็นลายที่มีความเชื่อในเรื่องของสิริมงคล ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน เขียนลายทั่วทั้งบริเวณของเชิงเทียน ช่วงกลางจะเขียนเป็นลายขนาดใหญ่ต่อเนื่องกัน บริเวณคันลายจะเขียนเป็นลายเกี่ยวกับหมวดลายมงคลต่างๆ

3. กระถาง จำนวน 12 ชิ้น

เป็นกระถาง ขนาดกว้างตั้งแต่ 10.1-25 เซนติเมตร สูง 8.5-56 เซนติเมตร ลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม มีขาตั้ง 4 ขา ลักษณะทรงกลม มีขาตั้ง 3 ขา ลักษณะรูปทรงกลมปากเล็กกว่าช่วงลำตัว ลักษณะรูปทรงกลมแบบปากแตร คือปากกว้างกว่าลำตัวมาก ลักษณะรูปทรงกลม สูง ปากและลำตัวใกล้เคียงกัน ลักษณะรูปทรงกลม ลำตัวสอบ

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบกระถาง พบว่าเป็น หมวดลายบุคคล ได้แก่ ผู้ชาย แพนเซียน เทพทั้งแปดเป็นเทพทางศาสนาเต๋า ถือว่าเป็นภาพเกี่ยวกับสิริมงคล หมวดลายสัตว์ ได้แก่ สิงโต มังกรต้นเมฆ มังกรกับไข่มุกไฟ นกต่างๆ สิงโต นั้นมีการออกเสียงอย่างเดียวกับคำว่า ซือ ของคำว่าไท่ซือ ซึ่งแปลว่า มหาเสนาบดี ซึ่งเป็นตำแหน่งขุนนางที่สูงที่สุด จึงมีการใช้ภาพสิงห์เป็นสัญลักษณ์ของการอวย

พรให้มีตำแหน่งขุนนางสูงสุด และยังเชื่ออีกว่าสิงโตเป็นสัตว์วิเศษ มังกร ชาวจีนเชื่อกันว่ามังกรเป็นสัตว์วิเศษชนิดหนึ่งที่สามารถกำจัดภูติผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้ หมวดยลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ต้นสน เห็ดหลินจือ ดอกเหมย ต้นสนเป็นต้นไม้ที่มีอายุยืนมาก มีความเขียวชอุ่มตลอดทั้งปี ต้นสนจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน ความเป็นนิรันดร์ ความมีโชคกลาง และยังเป็นสัญลักษณ์ของตระกูลจีนด้วย เห็ดหลินจือ เป็นตัวแทนของความยั่งยืน และนิยมใช้เป็นสัญลักษณ์ของความสมปรารถนา ดอกเหมย ชาวจีนได้ให้สมญานามของดอกเหมยว่าเป็นยอดของความหอมของมวลดอกไม้มานานานานิต มีความงดงาม สดชื่น ร่วงโรยช้ากว่าดอกไม้อื่น ดอกเหมยจึงเป็นสัญลักษณ์ของความสุข หมวดยลายสิ่งของ ได้แก่ เหรียญเงินจีนมีคำมงคลเขียนอยู่ถือว่าเป็นสิ่งมงคล หมวดยลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ได้แก่ อักษรประดิษฐ์แบบวงกลม และแบบสี่เหลี่ยม มีความหมายถึง ความเป็นมงคล มีโชคกลาง หมวดยลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ ภูเขา บ้าน ต้นไม้ แม่น้ำ เรือ มีการเขียนลายอยู่ในวงกลม ซึ่งชาวจีนเชื่อว่าวงกลมมีความหมายถึงความสมบูรณ์ ความสมหวัง หมวดยลายมงคลต่างๆ ได้แก่ ลายตัวอักษรหุ่ย ลายเมฆ ลายหัวหยู้อี้ มีลักษณะเป็นวงโค้ง 2 วงหันหัวชนกันคล้ายรูปหัวใจ ให้ความหมายถึงความสมปรารถนา ลายเมฆมงคลเป็นลายที่มีความเชื่อในเรื่องของสิริมงคล ลายตัวอักษรหุ่ย ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าคล้ายกันหอยต่อกัน ซึ่งมีหมายถึงความต่อเนื่องที่ไม่มีวันจบสิ้น ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดยลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน และเขียนแบบหมวดยลายเดียว มีเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของกระดาง ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นลายขนาดใหญ่ต่อเนื่องกันทั่วทั้งบริเวณ ลายช่วงปากและฐานจะเขียนเป็นลายเกี่ยวกับหมวดยลายมงคลต่างๆ

4. ขวด จำนวน 1 ชิ้น

เป็นขวดลายคราม ขนาดกว้าง 1.5 เซนติเมตร สูง 17.4 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงน้ำเต้า

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบขวด พบว่าเป็นหมวดยลายสิ่งของ ได้แก่ ลายของวิเศษของแปดเขียน ซึ่งชาวจีนถือว่าเป็นสิ่งของมงคลทางศาสนาแต่สามารถจัดสิ่งไม่ดีและภูติผีปีศาจได้ การทำขวดเป็นทรงน้ำเต้า ชาวจีนเชื่อว่าต้นน้ำเต้าเป็นเครือยาวออกไปอย่างไร้จักจบสิ้น และผลน้ำเต้านั้นมีเมล็ดมาก หากนำมาปลูกจะเกิดต้นมากมาย น้ำเต้าจึงมีความหมายในการอวยพรเกี่ยวกับการมีบุตร คือมีลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นหมวดยลายหมวดยลายเดียวมาเขียนจัดองค์ประกอบ มีเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของขวด

5. บาตร จำนวน 1 ชิ้น

เป็นบาตรลายครามรูปทรงกลม ขนาดกว้าง 19 เซนติเมตร สูง 15 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงกลมปากกว้าง

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบบาตร พบว่าเป็นหมวดยลายสัตว์ ได้แก่ หงส์ นกหลากหลายชนิด หงส์เป็นสัตว์ใหญ่แห่งสัตว์ปีกทั้งปวง ชาวจีนเชื่อว่า นกชนิดนี้สามารถหยั่งรู้ความวุ่นวายบนโลกมนุษย์ได้ หงส์มักจะปรากฏตัวขึ้นเมื่อประเทศมีความสงบ ชาวจีนเรียกหงส์ว่า เฟิงหวง หงส์มีขนสวยงามตลอดทั้งตัว ดังนั้นหงส์จึงสื่อถึงความเป็นใหญ่ นกหลากหลายชนิดแสดงความเป็นสิริมงคลต่างๆ เช่น ความสุข ความยั่งยืน เป็นต้น หมวดยลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ใบไม้ ต้นไม้ ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดยลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน มีเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของบาตร ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นลายขนาดใหญ่ต่อเนื่องกันทั่วทั้งบริเวณ

6. โถ จำนวน 8 ชิ้น

เป็นโถลายคราม ขนาดกว้าง 10.9-20.5 เซนติเมตร สูง 7-66 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบมี รูปทรงกลมสูง ปากแคบ มีฝา รูปทรงกลมเตี้ย ปากกว้างมีฝา ทรงสี่เหลี่ยมมุมมน มีฝา ทรงกระบอก มีทั้งแบบ มีฝา และไม่มีฝา

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบโถ พบว่าเป็น หมวดยลายสัตว์ ได้แก่ สิงโต ม้า กวาง ไก่ฟ้า ผีเสื้อ นก สิงโตมีการออกเสียงอย่างเดียวกับคำว่า ซือ ของคำว่าไท่ซือ ซึ่งแปลว่า มหาเสนาบดี ซึ่งเป็นตำแหน่งขุนนางที่สูงที่สุด จึงมีการใช้ภาพสิงโตเป็นสัญลักษณ์ของการอวยพรให้มีตำแหน่งขุนนาง สูงสุด และยังเชื่ออีกว่าสิงโตเป็นสัตว์วิเศษ ลายม้าที่มีลักษณะดี 8 ตัว มีความหมายถึง ความสงบ กว้าง เป็น สัญลักษณ์แห่งความมียศศักดิ์ แทนความหมายของลก ซึ่งหมายถึงบุญวาสนา หมวดยลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ดอกพุดตาน ดอกกุหลาบ ดอกเบญจมาศ ต้นสน ดอกโบตั๋น ดอกบัว ดอกพุดตาน เป็นสัญลักษณ์แห่ง ความมั่งคั่ง ร่ำรวย มียศศักดิ์ ดอกกุหลาบ เป็นดอกไม้ที่บานได้ตลอดปี จึงมีความหมายถึง ความสุข ความ สดชื่นตลอดทั้ง 4 ฤดู ดอกเบญจมาศ หรือที่เรียกว่าดอกเก๊กชวย เป็นดอกไม้ที่มีความหอม ใช้ดื่มบำรุง ร่างกาย ชาวจีนเชื่อว่าเป็นดอกไม้แห่งอายุยืน และเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืนด้วย ต้นสนเป็นต้นไม้ที่มี อายุยืนมาก มีความเขียวชอุ่มตลอดทั้งปี ต้นสนจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน ความเป็นนิรันดร์ ความมี โชคลาภ เป็นสัญลักษณ์ของตระกูลจีน ดอกโบตั๋นเป็นดอกไม้ที่มีความเด่นเป็นสง่าที่สุด มีความงามในดอกไม้ทั้ง มวล เป็นสัญลักษณ์แห่งความสง่างาม ความเด่น ความเป็นเลิศทั้งความงามและความสามารถ และยังเป็น สัญลักษณ์แห่งความร่ำรวยมั่งคั่งอีกด้วย ดอกบัว เป็นดอกไม้ที่มีความหมายถึงความเป็นสิริมงคล การ ต่อเนื่องที่ไม่จบสิ้น และยังใช้ในการอวยพรให้มีบุตรเร็ว เพราะดอกบัวผลิดอกและออกผลในเวลาเดียวกัน หมวดยลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ ภูเขา บ้าน ต้นไม้ แม่น้ำ เรือ หมวดยลายมงคลต่างๆ ได้แก่ ลายหัว หยูอี้ มีลักษณะเป็นวงโค้ง 2 วงหันหัวชนกันคล้ายรูปหัวใจ ให้ความหมายถึงความสมปรารถนา ลวดลายที่ ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดยลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน และเขียนแบบหมวดยลาย เดียว มีเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของโถ ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นลายขนาดใหญ่ต่อเนื่องกันทั่วทั้งบริเวณ ลายช่วง ปากและฐานจะเขียนเป็นลายเกี่ยวกับหมวดยลายมงคลต่างๆ

7. กา จำนวน 8 ชิ้น

เป็นกาลายครามแบบสาย มีฝา ทรงกลม ขนาดกว้าง 3.6-13.2 เซนติเมตร สูง 12-26.3 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงกลมสูง รูปทรงกระบอก ป้าน ก้นสอบลง รูปทรงสี่เหลี่ยม มีสาย มีฝา รูปทรง กลมเตี้ย รูปทรงรี คอคอด ปากแคบกว่าลำตัว และรูปทรงกระบอกสูง มี 6 ชิ้น มีสาย มี 1 ชิ้น มีหู กาทั้งหมด มีพวยกายื่นออกจากลำตัวลักษณะพุ่งขึ้น โค้งงอ บริเวณปากผายออก

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบกา พบว่าเป็น หมวดยลายบุคคล ได้แก่ คนแก่ ถือดอกไม้ ขุนนาง ภาพคนแก่ แทนเทพชิว มีความหมายถึงความยั่งยืน ขุนนางแต่งกายเต็มยศ เป็น สัญลักษณ์ของการอวยพรให้มียศศักดิ์สูงส่ง หมวดยลายสัตว์ ได้แก่ มังกรกับไข่มุกไฟ นก มังกร ชาวจีนเชื่อกัน ว่ามังกรเป็นสัตว์วิเศษชนิดหนึ่งที่สามารถกำจัดภูตผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้ นกมีความหมาย หลากหลายเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล หมวดยลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ได้แก่ ตัวอักษรชีว์รูปตัวยาว ซึ่ง ชีว์คืออักษรแห่งความยั่งยืน ตัวอักษรจิน เขียนเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลต่างๆ หมวดยลายทิวทัศน์หรือ ภูมิประเทศ ได้แก่ ภูเขา บ้าน ต้นไม้ แม่น้ำ ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดยลาย มาเขียนเป็นลายประกอบกัน และเขียนแบบหมวดยลายเดียว มีเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของกา ส่วนใหญ่จะ เขียนเป็นลายขนาดใหญ่ต่อเนื่องกันทั่วทั้งบริเวณ บริเวณพวยกามักเขียนลายเฉพาะด้านหน้าของพวย

8. เหือก จำนวน 2 ชิ้น

เป็นเหือกลายคราม มีผ่า มีหู ขนาดกว้าง 11.5-12 เซนติเมตร สูง 21-21.7 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบคือ รูปทรงกลม มี 1 ชิ้น ลักษณะคอคอด มีผ่าปิดเป็นโลหะ อีกชิ้นปากมีจีบสำหรับเทน้ำ และมีหู ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบเหือกพบว่าเป็น หมวดลายสัตว์ ได้แก่ มังกร ต้นเมฆในช่องกระจกงกลม ชาวจีนเชื่อกันว่ามังกรเป็นสัตว์วิเศษชนิดหนึ่งที่สามารถกำจัดภูติผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้ นอกจากนี้ความหมายหลากหลายเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล การเขียนลายอยู่ในวงกลม ซึ่งชาวจีนเชื่อว่าวงกลมมีความหมายถึงความสมบูรณ์ ความสมหวัง หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ดอกพุดตาน ดอกกุหลาบ ดอกเบญจมาศ ดอกบัว ดอกพุดตาน เป็นสัญลักษณ์แห่งความมั่งคั่ง ร่ำรวย มียศศักดิ์ ดอกกุหลาบ เป็นดอกไม้ที่บ้านได้ตลอดปี จึงมีความหมายถึงความสุข ความสดชื่นตลอดทั้ง 4 ฤดู ดอกเบญจมาศ หรือที่เรียกว่าดอกเก๊กฮวย เป็นดอกไม้ที่มีความหอม ใช้ดื่มบำรุงร่างกาย ชาวจีนเชื่อว่าเป็นดอกไม้แห่งอายุยืน และเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืนด้วย ดอกบัว เป็นดอกไม้ที่มีความหมายถึงความเป็นสิริมงคล การต่อเนื่องที่ไม่จบสิ้น และยังใช้ในการอวยพรให้มีบุตรเร็ว เพราะดอกบัวผลิดอกและออกผลในเวลาเดียวกัน ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการเขียนลายแบบหมวดลายเดียว มีเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของเหือก เขียนเป็นลายขนาดใหญ่ต่อเนื่องกันทั่วทั้งบริเวณ และเขียนแบบลายซ้ำๆ เป็นจังหวะ

9. คนโท จำนวน 15 ชิ้น

เป็นคนโทลายคราม ขนาดกว้าง 7.3-22 เซนติเมตร สูง 9.5-62 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบคือ รูปทรงกระบอก รูปทรงหกเหลี่ยม รูปทรงกลม รูปทรงรี มีทั้งที่เป็นแบบปากกว้าง และปากแคบ ช่วงคอสั้น และคอยาว มี 1 ชิ้นที่มีพวยทรงมะเฟือง

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบคนโท พบว่าเป็น หมวดลายบุคคล ได้แก่ คนแก่ ขุนนาง เด็กผู้ชาย เทพชายหญิง แดงเขียน คนแก่แทนเทพชิว มีความหมายถึงความยั่งยืน ขุนนางแต่งกายเต็มยศ เป็นสัญลักษณ์ของการอวยพรให้มียศศักดิ์สูงส่ง แดงเขียน เทพทั้งแปดเป็นเทพทางศาสนาเต๋า ถือว่าเป็นภาพเกี่ยวกับสิริมงคล ภาพเด็กผู้ชายเป็นความหมายของสิริมงคล ถือว่าการมีบุตรชายไว้สืบสกุล เป็นโชคลาภอย่างหนึ่ง ลายแดงเขียน เทพทั้งแปดเป็นเทพทางศาสนาเต๋า ถือว่าเป็นภาพเกี่ยวกับสิริมงคล หมวดลายสัตว์ ได้แก่ ก้างควา นกกระสา มังกรต้นเมฆ ลิง กวาง แมงมุม นก ไก่ฟ้า สิงโต ลายก้างควา (เปียนผู้) คำว่าผู้นั้นพ้องเสียงกับคำว่าผู้ ซึ่งหมายถึงโชคลาภ ลายมังกร ชาวจีนเชื่อกันว่ามังกรเป็นสัตว์วิเศษชนิดหนึ่งที่สามารถกำจัดภูติผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้ ลิงหรือโหวแปงว่า เจ้าเมือง ขุนนาง ชาวจีนจึงใช้ลิงเป็นสัญลักษณ์แทนขุนนาง กวาง เป็นสัญลักษณ์แห่งความมียศศักดิ์ แทนความหมายของลก ซึ่งหมายถึงบุญวาสนา ลายแมงมุมเป็นลายที่ชาวจีนนิยมนวดไว้ที่ผนังบ้านตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง ลายกลมๆ ซึ่งเป็นลายแมงมุมนั้น เรียกว่า ลายปี่เจียง สำหรับหญิงในราชสำนักหากผู้ใดเห็นแมงมุมก็เชื่อกันว่าจะได้รับความรักจากพระมหากษัตริย์ แมงมุมจึงกลายเป็นสัตว์นำโชค การที่แมงมุมชักใยและห้อยลงมา มีความหมายถึงมงคลจากฟ้า สิงโตมีการออกเสียงอย่างเดียวกับคำว่า ซือ ของคำว่าไท่ซือ ซึ่งแปลว่า มหาเสนาบดี ซึ่งเป็นตำแหน่งขุนนางที่สูงที่สุด จึงมีการใช้ภาพสิงโตเป็นสัญลักษณ์ของการอวยพรให้มีตำแหน่งขุนนางสูงสุด และยังเชื่ออีกว่าสิงโตเป็นสัตว์วิเศษ หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ผลท้อ ดอกบัว ดอกเบญจมาศ ดอกโบตั๋น ดอกพุดตาน ผลท้อ เป็นสัญลักษณ์ของความยั่งยืน ในสังคมจีนถือว่าต้นท้อเป็นต้นไม้วิเศษ สามารถขจัดภูติผีปีศาจได้ ลายดอกบัว เป็นดอกไม้ที่มีความหมายถึงความเป็นสิริมงคล การต่อเนื่องที่ไม่จบสิ้น และยังใช้ในการอวยพรให้มีบุตรเร็ว เพราะดอกบัวผลิดอกและออกผลในเวลาเดียวกัน ดอกเบญจมาศ หรือที่เรียกว่าดอกเก๊กฮวย เป็นดอกไม้ที่มีความหอม ใช้ดื่มบำรุงร่างกาย ชาวจีนเชื่อว่าเป็นดอกไม้แห่งอายุยืน และเป็น

สัญลักษณ์แห่งความยั่งยืนด้วยดอกพุทตาน เป็นสัญลักษณ์แห่งความมั่งคั่ง ร่ำรวย มียศศักดิ์ ดอกโบทันเป็นดอกไม้ที่มีความเด่นเป็นสง่าที่สุด มีความงามในดอกไม้ทั้งมวล เป็นสัญลักษณ์แห่งความสง่างาม ความเด่น ความเป็นเลิศทั้งความงามและความสามารถ และยังเป็นสัญลักษณ์แห่งความร่ำรวยมั่งคั่งอีกด้วย หมวดลายสิ่งของ ได้แก่ เหรียญเงินจีนมีคำมงคลเขียนอยู่ ถือว่าเป็นสิ่งมงคล ลายของวิเศษของแปดเขียน เป็นสิ่งของมงคลที่เชื่อว่ามีอำนาจในการขจัดภูติผีปีศาจ ช่วยให้สมความปรารถนา หมวดลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ ภูเขา บ้าน ต้นไม้ แม่น้ำ สระบัว ลายมงคลต่างๆ ได้แก่ ลายตัวอักษรหุ่ย ลายเมฆ ลายหัวหยู้อี้ มีลักษณะเป็นวงโค้ง 2 วงหันหัวชนกันคล้ายรูปหัวใจ ให้ความหมายถึงความสมปรารถนา ลายเมฆมงคลเป็นลายที่มีความเชื่อในเรื่องของสิริมงคล ลายตัวอักษรหุ่ย ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าคล้ายกันหอยต่อกัน ซึ่งมีความหมายถึงความต่อเนื่องที่ไม่มีความจบสิ้น ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน และเขียนแบบหมวดลายเดี่ยว มีเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของคนโท ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นลายขนาดใหญ่ต่อเนื่องกันทั่วทั้งบริเวณ ลายช่วงปากและฐานจะเขียนเป็นลายเกี่ยวกับหมวดลายมงคลต่างๆ

10. แจกัน จำนวน 20 ชิ้น

เป็นแจกันลายคราม ขนาดกว้าง 3.2-28 เซนติเมตร สูง 17.5-48.6 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงกระบอกหกเหลี่ยม รูปทรงกระบอกกลม รูปทรงทรงกลม รูปทรงรี รูปทรงกลมป้อม มีรูปทรงหกเหลี่ยม ลักษณะคล้ายตะกร้า รูปทรงกระบอกมีทั้งทรงสูง และเตี้ย ปากของแจกันมีทั้งแคบ และกว้าง คอใหญ่และคอเล็ก

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบแจกัน พบว่าเป็น หมวดลายบุคล ได้แก่ ผู้หญิง ผู้ชาย คนแก่ แปดเขียน คนแก่แทนเทพชิว มีความหมายถึงความยั่งยืน ขุนนางแต่งกายเต็มยศ เป็นสัญลักษณ์ของการอวยพรให้มียศศักดิ์สูงส่ง แปดเขียน เทพทั้งแปดเป็นเทพทางศาสนาเต๋า ลายแปดเขียน เทพทั้งแปดเป็นเทพทางศาสนาเต๋า ถือว่าเป็นภาพเกี่ยวกับสิริมงคล หมวดลายสัตว์ ได้แก่ ม้า นก มังกรต้นเมฆ ผีเสื้อ ลายม้า มีความหมายถึงความสงบ ลายมังกร ชาวจีนเชื่อกันว่ามังกรเป็นสัตว์วิเศษชนิดหนึ่งที่สามารถกำจัดภูติผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้ นกมีความหมายหลากหลายเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ดอกบัว ดอกเบญจมาศ ต้นสน ต้นไผ่ ดอกพุทตาน ผลส้ม ดอกเหมย ดอกโบทัน ลายดอกบัว เป็นดอกไม้ที่มีความหมายถึงความเป็นสิริมงคล การต่อเนื่องที่ไม่จบสิ้น และยังใช้ในการอวยพรให้มีบุตรเร็ว เพราะดอกบัวผลิดอกและออกผลในเวลาเดียวกัน ดอกเบญจมาศ หรือที่เรียกว่าดอกเก๊กฮวย เป็นดอกไม้ที่มีความหอม ใช้ดื่มบำรุงร่างกาย ชาวจีนเชื่อว่าเป็นดอกไม้แห่งอายุยืน และเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืนด้วย ดอกพุทตาน เป็นสัญลักษณ์แห่งความมั่งคั่ง ร่ำรวย มียศศักดิ์ ต้นสนเป็นต้นไม้ที่มีอายุยืนมาก มีความเขียวชอุ่มตลอดทั้งปี ต้นสนจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน ความเป็นนิรันดร์ ความมีโชคลาภ และยังเป็นสัญลักษณ์ของตระกูลจีนด้วย ดอกเหมย ชาวจีนได้ให้สมญานามของดอกเหมยว่าเป็นยอดของความหอมของมวลดอกไม้มานานานชนิด มีความงดงาม สดชื่น ร่วงโรยช้ากว่าดอกไม้อื่น ดอกเหมยจึงเป็นสัญลักษณ์ของความสุข ดอกโบทันเป็นดอกไม้ที่มีความเด่นเป็นสง่าที่สุด มีความงามในดอกไม้ทั้งมวล เป็นสัญลักษณ์แห่งความสง่างาม ความเด่น ความเป็นเลิศทั้งความงามและความสามารถ และยังเป็นสัญลักษณ์แห่งความร่ำรวยมั่งคั่งอีกด้วย ผลส้ม เป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ หากเป็นส้มใบใหญ่ๆ ก็จะมี ความหมายว่า มหาโชค ต้นไผ่ เป็นพญาแห่งมวลพฤกษา ชาวจีนเชื่อว่า เสียงแตกของไม้ไผ่ในกองไฟสามารถขจัดภูติผีปีศาจได้ หมวดลายสิ่งของ ได้แก่ แจกัน กา กระถาง ลายของวิเศษของแปดเขียน เป็นสิ่งของมงคลที่เชื่อว่ามีอำนาจในการขจัดภูติผีปีศาจ ช่วยให้สมความปรารถนา แจกัน (ผิง) คำว่าผิง มี

หมายความว่าถึงความร่มเย็นเป็นสุข หมวดลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ได้แก่ ตัวหนังสือจีน เขียนเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคลต่างๆ หมวดลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ ภูเขา บ้าน ต้นไม้ แม่น้ำ สระน้ำ หมวดลายมงคลต่างๆ ได้แก่ ลายตัวอักษรหุ่ย ลายเมฆ คลื่นน้ำ ลายหัวหยู้อี้ มีลักษณะเป็นวงโค้ง 2 วงหันหัวชนกัน คล้ายรูปหัวใจ ให้ความหมายถึงความสมปรารถนา ลายเมฆมงคลเป็นลายที่มีความเชื่อในเรื่องของสิริมงคล ลายตัวอักษรหุ่ย ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าคล้ายกันหอยต่อกัน ซึ่งมีหมายถึงความต่อเนื่องที่ไม่มีวันจบสิ้น ลายคลื่นน้ำเป็นลายที่มีความเชื่อในเรื่องของสิริมงคล ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลาย หมวดลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน และเขียนแบบหมวดลายเดียว มีเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของแจกัน ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นลายขนาดใหญ่ต่อเนื่องกันทั่วทั้งบริเวณ ลายช่วงปาก คอ และฐานจะเขียนเป็นลายเกี่ยวกับหมวดลายมงคลต่างๆ

11. กล้อง จำนวน 2 ใบ

เป็นกล้องลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 21.2 เซนติเมตร สูง 9.5 เซนติเมตร รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีฝา และรูปทรงกระบอกลายคราม มีฝา ขนาดกว้าง 13.5 เซนติเมตร สูง 30.5 เซนติเมตร

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบกล้อง พบว่าเป็น หมวดลายบุคคล ได้แก่ คนแก่ แด่เขียน คนแก่แทนเทพชิว มีความหมายถึงความยั่งยืน ชุนนางแต่งกายเต็มยศ เป็นสัญลักษณ์ของการอวยพรให้มียศศักดิ์สูงส่ง แด่เขียน เทพทั้งแปดเป็นเทพทางศาสนาเต๋า ลายแด่เขียน เทพทั้งแปดเป็นเทพทางศาสนาเต๋า ถือว่าเป็นภาพเกี่ยวกับสิริมงคล หมวดลายสัตว์ ได้แก่ นกกระเรียน เป็นสัตว์พาหนะประจำองค์เทพแห่งความยั่งยืน หรือเทพชิว ชาวจีนจึงได้ใช้นกกระเรียนเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน นกกระเรียนแทนคำอวยพรเกี่ยวกับยศสูงสุดทางราชการ หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ต้นสน ดอกเหมย ต้นสนจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน ความเป็นนิรันดร์ ความมีโชคลาภ และยังเป็นสัญลักษณ์ของตรุษจีนด้วย ดอกเหมย ชาวจีนได้ให้สมญานามของดอกเหมยว่าเป็นยอดของความหอมของมวลดอกไม้ในนาขนิณ มีความมงคล สดชื่น ร่วงโรยช้ากว่าดอกไม้อื่น ดอกเหมยจึงเป็นสัญลักษณ์ของความสุข หมวดลายสิ่งของ ได้แก่ พัดขนนก ของวิเศษของแด่เขียน เป็นสิ่งของมงคลที่เชื่อว่ามีอำนาจในการขจัดภูติผีปีศาจ หมวดลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ ภูเขา บ้าน ต้นไม้ แม่น้ำ สระน้ำ ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน มีเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของกล้อง และฝากล้อง ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นลายขนาดใหญ่ต่อเนื่องกันทั่วทั้งบริเวณ

12. ถ้วย จำนวน 17 ชิ้น

เป็นถ้วยลายคราม ขนาดกว้าง 5-13 เซนติเมตร สูง 2.7-12 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงกลมเตี้ย ปากกว้าง มีฝา รูปทรงกลมเตี้ย ปากกว้าง ไม่มีฝา และ รูปทรงกลมสูง ปากกว้าง มีฝา

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบถ้วย พบว่าเป็น หมวดลายสัตว์ ได้แก่ ค้างคาว มังกร ปลาทอง ค้างคาว (เปียนผู่) คำว่าผู่ในพ้องเสียงกับคำว่าฝู ซึ่งหมายถึงโชค ลาภ ลายมังกร ชาวจีนเชื่อกันว่ามังกรเป็นสัตว์วิเศษชนิดหนึ่งที่สามารถกำจัดภูติผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้ ปลาทอง ชาวจีนเชื่อว่าปลาทอง ซึ่งชาวจีนมีความเชื่อว่ามีทองและหยก หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ต้นไผ่ ห้อ ส้มมือ ดอกบัว ลายต้นไผ่ เป็นพญาแห่งมวลพฤกษา ชาวจีนเชื่อว่า เสียงแตกของไผ่ในกองไฟสามารถขจัดภูติผีปีศาจได้ ผลห่อ เป็นสัญลักษณ์ของความยั่งยืน ในสังคมจีนถือว่าต้นห่อเป็นต้นไม้พิเศษ สามารถขจัดภูติผีปีศาจได้ ส้มมือ มีความหมายแทนโชค วาสนา ลายดอกบัว เป็นดอกไม้ที่มีความหมายถึงความเป็นสิริมงคล การต่อเนื่องที่ไม่จบสิ้น และยังใช้ในการอวยพรให้มีบุตรเร็ว เพราะดอกบัวผลิดอกและออกผลในเวลา

เดียวกัน หมวดลายตัวอักษรและตัวหนังสือ ได้แก่ ตัวอักษร จปร ในวงกลม และสี่เหลี่ยม ตัวหนังสือจีน ลายอักษรประดิษฐ์แบบวงกลม และแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า จปร ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน และเขียนแบบหมวดลายเดียว มีการเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของถ้วย และฝา ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นลายต่อเนื่องกันทั่วทั้งบริเวณ

13. อ่าง จำนวน 1 ชิ้น

เป็นอ่างลายคราม ขนาดกว้าง 36.5 เซนติเมตร สูง 14 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงกลม ปากกว้างผายออก

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบอ่าง พบว่าเป็น หมวดลายสัตว์ ได้แก่ มังกร ต้นเมฆ ลายมังกร ชาวจีนเชื่อกันว่ามังกรเป็นสัตว์วิเศษชนิดหนึ่งที่สามารถกำจัดภูติผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้ หมวดลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ ภูเขา บ้าน ต้นไม้ แม่น้ำ สระน้ำ หมวดลายมงคลต่างๆ ได้แก่ ลายหัวหยูอี้ มีลักษณะเป็นวงโค้ง 2 วงหันหัวชนกันคล้ายรูปหัวใจ ให้ความหมายถึงความสมปรารถนา ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน มีการเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของอ่าง ทั้งด้านในและด้านนอก ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นลายต่อเนื่องกัน และเขียนแบ่งพื้นที่ต่างๆ ตามลักษณะของภาชนะ เช่น รอบอ่าง ก้นอ่าง

14. ขาม จำนวน 3 ชิ้น

เป็นขاملายคราม ขนาดกว้าง 11.8-21 เซนติเมตร สูง 7.7-9.2 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบมี 1 รูปทรง คือ รูปทรงกลมเตี้ย ปากกว้าง

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบขาม พบว่าเป็น หมวดลายบุคคล ได้แก่ เด็กผู้ชาย เทพชก ลก ชิว เป็นเทพ 3 องค์ที่เป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ ยศศักดิ์ และความยั่งยืน ชาวจีนมีความเชื่อว่า ภาพเด็กผู้ชายเป็นความหมายของสิริมงคล ถือว่าการมีบุตรชายไว้สืบสกุลเป็นโชคลาภอย่างหนึ่ง หมวดลายสัตว์ ได้แก่ มังกร นกกระเรียน เป็นสัตว์พาหนะประจำองค์เทพแห่งความยั่งยืน หรือเทพชิว ชาวจีนจึงได้ใช้นกกระเรียนเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน นกกระเรียนแทนคำอวยพรเกี่ยวกับยศสูงสุดทางราชการ ลายมังกร ชาวจีนเชื่อกันว่ามังกรเป็นสัตว์วิเศษชนิดหนึ่งที่สามารถกำจัดภูติผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้ หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ต้นสน ผลท้อ ต้นสนจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน ความเป็นนิรันดร์ ความมีโชคลาภ และยังเป็นสัญลักษณ์ของตระกูลจีนด้วย ผลท้อ เป็นสัญลักษณ์ของความยั่งยืน ในสังคมจีนถือว่าต้นท้อเป็นต้นไม้วิเศษ สามารถขจัดภูติผีปีศาจได้ หมวดลายสิ่งของ ได้แก่ ประทัด ลูกแก้ว ประทัด เป็นสัญลักษณ์ของวันตรุษจีน หมวดลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ ภูเขา บ้าน ต้นไม้ แม่น้ำ สระน้ำ ลายมงคลต่างๆ ได้แก่ ลายหัวหยูอี้ มีลักษณะเป็นวงโค้ง 2 วงหันหัวชนกันคล้ายรูปหัวใจ ให้ความหมายถึง ความสมปรารถนา ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน มีการเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของขาม ทั้งด้านในและด้านนอก ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นลายต่อเนื่องกัน และเขียนแบ่งพื้นที่ต่างๆ ตามลักษณะของภาชนะ เช่น รอบอ่าง ก้นอ่าง

15. ม้านั่ง จำนวน 2 ชิ้น

เป็นม้านั่งลายคราม ขนาดกว้าง 27.5 และ 30 เซนติเมตร สูง 40.5 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงกระบอก รูปทรงกระบอกหกเหลี่ยม

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทลายครามรูปแบบม้านั่ง พบว่าเป็น หมวดลายบุคคล ได้แก่ ผู้หญิง หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ดอกโบตั๋น ต้นสน ดอกโบตั๋นเป็นดอกไม้ที่มีความเด่นเป็นสง่าที่สุด มีความงามในดอกไม้ทั้งมวล เป็นสัญลักษณ์แห่งความสง่างาม ความเด่น ความเป็นเลิศทั้งความงามและ

ความสามารถ และยังเป็นสัญลักษณ์แห่งความร่ำรวยมั่งคั่งอีกด้วย ต้นสนจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน ความเป็นนิรันดร์ ความมีโชคกลาง และยังเป็นสัญลักษณ์ของตระกูลจีนด้วย หมวดลายสิ่งของ ได้แก่ เหรียญเงิน จีนมีค่านิยมเขียนอยู่ ถือว่าเป็นสิ่งมงคล หมวดลายทิวทัศน์หรือภูมิประเทศ ได้แก่ ภูเขา บ้าน ต้นไม้ หมวดลายมงคลต่างๆ ได้แก่ ลายหัวหยูอี้ มีลักษณะเป็นวงโค้ง 2 วงหันหัวชนกันคล้ายรูปหัวใจ ให้ความหมายถึงความสมปรารถนา ลวดลายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการนำลายหลากหลายหมวดลายมาเขียนเป็นลายประกอบกัน มีการเขียนลายทั่วทั้งบริเวณของผ้า

เครื่องถ้วยเบญจรงค์

การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ ลวดลาย ของเครื่องถ้วยประเภทเบญจรงค์ จากกลุ่มตัวอย่างตัวแทน จำนวน 19 ชิ้น พบว่า เครื่องถ้วยเบญจรงค์เป็นเครื่องถ้วยที่เขียนลายบนเคลือบ สีที่มีในเครื่องถ้วยเบญจรงค์ส่วนใหญ่ เป็นสีหลัก 5 สี คือ สีดำ แดง ขาว เหลือง และเขียวหรือน้ำเงิน มีการประกอบกันทุกสีในการเขียนลาย มีการตกแต่งเส้นเพื่อให้เกิดรายละเอียดของภาพ ในบางชิ้นมีการใช้สีทองร่วมด้วย ซึ่งจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เครื่องถ้วยลายนำทอง ซึ่งเครื่องถ้วยเบญจรงค์ในพิพิธภัณฑ์ฯ สามารถแบ่งแยกตามรูปแบบภาชนะได้ 6 รูปแบบ ได้แก่

1. กา จำนวน 3 ชิ้น

เป็นกาเบญจรงค์ มีฝา มีสาย ขนาดกว้าง 13.4-15 เซนติเมตร สูง 16-18 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบคือ รูปทรงกระบอก มีพวยกา มีสาย มีฝา รูปทรงกลม มีพวยกา มีสาย มีฝา และรูปทรงเรขาคณิต ลักษณะเป็นรูปทรงประดิษฐ์จากสีเหลี่ยมมาประกอบกัน พวยกามีลักษณะเป็นเหลี่ยม มีสาย

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทเบญจรงค์รูปแบบกา พบว่าเป็น หมวดลายบุคลุค ได้แก่ ผู้ชาย และผู้หญิง หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ลายดอกไม้นี้กลีบ ลายเครือเถา หมวดลายสิ่งของ ได้แก่ ของวิเศษต่างๆ ลายของวิเศษ เป็นสิ่งของมงคลที่เชื่อว่ามีอำนาจในการขจัดภูตผีปีศาจ ช่วยให้สมความปรารถนา หมวดลายเทพนมหรือสิงห์ ได้แก่ เทพนมในซุ้ม หมวดลายไทยต่างๆ ได้แก่ ลายกรวยเชิง ลายกรวยเชิง

2. โถ จำนวน 4 ชิ้น

เป็นโถเบญจรงค์ มีฝา ขนาดกว้าง 7.3-18 เซนติเมตร สูง 9.5-29 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบคือ รูปทรงกลม มีฝา ปากกว้าง

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทเบญจรงค์รูปแบบโถ พบว่าเป็น หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ กลีบดอกไม้นี้กลีบ ลวดลายเทพนมหรือสิงห์ ได้แก่ เทพนม และสิงห์หมวดลายไทยต่างๆ ได้แก่ ลายกลีบบัว ลายก้ามปู ลายก้านต่อดอก ลายก้านขด

3. ชาม จำนวน 6 ชิ้น

เป็นชามเบญจรงค์ ขนาดกว้าง 17.8-7.8 เซนติเมตร สูง 8.9-13 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบคือ รูปทรงกลมเตี้ย มีฝา ปากกว้าง รูปทรงกลมเตี้ย ไม่มีฝา ปากกว้าง

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทเบญจรงค์รูปแบบชาม พบว่าเป็น หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ลายดอกไม้นี้กลีบบัว กลีบดอกไม้นี้กลีบ ลวดลายเทพนมหรือสิงห์ ได้แก่ ลายเทพนมหรือสิงห์ในซุ้ม ลายกนกเปลว หมวดลายไทยต่างๆ ได้แก่ ลายกลีบบัว ลายก้ามปู ลายประจายาม ลวดลายหลักที่พบเป็นลายไทยแบบจีน เช่น ลายกลีบบัว ลายก้ามปู ลายประจายาม

4. คนโท จำนวน 1 ชิ้น

เป็นคนโทเบญจรงค์ ขนาดกว้าง 5.5 เซนติเมตร สูง 29 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบคือ รูปทรงกระบอกกลมสูง คอยาว ปากกว้าง

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทเบญจรงค์รูปแบบคนโท พบว่าเป็น หมวดลายบุคลุณ ได้แก่ ผู้หญิง และผู้ชายในกรอบช่องสี่เหลี่ยม หมวดลายสัตว์ ได้แก่ ผีเสื้อ มังกร ซึ่งชาวจีนเชื่อกันว่ามังกรเป็นสัตว์วิเศษชนิดหนึ่งที่สามารถกำจัดภูติผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้ หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ กลีบดอกไม้ ผลไม้ต่างๆ ใบไม้

5. ถ้วย

เป็นถ้วยเบญจรงค์ มีฝา ขนาดกว้าง 5-10 เซนติเมตร สูง 3.4-11.3 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบคือ รูปทรงกลมสูง ปากกว้าง มีฐาน มีฝา รูปทรงกลมเตี้ย ปากกว้าง มีฝา และรูปทรงกลมเตี้ย ปากกว้าง ไม่มีฝา

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทเบญจรงค์รูปแบบถ้วย พบว่าเป็น หมวดลายสัตว์ ได้แก่ ผีเสื้อ แมงปอ หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ดอกไม้ต่างๆ ผลไม้ หมวดลายเทพนม นรสิงห์ ได้แก่ ลายเทพนม นรสิงห์ในชุ่มลายกนกเปลว หมวดลายไทยต่างๆ ได้แก่ ลายกลีบบัว ลายเปลว

6. ช้อน

เป็นกาเบญจรงค์ ขนาดกว้าง 2.5 เซนติเมตร สูง 12.2 เซนติเมตร รูปแบบเป็นช้อน มีด้าม ช่วงปลายปากช้อนแหลมโค้งมน

ลวดลายที่พบของเครื่องถ้วยประเภทเบญจรงค์รูปแบบช้อน พบว่าเป็น หมวดลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ดอกไม้ต่างๆ ใบไม้ หมวดลายเทพนม นรสิงห์ ได้แก่ ลายเทพนม นรสิงห์ในชุ่มรูปหยดน้ำ

เครื่องถ้วยเคลือบซีเถ้า

การศึกษาวិเคราะห์รูปแบบ ลวดลาย ของเครื่องถ้วยประเภทเคลือบซีเถ้า จากกลุ่มตัวอย่างตัวแทนจำนวน 3 ชิ้น พบว่า สีของพื้นชาขึ้นอยู่กับวิธีการเคลือบโดยใช้ซีเถ้าของไม้ชนิดต่างๆ มาผสมกับโปแตสโซดา และแมกนีเซียม ผสมเหล็กลงไปบ้าง เวลาเคลือบจะให้สีสวย อาจจะเข้มบ้าง อ่อนบ้างขึ้นอยู่กับส่วนผสมและอุณหภูมิในการเผา สีที่พบคือ สีน้ำตาล สีน้ำตาลดำ สีน้ำตาลแดง ซึ่งเครื่องถ้วยเคลือบซีเถ้า ในพิพิธภัณฑ์สามารถแบ่งแยกตามรูปแบบภาชนะได้ 1 รูปแบบ ได้แก่ บันชา ลักษณะรูปทรงที่พบ ได้แก่ รูปทรงกลม มีสาย มีฝา และพวยกา ไม่มีลวดลาย

เครื่องถ้วยเคลือบขาวราน

การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ ลวดลาย ของเครื่องถ้วยประเภทเคลือบขาวราน จากกลุ่มตัวอย่างตัวแทนจำนวน 19 ชิ้น พบว่าการวิเคราะห์เครื่องถ้วยประเภทเคลือบขาวราน พบว่า เครื่องถ้วยเคลือบขาวรานในพิพิธภัณฑ์ เป็นสีขาวหรือสีขาวนวล มีลายแตกกระจายงา ที่เกิดจากการขยายตัวและการหดตัวของผิวเคลือบกับเนื้อดินแตกต่างกัน ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งเคลือบผิวด้านและผิวมัน สามารถแบ่งแยกตามรูปแบบภาชนะได้ 6 รูปแบบ ได้แก่

1. แจกัน จำนวน 6 ชิ้น

เป็นแจกันเคลือบขาวราน ขนาดกว้าง 1.4-12 เซนติเมตร สูง 11.8-24.6 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงกระบอก เลียนแบบธรรมชาติของกระบอกไม้ไผ่ รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติของลูกแพร์ ปาก

แฉกเล็ก รูปทรงกระบอก คอยาว ปากเท่ากับช่วงคอ รูปทรงกระบอก ปากผายกว้าง บริเวณกลางลำตัวเป็น ปล้องทรงกระบอก 1 ช่วง และรูปทรงรี คอยาว ปากแฉก

2. คนโท จำนวน 1 ชิ้น

เป็นคนโทเคลือบขาวราน มีฝา ขนาดปากกว้าง 10 เซนติเมตร สูง 26.2 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงกระบอก ปากแฉก ฐานกว้าง มีฝา และหู

3. โถ จำนวน 2 ชิ้น

เป็นโถเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 15 และ 16.3 เซนติเมตร สูง 19 และ 22 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงสี่เหลี่ยม มีฝา และรูปทรงกลม มีฝา

4. ชาม

เป็นชามเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 16 และ 19.5 เซนติเมตร สูง 7 และ 9.4 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงกลมมีหยากรอบปาก ปากกว้าง มีฐาน และรูปทรงกลม

5. กระถาง

เป็นกระถางเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 12-19 เซนติเมตร สูง 7-11.5 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงกลม คอคอด ปากกว้าง และรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

6. เชิงเทียน จำนวน 1 ชิ้น

เป็นเชิงเทียนเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 2.5 เซนติเมตร สูง 22 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ เป็นเชิงเทียนทรงสูง ช่วงบนจากปากถึงฐานมีลักษณะเป็นทรงกระบอก มีแผ่นวงกลมแบนคั่นกลาง ฐานผายออกคล้ายครึ่งวงกลม

7. จาน จำนวน 1 ชิ้น

เป็นจานเคลือบขาวราน ขนาดปากกว้าง 18 เซนติเมตร สูง 6.2 เซนติเมตร ลักษณะรูปทรงที่พบ คือ รูปทรงสี่เหลี่ยม มีฐาน

เครื่องถ้วยไม้เคลือบ

การวิเคราะห์เครื่องถ้วยประเภทไม้เคลือบ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ชิ้น พบว่า เครื่องถ้วยไม้เคลือบ เป็นสีน้ำตาล สีน้ำตาลแดง น้ำตาลดำ สีของเครื่องถ้วยไม้เคลือบมีสีที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิในการเผา เครื่องถ้วยประเภทไม้เคลือบ ในพิพิธภัณฑ์ฯ แบ่งแยกตามรูปแบบภาษาชนได้ 1 รูปแบบ ได้แก่ บันทา มีสาย มีฝา และจุดดำบน ลักษณะบันทายเป็นทรงกลม ทรงลูกแพร์ มีพวยกา ไม่มีลวดลาย สีเกิดเนื้อดินและอุณหภูมิในการเผา

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ และลวดลาย บนเครื่องถ้วย ในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หกรอบ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร พบว่า

เครื่องถ้วยจีน ได้เข้ามาในประเทศไทย นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา อาณาจักรไทยได้มีการติดต่อค้าขายและเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะกับประเทศจีน ความสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจระหว่างจีนกับไทยได้ปรากฏชัดในปลายราชวงศ์ซ่งเป็นต้นมา เพราะเป็นเวลาที่จีนขยายกิจการทางการค้า มีการแต่งเรือสำเภาออกค้าขายกับไทย ในสมัยต่อๆ มา ได้ส่งราชทูตมาแลกเปลี่ยนและเจริญสัม

พันธุไมตรี มีการส่งเครื่องราชบรรณาการมาให้แก่พระมหากษัตริย์ของไทย หนึ่งในเครื่องราชบรรณาการที่ส่งมาคือ เครื่องถ้วยจีน เครื่องถ้วยจีนจึงมีเข้ามาในไทยนับตั้งแต่นั้น และพบได้ในทุกภาคของประเทศไทย คนไทยและคนจีนมีความสัมพันธ์กันทางการค้าขายมายาวนาน เปรียบเสมือนพี่น้องกัน การที่คนจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ทำให้วัฒนธรรมของจีนเข้ามามีอิทธิพลมากยิ่งขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงโปรดฯ ในศิลปะจีน มีการบูรณะวัดต่างๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลของจีน หนึ่งในวัดต่างๆ นั้น คือ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นวัดที่ได้รับอิทธิพลของศิลปะจีนมาก สถาปัตยกรรมในวัดเป็นแบบจีน มีการส่งเครื่องกระเบื้องมาประดับตกแต่งส่วนต่างๆ ของวัด ซึ่งในปัจจุบันวัดนี้ก็เป็นวัดที่มีศิลปะจีนอย่างเด่นชัดที่สุด สังเกตได้จากสิ่งประดับตกแต่งในวัด ไม่ว่าจะเป็นตุ๊กตาจีน เครื่องถ้วยที่ตกแต่งหมู่ประติมากรรม เครื่องถ้วยลายครามที่แสดงไว้ในบริเวณวัด เป็นต้น

เครื่องถ้วยของจีนที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ เครื่องถ้วยลายคราม ยุคที่เครื่องถ้วยจีนได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในสมัยนี้เครื่องถ้วยที่เข้ามาหลากหลายทั้งของจีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส แต่พระองค์ทรงโปรดเครื่องถ้วยลายครามของจีน เครื่องถ้วยในสมัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ของดีสำหรับผู้มีบรรดาศักดิ์ และของไม่ดีสำหรับขายในท้องตลาด ในจำพวกของดี คือ เครื่องภาชนะที่เป็นของหลวง และของผู้มีบรรดาศักดิ์สั่งเข้ามาใช้ ส่วนมากมักเป็นเครื่องถ้วยลายคราม ทำรูปทรงและลวดลายแบบจีน ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานได้ว่า เครื่องถ้วยที่พบในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ หก รอบ รัชกาลที่ 9 จึงเป็นเครื่องถ้วยจีนในยุคเก่าทั้งสิ้น เครื่องถ้วยประเภทเครื่องลายคราม มีมากที่สุดเพราะเครื่องถ้วยลายครามเป็นเครื่องถ้วยที่ได้รับความนิยม เป็นของที่มีชื่อเสียงของจีน จีนจึงมักจะส่งเครื่องถ้วยลายครามมาเป็นเครื่องราชบรรณาการแก่พระภิกษุสงฆ์ มีทั้งเครื่องถ้วยลายครามที่เป็นลวดลายของจีนและที่จีนนิยมใช้ รวมถึงเครื่องถ้วยที่จีนสั่งทำขึ้นเพื่อให้ไทยโดยเฉพาะ ซึ่งจากการศึกษาพบเครื่องถ้วยลายครามรูปแบบบาตร ซึ่งชาวจีนคงจะสั่งทำขึ้นเพื่อนำมาให้ไทยโดยเฉพาะ เพราะว่าพระสงฆ์ในประเทศจีน ไม่มีการใช้บาตร และผู้วิจัยยังค้นพบอีกว่า เครื่องถ้วยที่มีมากและมีรูปแบบ ลวดลายเหมือนกันมากที่สุด คือ รูปแบบถ้วย เพราะชาวจีนนิยมใช้ถ้วยในการดื่มชา ซึ่งโดยมากจะดื่มกันหลายคน จึงมีการจัดชุดชาเป็นชุดต่างๆ มีขนาดเล็กใหญ่ ในชุดจะมีถ้วยอย่างน้อย 6 ใบ และปั้นชಾಯ่างน้อย 1 ใบ ถ้วยจะมีลวดลายเหมือนกัน หรือเข้าชุดกัน ลวดลายของเครื่องถ้วยลายคราม มีทั้งที่เป็นลวดลายตามแบบอย่างความเชื่อของจีน และที่สันนิษฐานว่าเป็นของไทยสั่งทำขึ้น ลวดลายตามความเชื่อของจีนจะเชื่อในสิ่งที่เป็นสิริมงคล ลวดลายในเครื่องถ้วยบ่งบอกถึงความหมายในการอวยพร หรือการสื่อความหมายต่างๆ คนจีนนำเอาเรื่องราวของสิ่งต่างๆ รอบตัวมาสื่อความหมายถึงความเป็นสิริมงคลทั้งสิ้น ดังที่ พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2537 : 3-11) กล่าวไว้ว่า “สำหรับชาวจีนเรื่องของสิริมงคลแยกไม่ออกกับชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งนี้เพราะชาวจีนได้แสดงออกถึงความยึดมั่นในเรื่องสิริมงคลทั้งในเรื่องตัวอักษร ภาพวาด ลวดลาย คำพูด รูปบุคคล สิ่งของและสัตว์ชนิดต่างๆ โดยเราอาจจะเห็นและได้ยินอยู่เสมอทั้งในเรื่องประเพณีเกี่ยวกับชีวิต และประเพณีพิธีกรรมในเทศกาลประจำปี เรื่องของสิริมงคลจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้นลวดลายของเครื่องถ้วยลายครามที่พบ จึงเป็นลายจีนที่แฝงความเป็นสิริมงคลทั้งสิ้น” ส่วนในแบบที่ไทยสั่งทำขึ้น อาจจะสั่งทำขึ้นเป็นของที่ระลึก เช่น ในเครื่องถ้วยลายครามรูปแบบถ้วย ที่มีลวดลายอักษรพระปรมาภิไธยย่อ จปร จำนวนหลายแบบ ซึ่งเป็นลายที่คนจีนเป็นคนคิดประดิษฐ์ขึ้น เพราะยังนำความเชื่อของจีนเข้ามารวมอยู่ด้วย คือ การเขียนอักษรในวงกลม ซึ่งชาวจีนเชื่อว่าวงกลมหมายถึงความถึงความสมบูรณ์ ความสมหวัง

เครื่องถ้วยเบญจรงค์ที่พบในพิพิธภัณฑฯ จะเห็นได้ว่า ลวดลายของเครื่องถ้วยเบญจรงค์เป็น ลวดลายไทยที่เขียนโดยช่างชาวจีน ลวดลายของเครื่องถ้วยเบญจรงค์ยังไม่มีภาพประดิษฐ์ตามแบบอย่างของไทย อาทิเช่น ลายเทพพนมมณีนารถยังเป็นลายที่ยังไม่มีความอ่อนช้อย รูปร่างหน้าตาของเทพพนมมณีนารถยังคงมีความเป็นคนจีนอยู่มาก ลวดลายไทยต่างๆ ยังเป็นลวดลายที่เขียนแบบง่าย ๆ ไม่มีการเก็บรายละเอียด แสดงว่า ช่างยังไม่มี ความชำนาญในลวดลาย ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าลวดลายของเครื่องถ้วยเบญจรงค์จึงเป็นลวดลายที่เขียนด้วยช่างชาวจีน ซึ่งตรงกับความคิดของ ปรีวรรต ธรรมาปริชากร และ กฤษณา พันศิริ (2533 : 117) เกี่ยวกับการผลิตเครื่องเบญจรงค์ว่า “หลายท่านเชื่อว่า ไทยได้สั่งเครื่องถ้วยประเภทเคลือบสีขาวล้วนๆ มาให้ช่างไทยตกแต่งลายในเมืองไทย แล้วส่งกลับไปเผาที่เมืองจีน บ้างก็เชื่อว่าการส่งช่างไปคุมการเขียนลวดลายที่นั่น อย่างไรก็ตามเรื่องนี้ก็ไม่มี การบันทึกไว้เป็นหลักฐานแต่ประการใด เราจะเห็นว่าวิธีดังกล่าวค่อนข้างยุ่งยาก เพราะอาจชำรุดเสียหายในระหว่างการเดินทาง เรื่องนี้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพก็ทรงเชื่อว่า ไทยเราไม่ได้สั่งเครื่องถ้วยประเภทเคลือบสีขาวมาให้ช่างเขียนลายเอง รวมทั้งไม่ได้ส่งช่างไทยไปคุมการผลิต เพียงแต่ส่งแบบหรือตัวอย่างไป” ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงกลวิธีการผลิตเครื่องถ้วยเบญจรงค์ สืบาสืบต้องเผาในอุณหภูมิที่แตกต่างกัน มีการเผาหลายครั้ง การนำเครื่องถ้วยชิ้นหนึ่งกลับไปกลับมาเพื่อให้ช่างไทยเขียนลวดลายจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก นอกจากนี้เครื่องถ้วยต่างๆ เหล่านี้ มีลักษณะลวดลายที่แสดงถึงฝีมือของช่างชาวจีนอย่างชัดเจนด้วย รูปแบบของเครื่องถ้วยประเภทเบญจรงค์ที่พบในพิพิธภัณฑฯ จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่คนไทยนิยมใช้ทั้งสิ้น อาทิ ชาม ถ้วย คนไทยใช้เป็นภาชนะใส่อาหาร ที่พบได้ส่วนใหญ่จะมีฝา ซึ่งคนไทยนิยมการปิดฝาภาชนะที่ใส่อาหารในลำดับที่ ชมพูนุท พงษ์ประยูร (2513 : 48) กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “ชามไทยครั้งกรุงศรีอยุธยาโดยรูปร่าง เห็นมีแต่ทรงบัวอย่างสูง อย่างกลาง และทรงมะนาวดัด ทรงเหล่านี้เป็นรูปชามจีนทั้งนั้น ที่รู้ว่าเป็นของสั่งทำก็เพราะเขียนลายไทย และถ้ามีฝาไม่ว่ารูปใด ๆ เป็นชามไทยทั้งนั้น เพราะชามจีนไม่มีฝา” ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เครื่องถ้วยเบญจรงค์ที่พบในพิพิธภัณฑฯ เป็นของที่ผลิตจากจีน ลวดลายของเครื่องถ้วยเป็นฝีมือของช่างชาวจีนเขียนลายตามแบบอย่างของไทยทั้งสิ้น

เครื่องถ้วยประเภทไม่เคลือบที่พบในพิพิธภัณฑฯ พบว่า มีเพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น คือ บันชา บันชามีหลากหลายขนาดและมีรูปทรงที่แตกต่างกันไป มีพวยกาขนาดเล็ก บริเวณปากพวยกามีรูสำหรับเทน้ำได้ ชาวจีนนิยมการดื่มหรือการจิบชาเป็นประจำ เชื่อว่าจะทำให้มีสุขภาพที่ดี บันชาเป็นอุปกรณ์สำคัญอย่างหนึ่งในการชงน้ำชา ชาวจีนเชื่อว่าการชงน้ำชาให้มีรสชาติที่ดีจะต้องพิถีพิถันตั้งแต่บันชา ใบชา อุณหภูมิของน้ำที่ใช้ชง จนกระทั่งถึงถ้วยที่ใช้ในการดื่มหรือจิบชาด้วย จิตรา กอนันทเกียรติ (2538:13) กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “การได้ลิ้มรสชาติที่ดีที่สุดของชา ยังต้องชงเป็น และมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์การชงชาที่ดีประกอบกัน เจก เช่นนักเลงชาของเรา บันชาของผู้เฒ่าทำจากดินเผาเนื้อดีที่ช่างประจงปั้นอย่างสุดฝีมือ ทำให้ได้บันชานี้อบงพองเหมาะ พวยกาเล็กจ้อยเป็นลำนให้น้ำชาไหลคล่อง แต่ไม่ไหลพรดพราด” เนื่องจากความเชื่อต่างๆ ของจีน บันชาเหล่านี้จึงมีเข้ามาในประเทศไทยมาก ซึ่งบันชาในพิพิธภัณฑฯ เหล่านี้ จึงมีเข้ามาเป็นเครื่องราชบรรณาการพร้อมกันกับถ้วยลายคราม ซึ่งมีความนิยมจัดบันชาเป็นชุดกับถ้วยลายคราม ทั้งแบบมีฝา และไม่มีฝา จัดเข้าชุดด้วยลวดลายเดียวกัน หรือมีลวดลายต่อเนื่องสัมพันธ์กันตามความเชื่อของชาวจีน

เครื่องถ้วยประเภทเคลือบสีแก้ว และเครื่องถ้วยประเภทเคลือบขาวราน เป็นเครื่องถ้วยที่พบในพิพิธภัณฑฯ เป็นส่วนน้อย ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า เครื่องถ้วยเหล่านี้เป็นเครื่องถ้วยที่จีนส่งเข้ามาเป็นของกำนัลแก่พระภิกษุสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ แต่เนื่องจากเครื่องถ้วยทั้งสองประเภทนี้ ไม่เป็นที่นิยม จึงมีเหลืออยู่ไม่มากเท่ากับเครื่องถ้วยประเภทลายคราม และประเภทเบญจรงค์

ในปัจจุบันเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติ หอระบอบ รัชกาลที่ 9 เหล่านี้มีความสำคัญและเป็นโบราณวัตถุเก่าแก่อย่างหนึ่งที่ยังคงเหลืออยู่ มีคุณค่า และความงาม ควรค่าแก่การดูแลรักษาไว้ ซึ่งในปัจจุบันนี้คนไทยสามารถผลิตเครื่องถ้วยต่าง ๆ ตามแบบอย่างจีนได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเครื่องถ้วยลายคราม เครื่องถ้วยเบญจรงค์ หรือเครื่องถ้วยประเภทอื่นๆ อีกมากมาย รวมถึงได้มีการพัฒนาการด้านรูปแบบ และ ลวดลาย โดยเฉพาะด้านลวดลายจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของไทย ประณีต ละเอียดอ่อน อย่างไทยชัดเจน มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในสาขาวิชาศิลปศึกษา ผู้วิจัยจึงเสนอแนะในการนำไปใช้กับการเรียนการสอน ดังนี้

1. ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์เกี่ยวกับพัฒนาการของลวดลายแบบจีน ลักษณะความแตกต่างของลวดลายแบบจีนและแบบไทย วิธีการผูกสายของจีน การจัดองค์ประกอบของลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผารูปทรงต่างๆ
2. นำความรู้เกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผาประเภทต่างๆ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาการปั้น การออกแบบเครื่องปั้นดินเผา การพัฒนาของรูปทรงต่างๆ ในงานเครื่องปั้นดินเผา

ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัย

ผลจากการที่ผู้วิจัยได้ไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเครื่องถ้วยต่างๆ พบว่า เรื่องเครื่องถ้วยจีน ยังมีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอยู่น้อย ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยและการค้นคว้าอย่างต่อเนื่องดังนี้ คือ การศึกษาวิเคราะห์งานเครื่องปั้นดินเผาประเภทต่างๆ ของภาคหรือจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย

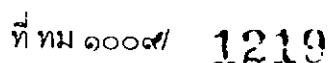
บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล โกวิโท. (2536). ประวัติวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม. กรุงเทพฯ : คณะสงฆ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม.
- กรมศิลปากร. (2513). เครื่องถ้วยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- จิตรา ก่อหนัทเกียรติ. (2538). ความรู้เรื่องจีนจากผู้เฒ่า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- จิรา จงกล. (2520). เบญจรงค์และลายน้ำทอง. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- จิรพันธ์ สมประสงค์. (2535). เทคนิค การสร้างสรรค์ ศิลปะเครื่องปั้นดินเผา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เจริญ โกมุทรัตนานนท์. (2539). สารานุกรมเครื่องปั้นดินเผา. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี.
- จักรชัย พงศ์กระวี. (2539). การทดลองหาอัตราส่วนผสมเนื้อดินแพะเรียน พอร์สเลนจากดินขาว ดินเหนียวขาว และหินฟันม้าชนิดไซดา. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (เอกอุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชมพูนุท พงษ์ประยูร. (2513). "เครื่องถ้วยจีนในประเทศไทย". ใน วิถีดูอายุ ลายคราม- เบญจรงค์. บรรณาธิการโดย น. ณ ปากน้ำ. หน้า 31- 52. กรุงเทพฯ: อักษรสมัย.
- ชลุด นิยมเสมอ. (2539). องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐภัทร จันทวิช และ สมศักดิ์ ธรรมาปรีชากร. (2530). เครื่องถ้วยในเอเชียอาคเนย์ ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 15-22. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตน.
- ณัฐภัทร จันทวิช. (2523). เครื่องถ้วยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- _____. (2529). เครื่องถ้วยจีนที่พบจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- ดำรงราชานุภาพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2529). ตำนานเครื่องโต๊ะและถ้วยปั้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิชาการ.
- ทรงพันธ์ วรรณมาศ. (2530). เครื่องปั้นดินเผา. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและเอกสาร กรมฝึกหัดครู.
- _____. (2532). เครื่องปั้นดินเผา. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- ทวี พรหมพฤกษ์. (2535?). วิชาเครื่องเคลือบดินเผาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- น. ณ ปากน้ำ. (2518). ศิลปะโบราณของไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____. (2530). ศิลปะจีนและคนจีนในไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์พลชัย.
- _____. (2537). วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม. กรุงเทพฯ : ศรีบุญอุตสาหกรรมการพิมพ์.
- นิตยา (พลพัฒน์พงศ์) ชวี. (2546). อารยธรรมจีน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2528). เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของสยาม. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตน.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. (2544). สัตว์มงคลจีน. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- ประสพ ลีเหมือดภัย. (2543). องค์ประกอบในงานเครื่องปั้นดินเผา. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- ประเสริฐ ศีลรัตน. (2538). การออกแบบลวดลาย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปวีรรต ธรรมาปรีชากร. (2545). เครื่องถ้วยวัดโพธิ์. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปวีรรต ธรรมาปรีชากร และ กฤษฎา พิณศรี. (2533). ศิลปะเครื่องถ้วยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : แอคมี่ พริ้นติ้ง

- ปุ่นณรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. (2538). *เครื่องเคลือบดินเผา: เทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ป.เหมชะญาติ. (2513). *วิธีดูอายุ ลายคราม-เบญจรงค์*. กรุงเทพฯ : อักษรสมัย.
- ผาสุข อินทราชู. (2523). *เครื่องถ้วยในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรม ภาคกลาง เล่ม 3*. กรุงเทพฯ : ธนาคารไทยพาณิชย์.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรม ภาคกลาง เล่ม 8*. กรุงเทพฯ : ธนาคารไทยพาณิชย์.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2537). *ฮก ลก ชิว โชค ลาภ อายุยืน*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- พระธรรมปัญญาบดี (ถาวร ติสานุกโร ป.ธ.4) และคนอื่นๆ. (2545). *หอสมุดสมเด็จพระ ว.ศ.ด. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พัชรี สาริกบุตร. (2523). *เทคโนโลยีสมัยโบราณ เครื่องมือหิน งานโลหะ เครื่องปั้นดินเผา และแก้ว และลูกบิดแก้ว*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- 2523 : 133
- ภูงค์ จันทวิช. (2523). "เครื่องถ้วยจีน". ใน *เครื่องถ้วยในประเทศไทย*. บรรณาธิการโดย ภูงค์ จันทวิช. หน้า 133-147. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- มะลิฉัตร เอื้ออาพันธ์ไมเยอร์, ราล์ฟ. (2540). *พจนานุกรมศัพท์และเทคนิคทางศิลปะ*. มะลิฉัตร เอื้ออาพันธ์ ผู้แปล. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2537). *มนุษย์กับความงาม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ศักดิ์ชัย เกียรติจินาจันทร์. (2533). *การออกแบบเครื่องปั้นดินเผา*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูอุบลราชธานี.
- สมพจน์ หลวมานพ. (2546). *การศึกษาภูมิปัญญาในงานเครื่องปั้นดินเผาที่ปรากฏในแหล่งผลิตภัณฑ์บริเวณแอ่งสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ ขวาลาวลย์. (2535). *การพัฒนาสีในเนื้อดินปั้นสำหรับผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ โดยการใช้สนิมโลหะตามสูตรแผนภาพไตรดุลยภาพ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สาโรจน์ มีวงษ์สม. (2541). *เครื่องถ้วยในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : ฐานการพิมพ์.
- สุจินต์ เพิ่มพูล. (2545). *การสร้างสรรค์งานศิลปะเครื่องปั้นดินเผา: กรณีศึกษาศิลปะเครื่องปั้นดินเผา 3 มิติรูปสัตว์ของปาโบล ปิกัสโซ*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม (ทัศนศิลป์: ศิลปสมัยใหม่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชาติ เกาทอง. (2538). *หลักการทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์.
- สุภาคย์ อินททอง. (2524). *การทำเครื่องปั้นดินเผาสิ่งหัตถ์*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- สุศักดิ์ โกสิยพันธ์. (2534). *น้ำเคลือบ เครื่องปั้นดินเผา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อรพินท์ พานทอง. (2531). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุไร สิงห์ไพบูลย์พร. (2542). *อารามหลวงที่สำคัญและวัดประจำรัชกาล*. กรุงเทพฯ : เอส.ที.พี.เวิลด์ มีเดีย.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ เขตวัฒนา กทม. ๑๐๑๑๐

๑๒ กันยายน ๒๕๔๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

นมัสการเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ด้วยคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ซึ่งนิสิตต้องจัดทำวิทยานิพนธ์ประกอบการเรียนในหลักสูตร ดังกล่าว ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นางสาวสกลดา เลิศวัฒนานุวัฒน์ นิสิตชั้นปีที่ ๓ เข้าชมและบันทึกภาพพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติหกรอบ ร.๙ และหอสมุด ว.ผ.ต. และ สอบถามข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ ประเภท รูปแบบ ลวดลายบนเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติหกรอบ ร.๙ หอสมุด ว.ผ.ต. วัด พระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลแกนนิตด้วย ขอขอบคนยิ่ง

၂၀၁၇/၁၈ ခုနှစ် ဝန်ထမ်းစာရင်း
 နေရာအလိုက် စာရင်း
 ၁၀.၁.၁၈

นมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(ศาสตราจารย์วิรุณ ตั้งเจริญ)

คณิตศาสตร์

สัมภาษณ์ : 42 ขอบเขตรวมพิพิธภัณฑ์ ในวันอังคารที่ 15 ตุลาคม 2545. เวลา 13.00 น.

คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๖๐ - ๐๑๒๓

0-12664 - 9000 ଟିଏ ଟିଏ

๑๕ มีนาคม 2546

เรื่อง ขอล่าายภาพเพื่อการวิจัย

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

เนื่องด้วย นางสาวสกุลดา เลิศวัฒนานุวัฒน์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์เครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทิพนานนท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เข็นสบาย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตถ่ายภาพเครื่องถ้วยในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อเก็บรายละเอียดของเครื่องถ้วย และนำภาพไปวิเคราะห์ลวดลายรูปแบบในการทำปริญญานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสกุลดา เลิศวัฒนานุวัฒน์ ได้ถ่ายภาพเครื่องถ้วยดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

๑๕๓๓๓
๑๕/๓/๒๕๔๖
๕ เม.ย. ๔๖

ขอนมัสการด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นวลลออ ทิพนานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3185545-6 มือถือ 01-6188178

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล

นางสาวสกุลตา เลิศวัฒนานุวัฒน์

วันเดือนปีเกิด

5 ตุลาคม 2520

สถานที่เกิด

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

19/34 หมู่บ้านศรีกมลวิลล่า ซอยเพชรเกษม 63

แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160

ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน

Freelance Graphic Designer

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

19/34 หมู่บ้านศรีกมลวิลล่า ซอยเพชรเกษม 63

แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2534

มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม

พ.ศ. 2537

มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม

พ.ศ. 2542

กศ.บ. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2548

กศ.ม. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ